LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

1858 — 1901

ALMANACH

ANTONI LOPEZ · EDITOR · BARCELONA

Mucha

JANER

1 Dim. ✠ La Circumcisió de Nostre Senyor Jesucrist y s. Concordi.
2 Dimec. Sts. Macari abat y Spiridió b.
3 Dij. S. Daniel mr y sta. Genoveva.
4 Div. S. Tito b. y sta. Dafrosa mr
5 Dis. S. Telesforo p. mr.
6 Dium. La Epifanía ó la Adoració dels tres sants reys, Gaspar, Baltasar y Melcior.
7 Dill. S. Ramón de Penyafort cf.
8 Dim. Sts. Teófilo diaca y Eladi mrs.
9 Dimec S. Juliá mr. y sa esposa sta. Basilisa vg.
10 Dij. Sts. Nicanor diaca y Gonzalo de Amarante cf.
11 Div. Sts. Higini p. y Salvi mr.
12 Dis. Sts. Arcadi, Aelredo ó Alfredo abat del Cister y sta. Taciana mrs.
13 Dium. S. Gumersindo mr.
14 Dill. Sts. Hilari b. y dr. y Félix mr
15 Dim. Sts. Pau ermitá y Mauro ab.
16 Dimec. Sts. Fulgenci b. y Marcelo p.
17 Dij. S. Antoni ab. y sta. Rosalina.
18 Div. La Cátedra de s. Pere en Roma y sta. Prisca vg. y mr.
19 Dis. Sts. Canut rey y Mario mr.
20 Dium. Lo Dolcíssim Nom de Jesús.
21 Dill. S. Fructuós b. y sta. Ignés vg.
22 Dim. Sts. Vicens y Anastasi mrs.
23 Dimec. S. Ildefonso arq. de Toledo y sta. Emerenciana vg. y mr.
24 Dij. Sts. Timoteo b. y Tirso mrs.
25 Div. La Conversió de sant Pau ap., s. Proget b. y sta. Elvira vg. mr.
26 Dis. S. Policarpo b. y sta Paula vg.
27 Dium. S. Juan Crisóstomo b. y dr.
28 Dill. Sts. Juliá de Cuenca y Cirilo.
29 Dim. S. Francisco de Sales ob. y dr.
30 Dimec. Sta. Martina vg. y mr.
31 Dij. S. Pere Nolasco cf. y fdr.

FEBRER

1 Div Sts. Ignasi y Cecili, bs. y mrs.
2 Dis. ✠ La Purificació de N.ª S.ª y s. Corneli centurió.
3 Dium S. Blay b. mr., y lo Beato Nicolau de Longobardo minim y cf
4 Dill. Ntra. Sra. de la Bonanova.
5 Dim. Los Sants mártirs del Japón.
6 Dimec. Stas Dorotea y Revocata mr
7 Dij. Sts. Romualdo ab. y Ricardo.
8 Div. S. Joan de Mata fdr.
9 Dis. Sta. Polonia vg. y s. Nicéforo.
10 Dium. Sta. Escolástica vg. y s. Guillem duch d' Aquitania, ermitá.
11 Dill. Los set sants servents de María.
12 Dim. Stas Eularia vg. y mr y Humbelina vg.
13 Dimec. Sts. Benigne mr., Falcrán y sta. Catarina de Riccis vg.
14 Dij. S. Valentí pbre. mr. y lo beato Joan Baptista de la Concepció fdr.
15 Div. Sts. Faustino pbre. y Jovita.
16 Dis. Sts. Onéssim bisbe y Honest.
17 Dium. Sts. Policroni b. y Rómulo.
18 Dill. S. Simeó b. mr y la beata Cristiana vg.
19 Dim. Sts. Mansuet b. y Alvaro cfs.
20 Dimec. *de Cendra.* Sts. Sadot b. y Nemesi mrs.
21 Dij. Sts. Vérulo, Secundi y Sirici, mr.
22 Div. La Cátedra de S. Pere en Antioquía y s. Abilí b.
23 Dis. S. Pere Damiá b. y dr. y santa Margarida de Cortona.
24 Dium. *I de Quar.* S. Matías ap.
25 Dill. Sts. Cesari b. y Avertano cfs.
26 Dim N.ª S.ª de Guadalupe de Méjich y s. Porfiri b. y cf
27 Dimec. S. Leandro arq. de Sevilla.
28 Dij. Sts. Romá ab. y cf. y Rufí y comps. mrs.

MARS

1 Div S. Rossendo b. y cf y sta. Eudoxia mr
2 Dis. Sts Simplici p. y cf y Absalón
3 Dium. *II de Quar.* S. Hemeteri mr
4 Dill. S. Casimir rey y s. Lluci p. mr
5 Dim Lo beato Nicolau factor
6 Dimec. S. Olaguer b. de Barcelona
7 Dij. S. Tomás de Aquino dr
8 Div. S. Joan de Deu fdr.
9 Dis. S. Paciá b. de Barcelona.
10 Dium. *III de Quar* S. Melitó y 39 comps. mrs.
11 Dill. Sts. Constantí cf. y Ramiro mr
12 Dim. S. Gregori lo Magno p
13 Dimec. Sts. Ramiro y Rodrigo mrs.
14 Dij. Stas Florentina vg. y Matilde reyna.
15 Div Sta. Madrona vg. y mr.
16 Dis. S. Heribert b. y sta. Juliana mr.
17 Dium. *IV de Quar.* Sts Patrici b. y Joseph de Arimatea cfs.
18 Dill S. Gabriel y lo beato Salvador de Horta.
19 Dim. ✠ S. Joseph espós de Nostra Senyora, patró de la Iglesia católica.
20 Dimec. S. Aniceto b. y Sta Fotina la Samaritana.
21 Dij. S. Benet ab. y fr.—Primavera.
22 Div S. Deogracias b. y santa Catarina de Génova.
23 Dis. Lo Bto. Joseph Oriol cf.
24 Dium. *de Passió.* S. Timoteo mr.
25 Dill. ✠ La Anunciació de Nostra Senyora y s. Dimas lo bon lladre.
26 Dim. S. Braulí b. y sta. Máxima mr
27 Dimec. Sta. Lidia ab son espós mr.
28 Dij. S. Sixto III p. y cf
29 Div. Los Dolors de Ntra. Senyora
30 Dis. S. Joan Climach ab.
31 Dium *de Rams.* Sta. Balbina vg.

1901

ABRIL

1 Dill. Sta. Teodora mr
2 Dim. S. Francisco de Paula fdr
3 Dimec. S. Benet de Palermo cf.
4 Dij. *Sant.* S. Isidoro arq. de Sevilla.
5 Div *Sant.* S. Vicens Ferrer cf.
6 Dis. *Sant.* Sts. Celestí p. y Celso b.
7 Dium. Pasqua de Resurrecció de N. S. J. C. y s. Epifaní b. y mr
8 Dill. Sts. Edesi mr y Albert lo Magno.
9 Dim. Stas. María Cleofé y Casilda verge.
10 Dimec. S. Ezequiel prof
11 Dij. S. Lleó lo Magno papa y dr
12 Div. Sts. Julí p. y Víctor mr.
13 Dis. Sts. Hermenegildo rey de Sevilla y Justino mrs.
14 Dium. *Quasimodo.* S. Pere González Telm y sta. Domnina vg. y mr
15 Dill. Stas. Basilisa y Anastasia mrs
16 Dim. S. Toribi b. y sta. Engracia vg.
17 Dimec. La beata Mariana de Jesús.
18 Dij. S. Eleuteri b. y sa mare santa Antia mr.
19 Div. Sts. Lleó IX p. y Vicens mr
20 Dis. Sta. Ignés de Monte-Pulciano
21 Dium. II *després de Pasqua.* La Divina Pastora y S. Anselmo b. y dr
22 Dill. Sts. Sotero y Cayo pp. mrs
23 Dim. S. Jordi mr., patró del principat de Catalunya.
24 Dimec. S. Fidel mr. y sta. Bona vg
25 Dij. S. March evangelista.
26 Div. Sts. Cleto y Marcelí pp. mrs
27 Dis. S. Pere Armengol mr
28 Dium. III *després de Pasqua* Patrocini de s. Joseph y s. Pau de la Creu fdr.
29 Dill. Ntra. Senyora de Montserrat
30 Dim. Sta. Catarina de Sena vg

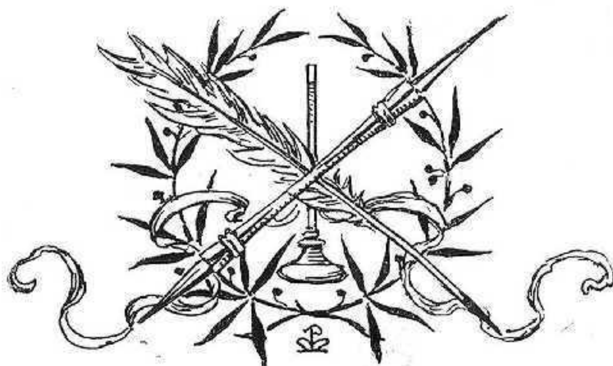
MAIG

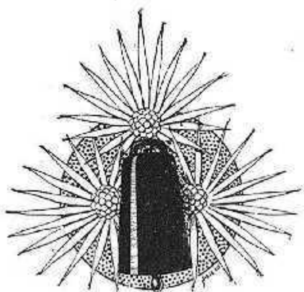
1 Dimec. Sts. Felip y Jaume apóstols
2 Dij. S. Atanasi b. y dr.
3 Div. La Invenció de la Santa Creu.
4 Dis. Sta. Mónica viuda.
5 Dium. IV *després de Pasqua.* La Conversió de s. Agustí.
6 Dill. SAN JOAN ANTE-PORTAM-LATINAM y sta. Benita vg.
7 Dim. Sts. Estanislao b. y Juvenal mártirs.
8 Dimec. La Aparició de s. Miguel arcángel. S. Eladi b.
9 Dij. S. Gregori Nacianceni b. y dr
10 Div S. Antoni, arq. de Florencia.
11 Dis. Sts. Pons, Eudal, Evelí, Florencí, Fabio y Anastasi mrs.
12 Dium. V *després de Pasqua.* S. Domingo de la Calzada cf
13 Dill. S. Pere Regalat cf.
14 Dim. S. Bonifaci y sta. Corona mrs
15 Dimec. S. Isidro Llauradó cf.
16 Dij. ✠ La Ascensió del Senyor.
17 Div. S. Pascual Baylon cf.
18 Dis. S. Félix de Cantalici cf
19 Dium. VI *després de Pasqua.* Sants Pere Celestí p. y Ivo adv.
20 Dill. S. Bernardí de Sena cf.
21 Dim. Sts. Secundí mr. y Hospici cf
22 Dimec. Sta. Rita de Cassia viuda.
23 Dij. La Aparició de s. Jaume ap.
24 Div. Stas. Afra y Susana mrs.
25 Dis. Sts. Gregori VII y Urbano pp.
26 Dium. Pasqua de Pentecostés. Sant Felip Neri fdr
27 Dill Lo venerable Beda pbre.
28 Dim Ntra. Sra. de la Divina Gracia
29 Dimec. Sta. Teodosia mr.
30 Dij. S. Fernando rey d' Espanya
31 Div Nostra Senyora Reyna y Mare del Amor hermós

JUNY

1 Dis Sts Enecon ab. y Fortunat cfs.
2 Dium. La Santíssima Trinitat. Sants Marcelí, Pere, Erasme y Blandina, mártirs
3 Dill. S. Isaac monjo, sta. Clotilde reyna y lo beato Joan Grande.
4 Dim. S. Francisco Caracciolo fr.
5 Dimec. S. Sanxo y sta. Valeria mr.
6 Dij ✠ SS. Corpus Christi. S. Norbert b. cf
7 Div S. Sabiniá mr. y sta. Genivera.
8 Dis. S. Salustiá cf y sta. Calliopa mr
9 Dium Sts. Prim y Feliciá mrs.
10 Dill. Sta Margarida reyna de Escocia.
11 Dim. S. Bernabé apóstol
12 Dimec. S. Joan de Sahagun cf.
13 Dij. S. Antoni de Pádua cf.
14 Div. Lo Sagrat Cor de Jesús S. Basili lo Magno b. y dr
15 Dis. Sts. Vito, Modest y Crescencia, mártirs.
16 Dium. S Francisco de Regis cf.
17 Dill Sts. Manel, Sabel é Ismael mrs.
18 Dim. Sts. March y Marceliá mrs.
19 Dimec. Sts Gervasi y Protasi mrs
20 Dij. S. Silveri papa mr.
21 Div S. Lluís Gonzaga cf.—Estiu.
22 Dis. S. Paulino b. y sta. Consorcia.
23 Dium. Sta. Agripina vg. y mr.
24 Dill. La Nativitat de S. Joan Baptista y san Fermin mr.
25 Dim. S. Guillem ab. y sta. Febronia.
26 Dimec. Sts. Joan y Pau germ. mrs.
27 Dij. Sts. Zoylo mr. y Ladislao rey
28 Div. S. Lleó II p. y cf.
29 Dis. ✠ Sts. Pere y Pau ap. Santa Benita vg.
30 Dium. La Conmemoració de san Pau apóstol y sta. Emiliana mr

ALMANACH
DE LA
ESQUELLA
DE LA
TORRATXA
PERA 1901

Barcelona: Imprempta de Lluis Tasso, carrer del Arch del Teatro, núms. 21 y 23.

ALMANACH

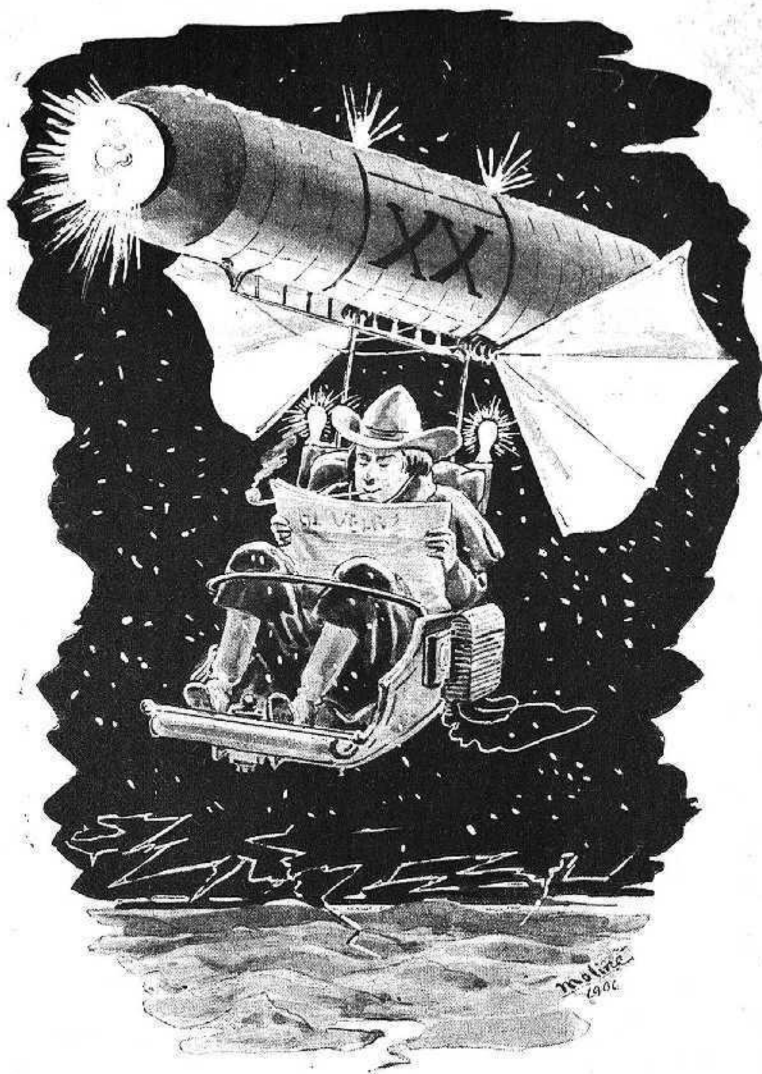
DE LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

XIII de sa publicació

ANTONI LOPEZ
LLIBRERIA ESPANYOLA — EDITOR
RAMBLA DEL MITJ - 20 - BARCELONA

ES PROPIETAT
Antoni López

L' ARRIBADA DEL SIGLE XX (per *M. Moliné*)

Ab molta llum comensa; vulga Deu que no s' acabi á las foscas.

ENTRADA DE SIGLE

També als sigles, com á tots els sers vivents, els hi arriba la séva hora: ningú 's lliura de pagar el séu tribut á las lleys ineludibles de la Mort. Pero á lo menos els sigles poden gaudirse de que tots arriban als cent anys.

Tant es que portin una vida tranquila y sossegada, com que s' entreguin á la activitat devoradora, á la disbauixa y al desenfré: no per aixó viuhen un día més ó deixan de viure un día menos. La igualtat absoluta en la duració de l' existencia, que l' home busca en va, apart de moltas altras igualtats, els sigles la disfrutan, desde que no sé á quí se li va ocorre dividir el temps en periodos de cent anys.

Divisió artificiosa, si vostés volen; pero que té la séva rahó de ser, per lo que vaig á dirlos. Aixís notarán que cada sigle, com si sigués una individualitat ben definida, ofereix la séva peculiar fesomía. En las planas de la Historia podrém formarnos cabal concepte dels caracters culminants de tots els que han passat fins ara: del trajo que han vestit, del gust arquitectónich de las habitacións en que han viscut, dels sentiments que han alentat, de las preocupacións diversas que han embargat el séu esperit. Molts restos veurém de las edats passadas, y sense necessitat de demanarlos la fé de pila, qualsevol persona, mitjanament inteligent, dirá:—Sigle tal; sigle qual—segura de no equivocarse.

***

El Sigle XIX, tan bon punt ressoni l' última campanada de las dotze de la nit del 31 de desembre, anirá á fer companyía als sigles que han sigut, en el monumental Panteó del Temps.

Las generacións futuras el contemplarán perfectament condensat, destacantse entre 'ls demés per son singular aspecte.

Ha sigut el sigle nerviós per excelencia. Bellugadís, ruidós, febril, no ha descansat un sol instant. Ha tingut raptes de boig y admirables intuicións de sabi. Apassionat en sos enamoraments, no han sigut las sévas passións tan duraderas com férvidas.

Per conseguir la llibertat dels pobles, vessá rius de sanch quan era jove, y després se torná escéptich y s' adormí, deixantse arrullar pel *gori-gori* de la reacció.

En arts ha sigut ecléctich y tasta-olletas, y alternativament ha anat saborejant tots els gustos pretérits, sense repugnarli res, ni las majors extravagancias.

En lletras l' hem vist saltar del romanticisme al realisme y al naturalisme, per á lo millor virar en rodó y pérdre's en las nebulositats del decadentisme.

En filosofía ha demostrat la mateixa falta de fixesa, el mateix afany de papellonejar de sistema en sistema, desde 'ls més espiritualistas als més materialistas... y á voltas, com si hagués perdut el seny, s' ha enamorat de las abstraccións originalíssimas del primer sabi-boig que ha probat de ferli la rateta ab qualsevol mirall entelat de la séva especial invenció.

Sigle de duptes, de versalitat y de perpetuas contradiccións, sols en una cosa s' ha mostrat ferm, constant y decidit: en descubrir els secrets de la naturalesa y aplicarlos al aument y multiplicació dels goigs de la vida.

En aquest punt no hi ha un altre sigle que l' iguali. Hi ha hagut sigles artistas, sigles filosops: el XIX es el sigle enginyer. Va iluminar lo séu naixement l' espurna de la pedra foguera pre-histórica, é iluminan la séva mort els raudals enlluhernadors de la llum eléctrica. Va fer sos primers viatjes en burro, y poch ans de morir trobava que va massa ganso el tren *eclair*, ansiant trasladarse de un cap de mon al altre, ab la mateixa rapidés de una noticia telegráfica.

Pero no ab tantas ventatjas materials conseguidas, á forsa de maravellas del enginy, pot dir, al anársen del mon, que ha conseguit la felicitat humana.

Encare hi ha fronteras que separan als pobles y es un entreteniment dels

El Planeta de l' any

En Marte, deu de la guerra
es qui presideix l' anyada.
¡Un soldadot! ¡Pobra Terra,
tú sí qu' estás arreglada!

goberns la tasca de retallar y surgir mapas ab la punta de las bayonetas. Encare hi ha fronteras més altas que separan á las distintas classes socials.

Dels goigs de la vida acumulats pel sigle XIX no 'n disfrutan tots els homes: els més llestos y 'ls més richs els acaparan.

⁂

La resolució de aquest problema, erissat de dificultats y obstacles, sembla ser lo llegat que 'l sigle que se 'n va deixa al séu successor.

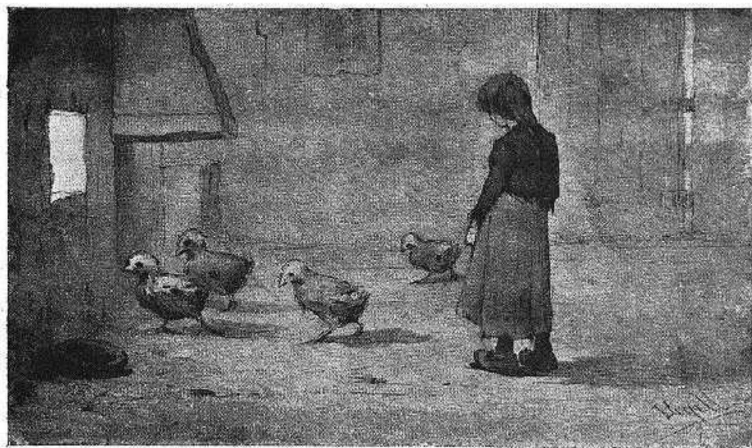
Ben vingut siga, si ha de tenir bona ma en cumplir una tasca tan espinosa.

Y felís La Esquella de la Torratxa—ja que no 'ls que avuy la redactém, que ja serém á fer malvas,—si pot fer bó l' adagi que sol aplicarse als anys y qu' ella avuy deu aplicar á las centurias:

—Sigle comensám, la fi vejám.

P. del O.

Rusticana (per *Modest Urgell*)

—Tot just han sortit de l' ou, y ja se la campan.

LA CONGOIXA DEL POETA

Jo soch átom desprès—del cim de la estelada;
jo soch flor tropical—al fret pol trasplantada;
jo soch com papelló—nascut á l' ivernada;
jo soch el desterrat—d' un cel de vida y llum—á una regió emboirada.

La boira que 'm cubreix—no es pas la que voldría;
no es pas el transparent—mantell de la Poesía:—
un núvol es del Nort—...y jo soch del Mitj-día!...

Contemplo dintre mi,—en mon esprit impresa,
la imatge d' un nou món,—prodigi de grandesa,
hont viuhen las Virtuts,—la Ditxa y la Bellesa.

Pro en va cerco 'l model—de la preuhada imatge;
puig trobo, per tot fruit—del meu pelegrinatje,
un pélach enllotat,—sens límit, sense platja...

Igual que 'l sol desllú—el brill d' una foguera,
y l' esbalech del tró—ofega 'ls brams de fera,
y 's veu, prop l' alt Monseny—petita una cinglera;

la imatge que duch dins—es perla tan albina,
es bella en tan alt grau,—n' es tant de gegantina,
que tot, al costat séu,—m' apar forma mesquina.

Jo adoro l' Ideal—y 'l món té un' altra deria:
no estima més que l' or,—sols ama la Materia,
y tot está tacat—de llot y de miseria.

De tart en tart, no més,—la méva ánima gosa,
quan al trobá un cor pur—pera cantá 'l reposa:
mes, no es estrany punxá's—també al flairá una rosa...

Y vaig ab el cor buyt—corrent á la ventura,
cercant vritats y amor—que acabin ma tristura:
pro sols trobo erials—y en ells fonts de amargura...

...Y porto, per torment,—la santa imatge impresa
del món de las Virtuts—la Ditxa y la Bellesa,
qu' anyoro, com recort—dels jorns de ma infantesa...

¡Qu' es gran la méva creu!...—¡plorar tota la vida!...
Conech y vull lo ver—y 'm té prés la mentida...
...¿Per qué portar al cor—aquesta greu ferida?...

Jo 'm sento foraster—aquí hont el Bé no hi móra,
Per 'xó ploro cantant,—per 'xó 'l meu cor s' anyora,—
que 'l món qu' es mon bressol—es món d' eterna aurora!...

Jo soch el desterrat—d' un cel de vida y llum—á una regió emboirada;
jo soch com papelló—nascut á l' ivernada;
jo soch flor tropical—al fret pol trasplantada;
jo soch átom desprès—del cim de la estelada.

Claudi Mas y Jornet.

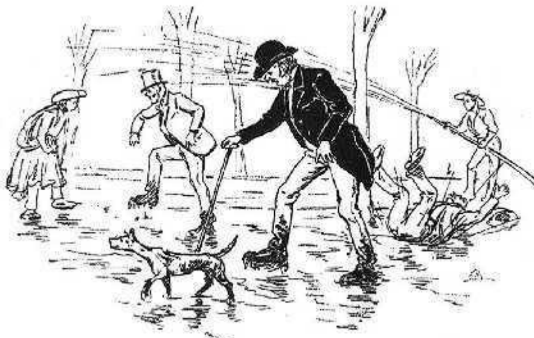
PER QUÉ VA CAURE LA MUNDA

Aquell día de santa..., santa no me 'n recordo, era la festa de la planxadora ahont jo traballava, y haviam quedat que desde 'l mitjdía deixaríam vagar fogó y planxas, y aniríam á celebrar-ho á la montanya de Monjuich ab una brenada, que ja s' entén pagava la mestressa.

De mitja tarde qu' hi eram en un redós de la montanya y havía sigut cosa de veure cóm se havían fet crocar las costellas, brassejadas ab llenya verda, mentres dos ó tres mossas havían anat á buscar la enciamada y un vinet negre bastant fort, en un dels *merenderos* de per allí 'ls voltants.

Al comensar el brenar, ho feyam bastant

Policía urbana (per *J. Pellicer Monseny*)

Barcelona á l' aygua

La fi del rey D. Joan II de Aragó
(Estátua de *R. Atché*)

sérias; pero de mica en mica, 'ns anarem animant, sobre tot ab l' auxili del ví, qu' escalfava las orellas que era un contento.

No hi contribuían poch á la gatzara, tres ó quatre estudiants tabolas, xicots de las companyas de feyna, y sobre tot un qu' estudiava per' apotecari, qu' era 'l més bestia y poca solta de la colla.

Després del brenar, com era consegüent, s' armá un ball. Se jugá després á la puput, als descuidats, y altres jochs de tabola pera comensar, quan ja llustrejava, una partida á fet, que fou el joch que tingué més aficionats y sigué de més llarga durada.

Cada una, com es natural, s' amagava ab el séu xicot, y com que jo no 'n tenía, ni gastava xicota 'l mitj apotecari, es clar que sempre venía á darrera méu.

Jo no sé com se las arreglava el dimoni del xicot perque no 'ns atrapessin: trobava sempre 'l punt més recóndit, y 'l pobre qu' amagava no 'ns podía arreplegar may, passant nosaltres llargas estonas en el lloch ahont ens haviam arredossat.

De primer tot se li tornava dirme ximplerías, després ja 'm digué cosassas y per últim se deixá anar á ferme pessigollas, comensant ab un tronquet y acabant ab las mans.

Jo reya; reya de las animaladas que m' anava dihent, y, sense darme 'n compte, potser ab la xardor del ví, vaig acabar pera correspondre á las sevas tonterías.

Després, ben tart de la nit, quan ja 'ns haviam deixat y jo 'm revolcava pel catre del méu quarto sense poguerme adormir, em preguntava á mí mateixa:—¿Per qué de mica en mica, l' has anat seguint fins allá ahont ell ha volgut? No ho sé. ¿L' estimas? No. ¿T' agrada? Tampoch: es massa poca solta. ¿Donchs perqué...—y girantse á nosaltres,—vosaltres ho sabéu? ¿No?... Donsas jo tampoch. Pero ja que la volíau, aquí teníu l' historia. Y la puntejá ab una rialla estúpida.

F. Figueras y Ribot.

A UNA MORENA

Senyora, senyora mía,
aprop meu vos he tingut
y al mirarvos una volta
ja no he vist més á ningú,
que no més per vos, senyora,
no més per vos tenia ulls,
com si vos fosseu la terra
plena de flors y perfums
y 'l cel tot cubert d' estrellas
que brillan pel sol que hi llú.
M' ha encantat de vostra cara
més que no pas lo conjunt
de las gracias admirables
ab que feu pel mon lo curs,
la morenó encisadora
que té 'l pa de per amunt
fet del blat que cada casa
pera 'l séu menester cull.
Sino que ja sé, senyora,
que sou cristiana ab molt urch,
mirant vostra fas morena
hauría jurat á ulls cluchs,
que del desert erau filla
y que aquí havíau vingut
pera fer que reneguessem
de nostre Deu gran y just,
y adoptessem de Mahoma
las doctrinas, per l' orgull
de ser de la vostra secta
si hagués la vostra sigut.
Ab vostre color moreno

AMOR (Estatueta de *E. Clarassó*)

vos ben distingiu del munt
de totas las altras donas,
y aixís vacilar no puch
en dir que sou la més bella
de tota la multitut,
y com vos no n' hi ha pas d' altra
ni aquí ni á Sant Petersburg,
ni en cap dels astres que brillan
de nit al nostre damunt.
Al vostre costat, las blancas
semblan pobras de salut
y anémicas com la lluna
que fa sens vida 'l séu curs;
las esgroguehidas fullas
que ha marcit lo gelat buf
de la tardor macilenta,
que per ferlas pols se 'n dú,
y las rojas son, senyora,
rosas de monstruós conjunt,
tan exuberants d' ufana,
com migradas de perfum.
Sou, donchs, vos, senyora mía,
la suprema excelsitut
de las bellesas humanas
que 'l cel envía oportú,
perque ja tinguém dels ángels
lo coneixement més just,
si bé per mi en cel ni en terra
no vos supera ningú.
¡Pot haverhi com los vostres

FORA COMPROMISOS
(per *Verdugo*)

—Veurás, noya: de tot això que dius que has perdut, lo qu' es jo me 'n rento las mans.

ulls negres, uns altres ulls?
¡Al cel hi ha un sol, pero en vostra
cara dos per falta d' un!
Dos sols que per la gran forsa
del mateix foch que d' ells surt,
s' han tornat com l' assabetje
negres, brillants, plens de llum,
que no 'ns n' envía pas tanta
may el sol del mes de juny.
Permetau, senyora mía,
que 'us contemple com ningú
potsé 'us ha mirat fins ara
cercant lo vostre esguart, puig
rebent la mirada vostra
de plé á plé, logranré 'l gust
de que ab son foch abrusantme
tornará 'l meu rostre bru
y llavoras podré dirvos:
—Aceptau mon amor pur,
que ja som iguals, senyora,
de color, y si es segur
que la morenó del rostre
vol dir que dintre 'l cor bull
lo frenesí de la vida,
la febra del goig, l' impuls
que al cervell ideas novas
y foch al ánima dú,
vos y jo, senyora mía,
podrém ben tenir l' orgull
de portar sobre la terra
la llevor dels nobles fruyts
que han de capgirarla tota
perfeccionant son conjunt,
perque cad' un dels fills nostres
reproduhintse, resoluts
formarán la activa rassa
del previndre plé de llum
pel foch que rebrán, senyora,
de mon cor y 'ls vostres ulls.

S. Alsina y Clos.

Nota del any (per *G. Cornet*)

La Prempsa y la nova Plassa de Toros

1837-1873

Lo méu avi matern tenía un verdader esperit mercantil, comerciejant ab tot lo que se li presentava; allá hont flairava algún diner á guanyar allí se 'l veya.

Aquell any—1837—se li ficá á la barretina—perque la veritat es que 'n duya, morada, al estil de la comarca—que hi havia un bon negoci á fer, comprant á entrada d' ivern tots los galls-d'-indi de la encontrada y anantlos després á vendre, per las Pasquas de Nadal, á las poblacións més importants de la mateixa.

Lo cálcul no estava mal fundat, puig se deya:

—D' indiots del regne de Valencia, ab la guerra civil, no 'n vindrán pas, y si agavello ab temps los que 's crían al Panadés, en la mateixa comarca podré vendrels sense competencia y á bon préu.—Mes per aquesta empresa, li faltava un soci, no tant per sa importancia, com perque essent ell vehí del Vendrell, població fortificada, y lliberal de bona soca, y d' aquells que cada any per las Iluminarias de Santa Cristina posava duas atxas de cera á cada finestra de sa casa, no podía exposarse, seguint los poblets de la comarca, oberts á la carlinalla que simpatisava ab llurs ideas. Y aquell soci, lo va trobar en un tal Bolet del vehí poble de Santa Oliva, traficant com ell y carlí de rassa. No 'n podía pas haver trobat un altre de millor.

Axís donchs, passat Tots-Sants, posaren mans á l' obra, y juntant abdos un bon grapat de doblas de quatre, lo Bolet, ab un parell de matxos, vinga fer visitas á las masías y caseríus del Panadés, comprant pollas y galls-d'-indi que, lligats de potas y ficats dins de las sárrias, estiravan lo cap treyent á fora la vermella gargamella protestant ab forts *cloc, cloc* y ploraners *gluchs, gluchs* del cautiveri.

¡Quín goig feya lo corral que tenían á la vila del Vendrell, pels voltants de Sant Thomás, rublert de galls y pollas! ¡Y cóm picava y 's disputava aquella farám los grans de moresch que á grapats los hi tirava l' avi tot contemplantlos y boy trayent comptes de la probable ganancia que al vendrels hi faría! Mes l' home proposa y Deu disposa, com díu una popular sentencia.

Havían convingut abdos socis, que per Sant Thomás portarían lo remat á fira á Vilafranca; que d' allí passarían á Vilanova y després á Sitjes, y ab los caps que sobressin retornarían al Vendrell, hont no costaría gaire de dárloshi sortida.

Per la diada d' aquell Sant Apóstol, donchs á punta de día, á pesar de la guerra civil, *lo batalló de caps vermells*, com deyan á la remada, comandat per un parell de bailets qu' en lloch de sabre portavan una llarga canya, esperava que obrissen lo portal de la carretera de Barcelona pera empendre la marxa, mentres los nacionals de guardia feyan la descuberta. Impacient l' avi de no trobar allí al séu soci com havían quedat, s' adelantá carretera amunt pera encontrarlo, en tant que la remada anava sortint poch á poch.

No s' havía pas aquell allunyat cinchcentas passas, quan de cop y volta, de derrera uns carros que baixavan en direcció á la vila, li sortí un escabot de carlins, y camas ajudeume, ben correns retorná enrera, empaitantlo á tiros que per sort no 'l tocaren, pero si foren aprofitats alguns fent blanch sobre la remada de la que alguns caps quedaren estesos á la carretera, mentres tot depressa se procurá que tornés á guanyar lo portal, com en efecte, ab prous traballs, ajudats pels de la guardia,

L' Avi (per *J. Baguñyá*)

—Las sopetas son gustosas, fan bon ventre y allargan molt la vida.

fou guanyat junt ab l' avi que tingué d' esser sangrat pel esglay.

Fins passadas las festas de Nadal, los carlins voltaren pels contorns de la vila impedint lo tráfech, com si aquella mena de setje hagués anat no més contra 'l negoci del méu avi, que, com es natural, veyentlo esguerrat, no feya més que renegar de Carlos V y de tots els séus partidaris. Prou comprengué, que ab aquella virám anava á passarli lo mateix que al mallorquí del qüento ab las palmas que li arribaren passat el diumenje de rams; y per aixó determiná tréuresela de qualsevol manera del davant; mes com era home enginyós y de recursos, procurá al mateix temps tréuren també lo major partit possible. Y en efecte; l' endemá 'l nunci de la vila, á só de trompeta, pregonava per totas las cantonadas que desde aquell día fins passats los Reys, á la carnicería hi hauría una taula de carn de gall-d'-indi á mitja pesseta la tersa. Y vinga matar y plomar indiots y á fer la competencia als carnicers de carn de llana y pel, que gaire bé deixaren de vendren per resultar més cara que la de ploma. Aixís arribá la diada dels Reys, havent fet net de tot lo remat. Aquell any, per Nadal, fins los pobres de la vila tiraren gall-d'-indi á l' olla.

Cada vegada que l' avi contava aquesta feta de la primera guerra civil, sempre hi afegía que ab aquell negoci, á pesar de haver sortit tan esguerrat, després de passats comptes, no sols no s' hi perdé res, sino qu' encar hi quedá alguna ganancia.

***

Corría lo més de desembre del any 1873 y tornavam á estar en plena guerra civil. Los atzars de la sort me havían portat á viure á Sarreal, vila de la conca de Barbará.

EN LA RAMBLA DE LAS FLORS (per *Pau Roig*)

No son pas las més de témer las que fan olor, sino las que fan... perdre la xaveta.

Era prop de mitj día y uns quants desenfeynats, los de costum, preníam lo sol assentats á la porta del estanch.

Conversa del día en poble xich, ja se sab, está sempre marcada, com en lo missal l' Evangeli: lo que passa. Y donchs hi havía carlins á la montanya y 'ns esqueyam pels vols de Nadal, era forsós que 's parlés de galls y de carlins.

—¿Qué ja ha comprat lo gall?—me preguntá uns dels del rotllo.

—No; penso, com cada any, rébrel de casa; del Panadés.

—Si 'ls carlins no li prenen pel camí,—respongué un altre.

—Que tot podría molt ben ser,—afegí un tercer.

—Prou, prou,—digué allavors ficantse en la conversa un jayo, lo Joan del Pastó, que pochs moments avans havía entrat á comprar una *cajetilla*;—y en proba d' axó, ja que parlan de galls y de carlins, los vaig á esplicar un fet de la primera guerra civil que jo 'n vaig ésser lo protagonista. ¡Oh! y que precisament avuy, diada de Sant Thomás, fa anys.

Y continuá d' aquesta manera tot cargolant un cigarret:

—Lo día anterior, lo nostre batalló, que era un dels que manava D. Manuel Ibáñez, conegut ab lo sobrenom de *Llarch de Copons*, era á la Bisbal del Panadés, que, com poble situat al péu de la montanya, may ne feya net de nosaltres, quan n' hi sortíam los uns hi entravan los altres. No sé quína passada li devían haver fet los del Vendrell á D. Manuel, puig va demanar voluntaris pera que durant las próximas festas de Nadal vaguessin pels encontorns d' aquella vila, tenintla en constant alarma y no deixantlos passar en sossego aquellas diadas.

L' endemá, á punta de día, un escabot de voluntaris ja eram sobre *la Creu*, en la carretera que va á Barcelona, á un tir de fusell de la vila; y passant un convoy de carros ab tercerols, dels que van al vi, los embargarem: vam treure la rengle de tercerols del darrera de cada carro y 'ns hi vam posar quatre homes á cada hú, seyent penjant las camas pel detrás, amagats pels tercerols del davant, de manera que ab facilitat poguessem saltar del carro, y aixís anarem fent via dret al Vendrell ab l' intent de donar una forta sorpresa als de la guardia. Mes no havíam fet encare la meytat del camí, quan un home tot confiat que venía en direcció oposada, preguntá al carreter del primer carro per un company séu á qui esperava. Véurens de cua d' ull y fugir més depressa que cap llebra, tot va ser hu, mentres nosaltres, saltant dels carros y dantli lo *quien vive* li enjegarem una descarga que per sort no 'l va tocar. «Deixeume 'l per mi—vaig cridar als méus companys,—que tinch bona cama»; y empaitantlo una bona estona no vaig pas poguerlo atrapar, guanyant prest lo portal, en tant que 'ls cristins de la guardia, als qui aquest incident va salvarlos de la sorpresa, comensaren á escopetejarnos. Pero lo bó del cas va ser, que mentres jo empaitava á aquell remalehit vendrellench, que de segur aquell día hauría guanyat lo primer premi de qualsevol cós, encare que hagués tingut que lluytar ab los més afamats corredors, una remada de galls-d'-indi venía carretera amunt, y á tirs, avans no van posarse á sopluix de las balas dels méus companys, ne quedaren bastants d' estesos sobre la carretera, que no vingueren poch bé pera passar aquellas festas durant las quals, constantment ferem bavarotas als de la vila.

—No parléu més, Joan,—vaig dirli.—¿Vos me teníu per un amich?

—¿Y ho pot duptar?

—¿Y 'm faríau un favor si vos lo demanava?

—Cent que pogués n' hi faría.

—Y si podíau evitar que 'm pervingués una desgracia ¿la evitaríau?

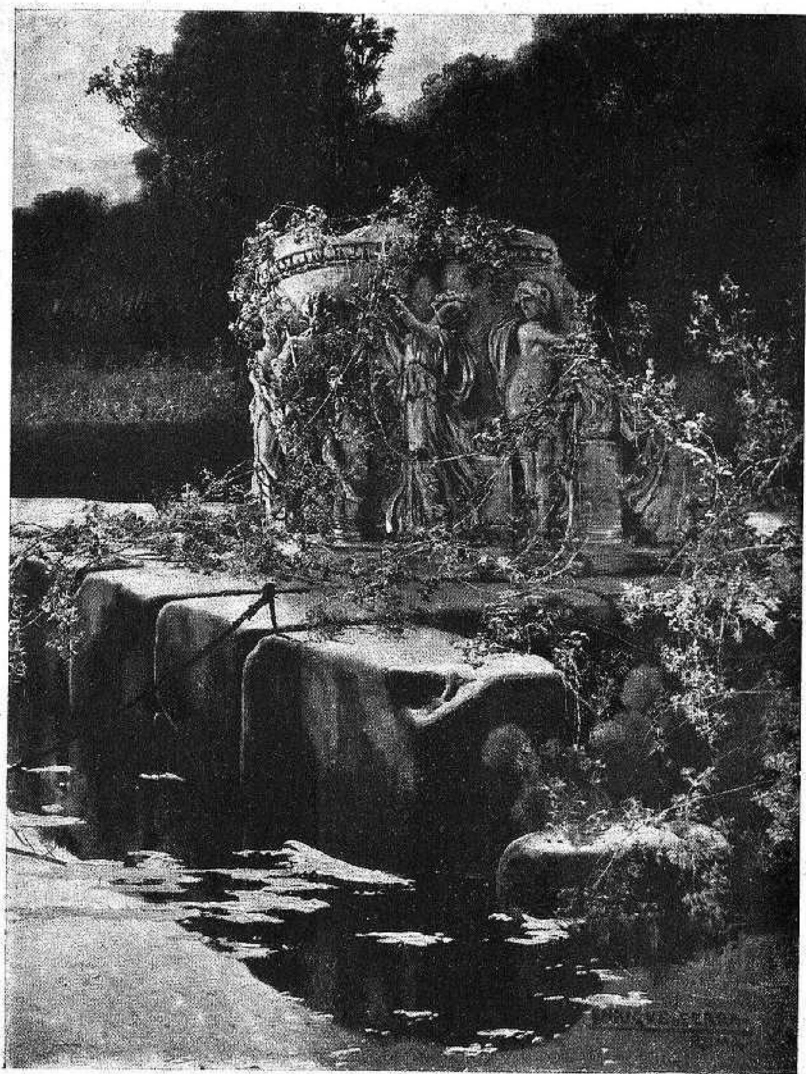
—Encar que 'm costés un sacrifici.

—Donchs pera que vejéu lo que son las guerras civils, y 'ls odis africans qu' engendran las passións políticas, havéu de sebre que aquell vendrellench que ab tanta sanya vos perseguíreu, que res vos havía fet, y que tant sentíreu no poguer matar, era... lo méu avi.

Al sentir axó, lo Joan quedá atontat com un lelo, sens poguer respondre un mot.

† Jaume Ramon.

La vella Roma (quadro al oli d' *Enrich Serra*)

Restos de un sarcófago

INSTINT DE CONSERVACIÓ

MONÓLECH

¡Tot perdut! ¡tot á fons! fortuna y crédit.
Avuy arruinat; demá, al nou día,
escarnit, escupit, cubert d' infamia,
rodant per tribunals y calabossos...
¡Oh honrada Societat, y cóm riurías!
¡Cóm t' hi rabejarías en confondre
la opulencia cayguda! ¡en fer á trossos
y enfonzar el bou d' or—que ahí adoravas—
en un presidi vil sense sortida!
¡en olvidar mon nom, per sempre, sempre,
si no sigués pel gust d' arrossegarlo
pel llot de la vergonya y l' ignominia!...

***

Res... ¡s' ha acabat!... ¡no hi pensém més!... ¿Qué esperas?
Més curt—¡molt més!—es el camí que mena
desde aquí al mar, que desde aquí á presidi,
y el mar no fa escrafalls, es bon compare;
té molt bon davallant y tot s' ho engorja.
¡Cap al mar, cap al mar! La nit es negra
y el moll está desert en aquest' hora.
Un capbussó ¡y adeu!—demá... que 'm busquin.
¡Ah, quína rabiola la Justicia!...
¡Aném, no hi pensém més!

***

La nit es negra
y el moll está desert en aquest' hora...
Sí, molt desert... Em ficaré el revólver
per lo que puga ser, á la butxaca.
—No fos cas que 'm surtís algún *granuja*
y trobantme escurat em fés els comptes!

APELES MESTRES.

LAS SOGRAS (per *J. Blanco Coris*)

Aixís las veyém, avants de casarnos

Y aixís, un cop casats

Veyentlos venir (per *Verdugo*)

—Quín terceto, ¿eh, noya?
—No me 'n parlis: lo qu' es jo m' estimo més no sopar.

CANTARS BILINGÜES

Cuando enciendo mi cigarro
me acuerdo del querer tuyo,
perque ets tu qui 'm dona céntims
per poder comprá alguu puro.

—

En tu lecho del dolor
llorando me acerqué un dia,
y vaig tenir que fugir
de tantas pussas que hi havía.

—

Muchas veces entre sueños
se me aparece tu sombra
y tambe la de ta mare
empaitantme ab una escombra.

—

Al darme el primer abrazo
me causaste mucha pena,
puig tenía un gra molt gros
al cap de munt de l' esquena.

J. Folguera.

—

A la reja de la cárcel
no me vengas á llorar;
val mes que 'm portis tabaco
y de passada algún ral.

F. Juan y M.

PEDRETAS

*** L' egoista es pura anatomía: si li feu l' autopsia, li trobaréu vísceras, com á qualsevol bestia, pero no entranyas.

*** La dona es com els altars, que pera celebrarhi festa, necessitan adornos.

*** De vegadas se necessita més virtut pera no alegrarse del mal d' un altre, que crueltat fora menester pera causar á dretas un mal semblant.

*** No esperis may cap consol de qui té y fa sempre 'l pobre.

*** Quan vulgas apartar d' algú una mosca, no ho fassas á cops de pedra.

*** No hi ha burla més amarga que l' elogi exagerat.

*** Una de las gracias més grans que Deu pot concedir al home, es permétreli caure sol.

*** L' home previsor, quan diu vaig, ja hi es.

*** Si l' egoista, en estat embrionari, pensés, no voldría sortir del ventre de sa mare fins haverli xuclat el moll dels ossos.

*** Ab l' afany de treure profit del noy, molts pares matan al home.

*** L' home sol preferir una dona sense dots y ab dot á una dona de dots y sense dot.

*** Si bastés arribar y veure pera véncer, l' home acabaría per ser solzament un pilot de carn. Lo que vigorisa l' espirit y 'l fa lluminós, es la acció, la lluyta.

*** Saber poch de moltas cosas es com possehir uns quants duros en calderilla, ó, sent pobre, ser vehí d' un rich.

*** Els que naixen pera fer lo camí de la vida ab el cap acotat, cada ve-

gada que s' atreveixen á aixecarlo 'ls el fa tornar á baixar més que depresa una terrible clatellada del destí.

*** No es á la porta ahont un ha de lluytar ab més energía pera conseguir un puesto bo, sino dintre.

*** El valor de las cosas que perdém, més qu' en ellas está en las circunstancias en que las perdém.

*** Bé n' hi ha y bé n' hi ha hagut de bestias en el mon; ab tot, aquesta es l' hora en que no 's sab de cap d' ellas que pera *salvar l' honra* d' una femella hagi matat un dels séus petits ó provocat un abortament. Aquesta *virtut* está reservada als dos sers més perfectes de la creació, pe'ls quals no hi ha sabó com l' infanticidi pera rentar lo qu' eternament ha de gotejar sanch.

*** Suposar que'ls grans productors de la inteligencia ho farían millor si escribissin menos, es dar per sentat qu' una font dóna més saborosa l' aygua quant menos raja.

*** A n' aquell qu' es incapás de tot, li sembla que tot quant véu ell es capás de ferho. Per aixó 'ls desmanyats no atribuheixen cap mérit al traball.

*** El coleccionista no es més qu' una variant del avaro.

*** No es lo mateix probar pera fer, que fer pera probar. Qui proba pera fer, obeheix al instint, al temperament, á la inclinació; qui fa pera probar, obeheix al cálcul y á voltas á sujestions dolorosas é irresistibles del cor.

*** Pendre de bona fe al mon, es com anar carregant de moneda falsa.

*** L' home no sol dir á Deu: faig y féu, sino: féu y faré.

*** La filosofía té molta semblansa ab els crits que fa 'l poruch pera espantar á la por.

*** Els llassos del cor son de manera, que s' ha d' anar ab més cuidado en no romprels qu' en afermarlos.

*** La mort del rich es com la del porch: l' alegría de la familia.

*** D' allí hont el germá ó l' amich no 'n poden conseguir ni un pessiguet, el farsant ne trau á grapats.

*** Las cosas, més que segóns lo crestall ab que 's miran, com diuhen Séneca y Campo-

UNA QUE HO ENTÉN (per *N. Sierra*)

—Ho tinch ben observat: al estiu sobre tot, els tons *clars* son els que parlan ab més *claretat* als homes.

amor, son segóns lo punt de vista qu' un pren. Una costa, desde dalt sembla baixada, desde baix, pujada, y desde 'l mitj pujada y baixada, tant si la mirém ab un vidre d' un color com d' un altre.

⁂ Ab fanch Deu va fer á l' home, l' home ab fanch fa estatuas, y si las estatuas poguessin fer alguna cosa, farían fanch.

⁂ Una de las característicask més notables del home, es son despreci á la vida... dels altres.

⁂ Quedar bé á mitjas, es quedar lo més malament possible.

⁂ Quan l' home s' ha d' obrir camí, las sévas obras avaloran el séu nom; obert lo camí, el seu nom, avalora las sévas obras.

⁂ Estar sempre alegre es una especie de tristesa cómica.

⁂ Si vols coneixer ta sort probable, mira als caiguts.

⁂ En molts cassos la filantropía es el gran modo de ferse pagar pe'ls uns las diversións organisadas baix lo pretext d' aixugar las llágrimas dels altres.

⁂ Per regla general, moltas rahóns pera no pagar son indici de no voler pagar.

⁂ En el camí de la vida, 'ls que 's serveixen dels péus no avansan un pas.

⁂ El verdader sabi, es llástima de sí mateix.

⁂ L' avaro ho voldría tot per ell, sens que 'ls altres sabessin que ho té; l' egoista enveja tot lo dels altres, y també ho voldría tot, pero de manera que 'ls altres sabessin que ho té, pera complaures en negarho tot á tots.

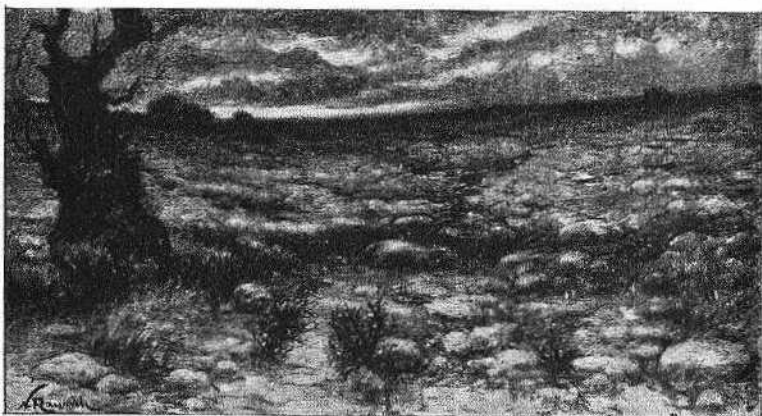
⁂ Un escrit difús es com el caldo d' ossos: moltas llunas y poca sustancia.

⁂ Si tanta condescendencia guardas ab qui t' ha ofés, acabarás pera semblar tu l' ofensor...

⁂ Al tacanyo se 'l coneix més en lo modo de donar qu' en lo que dona.

⁂ Fer una tontería y contarla son tres tonterías, perque contarla val per duas.

TORQUATO TASSO SERRA.

PEDREGAL (dibuix al carbó de *N. Raurich*)

PRESSERVATÍUS
(per *R. Miró*)

Contra la soleyada

Contra la xafogó

* * *

Perduts al mitj d' un bosch tu y jo, m' aymía,
plujosa y negra nit ens va sorpendre!...
¡Solets!... y al mitj d' un bosch!... La tramontana
que al avansar la nit creixía ab furia,
els arbres mes groixuts y vells rompía.
¡El quadro era espantós! Mes, sota un roure
estavam ajeguts, y 'ns abrassavam
per no servir de joch á la tempesta;
y en lloch d' esglay, basarda y greu tristura,
un goig estrany entre 'l perill sentíam.

. . . .

Més tart, ratxós bufech féu cruxí 'l roure,
que ab forta sotregada va enlayrarse,
fantástich y lleuger com una ploma,
atravessant els núvols, y amunt sempre...
Abdós també, abrassats del mateix modo,
lligats entre 'ls arrels varem seguirlo;
fins veyam prop del cel algún vol d' ángels
que 'ns dava ab gran content la benvinguda,
omplint l' espay inmens de melodía
ab celestials cansóns, dolsas y alegres!

. . . .

Y ab ells en las delicias de la Gloria,
gosant dels grans plahers ens trobaríam,
si 'l sol no hagués entrat dins de ma cambra
á despertarme ab sa claror intrusa!...

J. GIRBAU Y TORDERA.

ÍNTIMA

Cerquém la vida, aymada,
sortím, que veig el sol.
¡Qu' es pur l' aire qu' embauma
ab l' alé de las flors!

Cerquém la vida, prompte...
allí... entre aquell vol de papellons...

¿Qu' es la vida 'm preguntas?
¿No 'ls veus damunt las flors
enjogassats, voltantlas,
bevent llur néctar dols?

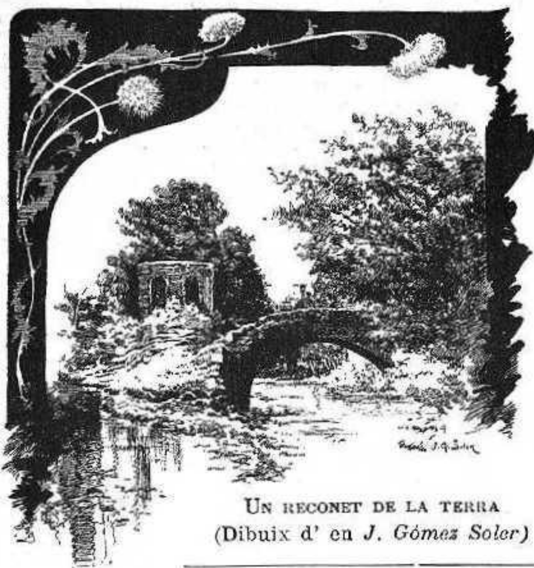
Donchs, mira, això es la vida;
un instant entre 'l náixer y la mort...
¿No ho veus?—Tot porpra, tot es llum, tot somni...
La vida es una flor.

ALFONS MASERAS.

EL TRAJO NEGRE D' EN GASPARÓ

¡Bona xeripa li va caure dessobre á n' el *pa d' agnus* d' en Gasparó ab el tern de panyo negre que li maná fer la senyora generala pera que assistís al enterro de son marit!... ¡Com era home que may tenía un «no» pera ningú, y en tota aquella casassa de cinch pisos y á quatre estadas per replá, amén de las tres botigas, no s' hi esqueya un sol vestit de pontifical pera galejar una festa, pera celebrarhi ceremoniosos actes!...

Bell punt l' havía desat, plegadet pessa per pessa, seguint la etxura que marcavan els séchs, embolicat cuydadosament ab unas tovallas ja més que

Un reconet de la terra
(Dibuix d' en *J. Gómez Soler*)

maduras, qu' encare sentían á bugada, y ab son terrosset de cánfora entre 'ls doblechs dels forros; tot just girava la clau d' aquell pany de calaixera, en quin calaix primer, com prehuada joya en son estoig, reposavan de sos darrers fatichs las tres panyoras que composavan el tern, americana, pantalóns y hermilla, que ja 'l vehí del segón, el de la porta número quatre, gelós de son descáns, tractá de deixondirlas de son somni.

—¿Paró?... ¿Gasparó?...—li cridá desde la eixida.

En Gasparó tragué 'l cap per la finestra del pou, y en Biel, el vehí de la porta número quatre del segón replá, va etjegarli sens més preámbuls:

—¡Paró!... ¡Bé 'm deixaréu 'l vestit d' etiqueta pera diumenje en vuyt, si no 'l teníu compromés!... Se 'm casa una cosina... y...

—¿Pera diumenje en vuyt, heu dit?... Bueno. M' ho apuntaré en un cap de paper, perque, ¡d' aquí á diumenje en vuyt!... ¡Deu sab lo que pot succehir en vuyt días!... Per dijous me 'l té emparaulat en Tóful, el del quint, tercera, 'l veler; que diu se casa, ab llicencia closa, ab una sarrellera de can Ramis... ¡Matuta, veus'ho aquí, perque per tot n' hi ha de matuta!... Per divendres de la senmana entrant vindrá á buscárme'l en Titus, el cotxero del metje, que té d' anar á un ball de gala que donan els *factotums* del gremi... de modo y manera que quan se 'l llevi en Titus...

—¡Sí que 'l trobaré calentó!...

—¡Ja podéu dirho!... ¡Y que deurá fer un tuf ab el séu süar!...

—¡Oh!... ¡Si fos el de süar, ray!... ¡Com després del sarau tinch entés que se 'n van «Al Sabre»!... ¡Figuréuvos!...

—Bueno. Ja sé qué 'm toca fer... Penjaré las calsas á la barreta de la cortina, y molt será que ab unas horas á sol y serena... ¿Entenéu?...

—Sí; bé caldrá que s' oregin.

Encare 'n Biel no li havía tornat el vestit, que 'l bó d' en Gasparó altra vegada hi era.

—¿Paró?... ¿Gasparó?...

Era 'l vehí del ters; un que venía als encants, el de la porta segona comensant per la dreta. Li demanava 'l trajo pera 'l proper diumenje, que li tocava ser padrí; y si no hi tenía reparo, per uns quants días més, puig la padrina 'l convidava á festa major...

Ja anava á dir: «bueno, bueno», 'l *pa d' agnus* d' en Gasparó, quan sentí que 'l pesigavan per darrera.

—¿Y ara?... ¡Ah!... ¡Ets tú!...—afegí, regoneixent á la séva dona.

—¿Per diumenje y uns quants días més?—féu aquesta, á sotaveu.—Jo te 'l enmatllevaría per una temporada... Mira, me 'n estalviaría un' altre, ¡veyas!...

—Ja va, Ton, que sembla que trucan.

Se retirá de la eixida, y encarantse ab la séva dona:

—Bé; ¿qué vols que li contesti?... ¿Que no ho sabs que jo no tinch un «no» pera ningú?...

—¡Per aixó 'm queixo!... Vejám: ¿qué te 'n pervé de tanta molestia?... Res. N' hi ha que ni te 'n donan las gracias!... No tingas por que se t' arni, no. ¡Si al menos el lloguessis, com els que tenen disfressas, t' aportaría algún benefici, pero...

—Bé, acabém. Jo no goso á dirli...

—¡Bé t' ho gosan á dir ells!...

—Veurás; tenen més poca vergonya que jo.

—Donchs, mira; si 'n tenen més, que se 'n desfassin d' una miqueta y te la deixin per aquestos cassos.

—¡Com ho dius tu!...

—*Nada;* que per alló dels quants días, si no 'n té que dejuni!... Ademés, el vas deixant y deixant, y el día que 't toqui durlo... ab tanta gent com l' estrena... Vaja, que 'm repugnaría. Lo qu' es jo, ¡ni probarho!...

—Bueno, Ton,—digué 'n Gasparó, aprés d' abocarse á la finestra—per anar á la Catedral, bé, perque es un dematí; mes alló d' uns quants días á fora, Ton, francament, ho hauném d' esborrar del programa.

—¡Sí que 'm sab greu!...

—Ja ho veig... pero...

(La séva dona desde dins:—¡Si li sab greu que s' hi posi fullas!)

—Pero, uns quants días á festa major, qu' es com si diguessem... comprenéu?... Entre la pols y el sol y el ball y las fontadas... ¡Quan el fill pródich me retornaría á la llar, ni jo ni la dona 'l regoneixeríam!... Pel demés...

—*Nada, nada;* etcetra; ja n' hi ha prou d' aquest coló... *¡Entendidos!...* ¡Quan una cosa no vé de gust!...

—Ton, ¡no vos ho prengueu aixís!... Consideréu...

—Sí; *considera, alma bendita... En fin...* bueno. Per aixó, encare que no hi vaja de negre, també, també m' hi rebrán á fora!...

—¡No caldría més!

(La séva dona, desde la cuyna:—¡Ja ho crech!... ¡Un personatje com vos!... ¡Que diheu, home!... ¡Bé prou que sentirém las campanas!...)

—Donchs, per diumenje: me 'n refío, ¿eh?... Per no desfer compromisos... Per... ¿comprenéu, Gasparó?...

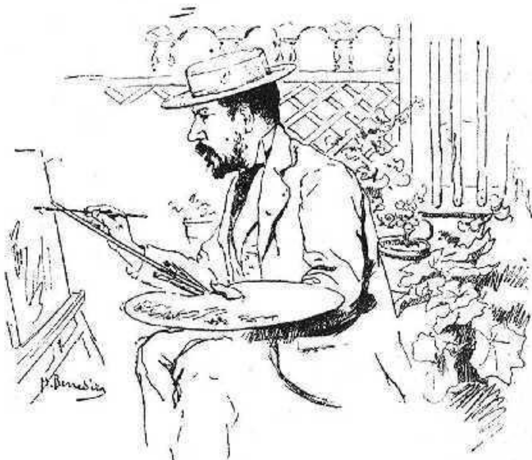
—Ton, *palabra.*

***

Arribá 'l diumenje, y allá á cosa de las vuyt, ja 'n Ton no s' entenía de feyna.

Roba neta per dins, ab la pitrera de la camisa blanca y ab tabelleras, cordada ab botonets de cul de got; las sabatas rossas, ciradas de fresch, jeyan

CELEBRITAT ARTÍSTICA (per *M. Benedito*)

J. Sorolla **pintant (apunte del natural)**

TRISTESA (quadro al oli de *Montserrat)*

El bressol buit

dretas y temptadoras en son seti, com esperant que 's dignés cullirlas; el coll planxat, ab aletas, y la corbateta color de rosa ab llas de papalló, penjavan de la clau d' un pany, junt ab la leontina de *doublé*, convidantlo á vestirse; 'l barret nou, tou, d' aquells que s' adoban á cops de puny y de color gris de núvol, reposava, cofoy, en el replá de la calaixera com dihentli: «¡Acóstat, Ton, que 't corono!...» tot amanit, tot á punt d' orga, ¡vamos!... En quant al tern d' en Gasparó, no cal dirho; una pessa á cada cadira, qu' es, com si diguessem, una cadira per cada pessa.

Al sentir las nou, en Ton va disposarse pera la muda. Tot li anava com un tirabuquet. Els mitjóns com á guants... Folgada de cos la samarreta y ben ample dels aixellerons... El coll, el redimontri del coll postís el féu perfidiar un xiquet... ¡Com era nou de trinca y els traus d' estrena sempre venen justos!... Al probarse las botinas ja s' hi deumá una miqueta més... No era que fossen mal etxuradas, ni que li vinguessen estretas; pero 'l sigronet d' un ull de poll se li enveriná de tal lley ab la tirantor del cuyro, que á cada pas li fiblava. Quan se ficá las calsas, son enfado rebassá 'l terme. No li volían seguir... Se li aturavan á la cuixa; á la mateixa entrada de la cuixa, arrugántseli com una mitja al garró, com la manxa d' un acordeón.—«Y ara, cóm te tornas?...» se va dir á sí mateix, sorprenentse de sa molsudesa.—«No vagis pas á Mallorca, que 't pendrian per altri.»

La presencia de sa muller y de la padrina, qu' era la estadanta del quint, segona, donantli pressas, mortificantlo pera que s' hi afanyés, acabaren de desesperarlo.

—¡Son las calsas!... Aquestas ditxosas calsas que no 'm volen pujar amunt, refume!... ¡Miréu!...

—¡Sí que se li ha engruixit!...

—Ja pot dirho... Com un bacó... Vejám, probém abduas alhora...

Y agafant las calsas per la trinxa y sacsant el cos del aburrit Ton com si adobessen un fardo, conseguiren engirbárlashi.

Se li assentavan tant á la pell, tant encastadas á las sévas formas, que ni els embutits d' Extremadura. L' americana també li venia estreta, dels sotaixellas, pero... en arquejant un xich els brassos... Tot era la costúm... A n' els que muntan caballs també se 'ls corvan las camas...

—Vaja, que te 'n hauríás de donar vergonya de que las donas t' haguessen de vestir!... Ja no més hi faltava que 't volguessem!...

—Si no 'm quedés la pena del encarcament, ¡array!... pero, noyas, tot me vé tan just, tan precís, que ni goso á móurem. Si ara 'm dius que no vaig tiesso, Tuyas, et diré que t' erras!...

***

Un soroll de rodas per l' empedrat els feu present que s' acostavan els cotxes. En Ton se calá 'l barret, va enmirallarshi de resquitllentas com un letxugino; 's colocá dins la butxaca 'l mocadoret de pita esponja, color de foch, estufántse'l de las puntas, y s' encaminá dret á la escala.

Quan obría la porta ja li cridavan cent veus: «¿Encare no está 'l nuví?»

—Un pet de marxa reyal, iniciat per en Tóful en connivencia ab en Gasparó, va acompanyarlo fins al cotxe. Las donas ja hi eran.

—¿Y ara, Ton?...—va fer la padrina, aprés de repaparse aquell en son seti.

—¿Qué voleu dir?...

—¿No se 'n ha adonat, Tuyas?...

La Tuyas arrufá 'l nas, com ensumant ab reparo; mes, no sentint res de sospitós, s' hi encongí d' espatllas.

—Donchs jo juraría...—reprengué la Toneta.—Diguéu la veritat, Ton.

A L' ESTANY DE REMOLÁ (quadro al oli de *J. M.ª Marqués*)

De cassera

MANOLA (per *J. Llovera*)

—¡Juy, qué hombres!

—¡Ah, no!... ¿Per qué havía de negarho?...

—Veyám, tómbat, —li digué la séva dona, com inspirada per lluminosa idea.

—En Ton s' hi girá en rodó, y las dugas donas, llambregantse de sopte, hi esclataren á riure.

—¡M' ho he pensat!... ¡Axís mateix m' ho he pensat!... Com está tan rebutit... y aquestas calsas... Bé; ¡no t' apuris!... Es un descosit. Quatre agullas y... ¿que 't punxo?... Noy, paciencia. ¡Ve tan malament aquest lloch!... Veyám, proba d' asséuret... Bueno; mentresse t'aguantin, array!... Mira, ja som á la Canonja... ¡No t' engunihis!... ¡No t' engunihis!... Cap y á la fi, avans de mitj' hora, llestos!...

Amenassat pels encongiments, en Ton devallá del cotxe ab el major cuydado. Semblava tullit, ab uns andamis encarcarats com un personatje de putxinel-lis.

A plom, tot d' una pessa, á tall d' equilibrista de Circo, aná pujant la grahonada de la Sèu. Ja dins l' altar de la pica, s' arrimá á una de las parets pera preservarse dels curiosos. Las agullas li rascavan la pell, pero, gracias al séu compte, á n' el pacient y estudiat cuydado ab que jugava son cos, encartronat com el d' una momia, no li penetravan á dintre. El temps se li feya llarch... més llarch!...

—¡No tingas ánsia!...—li deva la Tuyas, comprenent son desfici,—¡com els avían á parells, poch trigarém á quedar llestos!...

Mes, per l' angunia que torturava á n' en Ton, lliscava 'l temps tan d' espay, que ni un galerí de l' any trenta.

—Ara, ara; ¿ahónt son?... ¿Ahónt es la colla?...—cridá la llevadora.

El rotllo s' aná fent, aixamplantse y engruixintse á cada tom, y aprés d' un süau picament de mans donat pel sagristá pera prevenir als concurrents al acte, comensá la cerimonia.

Quan en Ton agafá la criatura, va posarse més encés que un bitxo. Ab uns esporuguiments y uns tremolíns!... ¡Com si li anés á caure de las mans! ¡Com si pressentís una esllavissada!... ¡Era tan remenuda aquella coseta, tan delicada y remenuda que se li aparentava á n' el nirviós d' en Ton com una joguina de vidre!... «Ay, gracias á Deu»—exclamá, per fi, reparant que li prenían. Y ho digué tan sentidament, ab tal fervor que, oblidantse de son estat, del crítich estat de sos pantalóns, y naturalment endut per la expansió que 'l dominava, exagerá una mica 'ls gestos... y li caygueren las agullas.

Ell no se 'n havía adonat, pero un dels xicots que pidolavan confits li estirá una arruga de la camisa, y las veus de: «¡La ceba!... ¡Li surt la ceba!...» s' escamparen pel rotllo.

—Y are, Ton; ¿que no hi veus?...

—Noya, ¡prou pena 'n tinch!...

—¿Que no 'us en adonávau per la frescor?—reprengué la padrina.

En Ton no contestá. Com si li agafés una rauixa, girá la esquena totduna, boy dirigintse al portal, y apretá á corre fins el cotxe.

Mitj' hora més tart hi compareixía de nou, rioler, aixerit, ditxaratxero; ja després del trajo de gala. Sols ab llevarse la disfressa se n' hi havía anat la múrria.—Si no fos per la carada d' en Gasparó!...—'s deya, pensant ab els descusits. ¡Li he deixat uns pantalóns *com unas calsetas de criatura!*

. . . .

***

L' endemá, quan en Ton trucá á la porta d' en Gasparó, tremolava com la fulla al arbre. Penjant d' un dels brassos hi duya 'l tern, el famós vestit d' etiqueta. A escáurens per Nadal l' hauríau prés per un masover que anés á dur el gall al amo.

MANOLA (per *J. Llovera*)

—¿Qué tal? ¿Te gustan las güenas jembras?

—Veuréu, Gasparó. Ja sé tot lo que 'm podéu dir!...—li etjegá del primer entuvi;—mes també 'm poso á las resultas. Vull dir que, si 'l esboranch de las calsas y els esquinsos dels sotaixellas, á més de replantxarlo tot,—perque jo ja sé cóm se fan las cosas—valen en que sía un duro... en Ton pagará un duro, ¿entenéu?...

—Bé, Ton, m' está bé—confegí en Gasparó, destivant del tot la cara;—aixís m' agradan els homes!... Com que jo no sé 'l que costará aquest enredo, farém una cosa; pujaré 'l trajo á n' el sastret del quint, el rellogat de la Pona, que diu té unas mans tan finas... y...

—No diguéu més. Entesos.

***

Pochs días més endavant, en Paró va rebre la nova de que la senyora generala, la séva mestressa de quan servía al Rey, havía acabat d' existir. «¡No faltava sino que deixés d' anar al enterro, haventme regalat ella 'l trajo!...»—'s digué, fonéntshi.

Y abocantse á la finestra del cel obert, preguntá á la Tuyas pel sastrinyoli.

—¿Pel sastret?... ¿Pel rellogat, Paró?...—feu la Pona.

—Sí; á veure com té 'l trajo.

—¿Que era un de negre?... Donchs... ¡Sí que l' hem feta bona!... ¡Ja fa tres días que no es á casa!.. ¡Se 'n va anar!... No 'm va dir ahont!... Potser al poble, perque, ¡la ballava molt prima!...

—¿Y s' ho va endur tot?... ¿Tot?...
—Va deixar un paperet... Teníu... Ja 'us el baixo per la galleda... Potser vos ne treuréu l' entrellat... Sembla cosa de *munta-pío*.

Quan en Gasparó s' adoná de que 'l tal paperet era una papeleta d' empenyos, ja se la va témer. L' agafá, la va llegir... *Un traje de paño negro valorado en diez pesetas*, la rosegá ab rabia, la rebaté pel cel obert feta una bola... y ja del tot acalorat, fins perdé 'l mon de vista. Si sa muller no li ruixa 'ls polsos á grapats d' aygua fresca ab vinagre, ben segur que aduch s' hi queda.

Joan Pons y Massaveu.

En el Transvaal (per *M. Moliné*)

Els darrers esforsos.

DE MAL EN PITJOR

Trobantse malalta la mestressa d' una xacolatería, determiná posarla en venda, pera lo cual encomená al séu marit la redacció d' un anunci destinat á un diari.

L' espós agafa paper y ploma y estén lo següent:

«Per enfermetat de la duenya, se vén una xacolatería molt céntrica.»

No trobant la dona conforme lo escrit, n' hi va fer fé un altre, que deya:

«Se vén una xacolatería molt céntrica, per enfermetat de la duenya.»

La dona, mitj enfadada, li exigí que ho tornés á fer, y 'l pobre marit, ja cansat, va jurar que aquest sería l' últim, quedant redactat d' aquesta manera:

«¡¡Se vén una xacolatería per enfermetat molt céntrica de la duenya!!»

P. A. Moreno

BRINDIS

Som al camp, som al camp, companys de l' ánima,
com els homs primitius lliures, bén lliures:
á nostres peus la plana productora
y enllá, damunt del cap, l' espay amplíssim.

No som els fills de la ciutat malalta;
aquí tot es inmens, fins nostra forsa.
Som els fills predilectes de la vida
y dominém al mon. Som els robustos
enemichs implacables de l' anemia,
d' aquella anemia qu' embrutint als homens
els fa esclaus de las Lleys y las Miserias.

Brindém per la salut, brindém alegres
per nostra joventut eterna y brava,
y per la Llibertat: son las dëesas
qu' al temple del Progrés ens acompanyan.

Com novells gladiadors baixém al cercle
á lluytar ab las feras més temibles,
la Rutina, el Dolor y l' Ignorancia:
contemplarán atónits nostra lluyta
els pobles enterrats dins la fossana
inmensa del passat, els qu' ara viuhen,
y aquells més venturosos qu' han de náixer.

Brindém, companys, brindém: la copa omplena
el vi calent qu' ha de escalfarnos prompte:
després baixém tots junts de la montanya
y á la llar retorném folls d' alegría
sadollats els pulmons d' aires saníssims,
els pits ben aixamplats, colrats els rostres,
y en los llabis vermells de nostra aymada
posemhi, ubriachs d' amor, l' ánima tota.

JOAN OLIVA BRIDGMAN.

¿AUTOR?

(FRAGMENT D' UN MONÓLECH INÉDIT)

. . . .
. . . .

Ja 'm dispensarán. Precisament acabava un juguet dels méus ¡es dir!... tant com méu... que m' han d' estrenar diumenje á la tarde á la Societat de *El Lirio modernista*, y no estich per res. ¡Compromisos que tením els bons autors!... ¿saben? Com que de bons-bons se 'n troban tan pochs, qu' es buscar una agulla en un paller... Vostés ja 'm deuhen haver sentit anomenar ¡de segur! Bé prou que m' han portat els diaris ab *sueltos* fets per mi mateix, pera estalviarlos feyna...

Fins no fa gayre m' havía dedicat á escriure epigramas trasplantats y epitafis desenterrats y á enviar solucións; pro havía agafat ja tanta preponderancia entre 'ls lectors... de la escala de casa, que no més me sentía á cada

moment:—¡Llástima que no fassi comedias, vosté! ¡Tant que fa riure!—Y vaig decidirme á ficar la *pata* al teatro... y 'm sembla que ho hauré lograt.

Jo ja m' ho conech que aniré lluny escribint pera la escena; pro ¡m' hauré de fer uns tips de corre pera arribar á puesto! Perque 'l teatro té aixó: costa el ferse aplaudir, pero á lo milló... 't reventan.

No parlo per mi, perque jo m' he sangrat ab salut: antes de llansarme á Romea, m' he despenjat al carrer d' en Lladó, ahont está instalada la Societat y ahont hi actúa una companyía d' aficionats..., que l' afició 'ls fa perdre 'l coneixement. ¡Quins éxits més espontanis hi he alcansat en aquells taulóns de las taulas d' aquella sala y arcoba! Allí no hi ha *claque* ni falta que hi fa; perque tota la concurrencia es una *claquería* complerta. D' aqueix modo, quan surti del carrer d' en Lladó ab el títol d' autor refrendat pel públich de *El Lirio modernista*, me 'n puch anar de dret al hospital, vull dir, á ca 'n *Franqueza* y allí ab tota franquesa tinch confiansa d' arreplegar verdura per tot l' any.

. . . .

¡Escriure pel Teatro, ray!... Si ara mateix hi escríu en *xó*, en *gó*, y en *barba d' estopa*. ¡Vés si jo m' hi hauría atrevit may, á pesar dels estímuls dels vehíns de la escala, si no hagués tingut la convicció de que desde 'l carrer d' en Lladó havía de desbancar á quatre nyébits que ja 'm feyan la competencia al Poble Séch antes de jo exhibirme! Perque un servidor, d' autor, ja ho era antes de serho; vull dir, antes d' aplaudírse'm: tenía no sé quantas pessas inéditas tancadas al calaix de la tauleta del recibidor sense presentarlas á cap Empresa ¡no per falta d' empresa! sino per massa génit que tinch. Si un empressari 'm rebutjés una obra méva, per dolenta que fós, sería capás de no escriure may més... y 'l repertori del Teatro Catalá se 'n ressentiría... y ¡vaja! no vull mermar la llista d' autors de la méva *talla*, perque aixó sería rebaixarme.

Més m' estimo sacrificar la méva dignitat dins d' una sala y arcoba, per ara, y ja m' obriré pas, si no m' obran el cap antes... ¡Péssas sí que!... Sapiguent el francés, faig una comedia ab la mateixa facilitat que desfaig un original.

. . . .

. . . .

J. Barbany (Pepet del Carril).

Un tiempo fué... (per *R. Cilla*)

En l' época de aquests mestres eran de debó las corridas.

CELEBRITATS MUNICIPALS (per *M. Moliné*)

¡Prop de un any de interinitat!... ¡Tant mateix l' han fet ballar una mica massa!

EN QUEL D' ARGELAGUER

Las bruixas que al castell—de Besalú s' amagan
pels masos del entorn—han dat malas miradas.

Parcer que ve del camp—las tem si á l' hora baixa
es lluny; y á la muller—sola ha deixat á casa;
perque, segons se diu,—y ho diuhen las comares,
es cap al tart quan fan—pels masos més disbauixas.

No son tot bruixas, no,—d' aytals temors la causa;
l' Arnal de Besalú,—que 'ls sab menar la tasca,
té l' ull encisador,—prou escayent lo tracte,
y 's bat ab la virtut—més ferma y la fa caure.

De tot aquell varal—per fi toca la tanda
d' en Quel d' Argelaguer—á la muller qu' es guapa...
Si en Quel ho sab ó no—pel poble no se 'n parla,
y menos sab l' Arnal—si en Quel li va á la saga.

Pel veremar, al Mas—l' Arnal va cada tarde;
conversa ab la muller;—en Quel... canta que canta...
¡prou la coneix dels cups—y sitjas la fondária!...
mes «No es aquí—pensa ell—hont purgaréu la falta.»

Cap vespre tot sopant—en Quel ab ella parla:
«Tal día com demá—Banyolas fa gallarda,
hi pujan de Pedret—los tamboríns y flautas,
y donchs... ja ho sabs de temps—que 'm plauhen las sardanas.»

Ronseja la muller—que als cups hi ha feyna llarga...
pera quedarse al Mas—excusas no li faltan;
per avisá al Arnal—ja 's donará prou manya,
donchs veu al Quel resolt—ab ella á fer la marxa.

Matí, dematinet—ja l' euga es ensellada;
y, fentse trobadís,—l' Arnal els acompanya;
á fira van plegats,—tots tres á un hostal paran,
y surten á passeig—boy junts per la gallarda.

Si en Quel se fon pel ball—no 'n té pas ella ganas;
li plau més ab l' Arnal—parlar mentres ell balla...
en Quel els deixa fer,—paraulas son paraulas...
si algú fa mofa d' ell—no l' entén gens ni gayre.

Finit lo tirabou,—el vespre d' arribada,
se 'n van cap al *Estany*,—que fa la lluna clara;
en Quel paga al barquer,—ab quatre mots l' aparta,
y ab ella y l' Arnal, sols,—d' un salt munta á la barca.

Endintre barquejant—¡quín riure, á la vegada
que 's tapa la claror—y s' inflan las onadas!
¡quín riure la muller—que á popa ab l' Arnal parla!
y ¡quín posat en Quel—remant á l' altra banda!

A la remor d' un bes—qu' en la foscor s' amaga,
segueix un cop de rem—qu' un crani esberla y xafa;
del cop de rem, ve un crit;—á fons se 'n va la barca,
y un borbolleig estrany—arreu conmóu las ayguas.

De nit á Argelaguer—en Quel tot sol marxava;
als masos, als hostals,—per sa muller demana...
tothom lo compadeix,—y al poble d' arribada,
fent rotllo á vora d' ell—murmuran las comares:

«¡Es foll! l' han captocat—ab sos conjurs y manyas
las bruixas que al castell—de Besalú s' amagan.»

A. Bori y Fontestá

PRIMAVERA.

Dibuix de O. Junyent.

LAS BALADRERAS DE ITALIA (per *J. Juliano*)

—¡Fresca, fresca, l' acqua cetosa!...

LO SANT DE L' AVI

—¡Per Deu, filla! estigas quieta, perque si no, será impossible acabar de vestirte.

—*Ez* qu' en *Papitu* 'm fa *ganyotaz.*

—¡Au tu, fora d' aquí; ja no tindrías d' ésser xicot per ser entremaliat!

—*¡Miriz*, mamá, ja hi torna!

—¡Ja veurás si m' aixeco, quina nata 't daré!

—¡Per Deu, nena! estigas per mi, ó sino may més acabarém.

—*¡Ez* que 'm fa mal!

—¿Per qué arronsas la cama? axís no 't podré ficar la bota... ¡Apreta fort!! Ja 't dich jo que 'm feu suhar la cansalada! Axís, dona... cap dins... ¿No ho veus? Ja 'n tením una.

—¿Ara l' altra?

—No; anirás á peu coix si 't sembla. ¡¡Treute 'ls dits de la boca!! ¿Veus cóm t' has mullat la cinta d' aquí 'l davant? ¡¡Es un fástich!! ¡May podeu fer goig!

—¡Mamá, la Teta m' ha pegat!...

—¡No ho cregui, senyoreta! Es que 'm vesteixo, y ell m' obra la porta del quarto, y com que no ho vull, s' enfada, y diu que li he pegat.

—¡Vina aquí, dolent! ¡Deixa estar á la Teta, que s' ha d' arreglar!

—¡¡Jo vuy *pozarli* las *botaz!!*

—¡Parla bé, bunyol! Serás un grandassot y encare menjarás *zopaz.*

—*¡¡Jo hi vuy eztá!!*

—¿Que no sabs que 'ls nens no poden veure á las noyas quan se vesteixen?

—¿Oy, mamá, qu' es pecat?
—¡Y dels més grossos!
—No *mes* miraré una miqueta.
—¡Ja veurás si m' aixeco! Vosté, Treseta, no s' entretingui, ó sino 'ls avis ja haurán sortit.
—Ja estich, senyoreta; tan sols me falta 'l davantal.
—Apa, tu, vina, que 't posaré 'l sombrero.
—¿Que comprarém bobons?
—Si sou bons minyons. ¿Ja portas la décima de l' avi?
—*Zi, zenyora.*
—Bueno, pero no l' estrenyis tant, ó sino quan li donarás ja fará fástich.
—¿Y tu ja 't recordarás de dirli tota soleta?
—*Zi.*
—Si senyora, diuhen las nenas. Treseta, pujis la nena al coll. Tu, Pepito, dónam la má, que caurías per l' escala.
—¿Are aném á comprar *camelos?*
—¿No sent, senyoreta, lo que diu la nena?
—Prou que la sento. Aquestas criaturas no més pensan en tindre cuchs. ¡Ditxosas diadas! No voldría que may vinguessin.

***

—¿Qué tal? ¡Ja 'm creya que no vindríau!...
—Ja té rahó mamá, pero fássis cárrech que per arreglar els menuts ja 's passa mitj dematí.

REFLEXIÓ (per *J. Lluís Pellicer*)

—¡Y pensar que perque aquesta bandera pugui anar als toros, m' baig d' estar aquí traballant tot el sant dia!

—Ay, filla, que 't queixas de poch. Si 'n tinguessis una dotzena ¿qué farías?
—¡Y ara! ¡No 'm vulgui tant mal!
—¿Y que diuhen aquestas monadas?
—Feu l' amistat á la *yaya*.
—¡Ay las ratetas de casa! ¡Qu' aném bonichs, fillets del méu cor!
—¿Abónt es el papá?
—Al séu quarto, que s' acaba d' arreglá 'ls peus. ¿Que no 't treus la mantellina?
—No, perque ell després me vindrá á buscar quan sortiré de missa.
—¡L' has deixat al llit!...
—El dia de festa fa la dormida més llarga.
—Pero, ¿que no vindreu á dinar?
—No, mamá, després de lo del any passat...
—¡Sí que li dura!
—Son génits...
—¡Ara surt l' avi!
—¡Qué tal, papá? Que per molts anys...
—Gracias filla, en vida vostra.

MONUMENT CAMPAROL (per *J. Pahissa*)

Recort de un volco de carro

—¿Que no veus els nens?

—¿Ahónt son aquests pimpollos?

—Apa tu, Pepito, dóna la décima á l' avi.

—¡Oh, oh! ¿qu' es aixó tan bonich?.. ¡Está molt bé!... ¿Aquestas lletras son fetas tévas?...

—No *senyó. Laz grozaz zon fetaz del meztre.*

—Tu has fet las petitas.

—Tampoch. *Aqueztaz zon fetaz* d' un noy qu' *ez* diu *Milio.*

—¡Bé! ¿Y tu, donchs, qu' has fet?

—¿Yo? hi he fet aquest *topo.*

—¡No está mal!

—Y si es tant petit, ¿qué vols que fassi?

—Y tu, Enriqueta, ¿que no vols dir una cosa á l' avi?

—Si senyor.

—¡Mira qu' es trempada! ¡A veure cóm te portarás!

—Apa, puja á dalt de la cadira, y treute 'ls ditets de la boca.

—Potser no se 'n recordará...

—Digas maca, digas. *Faltara á mi obligación...*

—Faltara á mi obligación,
caro abuelo, si en tal día,
no asociara mi alegría... alegría...

—Apa, dona... *A vuestra satis...*

—A vuestra satisfacción.
Hoy, al par que os felicita,
vuestra nieta muy atenta....
con una falda de percal planchá...

—Just, y unos zapatos bajos de charol. ¡Tonta, més que tonta!

—¿Y ara? ¡No vull que la renyis! A l' avi li ha agradat molt. Aquí teniu una pesseta cada hú.

—¿Qué diuhen els nens?...

—Gracias.

—¿Estareu contents de quedarvos á dinar?

—¿Hi haurá postres?

—No faltaría més, sent el sant de l' avi. Vosaltres ja ho sabeu, si voleu vení á postres...
—Ho diré á n' aquell.
—¡Si no dorm! O sino, deixal estar...
—¡Que siguéu bons minyons!...
—Vés, dona, vés, deixa'ls estar per nosaltres.
—Hasta després.
—¡Vos espero á pendre café!...
—¡Si no 's quedan dormits tots dos!...
—¡Quínas cosas de dir! A després...
—Adiós.
—(Tot son celos. No 's pot ser vell per cap diner.)
—(Quan era soltera, tot era els papás. Ara tot es *ell*... ¡Cosas del mon!)

SANTIAGO BOY.

VENTS (per *R. Miró*)

Vent de popa

CADA HU CULL LO QUE SEMBRA

I

El rich don Pau, ab las sobras
que llensa del séu menjar,
podría ben atipar
á una dotzena de pobres.
Que aixó no son bonas obras,
s' ha atrevit á dirli algú;
mes ell contesta oportú
que l' hi agraheix el consell;
pro que 'l que no vol per ell,
tampoch l' hi plau per ningú.

—

Quan veu alguna bellesa
femenina, la detura;
y, an' que no siga criatura,
son rostre angelical besa.
Si la víctima escomesa
protesta de tal acció,
ell replica que un petó
no pot sé un acte immoral,
ni 'l que ama al próxim, igual
que á sí mateix, pecadó.

II

Cansat el séu caixé un jorn
de sofísticas tramoyas,
l' hi va tirá un feix de *joyas*
á dintre d' un encés forn.
Don Pau va tení un trastorn
y 'l tresorer fou citat;
mes aquest digué al jutjat:
—«Lo que no vulguis per tu,
no ho vulguis pera ningú»:
el demandant m' ho ha ensenyat.

—

Un altre día 'l cotxero,
ab tot y semblá un babau,
á la filla de don Pau
besava. Ab gran desespero
el sorprén aquest y, fiero,
diu al criat: —¡Desvergonyit!; —
pro aquest respón decidit:
—Dispensi; no li he fet més
que 'l que voldría que 'm fes
á un servidor tot seguit.

M. BADÍA

VENTS (per R. MIRÓ.)

Llevaig

CAPRITXO GRÁFICH (per *R. Fradera*)

Arengada ab *monjetas*

Tunyina

Rap ab *salsa*

Crema... **¡y bon profit!**

Modisme antich (per *J. Cuchy*)

L' aca de D. Diego, que va corre tot lo día y no va sortir de la Plassa Nova.

RIMES

(Valenciá)

Lo cor es un arbre altiu,
aucellets les ilusións,
que, alegrantlo ab ses cansóns,
van en ell á fer son niu.
Mes, quan se 'n veuhen cantar
mils y mils ¡oh negra sort!
de sopte arriba la mort
y á totes les fa volar.

—

Doneuli al que patix plahers sens mida,
claror al cego y al malalt salut,
doneuli la esperansa d' altra vida
al que pergué fa temps sa joventut.
Al poeta 'ls llorers de son deliri,
á la nina 'l doncell per quí s' anyor,
mes al que té un desterro per martiri,
¡ay! doneuli la patria del séu cor.

J. Gadea Mira.

LA VIDA

Tan curta com es la vida,
amor, tant curta com es,
y corra la malehida
como si eternament durés.

Corra y corra desbocada
vessant alegría y plor,
com la furienta rierada
que no troba aturador.

Tot s' ho emporta, tot ho arrenca
desgalsa lo més colgat,
lo que la destorba, trenca,
arrabassa sens pietat

¡Oh! mentres es seré el día,
amor meva, fem el niu,
que 'l cor salta d' alegría
al botarell del estíu.

Fem el niu, femella aymada,
avans de que á la tardor,
se 'ns enduga la rierada
que no troba aturador!

A. Llimoner.

---

* * *

Ab mal cor els aucellayres
treuhen els ulls als aucells
perque sigan més cantayres
y tingan els cants més bells.

¡Y cantan més! No 'ls espanta
l' afany trist que 'ls dú á morí'!
¡Com més cego, més se canta!
Aixó prou que ho sé per mí.

Sos ritmes plens de tristor
aquell que 'ls sent no 'ls olvida.
Semblan l' himne de la mort
cantat á sobre la vida.

El mon ab mi fa 'l mateix
qu' als aucells de cansóns finas.
Com més mos cants aplaudeix,
més el cor m' ompla d' espinas.

J. Puig Cassanyas.

COSTUMS DE LA TERRA (Fot. *Banús*)

La colla de Sant Mus, dirigintse á la conquista de l' arrós.

LITERATURA XINA

Las miradas de tot Europa están clavadas en la Xina.

Avuy lo del Celest Imperi ens interessa més que la puja del pa y la baixa dels valors.

Periódichs y revistas de tota mena ens donan copiosísims detalls de la vida de la rassa groga.

Nosaltres, convensuts de que la literatura d' un poble es la mostra més evident de la séva civilisació, ens limitarém á fer un petit estudi, *y á grandes rasgos*, del séu estat literari contemporani.

Els xinos no coneixen las classificacións que nosaltres fém dels traballs del pensament; en cambi, els sinólegs europeus y nort-americans qu' han dat preferencia al estudi de la literatura d' aquella gent, no s' han entés de feyna en dividir y encasillar la diversitat de géneros y estils que ofereix la literatura xina.

Els xinos, com qu' están encare per civilisar, tampoch forman *camarillas*, ni perteneixen á escolas de cap mena; el que se sent poeta, escríu sense preocuparse en ser *realista, simbolista* ó *decadent*.

Un dels poetas més famosos es, sens dupte, el célebre metje aracnóleg (el que cura aplicant aranyas), XIM-PAN-XÉ. Nosaltres calificariam d' obsceno delirant á aquell que, com aquest fill d' en Confuci, tractés de descriure ab la vehemencia y riquesa de detalls l' acte sublím de la generació.

Las obras més celebradas d' en Xim-Pan-Xé, son: *La Bola de Cánfora malehida*, en la que tracta de desvirtuar las propietats divinas que s' atribuheixen á la odorífera y casta substancia del llorer xino.

La Sargantana voluptuosa, del mateix autor, es una novela en forma dramática, que va dedicada *á la gent incapás de contribuhir al gran Acte*. Segóns una frasse del crítich d' art, Rhe-Kong-Kel-Fum, es una obra destinada «á substituir els afrodissiachs més actíus».

En RUI-XIM-FI, actor y autor dramátich, té escritas varias obras d' una

psicología subtil y refinada. Las sévas produccións més notables son: *La Xinel-la de Xicranda*, estudi d' una passió amorosa que va ésser xiulat el día del séu estreno, en proba d' entussiasme; *La Borratxa d' opi*, drama que fa adormir deliciosament; pero la séva obra capdal es la que porta per rétol: *Las venerables sombras xinescas dels nostres antepassats*.

Es autor també d' un llibre de versos dedicats á la deesa *Xa-Fo-Gó*.

En Xim-Xim-de-Kal-Ximo es l' autor més fecond del Imperi. Si 'l séu llenguatje permetés el ripi, fóra una cosa per l' istil del *nostre* Jackson Veyán. El *clou* de las sévas obras escénicas es la gimnástica. Els actors que no sápigan entortolligarse las camas, ferse passar el ventre á l' esquena y no fassin jochs malabars, se veuhen privats de representar las obras d' en Xim-Xim. Té un drama—el títul ara no 'l recordo, pero sé que hi entran moltas equis,— en el qual hi ha un desafío á llansa, passant la maroma.

Els que senten l' art seriós detestan á aquest autor ab tota l' ánima; pero 'l cas es qu' ell sol guanya més pessetas que tots els artistas de veras de la Xina en pés.

Per últim, vaig á ocuparme, y ab un xich més d' atenció, del poeta per excelencia Ka-Kaos-I-Xu-Flas.

Gatada (per *T. Dalla Francesca*)

Marruixins de casas bonas

Ab dir qu' aquest es l' autor del celebérrim poema *L' Arrel de Bambú*, queda fet l' elogi més gran.

Aquesta obra, qual mérit intrínsech no es possible apreciar per traduccións, s' ha de llegir assentat á terra, mastegant fullas d' ébano, y á la claror d' una llantia mantinguda ab oli de coco. El felís mortal que posseheixi lo suficient l' idioma mandarí, y llegeixi la esmentada obra en las condicións apuntadas, compendrá de sobras la fama extraordinaria que alcansá son autor.

Hi han hagut lectors, y sobre tot, lectoras, que s' han desmayat de goig al llegir las preciosas estrofas de *L' arrel de bambú*. Ab tot y ésser aquesta la séva obra mestra, no es la que ha divulgat el nom del autor. El lli-

UN CAS COM UN CABÁS (per *G. Cornet*)

A n' en Cot li sembla veure als extranjers que venen á repartirse l' Espanya armats de grossos canóns.

---

bre que féu popularíssim l' harmoniós nom de Ka-Kaos-i-Xu-Flas, es un drama en setanta actes, titulat *La Shon d' en Kim y la Shang del Thon*, qual representació durá tres mesos, y tingué lloch en el *Teatro de Marfil*, el millor colisséu de Kan-Xan-Flis.

L' autor, en aquesta obra altament filosófica, discuteix l' eterna apreciació dualista de la Vida. En Kim, defensor de la *Shon* ó siga 'l *Nirwana*, creu que la Vida es un cástich, y al efecte entona cántichs á la Mort. Una de las máximas sagradas que may olvida, es aquella d' en Sakiamuni: «Millor que dret, s' está assentat; millor que assentat, ajegut, y millor que ajegut, mort.» El Thon, defensor de la *Shang*, es el pol oposat, l' antítessis d' en Kim. El Thon canta la vida intensiva y extensiva; la feconditat sana; el goig de viure.

Aquesta es la tessis de l' obra, que 's va desenrotllant ab una lentitut aclaparadora, xinesca.

Pera que nostres llegidors tinguin idea del teatro xino, traduhím ab molt gust una de las escenas menos ensopidas d' aquest drama kilométrich:

ÚLTIMA ESCENA DEL PENÚLTIM ACTE

El teatro representa l' interior d' una casa de fumadors d' opi. Taulas de fusta y cadiras de canya blava, son els mobles qu' *adornan* l' escenari. Es á entrada de fosch. Del sostre penjan fanals de paper, de colors molt vius y de formas capritxosas; la llum que llensan es esmortuhida y dolsa.

Personatjes en escena:

En KIM, en THON y en TING-PO, fumant la séva pipa d' opi, y de colzes en una taula, colocada en primer terme. En el fons de la sala resta assentada, y ab ayre d' aburriment, la cambrera, una noya d' uns disset anys, SHANGHAI DE KONG.

KIM. *(Llensant un diari que té á la má)*. ¡Caballers!... no sé que tinch: de fástich me fonch, y fins el gust més dols me put. ¡Oh, Sakiamuni, *Dieu!*

THON. ¡Kim, Kim! te compadesch. No tens pas l' elástich cor d' en *Kao-Chú*...

UN CAS COM UN CABÁS (per *G. Cornet*)

Ell que sí, arma al poble, y al crit de *«Jamay podrá gent extranya—tacar d' Espanya 'l bon nom»*, **marxan tots á deturar l' invassió.**

KIM. *(Sense deixarlo acabar)*. Thon, Thon... tu sempre serás lo que t' acabo de dir.

TING-PO. *(Qu' estava endormiscat, se desperta badallant.) Vaya, vaya.* Ja torném ab lo mateix. Tu, *(á n' en Kim)* dihent fástichs de la vida; y tu, *(á n' en Thon)* alabantla sense solta. *Vaya, vaya... (Tanca 'ls ulls y torna á clapar)*.

THON. *(Sense fer mica de cas d' en Ting-Po)*. ¡Lo qu' acabas de dir! ¡No t' entench!

KIM. Ets incapás d' enténdrem. L' estúpit positivisme que 't devora, apoyat per la infantil ciencia moderna, t' ha fet creure que la idea utilitaria es la única qu' existeix... y es una idea ben mesquina... ¿Qué es pera tu la quinta essencia de la Vida? ¿T' ha preocupat may el Principi Suprém de las cosas?

THON. *(Un xich enverinat)*. ¡Calla, ó t' atipo de nespras! (1) Procura quan parlis ab mi de tocar de peus á terra... vull dir, que no t' enlayris massa. Reconech que tu sabs moltas cosas que jo ignoro; pero no 'm confonguis tampoch ab aquest ximple d' en Ting-Po, que 's passa la mitat del día dormint y l' altre mitat fent versos en el *Xin-Xin* (2), que no fa gaire has llensat ab fástich. Jo he llegit moltas obras búdicas, entre ellas, *La Tortuga pensativa, El Nenúfar blanch* y el *Maya*, ahont s' hi encarna 'l verdader esperit budhista. ¿Y sabs qué diu en Dalai-Lama? «Lo que 's percibeix pels cinch sentits de tot coneixement no es cap ilusió, y lo invisible que vosaltres defenséu no es veritat.»

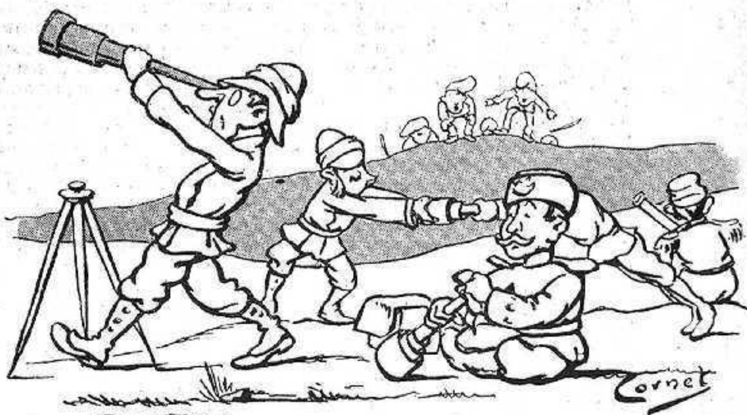
KIM. Pera creure en lo tangible no es necessari fer esforsos. L' elefant té tant talent com vosaltres. Ademés, no tracto de convéncet. ¿Creus que la vida es bona? Donchs lluyta per ella. *(Pega una xuclada á la pipa y 's queda mirant al sostre, com abstrayentse.)*

THON. *(Ab aire de conmiseració)*. ¡Es un agotat! *(Després d' una pausa*

---

(1) En catalá dihém bolets ó pinyas.
(2) El *Xin-Xin* es el *Blanco y Negro* de Pekín.

UN CAS COM UN CABÁS (per *G. Cornet*)

Pero alló no eran canóns, sino ulleras, per lo qué en Cot exclamá:—Tórnémse'n al llit, que aixó es la lluna.
Y en efecte: era la lluna qne tapava al sol el día del eclipse.

---

curta, crida á la cambrera y la convida á seure.) Hermosa Shanghai, ¿vols venir un rato?

SHANGHAI *(Awecantse).* ¿Per qué no?

THON. Séu y digam ab tota franquesa: ¿qu' es pera tu la Vida?

SHANGHAI ¡Ayay! ¡Qué sé jo! Pera algúns, arribar á Mandarí; pera molts, consumir bolas d' opi; pera altres, atiparse de gat y gos...

THON. Pera tu, pera tu; pregunto jo.

SHANGHAI *(Llensant un suspir ab molta gracia).* Pera mi... ¡es estimar, y trobar quí m' estimi!

THON. Y casarte ab ell... ¿no es aixó?

SHANGHAI No he dit tal cosa. Jo desitjo viure estimant, pero conservant sempre la llibertat de la *joa* (1).

THON. Pero las que pensan com tu, casi totas moren joves...

SHANGHAI ¡Y qué! ¿Vols encare més sort qu' aquesta? Morintnos joves deixém recorts de joya; morintnos vellas... res, l' oblit.

KIM. *(Ficantse en la conversa).* Aprén, Thon, d' una dona. Ha dit més aquesta xicota sense cap instrucció contra las tévas teorías burgesas, que tot lo que pugui dir en la séva defensa el téu Dalai-Lama. ¿Per qué? Perque ha viscut la vida millor que tu, á pesar de sa jovenesa. Se dóna compte, encare que siga inconscientment, de las injusticias de la Vida. A la dona, sobre tot, no l' ha redimida encare ni la religió ni la política. Es un objecte de plaher; una flor que aspirém ab egoísme y que abandoném quan no llensa flayre; es una cosa. No es l' artista del Amor, com sa naturalesa demana que siga; no es l' amiga intelectual que hauría d' iluminarnos en las tenebras de la Vida. La volém ignorant y cultivém aixís la nostra ignorancia. *(Ab defalliment).* ¡Pero, qué heu d' entendre vosaltres tot aixó! Si vosaltres no conseguíu el significat de las dugas paraulas que sintetisan la Vida: Bellesa y Justicia. Els vostres artistas no 's preocupan més que d' agradar als ulls; y els vostres gober-

---

(1) *Joa*, vol dir flor, y també meretríu.

nants, de fer lleys tan equitativas que no hauríau de fer més qu' arribarvos fins el riu pera compendre la vostra sort. *(Animantse per graus)*. Mira la corrúa de joves y vells de l' aristocracia, com se dirigeix al espléndit *Ku-joa* (1). Mira 'ls elegantíssims palankíns que cómodament els transportan, sostinguts per criats que suan tinta. Ja saltan á terra. L' orquesta de la barca ja entona la *latopea* del *Xin-na, Xin-na,* la vostra marxa real. Las hermosas, ricament vestidas, recrean las orellas dels goluts, ab els afalachs de rúbrica: ¡Oh, *marqués,* sembleu un gall! ¡Quíns ullets son els vostres; ni 'ls de l' aureneta son més petits! Y comensan á omplirlo de paperets daurats y perfumarlo de patxulí. Las taulas están ja preparadas; las elegants xicras pintadas á má, plenas de vi calent, llensan voluptuosas espirals de fumarola blavenca. Els satisfets se sentan en cómodos diváns d' estora y canya de bambú. Las caras s' enrogeixen, la cridoría creix; jugan á la *morra* ab las bellas papallonas (2), y l' orgía va creixent, creixent... fins que s' acaba com tots sabém, y á las tantas de la matinada se 'ls transporta á sos palaus en elegantíssims palankíns, sostinguts per criats que súan tinta.

THON. Prou: no volía saber més. Demá, la magnífica descripció que acabas de fer, la farás davant del gran *Mandarín Cor-de-Zink*. Jo soch el *primer jefe de la Ronda de la Ka-Ti-Pen.*

SHANGHAI *(Ab terror)*. ¡Re-Brahma! ¡Es de la Policía!

KIM. La descripció aquesta la tornaré á fer ab molt gust. Jo no estimo gens la vida, pero tinch un Ideal, del que tu no pots gaudirne. ¡Conill! (3).

(Cau el teló).

***

¿Que 'ls ha semblat aquest *resum de literatura xina?* ¿S' han cregut tal volta qu' hem tractat d' enganyarlos *com á xinos?*

Donchs no hem fet més que *parodiar* la diversitat de traballs que sobre sinología s' han escrit, y s' escriuhen ara com á nota d' actualitat.

Llegeixin lo que díu en Morrisson en el *Chinese Dictionary,* y veurán las *latas* que 'ns han donat al parlarnos de la vida y costums del Celest Imperi.

ROSSENDO PONS.

ESPIGOLEIG

Entre dos amichs que 's troban en la Rambla:
—Ja sé que t' has casat: ¿bé y cóm te proba?...
—Per ara... en disposició de tornarhi.

—

Tot lo que l' home es llarch de dits, la dona es llarga de llengua.

—

Disputavan dos autors sobre la originalitat d' un drama, á lo qual un de ells digué:
—Home, si vosté no l' hagués escrit antes que jo, no li hauría copiat.

—

Quan dos se pegan, no cal preguntar qui té rahó: el que reb.

DOMINGO BARTRINA.

---

(1) *Ku-joa,* es un barco guarnit de flors, ahont hi celebran sas bacanals la gent de pelas.
(2) Cambreras.
(3) Entre 'ls xinos la paraula *conill* serveix pera expressar el *summum* del despreci.

SIBARITISME

M' agrada molt el tabaco,
si es fresch y ve de l' Habana,
menjar bons talls quan tinch gana,
lluhir joyas y anar maco.

M' agrada jeure en un llit,
plens de llana 'ls matalassos,
y entre holandas y domassos
quedarm'hi ben adormit.

M' agrada molt, si es ben feta,
veure entre galan y dama
una comedia, ó bé un drama,
damunt del café y copeta.

M' agrada qu' en bonich cotxe
m' arrosseguin braus caballs,
fer viatjes, aná als balls,
divertirme á trotxe y motxe.

Las flors, quan al sol se badan,
m' agradan més que 'ls heretjes,
las donas, guapas ó lletjas,
¡válgam Deu y com m' agradan!

Mes per tot lo que 'us he dit,
y no sé quants gustos més,
se necessitan dinés
que jamay he conseguit.

¡Ay! vaig naixe organisat,
si ho voleu sabé en un mot,
pera disfrutar de tot
y de res he disfrutat.

¡Y diuhen á tort y á dret
doctors d' enginy y de llabia
que naturalesa es sabia
y que 'l món está ben fet!

JOAN TOMÁS SALVANY.

ESPERANT

Rossinyolet que tant cantares
en ma verdissa 'l darré' estíu,
¿per qué tot d' una la deixares?
¿per qué no hi feres també 'l niu?

Ja cap encant té la verdissa
hont tant á pler vas refilar:
la trista tortra anyoradissa
se n' hi ha vingut pera plorar.

Jo, dins ma llar, ploro com ella,
y ella s' anyor y jo m' anyor!
ella esperant s' amant parella
y jo esperant... l' últim dolor!

EMILI COCA Y COLLADO.

LA PUJA DEL PA (per *M. Moliné*)

Ha fet una creixensa tan rápida, que ja casi ningú li arriba á posar els dits á la cara.

DE LA CARN

AL INSEPARABLE RAMÓN JOVAL

Se van coneixer en el *foyer;* ell mitj esporuguit, ab veu tremolosa, va convidarla, y ella va obrir forsa 'ls ulls, va esclatar en una rialla desentonada, se li va seure á la falda; d' un sol glop s' engolí tota la copa de *Martell*, y tot dihent: *Merci, jeune homme*, va aixugarse 'l llabis ab el revés de la má.

***

L' Ivonne (ella 's deya Ivonne), cansada d' arrossegarse pels *Ducals* de París y havent renyit ab el séu *maquereau*, un italiá borratxo, que la tractava com á una bestia, vingué á la capital contractada per una agencia exportadora d' *étoiles* de diferentas categorías, y com era vistosa, ballava bé el *cancan* y cantava 'ls coplets d' en Paulus ab molta intenció, l' empressari d' aquí va fer fixar unas tiras pels carrers qu' ab lletras de desmesurada mida y colors llampants deyan:

GRAN ÉTOILE
IVONNE DE FORGES
CHANTEUSE COMIQUE.

***

..... Y la nit del debut, en el *foyer*, tot bevent una copa de *Martell*, fou quan va entaular la coneixensa ab l' Enrich de Castellet.

Ell era un sensitíu amant de las subtilitats, un refinat digne de servir de *pendant* als protagonistas d' en D'Annunzio: ros, ulls blaus, naturalesa pobre, dinou anys. Era l' heréu d' una familia de sanch blava y portava en el séu posat, en la tristesa dels séus ulls, tots els efectes de la degeneració d' una rassa que havía malgastat las sévas energías en plahers interminables.

Ella era alta, ben plantada, nassuda, d' ulls negres y llabis pronunciats, anava perfumada sempre com una oriental, era el verdader tipo de la *maîtresse d'une nuit*, sensual, esbojerrada, mes en tots els séus actes sabía imprimirhi aparentment un sello de grandiositat qu' enamorava fins á n' els més brutals.

L' Enrich continuá anant al *foyer*, y una nit en que sopant ab ella 'ls vapors del *Mumm*, li presentaren á n' aquella dona, la reyna de la carn, apetitosa, radiant de bellesa y de desitj, li va dir unas quantas paraulas á l' orella.

Y l' Ivonne, baixant els ulls per rutina y clavántloshi després ab més forsa, pera fer sentir ben bé la seva presencia dintre d' ell, va dirli ab dolcesa, amorosida com una verge:

—*Demain tu seras heureux...*

Y va serho.

***

Els uní l' amor sense fórmula de cap mena.

Y en un piset dels voltants de la ciutat tingueren el níu de sos amors, no d' uns amors reflexíus, egoistas; d' uns amors inconscients, d' un afany de bestialitat terrible.

L' Enrich, el sensitíu per excelencia, l' etern idealista, va caure en la materia y va arrossegarshi; era l' esclau rendit per la luxuria qu' en la crisis de son temperament nerviós y apassionat, s' entregava als majors desordres de la carn.

En l' Ivonne, l' amor prenía un altre aspecte; era un afany de dona sense cor que gosava en aniquilar á un mascle jove y rendirlo; era una tardanía de la carn que la saborejava ab veritable fruició.

Y en aquella *garçonniere*, ornamentada ab tota la *coqueterie* de una francesa, en aquell níu de Traviata que sols respirava carn y flayres voluptuosos, hi passaren tota una sentmana d' amor sense móurese'n, vivint l' un per l' altre, clohent els ulls á tot lo qu' era mon y no 'ls pertanyía ni 'ls interessava.

La nit era curta pera disfrutar; necessitavan part del día.

L' Enrich s' estava horas y horas ajegut en una *chaisse-longue* y l' Ivonne arraulida á sos péus l' anava cobrint de flors y de petóns cóm si fos un cadavre...

Ell clohía 'ls ulls, els clohía á la carn, y un afany d' idealitat s' apoderava del séu ésser y pensava ab la mort, l' acaronava ab els séus pensaments més intims, més estimats; peró la carn, la eterna enemiga 'l devetllava del séu estat y altra volta uns llabis rojos se li posavan frech á frech dels séus y tenía que besarlos...

RECORT DE UN AMICH

Apunte inèdit del malaguanyat artista
FRANCISCO GÓMEZ SOLER

Y la lluyta tornava de nou, guaytantse l' un y l' altre fit á fit en un éxtassis d' adoració sensual, ab las mans agafadas, suhant d' angunia y de desitj y ab els llabis disposats á besarse l' un á l' altre, á tot arréu, allí hont fos cos, ahont hi hagués engrunas de l' ídol adorat.

Y el fástich no arribava encare.

L' Ivonne, li passava la ma pels cabells, ficantli 'ls dits per entremitj dels rinxos: se l' assentava á la falda y tot mossegantli l' orella li deya:

—*Comme tu est mignon! Comme tu est joli! Tu est joli comme une petite femme...*

Ell llavors se li llansava al damunt com una fera, la besava arréu y ella 's trobava com embolcallada en un vel de petóns, els uns de rabia, altres suaus, com si servissen pera curar las feridas que hi havían deixat els primers...

Y en aquell desequilibri de la naturalesa, 'ls ulls d' ells semblavan penetrarse, atreures, l' alé 's feya fadigós é inconscientment el respiravan l' un de l' altre, besantse en ulls y boca, llabi sobre llabi sempre, ab l' intent de comunicarse respectivament part del séu ésser, pera extremar més l' unió, pera fondre ben bé dos cossos en un, fins que rodavan per terra...

***

En els círcols burgesos, en las tertulias ahont s' hi reunía la *gomme* de la capital, la nova circulá ab una llestesa extraordinaria.

«L' heréu Castellet s' ha mort», era la frase del día.

Els uns deyan: «Ha fet la mort de la Traviata»; altres: «Ja 'n venía de familia»; molts repetían el nom de l' Ivonne, y els més íntims taratlejavan un *couplet* qu' ella cantava cada nit en escena.

Aquest era l' himne funerari, unas absoltas (?) d' en Paulus...

L' enterro fou una manifestació de dol, puig la familia era conegudíssima.

Al ésser en el cementiri, en el moment en que anavan á ficar la caixa en el panteó, una dona obrintse pas per entremitj de la concurrencia, ab véu ofegada demaná per caritat si li volían deixar veure 'l mort.

No s' hi negaren.

Y aquella dona, vestida de negre y ab la cara cuberta 's quedá per bréus moments contemplant el cadavre.

No n' hi havía de flors per tirarli al damunt, y ja no més el besava el sol tot anantsen á la posta...

Era l' epílech de la carn, que ja 's descomponía; la materia triomfant de l' idealisme.

El cos del pobret Enrich era una momia, tot ossada, semblava un vell, els llabis sense color, com si á copia de tant besar hagués donat la sanch qu' en ells hi havía...

Del nas, se li desprenían dos fils de sanch que li anavan á parar á la boca, y que, ab las darreras clarors qu' enviava el sol, prenían un tó metálich...

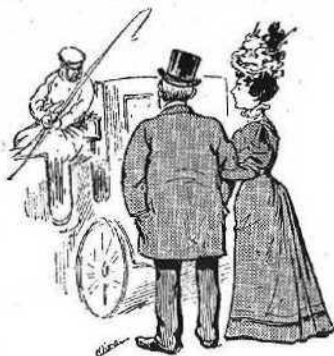
Y aquella dona 's posá á plorar, y aixugantse las llágrimas va allunyarse.

Era l' Ivonne; era la femella que gemegava perque se li enduyan el mascle...

JASCINTO CAPELLA.

UN COTXERO ENRAHONAT (per *R. Miró*)

—¿A quánt la carrera?
—¿Ab las cortinetas altas ó ab las cortinetas baixas?

SOMNI INFERNAL

¡Un fret intens m' extremía!
La terra blanca, 'l cel gris:
la neu tot el pla cubría,
y en busca del Paradís
la meva ánima corría.
Y en tant trista divagava
pels cel-oberts siderals,
y mentres de dents petava,
¡en els antres infernals
que bé s' hi estará! pensava.
Y trobant á sant Nassari
vaig conseguir ab rahons
passaport extraordinari...
Hasta al infern per entrarhi
volen recomanacións.—
A travers del infinit
llensantme com una bala,
vaig trobarme enfrederit
al primer tram de la escala
del lloch del etern neguit.
Vareig fer del passe entrega,
y al entrar á aquell abím,
sols el pensarhi m' ofega:
¡quina olor de socarrim
y de llamps de pega grega!
Baf de pels socarrimats,
pudor de carn que 's rostía,
fumerall de corns cremats
que 'm varen dir que vénía
de la sala dels casats,
tot barrejat y confús
m' ofenía y m' ofegava
com si prengués un bany rus:
per tots mos poros suava
sanch y aygua, fel y pus.
L' espectacle aquell esglaya
al contemplar tanta gent,
y 'l cor amorós desmaya
quan veu que sufreix torment
tanta y tanta dona caya!
M' invadí forta emoció
que 'm conmogué las entranyas
contemplant la gran munió
de homes que portavan banyas
—y això qu' aquí ¡Deu n' hi dó!—
Crits, gemechs, bocas que 's queixan,
brams d' algun ser infernal,
mots y renechs qu' escruixeixen
y un ruido colossal
de payellas que fregeixen.
Quí mira ab ulls que fan pór,
quí s' estira, quí 's cargola,
quí bull dintre de un cassó,
quí 's rosteix en la cassola,
quí en el ast com un capó.
Entre 'ls dimonis hi havía
gent que may ho haguera dit,
molts qu' en el mon coneixía:
un metje molt distingit
qu' exerceix la homeopatía,
un amich de matinada,
el meu sastre, 'l meu llibré,
el sabater de la entrada
y 'l procurador que vé
á cobrarme la mesada.
Son de un corrido 'l desfici
tots els micos que doná;
atormentan sens pará
á un gran jugador de ofici
tots els morts que va aixecá.
Cau encés á un usurer
el diner que va incautarse;
un advocat pasteler
está obligat á menjarse
tots els pastels que va fer.
Pena inspira un mal casat
que ni un punt de repós logra:

JUST Y CABAL (per *R. Miró*)

—Desengányis, senyora: per anar en bicicleta, lo primer que 's necessita es *bona cama*.

¡lo pobre está condemnat
á está al costat de la sogra
per tota una eternitat!
Els adroguers taruguistas,
lleters adulteradors,
els cafeters alquimistas
y 'ls taberners ayguadors
sufreixen penas molt tristas.
Un quirúrgich qu' en el mon
guanyá 'ls quartos ab mil manyas,
entre la pena 's confon
y 's disseca las entranyas
buscant tumors que no hi son...
Seguía ab curiositat
aquella mansió de eterna
desditxa, quan d' un plegat,
al entrar á una caverna,
vareig quedá horroritzat.
No oblidaré aquells moments
en que, apenada y confosa,
entre 'ls més grans delinqüents,
vegí á la Adela, ma esposa,
á qui davan fers torments.
Fou tan gran lo méu neguit,
qu' ab veu desconsoladora
vareig donar tan gran crit
que despertá á ma senyora,
y ab un xich més cau del llit.
Y al dirli plé de dolor
que l' havía despertada
al contemplarla ab terror
dins del infern sepultada
y tractada ab tot rigor,
rabia sentí en tal excés
per haverla despertada,
que 'm digué, dantme un revés:
—«¡Tórnatenhi altra vegada
y no te 'n moguis may més!»

Víctor Rahola.

APOSTA

Son dos companys que, per las trassas, se coneix que cap d' ells té pel de tonto; l' un díu á l' altre lo següent:

—¿Vols jugar que no oloras una ampolla de salfumant, cinch minuts seguits?

—¡A que sí!—díu el segón.

—¿Que vá que nó?

—Lo que vulguis.

—¿Va apostat un esmorzar de pollastre?

—¡Ja está dit!

—¡Vaja donchs, ja pots comensar!

Lo séu amich, tot decidit, agafa una ampolla, l' ompla de sal de Cardona, y 's posa á olorar la sal, fumant un cigarro de paper. En havent passat el temps ficsat, díu á l' altre:

—¿Qué tal?... ¿Encare no 't donas per satisfet?

—¡Sí, noy, sí! ¡y tant satisfet com estich que, mira, no trobo cap més solució que la de pagar; y en proba d' aixó, aquí tens lo qu' es ben téu. (Donantli una cosa que s' ha tret de la butxaca.)

—¿Y bé; qué significa aixó?—díu el vencedor, tot estranyat de lo que 'l company li presenta.—¡Aixó es un grapat de blat de moro!...

—¿Ay donchs, que 't creyas?... Aixó es un esmorzar de pollastre...

Abelardo Coma.

MONTSENYENCAS

MATINAL

Lo pastor fonejant, puja la costa,
lo gos de atura lladra pel corriol,
la lluna dolsament se 'n va á la posta
y traspunta al Orient un raig de sol.

Regaliman las flors tot just badadas,
son fi plomatge espolsan los aucells,
pels verts fondals relliscan las boyradas
y perfuman l' oreig els ginestells.

Tot desperta al matí, ma esposa bella,
ab despertar potent;
sols mon fill arrapat á la mamella
s' adorm tranquilament.

NOCTURN

La fosca va pujant á la montanya,
la enamorada de las fondas valls,
va pujant suaument, sens moure fressa,
per cingles y vessants.

Las violas de tija cargolada
clouhen sos ulls morats
y al bes del serení pels bachs s' adorman
rosellas y cap-blaus.

Comensa l' himne de la nit plascenta,
de granotas, reynetas y gripaus
y frisaments d' insectes invisibles
y refrech de fullatges y brancams.

Y la nit va abrigant la inmensa volta;
tot es negre; serrats, boscos y valls...
sols traspúa la llum de las estrellas
reflectint damunt l' aygua de l' estany.

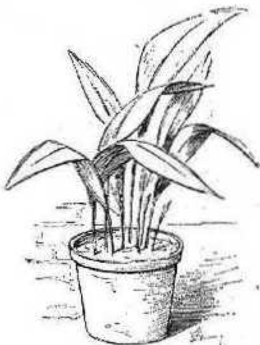
J. NOVELLAS DE MOLINS.

GRACIAS AL SOMBRERER
(per *J. Pellicer Monseny*)

Un boer, pero no del Transvaal; del carrer de Fernando.

EL CRIM TRIOMFANT

Plorosa ha arribat. A un nen que du als brassos
cubreix de petons. ¿Hónt van els seus passos?
Camina á l' atzar. Sols pensa qu' es mare
d' un pobre infantó may vist del séu pare.
Tremola de fret. La vila es deserta:
ni uns ulls compassíus! cap porta hi ha oberta!
Poncella d' ahir, ja es flor trepitjada.
Marcida l' ha 'l mon: el mon l' ha llansada.
L' amor es son crim; son cástich, la pena
del séu deshonor, que du com cadena.
¡No troba perdó si vol redimirse!
¡La treu de l' abím tant sols el morirse!

. . . .

Somríu son fillet. L' estreny en sos brassos.
En ell veu la llum que guía 'ls seus passos.
L' aboca á son pit; li dona la vida...
¡Triomfa l' amor!... ¡Ja está redimida!...

E. JANER.

CAPS DE COLLA DEL CATALANISME (per *M. Moliné)*

Al bisbat de Barcelona, avants teníam un *Catalá;* ara tením un *catalanista.*

CAPS DE COLLA DEL CATALANISME (per *M. Moliné*)

¿Per qué ha d' empunyar la fals? ¿No valdría més la mitja-lluna, sent Vich la terra de las llangonissas?

Caps de colla del catalanisme (per *M. Moliné*)

—¿Catalanista també?
—Sí, senyors; pero de *vellut*.

¿COLOCACIÓ BONA?...

Va entrar al méu despaig, y sense circumloquis ni preparatíus va anarsen directament al bulto.

—Ja pot pensar,—va dirme, rihent,—que quan vinch á veurel es perque 'l necessito. Jo soch aixís: al pa, pa; no 'n se fer de cumpliments.

—Aquest es el gran sistema, Félix,—vaig contestarli jo per seguirli la veta:—las comedias, péls cómichs. ¿Qué se 'us ofereix? Podeu parlar ab tota llibertat.

—Ja veurá. Per vosté potser será una cosa molt senzilla, pero per mi es tot un mon.

L' home va explicarse ab encantadora ingenuitat, acompanyant el relato ab la més expressiva de las mímicas y adornantlo ab frasses pintorescas que son el principal atractíu de la séva oratoria.

El séu fill, l' Enrich, tenía ja tretze anys, y á tretze anys, «me caso ab Judas», ja es hora de que un bordegás se guanyi las caixaladas. Sense que 'l xicot fos un *sabio* Salomón, burros més grossos havía vist ell passejarse ab levita, y estava segur de que, anés ahont anés, el noy quedaría bé y faría 'l séu paperot com qualsevol altre.

Lampista com ell, no volía que 'n fos. ¡Ni 'ls mils! Primer que lampista, el deixaría tirar... per municipal, qu' es l' última de las carreras. Sabía massa 'l pa que s' hi donava. Ara enfila't aquí, ara pénja't allá... caygudas, explossións, cremaduras... Res, ¡mala glassada m' estovi! que devegadas, donant llum á la gent, un hom se queda «á las foscas».

Rumiantho molt y deixant cantar á la de casa, que quan no díu *amén*, diu «fes lo que vulguis», á n' en Félix li havía semblat que lo millor que al Enrich podía convenirli, era una colocació en un magatzém, despaig ó botiga bona; una casa ahont, poch ó molt, pogués guanyar desseguida y tingués camp obert pera ferse home y prosperar.

—Pero, aquí está 'l cas,—va exclamar el lampista, donant un cop de puny á la taula:—Un despaig, un magatzém... ¿Ahónt ho trobo jo aixó? Vel'hi aquí cóm ha sigut que hi pensat en vosté y m' hi determinat á venir á cansarlo. Vosté que té tanta coneixensa ¿no 's veuría ab cor d' enquibirme 'l bordegás en un puesto ó altre?

—Ho mirarém, home, ho mirarém,—vaig dirli jo desitjant complaurel:—tornéu dintre de quinze días, y molt será que no haguém trobat alguna coseta.

* * *

No se 'n va olvidar, no. Dugas senmanas després d' aquesta entrevista, un día, acabant de dinar, se 'm presenta en Félix á casa.

—¿Qué hi ha de nou?—'m pregunta de bonas á primeras, conseqüent en el séu sistema d' anarsen al gra desseguida:—¿s' ha trobat alló pel noy?

—Sí, senyor. Las actuals circunstancias son dolentas; pero á forsa de rodar y regirar, me sembla que haurém sortit ab la nostra.

—Moltas gracias. Ja sabía jo que acudir á vosté era tret segur. ¿Ahónt me 'l colocará?

—En una casa molt bona: al *Sigle*.

Al sentir aquesta última paraula, el lampista va fer una mueca de desagrado y 's redressá tot ell, com si li haguessin trepitjat un ull de poll.

—¿Qué hi ha?—vaig dirli jo, admirat del séu gesto:—¿que voleu dir que la colocació no es aceptable?

—No, senyor; gens ni mica. ¿Que no sab cóm está aquella casa?

—¿Cóm?

—A punt de plegar.

Era tan ferm l' accent de convicció ab que en Félix parlava, que 'm va impresionar de veras.

—¿El *Sigle* á punt de plegar? ¿Per qué? ¿A causa de la crisis actual? ¿A conseqüencia de mals negocis?

—El perqué no 'l sé: lo que puch assegurarli es que la casa se 'n va á can Taps.

—¿D' ahónt ho heu tret vos aixó?

—¿D' ahónt? De tot arreu. Lo raro es que vosté ho ignori. Fa set ó vuyt mesos que no 's parla d' altra cosa.

—Pero ¿ahónt se 'n parla? No n' he sentit dir res á ningú.

—Pues, fill, per més de cinquanta conductos ha arribat als méus oidos. El *Sigle* está á punt de morirse, el *Sigle* s' acaba, el *Sigle* está fent á tots, el fi del *Sigle* s' acosta... Ja veu vosté que posá 'l noy en una casa que tothom la dona per llesta, sería una verdadera temeritat.

La rialla que va escaparse'm al sentir aquesta explicació sóls pot compararse ab la que va llensar en Félix quan, en virtut de las aclaracións mevas, va compendre la planxa que havía fet.

—¡Mala ventada se m' endugui!—exclamava 'l bon lampista, rihent ab tota la boca:—¡Ves quí s' havía d' anar á pensar que á més del *Sigle* de la Rambla n' hi hagués un altre!

A. March.

Durant la fosca del eclipse (per *J. Cuchy*)

—Vaja, tonta, no ploris que no es nit encare: ja vindrá 'l noy.

AMORS FRUSTRATS

Y FI DESASTRÓS DEL BARÓ DE SANTGENÍS

ROMANSO HISTÓRICH Y TÉTRICH

Lema: Plou y fa sol
las bruixas se pentinan;
plou y fa sol
las bruixas portan dol.

Lo cel estava estrellat,
las ayguas ab furia queyan;
y 'ls trons qu' en l' espay se veyan
deixaban enlluhernat.
Los llamps feyan tal soroll,
capás de sentirlo un mut;
si algú anava peu aixut
l' aygua li arribava al coll.
De prompte, en la fosca gran,
se veu baixar d' un quint pis
al baró de Santgenís,
mitj á peu mitj caminant.
Es grabat y molt farrenyo,
ab cabells rossos com l' or,
es... un poema de amor,
xato, geperut y guenyo.
A pesar de ser garrell,
camina ab pas resolut;
porta per casco un embut,
per llansa porta un pinzell.
¿Qué deu buscá en tan mal' hora,
quan ningú sab l' hora qu' es?
¿L' hi han carregat los neulés
de buscá una llevadora?
No es axó 'l que necessita.
Surt al carré enfurismat;
y troba á un burro ensenyat,
al qual ja havía dat cita.
El munta ab un salt segú,
y tal foch pels caixals treu,
qu' espanta á tothom que 'l veu
(la sórt que no 'l veu ningú).
Tira per la Blanquería,
passa 'l carrer de Corders,
y emprén el de Flassaders;
com si un llamp tingués per guía.
Entra al carrer de las Moscas
més furient que bala rasa,
y 's para frente una casa
que té dos entradas foscas.
¿Es casa 'l duch de Milán
ó casa 'l compte de Alguaire?
No, es la casa de un drapaire
que té parada al encant.
Allí 'l Baró aferma 'l burro,
s' espolsa la llauna un xich;
va á la porta, pica un pich
y entra cap á dins molt curro.
El drapaire surt furiós,
y 'l baró li planta cara
tot dihent:—Vos sou el pare;
pareuvos, que vinch per vos.
Drapaire, m' he proposat
endurmen la vostra filla.

LA CEBA (per *J. Cuchy*)

—No anirá bé Catalunya mentres hi haja cataláns.

—Y donchs, ¿qué hi ha d' haver?

—¡¡Catalanistas!!

SERENATA CULINARIA

(per *T. Dalla Francesca*)

«Ab tos ulls que semblan brasas,
si fas cas de mas cansóns,
¡qué n' estalviaré de mistos
per encendre aquests fogóns.»

—¿Quína, Baró?—La pubilla;
vull el dot, qu' estich tronat.
—¿Voléu la filla? prenéula,
pero 'l dot se queda aquí.
—Drapaire, sou molt mesquí.
—Y vos Baró, sou molt neula.
—Això es insultá á un Baró.
—Es un insult y un desaire.
—Drapaire, sou un xerraire.
—Baró, sou un carrincló.
Al dí això 'l Baró, s' empipa
y 's tira sobre 'l contrari;
l' altre tenía un diari,
y ab forta rabia l' estripa.
Y 's topan de tal manera,
que durant trenta segóns,
ressona per 'quells recóns
gran soroll de flambrera,
quedant en el mateix lloch,
la corassa abonyegada,
la llansa tota esquerdada;
y el casco perdut el broch.
Tan desesperada lluyta,
de un modo trágich acaba;
quedant un mar de sanch blava,
y 'l Baró fet una truyta.
Mentres tant en el carrer,
el ruch despedía llamps;
l' espay vomitava brams,
y 'ls trons feyan mullader.

Plou y fa sol
las bruixas se pentinan;
plou y fa sol
las bruixas portan dol.

Q. Roig.

Banys calents (per *N. Sierra*)

El combustible

LA COSINA DELS HERNÁNDEZ

Una estiragassada al trucador de la porta del pis feu repicar la campaneta ab tanta violencia, que 'l senyor Ramón, quins nervis solen estar trempats á la tensió moderna, exclamá de sopte, mogut d' ira.—¿Quí es aqueix desespero?... Vès, noya, si li ha quedat el pom als dits, que li faré pagar per nou.—¡Quina munyeca de bastaix! L' enviarém á ventar la Tomasa de la Seu. Cuyta, mira quí hi ha, avans no torni á pegar brivada y ho fassi seguir tot: fil-ferro, campana y vestigi de la porta.

—No puch deixar això; estich escaldant els colomins per plomarlos.

—Calla, no cridis; els vehíns sabrán tant com nosaltres. No 'n tenen de fer res si 'ns els menjém ab plomas ó sense. Ves á obrir.

—¿Quí hi ha?—Senyor Ramón, deu volguer dir la mestressa. Es una senyora ab una nena; demana donya Pepita; parla castellá.

—¿Castellana y trucar d' aqueixa manera? Vès que no sigui un polissón disfressat... Pregúntali si ven picadura.

—No senyor, ca ¡porta gorro!

—Avisa, donchs, á la senyora: Dígali que demanan á *Donya Pepita*, que estará més contenta. Potser es una coneixensa de Sant Hilari ó de Camprodón. Fora d' allí, tothom li diu senyora Pepa. Tot prospera á las ayguas; vinguin dons y donyas. Jo 'ls haguera tractat á la valenciana: per mi tots semblavan *Tios bolaos* y *Tias fanfarrias*. ¡Ab aquell castellá que 's rosega entre la colonia! Pobre gent, haurían de férloshi operació á la boca per rompre la dificultat y no barrejar lletras á norri. Per las *zetas y cés*, si cada vegada que volen

Desigualtats socials (per *Pau Roig*)

—¡Ay, Senyor! ¡Els uns tant, y nosaltres tan poch!...

parlar no 's treuhen la afinadora de la butxaca y no hi pegan uns quants cops de llengua amunt y avall, conforme fan els fadrins barbers ab la navaja perque corri llisa, no 'l parlarán net tampoch l' idioma. Pero, lo que es el deixo, no 'l conseguirán may. Sempre se 'ls hi coneixerá que no més van anar á estudi de vespres. Jo, que no 'm tinch de sofocar per haver sigut pobre, ab tanta prudencia com el més ben criat, els hi parlava catalá á tot gasto. *¿Qué dise, qué dise?* 'm preguntavan. Repetía lo dit y de la mateixa manera. No havía de tórcels la voluntat y fer de reformador; m' hi distreya aprenent disbarats per estármen, avuy per demá que m' haja de posar al frente d' alguna autoritat...

Noya: ¿Qué deu volguer aquesta donya Col que parla com la pisa tarada?

—Es una visita. L' he feta seure á la saleta. La mestressa ja sortirá, ha anat á tirarse un altre vestit.

—Fa bé; deu tenir por d' encostiparse. Dígali que 's posi 'l de llana, que anirá més gobernada. ¡Ab un mes de juny tan rigurós com estém passant! Malviatje 'l presumir y las ceremonias. Aixó sí que ho tenen las senyoras; á tota edat volen fer goig. La méva... ja li dich: per aixó tu ets de las que *tuvo y retuvo;* pero aqueixa empolvada de la cara no adoba res. ¿Qué no ho sé 'ls anys que tens? Si 'l gobern demanés una lleva de senyoras *estacionadas,*—las dels trenta cinch als cincuanta y tants,—potser aboliríau aqueixos ensucrats de pastissería que sembla que no gastéu salut. «Calla, calla, poca solta» 'm diu. Ja ho veig, la moda es soberana. Pero lo que 'm crema es que jo també haig de sucumbir y vestirme com un petimetre. Ara 'm volía fer portar botinas blancas.—¿Que son pels días de fanch?—li vaig preguntar.—Té, ves, aprofita la tela per uns estrenya-caps, ó pórtalas á cal tintorer. ¿Qué 't pensas que haig de fer els volatins pels carrers de la ciutat?... Me vaig acomodar per la pau de casa; ni blancas ni ab punteras y tiretas y retalons que

ESTIUHEJANT (per *Mariano Foix*)

La ventatja de passar l' estíu á Caldetas, es que un fa *repuesto* de calor per tot l' hivern.

semblan sandalias. Róssas, llisas, que quan me miro 'ls peus y 'ls veig d' aquell color de platillo de bacallá ab patatas, els ficaría dins d' un sot. Aixís que s' acabi la temporada las regalaré al camálich que fa ballar la gegantesa.

Alsa amigo, com la petoneja á la Pepa la visita. No la rependrá, si está dejuna, que no 'n gasta de polvos de patata, ni dels de fregir llus. Els compra dels superiors, ab una olor que escampan de bergamota y d' essencias finas de fer mantecados, que jo no sé com no tenen la cara més inquietada, ara, al estíu.

Noya, 'm sembla que la mestressa 't crida... Potser es una llogatera pel pis de dalt de tot... ¿Qué volía?

—Unas quantas galetas per la nena que somiqueja.

—Dónali borregos, que li omplirán la boca y per rómprels es descuydará de plorar, no las podrá fer dugas feynas á l'hora, pobra criatura.

Quan ha trucat d' aqueixa manera, 'm pensava no fos el de las cédulas ó algú que passa papeletas de pago. ¡Son tan arrogants aqueixa gent! El día que m' ensopeguin de mala lluna 'ls hi enjego la *Morita*, que no més al alsarse de potas els hi deixará las sanchs glassadas.

¿Vols jugar, que si aquesta senyora ve pel pis, es de las que quedan á deure 'ls lloguers? Després, per tréurels, se 'ls hi ha de pagar la conductora y bestreure un mes avansat per estafar al altre propietari. Quan trucan ab aqueixa desinvoltura no m' erro: ó es forsa major gobernativa (que ja 'ls hi tinch amanit el trimestre), ó algún trempatsense criansa que 's pensa que aquí es el país de la cucanya.

Veyám, déixamhi entrar. Pórtam la americana. Si m' hi presentés ab aqueixa 'm pendría per criat. Vull que ho conega que gasto principis. Sent del sistema dels petons, m' allargará la má per primer entuvi. De cortesías no n' hi mancarán; pero si conech qu' es de las que vín del crédit, no més li bes-

ESTRAMBOTIQUESAS DE PARÍS (per *O. Junyent*)

Tipos del *Moulin Rouge*

treuré cumpliments; el pis no li llogo.

***

—Mira, Ramón, la senyora es de Valladolid y 'ns porta una visita dels Hernández. *El señor es mi marido.*

—Servidor de vosté.

—*Muchas gracias; por muchos años. Pues, ya saben ustedes; el domingo llegan mis primos y el lunes les esperan á ustedes á comer. Se lo acabo de decir á su esposa; he venido expresamente para visitar á ustedes. Vivimos en Sarriá, ¿saben ustedes? He venido para cumplir el encargo de mis primos; saludar á ustedes, conocerles y además leerles... pero, se me ha olvidado la carta, no la traigo; y lo siento, porque está muy expresiva refiriéndose á ustedes.*

—*Señora, ¡cuánta molestia! No se incomode usted. Se la habrá olvidado.*

—*Seguramente, la habré perdido ó la dejé olvidada. No es ninguna molestia, al contrario, hubiese tenido mucho gusto en leérsela á ustedes. Pero niña, hija mía, ¿quieres callarte? ¿Dónde tienes el dulce que te ha dado la señora, hijita?*

—Noya, porta bombons de xacolata.

—*No se molesten ustedes. Es muy voluntariosa. ¡Ay, cuanto siento!...*

—*Espere usted, señora, ya se los daré yo.* (¿Qué no ho sabs que 'ls tinch desats?) *Sí, con el servicio que ahora corre, no hay nada seguro. Estos dulces los tengo escondidos en la cómoda. ¡Son tan glotonas las criadas!*

—*En todas partes pasa igual. Mire usted, en la despensa no tengo nada seguro: un dia es en el jamón que le meten mano, y lo dejan en el puro hueso; otro en el jarabe, ó los dulces. En fin, que hay que hacer un interrogatorio para averiguar cuála es la menos golosa.*

—*Come, ninita, y no llores.*

—*Pues, dale las gracias á esos señores, hija.*

—*Ca, no le hace; las criaturas no hacen cumplidos.*

—*Pues mis primos tienen mucho empeño en que vayan ustedes á su casa. Pasado mañana, lunes. Ya se lo he dicho á su señora. Mis primos vienen de París ¿sabe usted? Traen para ustedes unos regalos muy lindos, muy pre-*

ELS DEL SERVEY Á LAS DE SERVEY (per *Ricart Urgell*)

—¡Á la orden, mi capitana!

ciosos. Para usted, doña Pepita, un sombrero para teatro que es el último capricho: á la Sahara; una monada.

—¿Qui es aquesta senyora Sara?

—*A la Sahara Bernad, la famosa trágica.*

—Ay, sí, senyora, ja sé. Pero ab aixó de las modas un no está al corrent.

—*Ya se ve; ustedes, los caballeros, no se fijan en eso.*

—*¡Ellos qué han de hacer!... Con la política y la bolsa están tan ocupados... mi marido no se fija nunca en nada.*

—Si ja sé de qué 's tracta. Jo 'ls compro á devant de la Vireyna, que ni á París els fan més bons.

—*¿Hay alguna modista francesa donde dice usted?*

—¿Cóm diu senyora?... ¡una modista?...

—No, Ramón—*Usted dispense, señora.*—Tu parlas d' una cosa y la senyora 'n vol dir un' altra. *Mi marido no está en el caso; está confundido.*

—*Ah, vamos, ya sospechaba yo...frente á la Virreyna... mejores que en París...*

—Sí, senyora, á la Rambla. Per aixó no 'ls he tastat els d' allí dalt, pero 'ls Sara Bernat que jo dich...

—Ramon, per l' amor de Deu; ¡si parla d' un gorro!...

—Dispensi, senyora; aquesta, com es tant prudenta, m' adverteix que estich confós. Te rahó vosté, te rahó; lo que fan á París no ho fan en nyoch.

—No digas *en nyoch*. Parla com els de Barcelona al menos, si vols parlar catalá. *Mi marido no le gusta hablar en castellano; tiene miedo de decir alguna equivocación.*

—Sí, senyora: Jo cartejantme tot lo que vulgui; no 'm fa por res: tan empayto 'l participio com un gerundio. Ab la condició que no li posaré cap hatxe de més. Pero en tocant á parlarlo, lo que es á Catalunya, no 'l parlo may.

—*Niña, ¿quieres callarte? no seas pesada. ¿Qué dirán los señores?... Pues, miren ustedes; aquí, generalmente hablan ustedes el castellano con mucha finura. Ustedes lo pronuncian conforme se escribe y no dicen ustedes soldao, prensao, diferiencia...*

—Potser té sed aquesta nena.

—*Por Dios, no seas mala, niña. A ver si te callas... No se incomoden ustedes más. Muchas gracias. Como decía á ustedes, traen unos regalos muy* CHIC. *Para usted, don Ramon, un* NECESER *de viaje; piel de Rusia; las cachas de las navajas y los tapones de los tarros, de plata y marfil. Ya verán ustedes; una preciosidad.*

—Escolti, senyora, ¿la gracia de vosté? Com la méva dona no me l' ha dita... vosté 'm dispensará.

—*¡Ay! dispénseme usted también. No había caído.*

—*Están ustedes dispensadas, no faltaba más. Concha García, y de Ceballos por mi esposo.*

—Vaja, per molts anys, y en la séva companyía.

DIFERENCIAS SOCIALS.—RARESAS (per *M. Moliné*)

Lo que 'ls richs guardan,

els pobres ho llensan

—*Muchas gracias.*

—¿Está segura de que 'ls séus cosins l' envían aquí, á nosaltres?

—*Positivamente. ¿Es usted don Ramón Cebriá y su señora doña Pepita Pujolet?*

—Sí, senyora, Pujolet.

—*Nosotros lo pronunciamos de otra manera mi apellido.*

—*Pues ya ven ustedes si vengo bien informada. ¿Es que dudan ustedes? Mi primo, Leon Hernández, el banquero, y mi prima Petra su esposa... sus amigos de ustedes... tan íntimos... Nada, nada, pasado mañana les esperan á ustedes en su casa. No es cosa de faltar porque se resentirían mucho mis primos y á mí me dejarían ustedes desairada. Ya saben ustedes, Gran Via,—derecha.—186, segundo, segunda. No hay principal.*

—*Ya iremos, señora. ¿Verdad, Ramón?*

—Sí, senyora, ja que la méva muller ho vol. ¿A mi també 'm tens de parlar castellá? ¡Bromista!...

—*¿Decia usted algo, caballero?*

—No, dispensi, era á la méva senyora.

—*No puede disimular nada; me ha hecho broma á mí.*

—Jo deya, á aquestos senyors Hernández ja 'ls coneixém. Pero encare que varem estar plegats á Camprodón ó á Ribas...

—Sí, á Ribas, á Ribas, Ramón.

—*Hija, por la Virgen, estás pesada hoy. No te traeré más; te quedarás en casa. Escúsenme ustedes.*

—Sí, com deya; als Hernández de Valladolid els varem coneixer á Ribas. Acabada la temporada 'ns van oferir la casa, nosaltres la nostra, etc. Pero això de regalos y de *necesser*... m' extranya, perque ells no han rebut cap francesilla nostra. ¿Entén vosté, donya Conxita?...

MANDROSA (per A. *Cardunets*)

Contra peresa... un jove ben guapo

—*Mucho, perfectamente. Pero es que mis primos son muy atentos, muy finos; y viniendo de París, pasando por Barcelona, me dicen... ¡Ay, cuánto siento no haber traído la carta! que traen unos regalitos para ustedes de Cebriá. ¿Y ustedes se van á disgustar por ello? Mis primos les quieren á ustedes; tienen un recuerdo muy agradable de ustedes. En Ribas ya vieron ustedes el aprecio que les merecían. Señora, haga usted el favor; no le dé usted más dulces á mi hija, porque no callará; es muy consentida.*

—*Pero ¿qué tiene?*

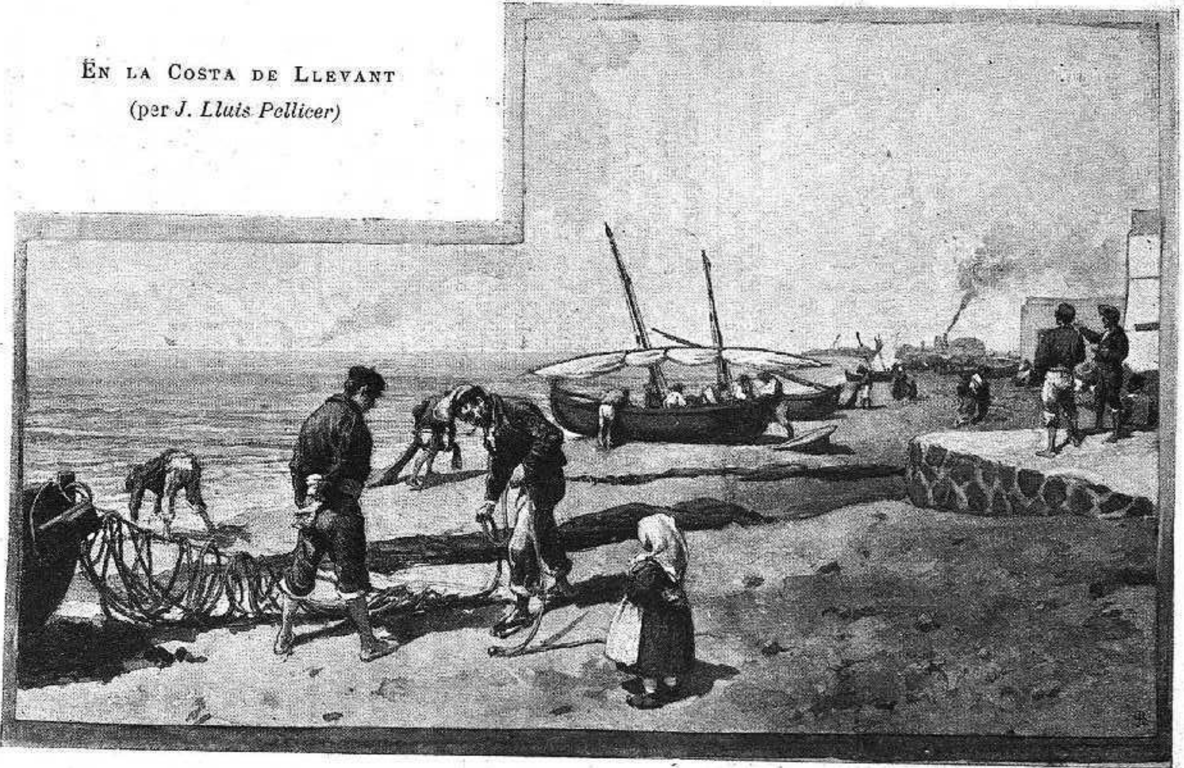
—*Ya sabe ella por qué llora; la he pegado ahí fuera, en la calle.*
—*¡Pobrecita!*
—Vamos, nena, no ploris. Senyora, ab permís de vosté, que allí fora 'm demanan. Passihobé; servidor séu.
—*Muchas gracias. Adiós; hasta pasado mañana. Beso á usted la mano.*

***

La visita 's prolongá encare bona estona. Després se sentí tancar la porta del pis y la senyora Pepa entrá al menjador ab un posat de cara alegre, satisfeta, 'ls ulls animats y la boca riallera.
—Ramón, Ramón, escolta, may dirías qué...
—¿Ja l' has despedida á la embaixadora dels Hernández?
—¿Sabs perque plorava aquella criatura? Li ha pegat perque havía perdut el portamonedas. M' ha esplicat una historia. Hi portava dos bitllets de vinticinch, tres duros sencers; pessetas no sab quantas y céntims!... Jo,—¡Sí que es llástima! veji, ¡aixó son més de catorze duros!... Sí que ho sento...—Pero veurá, m' ha dit, á la Plassa Real, á ca 'n Camps, anava per pagar unas canas de setí per remontar un vestit, y 'm trobo sense 'l portamonedas. De totas maneras han volgut que m' endugués el paquet. Jo no ho volía; en fin, per tranzigir,—perque s' hagueran agraviat molt—havém quedat que á las 12 y mitja m' esperés el *mancebo* á la estació de Sarriá, que m' entregarán el paquet. Jo no 'ls he dit que 'ls pagaría; pero, com soch una senyora, una finesa la agraheixo y la pago ab altra finesa. Aixís es que vull satisfer la factura, que es de vintivuyt pessetas.—¡Malasaguanyadas! deya jo tota afligida; ¡son més de catorze duros tot plegat!—*Sí, no es nada, no vale la pena.*—Y jo, més apesarada qu' ella, tot eran lamentos y sospirs...
—Que 's deu haver pensat que eras tú, y no ella, la que havía perdut el portamonedas.
—De tal manera. També havía d' anar á pagar dos mesos de suscripció al Patronato. Cinch duros. Pero aixó, com es una caritat mensual, ja vindrán á Sarriá á cobrarlos, ha dit. Jo més afligida quan pensava ab los catorze duros y cop de dirli: ¡Aixó es prop d' una unsa.
—A poch á poch; si tantas vegadas li has retret, ja puja més de cincuanta sis duros.
—Ha mirat el rellotje y diu: Me 'n vaig, que son vora las dotze, y *el chico* esperará. Jo, res; un afligiment que no 'm podía treure del cap els catorze duros. No sé si trobaré unas amigas del carrer de Ronda que 'm deixarán per pagar lo setí... Si las trobo, bé; pero sino, ¡quín paper més ridícul!... Jo no 'm sabía treure las paraulas de la boca.
—Está clar; ¡com que la tenías plena de duros! Era com una guardiola que, si no 's trenca, no ixen. ¿Ja has vist que era rellotje lo que ha tret? ¿no fos un as d' oro retallat?
—Ens hem despedit...
—Ab un ambo de petóns á cada galta... ¿eh?
—Sí. Y es el cas que no tinch céntims pel carril ni pel tranvía—ha dit tot anantsen.
—¿Perqué no li donavas deu céntims per anar á la estació?
—No, ¡que van de primera!
—Mira, jo me n' he retirat perque la he temuda. Veyám, he dit, si aixó acabará com al carrer de la Palla, sortint de Sant Felip Neri, ab un «*¡Válgame Dios! ¡Noble y Piadoso Caballero! ¡Por las llagas benditas de Nuestro Señor Jesucristo y por las Angustias de la Santísima Virgen! Una limosnita...*» Vaja, tócala muller. Ets més espavilada que jo. Noya, Marieta. Ves á comprar una Sarah Bernat. La mestressa l' ha guanyada. Ara tu haurías de posar un parte als Hernández, que envihin fondos á donya Conxa per entornárse'n á Sarriá.

Emili Vilanova.

Èn la Costa de Llevant
(per *J. Lluis Pellicer*)

Els pescadors.

QUADRETS

I

Espitrelat lo Masové esmolava
á las pedras del rech la séva fals,
quan la claror de l' alba comensava
á moure l' ombra dels turons de Sals.

Llest de l' eyna tornava á la masía,
dant lo crit d' un tros lluny als segadors
que pujavan á l' era, hont la María
ja 'ls esperava tot regant las flors.

Desseguida la colla s' escampava
pels ordis que s' ajeyan de tan alts,
y á la senyal que 'l Masover donava
tothom se treya del buyrach la fals.

Com sempre, comensavan las garberas
bó y tocant á la Creu dels Tres camins:
á las deu, ja n' hi havía dos rengleras;
al plegar, ja arribavan vora 'ls pins.

Y 's feya fosch, y 'ls segadors pujavan
á menjá y beure cap al bosch de tall;
anava callant tot, las llars fumavan,
y la nit s' estenía per la vall.

II

Llavors, á la segada,
¡quánts cops jo y ma estimada,
sentats vora la Creu dels Tres camíns,
veyam en la nit bruna
la claror de la lluna
jugant ab la ombra dels pinars vehins!

M' apar trobarmhi encare:
la bona de la Mare
seya á la fresca al emparrat del hort,
y alsava sa canturia,
tornant de la boscuria
á sa casa de tapia 'l llenyador.

Semblant del mar á l' ona,
los pins d' estona á estona
sorollavan del vent al fort embat...
¡Y quina tristor feya
quan la lluna no 's veya,
sentí aquella ramó en la soletat!

F. BARTRINA.

CAMÍ DEL CEL

Si es vritat alló que diuhen
que ab paciencia 's guanya 'l cel,
estich més que segurissim
que la gloria jo obtindré;
perque ab dotze criaturas,
dona, sogra y ademés
cinch cunyadas y set tías...
¡¡¡figureus si sufriré!!!

AGUILETA.

DESEQUILIBRI CONJUGAL
(per *R. Miró*)

Tothom diu lo mateix: massa dona per un home sol.

EPIGRAMAS

—En Pau, per haber robat
dotze kilos de café,
tres anys ha estat agafat
y al preguntarli per qué
estava aixís processat,
diu:—Res, per pendre café.

—

Pel méu sant m' envia en Brú
un regalo qu' es molt bó.
—¡Pel téu sant? ¡qué carrincló!
milló hauría estat per tú.

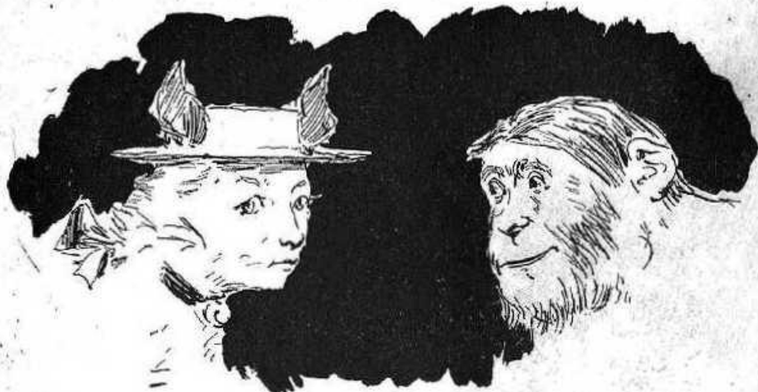
LLUIS CAMPANYÁ.

LO POSITIU (per *R. Miró*)

—¿Com el voldrías al téu nuvi, ros ó moreno?
—Que sigués ben rich.

ENTRE NUVIS (per *J. Blanco Coris*)

—¡Gateta méva!...
—¡Mono méu!...

LA FRONTISSA

Cada vegada que s' obría y 's tancava la porta, la frontissa grinyolava asprement.

—¿No estás bé?—va preguntarli un dia l' amo.

—No.

—¿Qué vols?

—Que m' untis.

L' amo va amorosirla ab unas quantas gotas d' oli, y la frontissa semblá moure's ab tota comoditat.

Aixó durá una senmana, dugas á lo més.

La frontissa comensá altre cop á grinyolar.

—¿Qué?—va dirli l' amo:—¿ja hi torném?

—Sí.

—¿Qué necessitas?

—Oli.—

Nova untada, y altra vegada la frontissa torná á rodar perfectament.

Pero deu ó dotze d' s més tart, al obrirse y tancarse la porta, 's renovaren els grinyols.

—¿Qué 't passa?—li digué l' amo, ja una mica empipat.

—Qu' estich incómoda.

—¿Y donchs?

—M' has de tornar á untar.

—¡Cóm! ¿Un cop més?

La frontissa va posarse á riure.

—¿Un cop més, díus? Un cop, y deu, y cent y un milió... L' efecte del oli ¿aixó no sabs? no dura mes enllá d' un parell de senmanas. Perque las frontissas no grinyolin y corrin bé, s' han d' untar sovint.—

. . . .

Y qui díu frontissas, díu amichs, companys, dependents, servidors...

FANTÁSTICH

Soca amunt (per *J. Cuchy*)

¡Quánta pena per un niu!

MODERNISME

Fins fa poch el ser casat
no m' havia dut desditxas;
sempre 'm veya tan mimat,
que podía di en vritat:
«cor que vols, cor que desitjas».
Mes ja prop d' un any deu fer
que passo una vida trista;
no tinch ni un quart de plaher,
y tot perque ma muller
se m' ha tornat modernista.
Molts creuhen que aixó no es res,
y está clar, ningú m' abona.
¡Sols el qui ho passa sab qu' es!
Es la ceba que cou més
la que té la méva dona.
¡De probaturas si 'n fa,
per poguer semblá esllanguida!
Ab novas modistas va
y cap cotillayre hi ha
que no li hagi pres la mida.
Ningú li fa res ben fet
y aixó el séu neguit aixampla;
vol tornarse un ser primet
y el séu cos no li permet
perque fa com jo, es molt ampla.
Perque la miri la gent
de colors extranys cambía
sos vestits continuament,
y 'us dich que á casa talment
sembla una tintorería.
Y el més trist es que sovint
me deixa l' hermilla burda;
molts llibres que van sortint
els compra... y sempre llegint;
de casa, ¡ca! ni se 'n cuida.
Si pregunto pel dinar,
irada 'm mira y exclama:
—No més pensas en menjar
y haurías de procurar
llegí als autors de més fama.
Tinch d' en Zarathustra aquí
un llibre que molt ilustra;
aixó haurías de llegí!—
Y jo penso: Ves á mi
qué 'm conta d' en Zarathustra!
Tot lo que d' ells surt á llum,
sigan vritats ó bé faulas,
ella ho llegeix, y 'm consúm
que també ha pres la costúm
de repetir las paraulas.
Quan junts menjém ella y jo,
li he dit alguna vegada:
—¿Per qué no menjas d' aixó?—
y ella 'm contesta:—Ay, no, no,
no m' agrada, no m' agrada.—
Quan la sento parlá aixi,
molt cops l' humor reintegro,
y en tó burlesch, dich al fi:
—Bueno, n' hi haurá mes per mi,
me 'n alegro, me 'n alegro.
No obstant, me causa disgust,
perque sa salut perilla.
Las costellas, el séu gust
es que hi hagi el tall ben just,
ben primetas, tot barnilla.
Quan las hi portan aixís
diu que sembla veurhi en ellas
del modernisme l' encís;
pro jo 'n necessito sis
ben bé d' aqueixas costellas.
Lo sortí ab ella plegats
va resultá per mi un cástich;
passavam sempre assentats
las tardes als Quatre Gats
y jo 'm moria de fástich.
També 'm va fé aná una nit
á veure un drama, sols propi
perque s' hi porti un el llit,
perque 'm vaig quedá adormit
com si m' haguessin dat opi.

Aixís es qu' entre ella y jó
temps fa 'ns separa un abisme
que ha de ser ma perdició.
¡Ja 'l pago car de debó
aquest ditxós modernisme!
Molts cops penso, estant tot sol,
que 'l que passa á casa espanta;
fins la raspa fa 'l que vol
y ha dat tot tal giravol
qu' alló sembla á can xeixanta.
Tot son crits, tot es soroll,
per gastar tothom hi ajuda
y els diners se 'n van á doll.
¡S' ha ben tornat aygua-poll
aquella pau tan volguda!
. . . .
Tots els qui continuament
visquin com jo en guerra eterna,
que fassin el pensament
que d' axó senzillament
se 'n diu viure á la *moderna*.

Martí Revoltós

Durant la funció (dibuix póstum de *F. Gómez Soler*)

¿Quínas son las comedias més divertidas? ¿las del escenari ó las dels palcos?

LOS CAMINANTS DE LA TERRA

(Poema en prosa, posat en música per Enrich Morera)

Una plana sens fi. Un mar de terra s' estén sota la plana del cel. Las dugas planas son llisas: la de baix sense arbres, la de dalt sense núvols. Lo sol ja baixa y ni un alé d' ayre rellisca. En mitj d' aquella gran calma, de aquella terra cremada que reposa, s' estén la llarga y desolada carretera.

Pilotas y noys (per *T. Dalla Francesca*)

**Ditxosa l' edat, quan surten
brincant á jugá al carrer:
las pilotas son de goma
y 'ls noys de goma també.**

Res com aquella línea blanca dóna 'l vértich del desconsol. La via polsosa, extenentse interminable per las planas com una veta extesa, pujant com una serp per las montanyas, per tornarse á extendre més lluny, fins á perdres enllá d' enllá del horitzó no 's pot mirar sense tenir un dupte al cor, un sentiment de vaguetat, un buyt d' ausencia de l' ánima que se 'n va seguint anguniosa la via, ab l' afany de descubrir sa llargaria, que arriba á semblar infinita.

En mitj d' aquella quietut de la plana, d' aquella mort esblaymada, un remolí de pols casi invisible camina desvaneixentse.

Lo remolí.—Seguíume, desgraciats de la terra. Seguiu lo ritme de l' espay, que m' empeny vers un camí sense fitas. Seguiu la pols, que es mon ombra, l' ombra del Juheu Errant, moguda per la forsa misteriosa del Destí. Seguíume terra enllá com orenetas. Seguíume, pero no penseu en fer niu, que la terra sols te de veures de pas. Seguíume y no planteu may arrels, y no planteu may amor, que las arrels plantadas son nous dolors que han de dar espinas per fruyt. Caminém sempre, que 'l caminar eternament ubriaga las ideas y ensopeix per esperar la tardansa de la mort.

«Camina sempre», me digueren malehintme, y 'l caminar es ma vida. Ab la mateixa dolsura ab que 's mouhen los planetas, jo rellisco per la fosca del misteri. Veniu ab mi, desconsolats de la vida; veniu per la llarga carretera.

(Lo Sol va decantantse, y al enfosquirse la terra, sembla aclarirse la via: y per ella, com punts negres, passan ombras, seguint la polsina del Juheu Errant que rellisca.)

Chor de fugitius.—A tu 't seguím, fantasma. Tu ets l' imant de la nostra desventura. Som fugitius. La patria que deixarem fou dura per plantarhi las arrels del amor. Sentírem fret y fam á casa nostra. No teníam teulada hont aixoplugarnos; no teníam escó hont arrupirnos, y 'l caliu del bressol fou l' ayre lliure. La única amiga es la Mort, y ella vindrá allí hont anirém nosaltres. Guíans, Juheu, y pórta'ns allí hont voldrás, que la patria que busquém es no tenirne.

Un cego.—*(Tantejant la terra, caminant ab los ulls buyts girats en l' ayre).*—¿Hont me portas, oh sombra que sospito? No veig hont vaig. Soch cego y 't segueixo. De la terra que trepitjo tot m' es igual. Conech la grandaria dels pobles pel crit que surt de sa gola; conech la grandaria de la plana per la ampla quietut que 'n goso; conech lo Sol per la suor que m' arrenca dels meus ossos; conech lo bany de la lluna pels somnis que 'm fa neixer, la neu per la fredor, la pluja per la mullena, y conech lo llarch de la carretera per lo que 'm tarda á trobarse 'l fossar. Tot m' es igual. Camino perque aturat no puch viure. Los homes se cansan aviat de veure ma desventura y tinch d' ensenyarla de pas. Per aixó 't segueixo, Juheu. Crech que 'm portas á la mort, y t' ho agraheixo.

Chor de gimnastas y pallassos.—Som los juglars del poble, pastorant pel camí las engrunas dels pobres. Disfressats ab retalls de la miseria dels altres surgidas á sobre nostre; nascuts anant pel mon; formada nostra parla de la

escoria de paraulas per tot arreu recullidas, seguím també la polsosa carretera. Nostra missió es fer riure, y no 'ns queda ni una arruga d' alegría. Tením de divertir al poble, amagant lo sofriment darrera d' una rialla; tením de pidolar ab ganyotas que inspirin lo goig de viure. No podém demanar la pietat que mereixém, perque 'ls homes no s' allunyin d' aprop nostre. Caminar es nostre ofici, arrossegar la tristesa per las planas, y amagar las miserias, per presentarnos riallers á las tristas arenas y seguir caminant. Ombra, no 'ns deixis, que no podém aturarnos.

Chor de bohemis.—Res se 'ns endona la vida. ¡Visca la bohemia! ¡May traballar! Emborratxemnos de Sol, endormisquém l' esperit al compás de la indolencia, gronxemnos en lo bressol de la ruta. Cantém entre la pols com las cigalas; cantém la marxa eterna del somni, y deixemnos relliscar ab la vaguetat dels núvols. No tením ambició. Aborrím als Juheus de la terra, y tu, Juheu Errant, ets l' únich que 'ns atreus per la vía misteriosa. Cantant y somniant te seguirém. Pórtans allí hont tu vulguis.

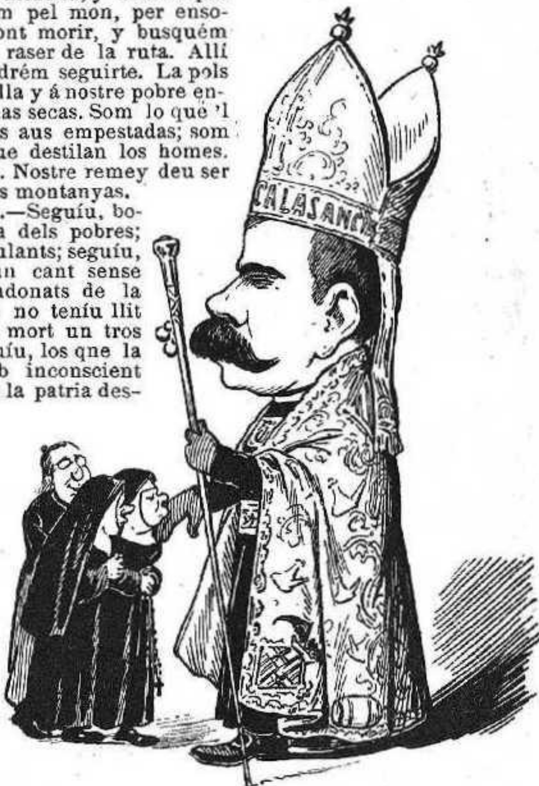
Chor de malalts.—*(Uns ab crossas, altres encenats, altres en carretóns y arrossegantse tots plegats entre la polsaguera).*—¡Ay de nosaltres, malalts de l' ayre lliure! Nostre hospital es la terra, y la miseria 'l remey. Sabém que no tením cura, seguím la pols que 'ns arrastra, y 'l dolor que sofrím l' arrosseguém pel mon, per ensopirlo. No sabém ahont morir, y busquém nostra tomba en lo raser de la ruta. Allí caurém, quan no podrém seguirte. La pols nos servirá de mortalla y á nostre pobre enterro vindrán las fullas secas. Som lo qué 'l mon rebutja; som las aus empestadas; som la última miseria que destilan los homes. Caminém. Caminém. Nostre remey deu ser darrera de las últimas montanyas.

Lo Juheu Errant.—Seguíu, bohemis de la bohemia dels pobres; seguíu, clowns ambulants; seguíu, músichs, repetint un cant sense patria; seguíu, abandonats de la sòrt; seguíu, los que no teníu llit per la vida ni per la mort un tros de terra segura; seguíu, los que la humanitat escup ab inconscient indiferencia, los que la patria desterra y 'n fa eterns fugitíus de casa seva, los que haveu perdut los recorts y oblidat la llengua mare.

Veníu ab mi, los que sentíu una tristesa incurable; veníu ab mi, los que canteu sense veu y feu forsas sense tenirne; veníu ab mi, los que vos abordan los gossos; veníu ab mi, professó del infortuni, fullas secas del arbre de la desgracia. Veníu

Celebritats municipals

(per *M. Moliné*)

Sa Ilustríssima el bisbe Trabal, gran protector de la gent mística

y caminém sens may parar per aqueixa ratlla blanca. Veníu per la llarga carretera.

Chor de tots plegats.—Marxém tots á un plegat. Lo Juheu Errant nos inspira. Seguím lo ritme del espay que 'ns empeny per un camí sense fitas. Nosaltres som los que crida, los desconsolats del mon. A nosaltres nos promet que 'l caminar eternament ubriaga las ideas y ensopeix per esperar la tardansa de la mort. Juheu, no 'ns abandonis; sias la nostra estrella, la estrella negra de la nit.

(Ja es fosch. En lo cel comensan á puntejar las estrellas. La carretera encare es blanca, y per ella van passant las tristas siluetas dels caminants de la terra. Las veus de la nit comensan á sentirse, y allí, al lluny, perdentse ab ellas, se sent encare la veu del Juheu Errant.)

Juheu Errant.—Veníu y caminém sens may parar per aqueixa ratlla blanca. Veníu per la llarga carretera.

(S' ha fet de nit. Hont van los caminants de la terra, ni ells mateixos ho saben. Van d' esma, atrets per lo desconegut, fiantse en lo que vindrá, probant sempre terras novas com remeys nous als seus mals, fascinats del blau cel lluny. y... qui sab?... somniant potser en l' infinit, en lo sempre més d' un fatalisme sense límits.

Potser aixó senten, y potser son los sols filosops que practican.

Lo seu rastre deixa un desitj de seguirlos, un agre-dols, sentit y fugit depressa, de compassió y simpatía.

Es un adeu cada un que passa per la llarga carretera.

Es l' adeu d' una vaga silueta que s' esfuma.

L' adeu del cor presoner que voldría tenir alas.)

Santiago Rusiñol.

EPÍGRAMAS

A un séu fill desaplicat
deya un pare bondadós:
—Fes orellas quan el mestre
vos expliqui la llissó.
—Donchs si vol que fassi orellas
(va respóndreli 'l xicot)
es molt just que 'm busqui un mestre
que ademés sigui escultor.

—

—Per deu rals als Quatre Gats
m' han dat un dinar decent.
—Per deu rals y era de *cent?*
¡vaya uns comptes més salats!

J. F. Busqué.

—

Parlant de rellotjes
deya 'l senyor Arqué:
—Lo méu sí qu' es joya:
quinze rubís té,
la plata preciosa,
l' esfera també,
bonich guarda-polvo
del millor plaqué...
En fi, es bon rellotje;
millor no pot sé;
sols que té 'l defecte
que no va may bé.

—

—Tinch un gran disgust, Arcís.
—¿Y aixó, senyor Batarada?
—¡Ay! aquesta nit passada
m' han entrat lladres al pis.
—Síqu' ho sento á fe de neu.
—Es un cas molt desgraciat,
pero alabat siga Deu.
Sórt que del que m' han robat
no hi 'vía res que fos meu.

—

—No 'n passis ansia d' en Prat;
ja pot anar sol.
—Carat,
no 't pensis que també ho conto
—Lo que li falta de tonto
li sobra d' espavilat.

J. Pont y Espasa

L'HEREUHET (quadro al oli d' *Enrich Serra*)

L' AMICH X.

CANSAT de pensar en vers per espay de tres horas, empleadas en la terminació d' un juguet cómich, vaig sortir de casa pera respirar en prosa, una cayguda de tarde, quan las ombras de la nit y la llum del día están en renyida batalla de gobern.

De pas en pas, vaig trobarme, tot fumant cigarrillos, assentat en un dels banchs del passeig de Colón.

No pensava en res, y tot me distreya.

La collada de traballadors de la Barceloneta y 'l port, suats y somrients per ser l' hora de plegar; els tranvías passánt brunzents ab sos monótonos cops de campana d' avís per no atropellar als viandants y fer separar els carros; el soldat y la ninyera retrassada venint del Parch; el matrimoni desocupat que surt á donar un vol, aprofitant l' hora de la fresca, y 'l nyébit que serpenteja buscant puntas de cigarro; tot constituía als méus ulls un cinematógrafo de molts mils metros de cinta y justa colorasna.

Tan distret estava ab vista vagativa, que vareig tardar segurament un bon quart d' hora en reparar que tenía un company de banch. ¡Pero, quín company! *Nada menos* que l' amich X, al qual feya temps que no veya.

¡Y ell també n' estava de distret! Tampoch reparava en mi.

¡Cosa estranya!

Son carácter jovial, propici sempre al xiste y á la broma, desdeya molt del estat d' ensopiment en que 's presentava á la méva vista.

Ullerós, ab moviments nerviosos, descuydat de roba, fangós de calsat, tot probava en ell l' home que, possehit de idea neguitosa que li atrofia el cervell, camina sense reparar ahónt posa 'ls peus.

L' amich X no era pas aquell assíduo concurrent al Eden-Concert, el carambolista de Novetats, el desitjat de las coristas de Eldorado, no. Semblava tot un' altre home.

—Ydonchs, amich X, —vaig dirli tot tocantli 'l bras com per despertarlo.—¿Qué tens, qu' estás tant distret? ¿Ja no vols coneixer als amichs?

ACONTEIXEMENTS DE L' ANY.—*En Dato á Barcelona* (Fot. ESQUELLA).

La Ronda de Sant Antoni en estat de pau

—¡Eh!—feu ell com retornant á la vida.—¡Ah! ¿ets tú? Dispensa: no havía reparat...

—¡Quánt temps sense véuren's!—afegí jo ab ganas d' entaular conversa.

—Sí; molt temps... molt temps... Es dir, no gayre.

—Home, un any ó poch menos.

—A mi, sí, pero á ella...

—¡Ella! ¿qui es ella?

—L' Alicia.

—No la conech.

—¡Cóm que no! ¿Tu no coneixes á l' Alicia? ¿A la *méva* Alicia?

—No recordo...

—¿Sabs ahónt la vaig coneixer?

—Allá ahont se coneixen totas las Alicias. Al Eden-Concert.

—No. En els assientos fixos del Tívoli, quan la companyía valenciana.

—¿Ella ho es?

—Sí: de Burriana.

—Bonas taronjas, y bonas mossas.

—¡Tu la coneixes!

—Conech las taronjas, pero á la téva Alicia, no.

—¿Ho asseguras?

—Ho asseguro.

—¿Ho juras?

—Ho júro.

—Donchs... Jo estich boig.

—Molt ho temo, perque fins ara tot lo que 'm dius me resulta altament estrambótich.

—Escolta. Estich enamorat, enamoradíssim de l' Alicia. L' hi he posat un pis decentet al carrer de... ¿Tu no sabs quín carrer?

—Si no m' ho dius...

—Al carrer de Dou. ¿Qué 't sembla?

—Me sembla que fa cantonada al carrer del Carme.

—Donchs bé: fa uns quants días qu' ella, l' Alicia, no 'm resulta com avants.

—¿Es que tu ja n' estás cansat?

—Al contrari. Jo estich cego d' amor per ella. Pero ella ¡ah! El séu somrís d' ara no es pas el d' avants: es débil, esteriotipat. Els séus petóns no son més que soroll... els séus...

—Bah, potser t' ho pensas. Caborias tévas.

—¡No! Sospito que 'n té un altre, y que jo soch el pagano.

—¿Tens probas?

—Fins á cert punt, sí.

—Veyám, digas.

—Quan truco, tarda á obrir, y quan l' invito per anar al teatro, segóns quíns días no vol surtir.

—Aixó no justifica res del cert.

—¡Tu la defensas!

—Jo no defenso á ningú... pero...

—La méva sospita es certa. Tu ets el preferit.

—¡Jo!

—Sí: tu mateix. No ho neguis.

—Amich X, aixó ja es més serio. Te juro per

ACONTEIXEMENTS DE L' ANY.—*En Dato á Barcelona* (Fot. ESQUELLA).

La Ronda de Sant Antoni en estat de guerra

lo més sagrat, que ni conech á la tal Alicia, ni m' he dedicat may á...

—Es que com aquestas cosas sempre reçauhen en els més amichs...

—En mi no está bé admetre aquesta máxima, y m' agravía molt el téu dupte.

—Espérat. ¿Permets que continuhi?

—Continúa, descartantme á mi d' aquest joch.

—Dispensa: després ja 'm justificaré.

—Com vulguis.

—L' Alicia somnía alt. En somnis contesta á tot lo que se li pregunta. L' altra nit, donchs, posantli la má al pit per ferli més opressió, vaig dirli: —Alicia, ¿tu estimas á algu?—Sí,—va contestá ella ab veu dolsa.—Sí, estimo molt.—¿A qui?—vaig replicar boig de celos.—A...—Sens dupte ànava á dir un nom, pero...

—¿Pero, qué?

—En aquell precís moment va despertarse esbarada, dihentme que acabava de somniar que jo no l' estimava, y qu' ella s' havia tornat boja d' amor.

—Resumen: que qui s' ha tornat boig est tu, embolicante ab... Alicias.

—¿Vols dir?

—Las senyas son mortals. Lo que de tot més m' estranya es que hajis arribat á pensar que jo...

—No hi ha tal cosa. En el dupte de quí es *ell*, dono aquesta escopetada á tots els amichs que trobo, per veure si en alguna cara descubreixo la inquietut propia del traidor.

—Mal sistema.

—¿Per qué?

—Perque 'n trobarás més d' un que, pel mer fet de donarse ayres de conquistador, te fará creure ab mitja rialleta qu' ell es el preferit.

LLUIS MILLÁ.

RECORT DE CATALUNYA (apunte al llápis de *J. Masriera*)

Parroquiana (per *J. Juliana*)

Una lectora del Almanach de La Esquella de la Torratxa

Modisme castellá ilustrat (per *Mecachis*)

Calentándose los cascos

ESPURNAS

Lo casarse sens conéixers
es aquí y á tot arreu
tenir ganas de jugarse
lo benestá á cara ó creu.

La que té la cara hermosa,
molt *salero* y bells contorns,
sols mirant, si s' ho proposa,
fa dels homes lo que vol.

Está tant mon pobre cor
á las penas avesat,
que si un cop te d' alegrarse
vol está alegre y no 'n sab.

Sé que dus mitjas de seda,
sé també de quín color,
y fins sé que fa mitj'hora
las portavas al garró.

J. F. Gavires.

CANTARELLAS

Si á ta súplica accedís
y un petó 't deixés donar,
te voldria net de cara
y ademés aixut de nas.

No es que no 't trobi aixerit
ni que 'm semblis testarut;
es que tens molt pochs *monissos*
y avuy, fill, l' *argent fait tout*.

Ans de requebrá á las noyas
t' has de fé arreglar la cara,
puig si ho fas tal com la tens
t' endurás moltas carbassas.

No hi ha pena que s' iguali
ni s' assembli de bon tros
á la que en aquest mon passa
qui, estimant, no es correspost.

Pepeta Forgerón B.

L' AMOR D' ELLS

—Jo t' asseguro, María,
y ho pots dir als teus papás,
que per 'llá als vols de Sant Pere...
serán els días més llarchs.

Desde que 't conech, Tresona,
que... conech á un' altra dona.

Si un día m' abandonessis
pera casarte ab un altre,
agafava un ganivet,
y... mataría un pollastre.

G. P. de Vilassar.

FIGURÍNS PER CARNAVAL

Trajo de *Frescura*

Trajo d' Ignocencia

DIALECH POÉTICH-GEROGRIFICH (1)

(*La solució á la plana del davant*)

(PP) (—) 6 AB 6 : : TTT TIMO
: TARIIS + CONTNTA
× T 1, 100 1 A pa pa IO
> L KE T1T PPP I
(⅛) : : POTS KE JO VIIKI
100, 100EV1RETAB FreQEEIA
100, 100, E 100 ITAVI PIRA
: CLA 1 als TIS PIS VIENME
× KE I D TNI TAN ZLS
× KE NO +++ ma ma PRO + 4
× KE DIIS KE JOTolVIDO
3 Z × KE T1 PPP 4 (?)
10 10 ab KENO TTT MOTIIS
× O T1 13 que XIII.
7 E DDTAR KII CGO
× MACO CO TAAAIA NOV1 0 (cero re)
20 AKI I TTPLIK 0
: : MON COR × T1 TAN PN
6, 1 F0IX × KE VOLDRIA
1 NIR SAL T1 BN DP0S
100 poo IBLE A rama TIX
+ AVI AT DL KE DIGUE rem
7 ink D LO T 1A MOR
× T1 I FOCH TER IBLE'mCrM
1 BBB T VILL DAR o 1000
20 als MEIS BRAII 3 Z.
(3Z) (—) (⅛) : : CNTN POK VRGONYA
: KE T1 PROPOOAT 0B0?
6 ab ab LO KE VAL TAKRA
10, 10, 10, pooa I F0 amaa I LLengua
(PP) (—) 100 TOT = DDP0 o ARA
(⅛) × KE 3AiXI'T MOLEEETI (?)
(3Z) (—) × KE 9 VILL JA TO E DIT
× QAAAOLS JOO ERE TVA
6 0ALIIALANOOOTRA
1 I O TAL : : 10 ORDN
10, 10, 9 LVIDARTNT0TANT
: : SO 1 a NOIA D 100 a
: : PIR 4OCH I 1 seré
× + KEN KON TRATEMP ÑÑÑ
(apart) 6 a b 6...
(PP) (—) VAIA Dn.A
× D + et et KRIEL I EEKERPA
6 on AIXO 888 I 999
(3Z) (—) (⅛) : K ENKR pot pot E IN6TIXEE(?)
(PP) (—) 9 DI0 + D G NO LLS
1, 1000 T DICH KEMDIIPP6
(3Z) (—) : 1 4 E *(apart)*
(PP) *(apart)* (—) KINANO IA
+ Honrada I + DiiCRETA
20 D0 ARA + o20
× KELS ZELS VIG TAtormentaN
(3Z) (—) : ×o o FA6 A IXIII
— DITS I + K1TL
(apart) : 1 B, : 1 BON XICOT
: : FA RA LO KELIORDNI
(PP) (—) : : V NO 0NYIR ABLL *(apart)*
× KE T MOLT 4 NNNNN.

---

(1) Observis que cada vers comensa per xifras ó signos aritmétichs. L' autor s' ha

Pep.—Si sabessis cóm t' estimo,
estarías més contenta;
per tu sento una passió
major que la que tu 't pensas.
¿Cóm pot esser que jo visqui
sense veuret ab freqüencia,
sense sentir ta veu pura,
esclau als teus peus veyentme?
¿Per qué has de tenir tan zels,
per qué no creus mas promesas,
per qué dius que jo t' olvido,
Treseta, per qué t' ho pensas?
Déu sab que no tens motíus,
pero tu, tretze que tretze.
Se té d' estar casi cego
per ma constancia no veure.
Vina aquí y t' esplicaré
com mon cor per tu tan pena;
sí, sufreix perque voldría
unirse al téu ben depressa;
sent possible ara mateix,
més aviat del que diguérem...
Set tinch de lo téu amor;
per tu un foch terrible 'm crema:
un bés te vull dar, ó mil;
vina als meus brassos, Treseta.
Treseta.—¿Cóm s' entén, poca vergonya,
es que t' has proposat rebre?
Si sabs lo que val ta cara
deus posá un fré á mans y llengua.
Pep.—Sent tot igual després. ara,
¿per qué, Tresa, aixi 't molestas?
Treseta.—Perque no ho vull, ja t' ho he dit
per quan sols jo seré teva
si 's realisa la nostra
unió tal com Deu ordena.
Deus no olvidarte entretant
com so una noya decenta
com pura soch y ho seré
per més que en contra t' empenyas.
(apart). Si sabessis...
Pep. —Vaya, dona,
per demés ets cruel y esquerpa,
si son aixó vuyts y nous...
Treseta.—¿Es que encar, pot sé, insisteixes?
Pep.—No ho diré més, de genolls
humil te dich que 'm dispensis.
Treseta.—Es un ase *(apart)*.
Pep. *(apart)*. —¡Quína noya
més honrada y més discreta!...
—Vindré ara més sovint
perque 'ls zels veig t' atormentan.
Treseta.—Espero ho fassis aixís:
menos dits y més cautela...
(apart). Es un be, es un bon xicot;
com fará lo que li ordeni.
Pep.—Convé no renyir ab ella *(apart)*
perque té moltas cinquenas.

P. Talladas.

Atravesant la salzereda
(per *R. Miró*)

—Ja poden cantar els rossinyols, que si jo hi caragolo una refilada de fiscorn, tots pararán per sentirme.

Toreros de hivern
(per *L. Ensenyat*)

—Ja ho veus, tots se la tallan: dintre de poch, ens quedarém sols.

permés totas las llibertats fonéticas y ortográficas d' aquesta classe de composicións.

GRANS DE PEBRE

Quan una dona no veu en un' altra una rival, es sempre generosa, y fins se permet alabar la séva bellesa.

***

Es l' amistat un llas que serveix per agermanar als homes; pero basta que una dona 'l toqui pera desferse tot seguit.

RAMÓN BERTRÁN.

El parlar y 'l vi, poch, bó y á las sévas horas.

***

Axís com en el teatro las comedias solen acabar en casament, en el mon real, després de un casament es quan comensan las comedias.

LLUIS CAMPANYÁ.

Home previngut, desconfiat segur.

***

Es la calumnia com un tap de gasseosa: qualsevol pot tréure'l; pero després, ni 'l mateix que l' ha tret es capás de tornarlo á ficar.

UN A. VENDRELLENCH.

La major part dels casaments se fan per amor... al interés.

***

Per més que vaja sorpendre que la Sarah Bernhardt en l' «Amlet» fes el primer actor, no té res d' extrany, puig en la Comedia humana ja fa molt temps que la dona s' ha posat las calsas.

B. SAGRERA.

CARNAVAL DE 1900
(per *M. Moliné*)

De las inclinacións que mostra la infancia al disfressarse, pot deduhirse qué será la juventut del sigle XX.

ESTIU.

Dibuix de O. Junyent.

QUADRET

El joyós vellet
de missa ja torna;
de missa ja vé
picant ab sa crossa.

La neta gentil
son brasset li dona...
¡tan tendre brasset
cóm el reconforta!

Per veure passar
al vell y la noya,
abaixan llurs caps
alzinas y roures...

Llensan son perfúm
las tristas violas
y 'ls aucells del bosch
refilant s' acoblan.

El joyós vellet
de missa ja torna;
la neta gentil
son brasset li dona.

Y 'ls bons xaragalls
que cantant rodolan,
al véurels passar
el bon día 'ls portan.

XAVIER VIURA.

TÉCNICA ARTÍSTICA (per *B. Tullot)*

L' art vol aixó: apoyarse molt sobre el modelo

A CAL RETRATISTA

—Deu lo guard.
—¿Digui, senyora?
—Venía per retratarme.
—Molt bé. ¿No pot indicarme
si vol busto ó qué?
—Es igual.
Encare que... la figura
sencera... tinch por que abulti...
¡Vosté mateix!... Que resulti
una coseta com cal.
—Descuydi.
—Aixó sí, voldría
que aquest granet de la galta,
¿sab?...
—Ja. Que no hi fará falta.
si li trech ¿eh, no es aixó?
—Just. A més, si li es possible,
aquesta arruga la esborra,
y aquí al cabell...
—Déixiu corre;
sé la méva obligació.
—Els ulls...
—Conservarán íntegra
la llum que dins d' ells se tanca.
—¡No 'm fassi morena!
—Blanca,
com la llet ¡naturalment!
—¿Es dir que...?
—Quedi tranquila:
jo mateix vull retocarlo.
—¿Quán haig de vení á buscarlo?
—Passi... 'l dissapte vinent.—

—

En la fetxa convinguda
torna altre cop la senyora.
—¿Está llest?
—¡Pues bona fora!
Veji, mírissel. ¿Qué tal?—
Com se comprén, el retrato
no s' hi sembla gens ni mica;
pero es clá, 's troba bonica,
y exclama:—¡Qué natural!

C. GUMÁ.

LO DARRER PETO

Nunca cual ella amarás.
Josepha Massanés.

La porta del cancell s' obrí de sobte y una munió de baylets invadiren lo menjador de casa.

Darrera d' ells dos homes compassíus portavan el méu fill gran desmayat, ple de sanch, ab lo capet mitj caygut sobre las espatllas.

Al véurels la méva mare y ma bona esposa, feren un xiscle estrident y esgarrifós, un d' aquells xiscles que surten no més de las ánimas que verdaderament estiman. A mi 'l xiscle no 'm sortí perque se m' entortolligá pel cor y m' hi deixá una opresió violenta y dolorosa.

La primera impresió fou la de que 'l noy havía tingut alguna d' aqueixas desgracias á que está exposada tots els días la maynada dels pobles rurals, ahont l' esbargiment y 'l joch se fan en mitj del carrer, á tot ayre y ab plena llibertat. Mes no era aixís. Lo méu fill havía rebut un cop de pedra al cap que li ocasioná una ferida fondíssima. Y mentres esbarats corríam ma esposa y jo en busca de draps y venas, árnica, fel de goday, oli de fullas de lliri, y altres remeys casuláns indicats en semblants cassos, ens adonarem que l' avia havía desaparescut del menjador.

Feya una nit d' hivern dolenta, ab un vent fret y punxant que 's ficava fins al moll dels ossos, y als pochs minuts comparegué la méva mare acompanyada del metje. Ella no obrí boca. Tremolant y ab la cara de color de cirera verda, lluhintli ab la suhor de l' angunia y del sofriment moral, quedá com alelada contemplant al metje fent la cura del noy.

Aquest se revifá, y presos els antiespasmódichs que se 'ns receptaren, torná la normalitat á casa, encare que á ningú l' hi torná la tranquilitat del esperit.

***

Al endemá la mare no s' aixecá del llit. Ella, qu' era sempre la primera de llevarse, aquell día no pogué. Entrarem en sa cambra y 'ns innová que á la nit havia caygut del llit y que no 's trobava ab forsas pera res.

Vingué 'l metje. La examiná atentament y 'ns digué que alló no era cosa de cuydado. Passaren días y la malaltía no cedí. Jo, per un pressentiment inexplicable, me la veya mor-

Un obrer indignat (per *G. Cornet*)

—¡Ditxosa anada dels obrers á París! Trenta anys fá que soch obrer de Santa María, y ningú s' ha recordat de mí per res.

ta; 'l metje perfidiejava en que no. Ab tot y resoltament vaig plantejar la qüestió de sagramentarla.

¡Y tant mateix la veu del méu cor no s' enganyava pas! La mare aná perdent, perdent, y 'l metje hagué de declararse vensut.

May com alashoras havía sentit jo l' amor de fill. May com alashoras havía comprés lo que 'ls fills deuhen a las mares, y tot interés me semblava poch, tot sacrifici mesquí, y grollera tota expansió amorosa. ¿Qué no hauría fet pera salvar la vida de la méva mare?

Cada vegada qu' entrava en sa cambra 'm plorava 'l cor y havía de ferme molta resistencia pera que 'ls ulls quedessen aixuts. Jo la servía carinyosament; l' acotxava y amanyagava com si fos una filla méva; y fins al tractarla, ab tot y qu' ella era una dona que sempre havía exigit molta sumissió y molt respecte, sense adonarme'n li vaig dir *tu*.

Al més lleuger mohiment jo era allí.—¿Qué vols?—li deya. Y ella 'm responía ab una dolcesa, ab un mirar d' ulls, ab un tirat de llabis que m' enternía.

Jo veya que s' acabava aquella vida; y 'm sentía atret cap al llit de la malalta, y m' ajeya al séu costat de boca terrosa, arrapantme als coixíns, á frech á frech de las galtas de la mare. Aixís me creya contemplarla millor; lo séu alé 'm confortava; sas miradas m' entravan més de dret al cor y 'l séu parlar me semblava la veu de Déu.

En aquesta posició, no sé quántas vegadas vaig arreglarli 'ls cabells esbullats y aixugarli la suhor del front; pero recordo bé que una d' ellas mos llabis se posaren sobre 'ls séus llabis y 'ns cambiarem dos petóns plens, vibrants, xardorosos, esclat fervorós de las nostras ánimas.

Y li diguí:—¿Oy, mare, que m' ho perdonas tot?

—Sí, fill méu... tot... tot...—respongué ab fermesa, malgrat son respirar fadigós...

Moltas consolacións he sentidas al peu del confessonari, pero cap tan fonda ni tan extraordinariament inefable com la que 'm causá aquella absolució general de tota ma vida, rebuda de la méva mare y de cara ja á la Eternitat.

¡Que Déu la tinga al cel!

Claudi Omar y Barrera.

BON RECURS

En Manel, un jove despreocupat, més viu que la fam, valent, decidit y que may per res s' inmuta, surt del café á altas horas de la nit per anarsen cap á retiro y al tombá una cantonada 's topa ab un lladregot que 'l primer Déu te guard que li dona es el següent:

—¡Alto, 'ls dinés ó la vida!

En Manel demostra quedar més sorprés y tenir més espant de lo que realment li causa 'l soptat *encuantre* ab el lladre y li díu:

—*Bueno;* no 'm mateu, ja us els donaré 'ls quartos; pero sobre tot que aquell que ve al darrera vostre no 'm dongui un altre susto tornántmels á demanar.

—¿Quí voleu dir?

—Miréu aquell que hi ha allí.

El lladre gira 'l cap per veure al fulano en qüestió, que no es ningú, y, aprofitant en Manel la ocasió, li venta tan tremenda garrotada entre cap y coll que ja 'm tenen al *caco* rodolant per terra sense sentits. Y en Manel segueix son camí tranquilament.

Aguileta.

A París.—La dreta de Luxemburg (per *O. Junyent*)

Las que jugan á ninas.

A París.—L' esquerra de Luxemburg (per *O. Junyent*)

Las que jugan á homes.

Notas escultóricas
(per *L. Escaler*)

Desilusió

Jerro pera ví

Jerro pera flors

LA «SOIRÉE» DE DON SILVERI

A casa don Silveri Pasta Naga
va celebrarse, fa vuyt ó deu días,
una *soirée* ab carácter de vetllada
musical-literaria-cursi é insípida.
Els salons de la casa varen veure's
plens de una concurrencia molt *lluhida*,
puig que tòthom *lluhia* de la cara
pel gran calor que hi havía per 'llá dintre.
Els joves engomats tots procuravan
cambiarse ab las senyoras frases finas,
quan més els convenía als uns y als altres
cambiarse en lloch de frases... la camisa.
Las senyoretas totas demostravan
á *El Eco de la moda* estar suscritas,
pro no n' hi havía cap que fés la cara
de saber fé una truyta ab esberginias.
Quan va estar tot ben ple, que alló semblava
la Sucursal de la Pescatería,
una tal «Soledad» s' acosta al piano
y lo que va tocar ni ella ho sabía.
Un jove elegantíssim que ostentava
á prop mateix del nas una gran piga,
va cantar, segons deya cert programa
l' Himne modern (¡horror!) *Vorrei morire.*
A aquell pobre infelís que feya cara
de no haver menjat res desde vuyt días,
li queyan, tot cantant, unas gotassas
que hauría omplert cada una mitja xicra.
Seguidament un' altra senyoreta
va llegir *La Sordina,* una poesía
tan llarga y mal llegida, que semblava
talment alló una lata... de *sordinas.*
Pero 'l gran atractiu, lo que esperava
la concurrencia ansiosa y mitj dormida
era la gran sessió que de fonógrafo
el senyor de la casa donaría.
Al acabá un discurs fosch y molt negre
que 'l seu fill li va escriure ab tinta xina,
fa saber que 'l fonógrafo allavoras
cantará 'l brindis de *La Viejecita.*
Y en efecte, comensa l' aparato
á entonar *La Passió* ab tanta desditxa
y ab un soroll tan raro, que 'ls qu' ho escoltan
á tots la pell se 'ls torna de gallina.
No va faltar qui á riure va posarse
prenent aquell *percance* per un xiste;
més després d' excusarse don Silveri
anúncia 'l concertant de la *Lucia.*
Més l' aparato aquell, que ja semblava
disposat sols per ferli la santíssima,
com si li hagués dit Llucia, al punt comensa
á declamar un drama d' en Zorrilla.
Davant de tal fracás dona una excusa
al mateix temps que dona la noticia
que en vista de lo adelantat de l' hora
van á serví 'l refresch las sévas fillas.
Al acte en mohiment tothom se posa
y comensa 'l soroll de la *vajilla,*
puig pels preparatius tenía trassas
de sé' un refresch com pochs entran en lliura.
Al molta parsimonia y elegancia

comensa á repartí una de las fillas
orxata feta ab aygua de l' aixeta
perque resulta així més de familia.
Al acabar la festa van cambiarse
saludos y petons de despedida;
fomentant així 'ls llussos, vull dí, 'ls llassos
de unas quantas familias distingidas.

J. STARAMSA.

EN «MITJA-CULLITA»

Lo méu amich l' hereu Jaume de Mas Molons, que en ló firal dels bous á fira al Vendrell se trobava voltat de negociants y bouaters, discutint la bona cría del bé de Déu de caps que aquell hi tenía, digué al véure'm entre 'l grupo de badochs, deixant per un moment la conversa del negoci:

—Tením que parlar; si t' esperas un moment...

—¡Uy!...—diguí interrompentlo—tens feyna tallada per tot lo dematí; ja 'ns veurém un' altra hora.

—Bueno, donchs; al mitj dia fes cap al café del Tano, y tot prenent un vermouth enrahonarém.

—Allí t' esperaré—vaig contestar tot allunyantme del grupo, fent la següent reflexió: ¡En bon lloch me cita, com hi ha mon! Si aquí no parlan de altra cosa que de bous, al café d' en Tano, tot esperant los bouaters que del hostal del Xocolata los avisin pera dinar, no tractan de res més, per variar.—

Y allí vaig fer cap en lo precís moment en que l' amich Jaume, partint la diferencia de un tracte, exclamava:

—¡Vaja, Jan; dónali 'ls vadells al pés á vuyt rals y mitj, y que no se 'n parli més!... Los vadells quedan per vos... ¡Hola!...—continuá al véurem.—¡Séu!... ¡Tano... porta quatre vermouhts!

—¡Ahónt vas ab *bramuts!*—digué en Jan.—¡Això son potingas! A mí pórta'm *horlanda*.—

Y mentres en Jan y 'l comprador dels séus vadells establían las condicións de pago y entrega del bestiá, nosaltres tinguerem la següent conversa:

—¿No vas dirme que desitjavas venir á Mas Molons quan organisés una cassera? Donchs lo dijous vinent, passada la fira, llestos ja de las feynas de trascolar, prempsar y embotar lo ví, y alleugeridas las vinyas de pampolada, després d' haverhi donat una passada los remats de bestiá, indispensable això perque 'ls gossos puguin *traballar* ab comoditat y sense entrebanchs, inaugurarém la temporada ab tot l' aparato corresponent.

—¡Magnífich!—vaig contestar entussiasmat.—No faré falta. ¿Que portaré escopeta?

—¡No!... te pesaría massa y després... los gossos podrían pagar la festa á costa d' alguna perdigonada á las costellas.

—¿Que vols dir que no tiraría dret?...

—¿Als gossos?... ¡Ja ho crech! Ab tal que portis gana, res més de tu desitjo.

—Gana, ray; es lo que 'm sobra. ¿Y per venir al Mas?

—A las sis del matí hi haurá ja aquí al Vendrell en *Mitja-Cullita*, lo masover, ab la tartana, qu' en menos de mitj' hora vos portará á la hisenda á tu y á quatre ó cinch amichs més.

JOYA DE LA PINTURA ESPANYOLA

Lo pollós, de MURILLO

—¿Confías en que 's fará bona cassera?

—Si no fem un parell de llebras y una dotzena de conills, lo *Negret* deixa de ser lo millor llebrer que hi ha á deu horas al voltant,—digué acariciant lo cap del *Negret*, que s' estava assegut á terra, sobre las potas del darrera, y que, al coneixer que 's parlava d' ell, se aixecá, remenant la qúa, vinclant son esbelt y elegant cos, negre com una mora y lluhent com unas sabatas de cadet, y com si volgués probar la flexibilitat de son camatje, alsá una pota, y ab tota facilitat ¡xap! la descansá sobre 'l marbre de la taula.

Era un galgo de pura rassa que 's portava las alabansas á sobre, y que en quantas casseras havía assistit demostrá que la séva fatxandería no tenía res d' embustera.

Després d' enterat de certs detalls de la cassera, nos despedírem hasta 'l dijous, ja qu' en Jaume tenía precisió de deixar la fira per reclamarho axís los perentoris traballs agrícolas de la hisenda de Molons.

***

Entre sis y set del matí del día senyalat, encabits dintre de la tartana, anavam quatre amichs d' en Jaume de Molons y 'l masover d' aquest, en *Mitja-Cullita*, que gúiava 'l caball que trotava fort com si li faltés temps pera arribar á puesto. Dels amichs que anavam á la tartana, l' un donava capsonadas, mitj adormit, com si volgués recuperar las horas de son que havía tingut de deixar en banda; los altres dos discutían sobre 'l mérit de la companyía de sarsuela que durant las firas havía actuat en lo teatro del Cassino, y 'l masover y jo anavam enrahonant del hereu Jaume, de las cullitas, de la filoxera y de la hisenda de Molons. En *Mitja-Cullita*, motíu que jo trobava molt estrambótich y que m' intrigava saber de qué prevenía, sense gosar á preguntarli, perque ignorava si era de son agrado que li diguessin, era un acabat exemplar de pagés catalá acomodat, de cara llarga, escardalenca y seriosa, enterament afeytada, sombrejada pel doblech de la barretina musca, que li descansava sobre 'l front en forma de barbacana de teulada; vestía, mitj endiumenjat, trajo de vellut negre ratllat, camisa blanca de drap de casa, que volía ser planxada, y al coll mocador de pita esponja ab nús de carreter, quals puntas li baixavan pit avall fins á amagarse dintre dels do-

blechs d' una faixa de seda vermella, voltantli estretament lo cos, que deixava veure la desbotonada hermilla, desde qual trau superior baixava en dugas doblas un cordó de seda negre que 's perdía dintre del butxacó, en lo que s' hi endevinava, com vaig tenir ocasió de veure més endavant, un rellotje de plata ab tapas un temps grabadas y avuy casi llisas, gastats los dibuixos per l' ús y frech continuats.

¡Mitja-Cullita!... ¡Mitja-Cullita!... ¿De qué redimontri li previndrá un renóm tan estrambótich? me preguntava jo fixant mon esguard sobre aquella cara imperturbable, escardalenca y seriosa, buscant en ella algún trás fisionómich que 'm tragués de duptes. Y res, arribarem al Mas sense haver fet cap altra averiguació que la contemplativa sobre aquella cara afeytada, llarga y escardalenca, d' emperador romá, com digué l' Ixart tan gráficament al descriure 'ls pagesos del camp de Tarragona.

PIDOLAYRE (per *R. Werhle*)

Esperant el centimet

Com dich, arribárem á Mas Molons en lo precís moment en que l' hereu Jaume hi arribava també, seguit d' un mosso que portava una llebrassa que prou pesava mitja arroba, y del *Negret*, brut y terrós, que anava caminant ab pena, ranquejant, la qúa entre camas, la boca oberta, per la que li sortía un pam de llengua, esbofegant ab un tan continuat y fort panteig que semblava que no trobés prou ayre pera respirar.

—¿Que has deixat la cassera?—vaig dirli, després dels saludos de benvinguda ab que ell nos rebé, y haver admirat y sospesat nosaltres la llebra que portava lo mosso.

—Per forsa; acompanyo á un ferit.—contestá tot signant al gos, que s' havía deixat caure sobre una sárria á la entrada de la masía.

—¿Una perdigonada?

—¡Cá!... s' es mitj esllomat al agafar aquest dimoni de llebra, que si no es éll la perdém. Afigureuse que tots els llebrers que portém anavan perdent terreno al empaytarla, menos el *Negret*, que li anava á la rerassaga, guanyantli ventatja á cada brinco que donava. De prompte se 'ls hi entrevessa un marge en lo precís moment en que ell li anava á donar la bordada decissiva; la llebra pega brinco pera saltar lo marge, y darrera d' ella 'l gos, ab tanta lleugeresa, que pot dirse que la ha agafada al vol, ja que 's quedaren tots dos á terra, á l' altra part del marge, lo *Negret* esllomat, ab tot sacudint ab rabia á la llebra que tenía agafada pel coll, de tal manera, que, mireu:—continuá aixecantla ab lo bras alt—está degollada.—

¡Pobre *Negret!* al veure la llebra, encare probá d' alsarse rondinant, tot ensenyant las dents y 'ls punxaguts ullals.

En Jaume ordená que anessin á buscar al pastor á fi de que donés una

mirada al *Negret*, y 'ns anarem á ajuntar ab els cassadors, que 's trobavan no molt lluny de la masía.

***

No descriuré la cassera, que 's realisá sense cap altre incident desgraciat; sols diré d' ella que 'ls resultats superaren á lo qu' en Jaume havía predit, y que 'l dinar, que 's celebrá á la sala gran de la masía, fou espléndit y digne de la anomenada que de rumbós y lliberal tenía l' hereu Jaume de Mas Molons.

No cal dir si en ell hi regná lo bon humor y si de sobretaula, després de haver donat compte d' un bon contingent d' ampollas de vi ranci que 's recordava del temps dels matinés, sortiren las obligadas historias de hassanyas y peripecias de cassadors y casseras. Pero jo, encaterinat en voler esbrinar lo perqué al masover li deyan en *Mitja-Cullita*, vaig aprofitar un petit paro de la conversa general pera dir al amich Molons:

—A propósit; una pregunta, Jaume: ¿De qué vé que al téu masover li digan aquest estrambótich motíu de *Mitja-Cullita?*

—¡Sí, sí!, ¡que ho expliqui, que ho expliqui!—diguéreh tots á coro.

—No ets tu 'l primer que m' ha fet tal pregunta, y vaig á satisfer vostra curiositat,—contestá en Molons.—Ab esplicarvos lo que ha passat enguany ab la cullita del vi, lo que 's reproduheix cada any invariablement, compendreu quan bé li escau lo estrany motíu ab que se 'l coneix en tota la comarca.

Nos trobavam á mitjans del mes de mars, quan las vinyas comensavan á borronar, y en algún que altre cep esclatavan ja 'ls borrons en tendra brotada, quan s' esdevingué un fret tocatardá que posá en grans cuytas als pagesos de la comarca, y al diumenje següent me compareix lo masover y 'm diu tot alarmat:

—¿Ja sabs, noy (perque ell sempre 'm diu noy y 'm tracta de tu), las malifetas que 'l remalehit fret d' aquestos días ha ocasionat á las vinyas?

—¡Ca!...—vaig contestarli, veyent ahont anava á parar, tot fent una mitja rialleta d' incredulitat.—No será tant com vos penseu.

—¡Com hi ha redeu!... Ja, ja 'ns ho trobarém al embotar lo vi. Al menos, pel cap més baix, hem perdut *mitja cullita*.—

Passaren días y 'ls borrons esclatavan com si tal cosa. Los pretenguts danys no 's veyan en lloch. Brotaren las vinyas que donava gust de véurelas; jo 'm trobava aquí al Mas preparant los treballs pera donar la primera ensofrada, quan un día, á la cayguda de la tarde, bufá un vent tan fort, que fins feu caure una de las xameneyas de la masía, que si val á dirho, ja amenassa ruina; y ja 'm teníu al bon home tot rondinant:

—Aquest vent, ¡prou haurá fet de las sévas!... ¡Son tan tendres encare 'ls brots!...—

Y al essent demá, á punta de día, ja era á seguir las vinyas. ¡Quínas llástimas al tornar!

—Noy, ¡quín condol veure las vinyas! ¡Tot trinxat!... ¡la terra coberta de brots!... Te dich que per mi,—continuá,—hasta deixaría corre l' ensofrada; no val la pena donarla per lo que ha quedat; s' ha perdut més de *mitja cullita;* ¡qué dich, molt més!...—

La veritat, lo vent va fer una mica de mal, pero no n' hi havía per tant: total un que altre brot per terra; es dir, una petita espurgada feta per mans inexpertas.

¿Creyeu que la pérdua de *mitjas cullitas* acabá aquí? ¡Qu' es cas! Lo juliol las doná ab humitats y 'l mildiu nos doná bastant que fer; pero, segons lo masover, las sulfatadas no hi podrían res; resultarían com un pegat en un banch; la pérdua de *mitja cullita* era segura. A últims d' agost caygué una calamarsada, que no arribá á pedregada, pero que pel masover se 'n emportá la corresponent *mitja cullita*; després lo cuch se posá als rahíms, fent perdre també *mitja cullita*. Y ab tot, me compareix un día, y 'm diu:

—Donchs, noy, ¿quán pensas rentar los cups y las bótas y apariar las prempsas?

—¡Ayay!..,—vaig contestar fentme 'l sorprés—¿voleu dir que després del fret y del vent y del mildiu, quedan rahíms?

—Jo 't diré; la cosa s' ha anat apariant y, Deu n' hi doret, sempre hi haurá més de *mitja cullita*.—

¿Voleu saber ara lo resultat de las vremas, després de perdre tantas *mitjas cullitas*? Que si no hagués venut una bona partida de cargas de vi á raig de cup, no hauría tingut prou bótas per colocarlo.

Ara bé; com las sévas exclamacións arriban y son conegudas al café, á la taberna, al estanch, á la plassa y per tot arréu allá hont fan quatreta els pagesos, á aquestos, que no hi ha ningú com ells per treure renoms, va faltárloshi temps per batejarlo, y, ¿*mitja cullita* has dit? Donchs, en *Mitja-Cullita* va y en *Mitja-Cullita* ve, y ni un seguit de bonas anyadas es capás de desbatejarlo.—

Molt riguda sigué la relació que 'ns feu en Jaume, comprenent tots quánt bé li esqueya al séu masover aquell estrany motíu, y més adequat me semblá á mi encare, després de la contesta que 'm féu á la tartana, quan nos retornava al Vendrell, al preguntarli cóm havía anat la cullita del vi.

—¡Psé!—feu ab tó desdenyós.—¡Xau, xau!... ¡Per allí, per allí... *mitja cullita!*

Los companys de viatje, al sentir l' estribillo, esclataren en una gran riallada que deixá tot sorprés y ab la paraula á la boca al pobre masover.

Ramón Ramón y Vidales.

EN LA FESTA MAJOR

L' alegre repicar de las campanas
que omplan l' espay de febrosench ressó,
lo burgit de la gent que formigueija
sempre ab creixent remor,
l' escándol dels cohets y 'l de las bandas,
que s' llensan al carrer quan surt el sol:
lo soroll dels que vénen á la fira
ab crits aixordadors;
tots aquestos accents extraordinaris
ben clarament demostran á tothom
que 'l nostre barri avuy celebra 'l día
de sa festa major.
¡Es la festa major!... ¡tothom disfruta!...
¡tothom se diverteix!... sí: menos jo,
puig del burgit fugint, me 'n torno á casa
¡que 'm fa mal tant soroll!
y arraulidet en un recó del quarto
hont guardo d' altres jorns tots els recorts,
¡cóm goso, ¡ay Déu! besant la téva imatje!...
¡qué 'm plau trobarme sol
y abandonat en mitj d' un mar de llibres,
que son els méus companys, els que tant sols
ab tots els méus capritxos se conforman
sens proferir ni un mot!...
¡Cóm disfruto al trobar entre sas fullas
obertas al atzar, algunas flors
de las qu' en altres temps tu m' entregavas
perque 'n guardés recort!
¡Qué 'm plau assadollarme en sa fragancia
ab el fort suspirar dels méus pulmons
ensemps que per l' espay ressona l' eco
d' un ball voluptuós!...
Es el ball dels ditxosos, dels que encare
no han probat de la vida l' amargor...
¡quí sab si al any vinent dintre sas casas
molts d' ells s' arraulirán en un recó!...

A. Carrasca Gayán.

Moro argelí
(dibuix de *T. Moragas*)

CIENCIA MODERNA

(EXAMEN DE FI DE CURS)

PROFESSOR.—Comensém per l' aritmética. ¿Qué son quebrats?
DEIXEBLE.—Uns comerciants, que ab aquesta martingala de vegadas s' escapan de pagar als séus acreedors.
PROFESSOR.—¿Quántas maneras de multiplicar coneix?
DEIXEBLE.—Varias, pero la més legal es la del matrimoni.
PROFESSOR.—La divisió ¿per qué serveix?
DEIXEBLE.—Pera véncer. Maquiavelo va dirho: «Divideix y vencerás.»
PROFESSOR.—Química. Cítim els millors químichs que 's coneixen.
DEIXEBLE.—Els taberners, els lleters, els fabricants de xacolata...
PROFESSOR.—¿Cóm se divideixen els cossos?
DEIXEBLE.—En sólits, líquits y gasseosos.
PROFESSOR.—Un cos sólit.
DEIXEBLE.—El cos... d' artillería.
PROFESSOR.—Un cos gasseós.
DEIXEBLE.—El cos... electoral: es invisible é impalpable.
PROFESSOR.—¿Podría indicarme un cos transparent?
DEIXEBLE.—Sí, senyor: un mestre d' estudi.
PROFESSOR.—Historia eclesiástica. ¿A quí 's deu la fundació de l' Iglesia?
DEIXEBLE.—Deure's, á ningú. Suposo que ja está pagada.
PROFESSOR.—Els papas més coneguts ¿quíns son?
DEIXEBLE.—El papa-natas, el papa-moscas y el papa-dinero.
PROFESSOR.—Passém á la geometría. ¿Qué son secants?
DEIXEBLE.—Uns papers sense cola, anomenats també papers-xupóns.
PROFESSOR.—¿Y una tangent, qu' es?
DEIXEBLE.—El lloch per ahont ens escapém quan no sabém qué dir.
POFESSOR.—¿Quántas classes de circuls hi ha?
DEIXEBLE.—Moltas; pero 'ls més coneguts son els circuls viciosos.
PROFESSOR.—¿Quina es la línea més curta?
DEIXEBLE.—La de Barcelona á Sarriá.
PROFESSOR.—¿Qué son horisontals?
DEIXEBLE *(ruborisantse una mica)*.—¡Vamos, hombre! ¡Vaya unas preguntas!

MATÍAS BONAFÉ.

El temps, á partir del sigle XX (per *M. Moliné*)

Sempre havía anat tot nú;
pero, segons se 'ns ha dit,
tan bon punt comensi 'l Sigle
el Temps anirá vestit.

CATALUNYA

CANTATA (1)

MÚSICA DEL MESTRE DON CLAUDI MARTÍNEZ

I

Ja l' astre rey destrena
sa cabellera d' or;
los aspres pichs llumena;
y 'l riu, mirall de plata,
sa hermosa llum retrata,
sa llum d' encés color.

—

La nit s' allunya,
canta aixerida
la cadernera,
canta lo gall;
y Catalunya,
sempre feynera,
brava y ardida
se 'n va al traball.

—

No es la superba dama que algun día
lluytava á foch y á sanch:
no son avuy los fréstechs almugávers
sos aspres cortesans;
ja en lo castell los negres corbs no alejan
entorn de un trist penjat,
ni las galeras surten de la platxa
de guerra crits donant;
ni en cinturóns de pedra s' asfixían
las vilas y ciutats;
ni la blavenca volta sols esqueixa
lo cim dels campanars.

—

Mes Catalunya es viva encare
lluyta constant;
la llibertat, sa santa mare
la impulsa avant.

II

Lo camp oneja
cubert de blat:
lo vi rojeja
trayent espuma:
l' airet perfuma
lo fruyt daurat.
Fins de las penyas
brolla l' esplet:
feynas farrenyas,
duras suadas
de traballadas
may han distret
al fill de nostra terra,
que ab la materia en guerra,
uneix galans cantadas
als cants de l' aucellet.

Tra, la ra lá
¡Visca 'l traball!
Tra, la ra lá.

—

Quan la masía
mira que amunt
lo fum envía,
sa llar honrada,
sa esposa aymada
contempla al punt.
Y 'ls jorns de festa
—jorns de consol,—
sens fatich resta,
si ab la que adora
pot sols un hora
seguir lo vol
lo vol del ball de plassa
que 's forma y desenllassa,
al só de la tenora
y al só del fluviol.
Tra, la ra lá
¡Visca l' amor!
Tra, la ra lá.

III

Tant enlayre com del temple
n' es lo cim del campanar,
la superba xameneya
trau l' encens del sant traball.
Lo teler ne traqueteja,
las calderas van roncant:
de la gloria de la patria
las fogaynas son la llar.
Rebrunzentas van las rodas,
tot tremola á son voltant,
y entremitj d' aquell estrépit
l' obrer canta adelarat.
Trich trach, trich trach.
¡Visca 'l traball!
Trich trach, trich trach.

—

Catalunya despullada
ja pel mon may anirá:
cull lo cánem, lo fil fila
y 's teixeix vestit real.
Als agravis que li feren,
ha respost com ella sab,
donant honra als qui arrencaren
l' antich ceptre de sas mans.
Sos palaus avuy adorna,
y hasta adorna llurs palaus
ab las galas de la industria
y ab las joyas de las arts.
Trich trach, trich trach.
¡Gloria al traball!
Trich trach, trich trach.

IV

Mentres xiulant l' espay travessa
locomotora com lo vent,
sarpa del port la nau ayrosa
que deixa estela al detras séu

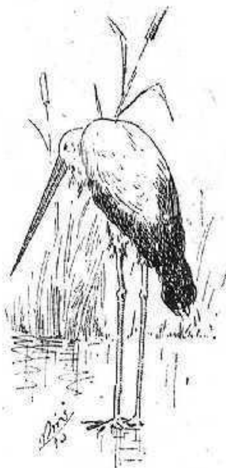
(1) Premiada en lo primer Certamen-Clavé, celebrat per la Societat coral EUTERPE.

Planas y monts, barranchs y timbas
l' una traspassa rebrunzent:
l' altra ab lo tall de forta quilla,
blavas onadas mitj-parteix.
Fruyts de l' enginy de Catalunya,
qu' en Catalunya no cabent,
van sobreixint, en tant que escampan
de novas glorias grans retrets.
¡Avant! ¡Avant!
¡Visca 'l comers!
¡Avant! ¡Avant!

—

¡Oh mariner qu' en mar llunyana
dalt de la gavia estás atent!
Quan lo fibló de l' anyoransa
sents ¡ay! que 't punxa 'l cor fidel,
pensa que 'l buch en que navegas
es Catalunya, en moviment,
que per la mar recorra altiva
com ans gloriosa l' Univers.
Y al arribar á estranya terra
l' espay aixorda ab tos accents:
¡Un cant de pau y un cant de gloria,
y una abrassada als fills de Deu!
¡Avant! ¡Avant!
¡Gloria al progrés!
¡Avant! ¡Avant!

J. Roca y Roca

PENSAMENTS

Suprimíu las cosas que més perjudican á la humanitat, y se 'us morirá de fástich.

*
* *

Revela la estadística que moren més viudas que viudos; pero no diu que la diferencia consisteix en que las últimas anyoran més al home que 'ls homes á la dona.

*
* *

El secret pera fer durables els plahers, consisteix en escursarlos.

*
* *

Per regla general, á la dona se la fá creure dihentli que 's tornará lletja, y al home dihentli que 's tornará pobre.

*
* *

L' estudiar Dret es el camí de conseguir una patent pera tórcer las lleys.

*
* *

Que molts tipos tinguin diners no es extrany, per aixó mateix, perque son *uns tipos*.

*
* *

La calma previsora es la mare del bon éxit.

*
* *

Si 'ls homes poguessim llegirnos el pensament, ¡qué 'ns en faríam de fástich els uns als altres!

*
* *

En aquest mon tots seguím una carrera, fins els que no saben de lletra: la carrera d' obstacles.

Ramón Massip.

(per *N. Lagarde*)

Un porrer de la Catedral

LA CANSÓ DEL VELL XARUCH

Miserere nobis

Mestre Jaume, que trajina
setanta anys á sobre séu,
d' una noya jova y maca,
segons diuhen, es promés.
¡Pobre home! mala pensada,
á la séva edat, ha fet;
els minyons hi fan rialleta
y se persignan els vells.
Una cansoneta nova
la fadrinalla li ha tret;
tot el poble ja la canta
per las plassas y carrers:
Miserere nobis, diuhen,
s' ha begut l' enteniment
«Misere nobis, tornan,
cal encomanarlo á Deu.»
Mestre Jaume los capítols
avuy firma satisfet
prou serán per ell los últims
si per la nuvia els primers.
Quan repiquin las campanas
en senyal de casament,
tocarán per ella á gloria
y á morts tocarán per ell.
Quinze anyets porta la nuvia,
l' home setanta de fets;
son el bressol y la caixa,
la primavera y l' hivern.
Ella oeïx missa primera,
y á vespres se 'n va el jayet;
mentres qu' ella cerca l' ayre
pendre el sol es l' afany d' ell.
L' un no veu més que hermosura
l' altra no més que diners,
á n' ell lo jovent el tira,
l' emprenda á n' ella l' or vell.
Quan li parlan de la calva
del nuvi, respón á temps
que ab las unsas de perruca
tindrá sobra de cabells.
Quan li bescantan la boca
que no conserva una dent,
respón qu' aixís no perilla
de que li clavi un mossech.
Un li ha regalat un manto
de viuda no gayre espés,
un altre un *niño* de cera
y una amiga un maridet.
¡Tants joves com la volían
y se l' ha emportada un vell!
¡malaguanyada minyona
per casarse ab los diners!
El dimoni que l' estimi
desde que s' ha posat preu
no mancará qui festeji
las doblas que deixi 'l vell.
¡Pobre home! mala pensada
á la séva etat ha fet;
els minyons hi fan rialleta
y se persignan els vells.
«Miserere nobis, cantan,
s' ha begut l' enteniment,
miserere nobis, tornan
cal encomanarlo á Déu.»

FREDERICH RAHOLA.

EPIGRAMA

Fa dos días, en Fontova
va di á son amich Camilo:
—Al estiu, jo suho el kilo.
—Donchs jo 'l que suho, es *la roba*.—

PEPET DE GRACIA.

LA VENJANSA

(Ilustracións de J. CABRINETY)

—¿Te 'n rius? Donchs mira, per mi es un *sport*, un passatemps, un entreteniment com qualsevol altre. Veure pisos per llogar es com respirar la vida íntima del estadant qu' acaba d' anarse'n. Un pis buyt es una especie de niu abandonat, hont sempre s' hi troba quelcóm que doua indicis de las costúms y manera de ser del últim morador. Per qui té la imaginació desperta, las tacas de la paret, las gotas de cera, una clapa de tinta, els mateixos claus del sostre, son datos suficients pera esbrinar una historia, pera reconstituir un fet amagat ó pera empatollarse una novela, que podrá tenir molt de fantasiosa, pero que reunirá totas las circunstancias de la verosimilitut y fins els requisits de la certesa.

Més te diré. A mi mateix m' ha valgut aquesta afició pera revenjarme de la dona que ab son desamor va ofendrem, y del séu marit, que del cor d' ella va desbancarme.

Sèu, sèu, que t' ho explicaré.

Y omplint de tabaco la ventruda pipa, ordená á la minyona que'ns servís una copa de cognac. Seguint l' exemple d' en Daniel, vaig asseurem prop de la llar encesa. Llavors el méu amich, boy estirant las camas, aclucá 'ls ulls, com per resseguir ab l' imaginació els més fondos recóns de la memoria, calá foch á la pipota y aná esgranant la revellida historia.

***

Tenía 'l casament fet y pastat. Per la Victorina era 'l séu ideal; per donya Gileta, el gendre modelo, ni buscat exprés; y per don Segimón, el fill polítich somniat, el prototipo dels bons minyóns. Boca que vols, cor que desitjas. Se 'm tenía per guapo, aixerit, discret, llest, ben plantat; en fi, veyan en mi moltas més prendas de las que jo mateix, ab tot y el natural egoisme, m' apropiava. Jove, ab carrera, y ab una posició regularment desahogada, confesso que era un bon partit, per més que la Victorina fos una xicota, al méu entendre, digna d' un trono.

Comensavam ja á remenar paperots, en vigilias d' extendre 'ls capítols matrimonials; feyam passeras d' una parroquia á l' altra, preparant l' acte solemne de tirarnos trona avall, quan compregué á casa don Segimón un es-

tripa cuentos, l' home que venía á desbaratar tots els méus plans, emportantsen de pas el riquíssim joyell per qui mon cor suspirava.

L' oncle Feliciano acabava d' arribar de Cienfuegos. No era pas dels americanos que 'ns pintan á las comedias, vanitosots, infatuats, pero campetxanos hasta cert punt. Res d' aixó. Don Feliciano era negre de fora y de per dins, sech de cos, com aixut de paraulas, dur de cor y de closca, més llarch d' estatura que de bonas intencións, antipátich á la primera mirada y repulsíu desde 'l primer día. L' oncle Feliciano tenía comers á Cuba; comers de no sé qué, perque ni ell ho deya ni ningú gosava á preguntarli. Y feya diners, moltsdiners, massa diners. Comensá fent regalos á la Victorina. Jo no podía oposarm'hi; era l' oncle y 'l ser de la familia li donava certs drets y preferencias. Per dirt'ho d'una vegada, feu lo de Céssar: *veni, vidi, vici*. A copia de valiosos obsequis, la pesada va decantarse del séu costat. La Victorina ja 'm trobava *cursi;* donya Gileta, un tarit-tarot; y don Segimón, un minyó curt de gambals y de baix llinatje.

De manera que van despedirme com qui llensa un gat ple de nafras, trobant més vicis en mí, que defectes té una criada quan la despatxan.

***

Donat el méu génit, ben aviat va pellarsem la llaga. Als deu mesos no 'm quedava ni rastre d' aquell amor; pero, aixó sí, conservava una rancunia, un odi contra tota aquella familia, com jamay he sentit per cap enemich méu, ni 'ls que després causaren ferms perjudicis á mon migrat cabal.

Ab ells no hi tenía tracte de cap mena, pero 'ls veya y 'ls observava de lluny. Jo 'ls havía trobat al café, al passeig, al teatro, á missa, y presumía que la pau y la ditxa d' aquell matrimoni no era de bon tros absoluta. Un desitj insá, criminal, naixía del fons de la méva ánima, y 'm semblava impossible que aquell don Feliciano pogués assadollarse de ventura al costat d' aquella dona que no era per ell, que me l' havía sustreta y pervertida. Y jo 'm deya: sí, es impossible que aquesta Victorina, voluble y vanitosa, que ha caygut als brassos del séu oncle enlluhernada per las falsas llumanetas del luxo, permanesqui honrada y fidel al estaquirot que té totas las sévas condicións y mérits dipositats al Banch d' Espanya.

Passaren anys: sis... vuyt... deu. Y jo seguía en la méva fatlera. Jo hauría posat las mans al foch ab la seguretat de que allí hi havía un misteri, quelcom molt fosch y ocult qu' enverinava aquell llas, en mala hora nuat, per desgra-

cia nostra. Prou ho profetisava, pero 'ls méus pressentiments no tenían confirmació de cap classe.

***

La mort de la méva pobra mare, la *quiebra* d' un cosí que 'ns guardava interessos y la pérdua dels dos amichs més íntims, que marxaren á Australia, enmustehiren las mévas energías juvenils, convertintme en un fatalista empedernit. Tant se me 'n donava ja de tot. Comensí á disfrutar las delicias del propi aniquilament; vaig caure de ple dins del *Nirvana* indi. La dolsa laxitut de la indiferencia m' anestesiava els sentits y m' ensopía las potencias el día en que per atzar trobí á la Clareta. La minyona de don Segimón Basora, frisosa de despit per haverla treta á caixas destrempadas, va contarme cosas qu' escruxían.

—Aquella Victorina, altre temps candorosa y pura com una coloma, avuy es una gata maula, falsa é hipócrita que las hi fá traginar al oncle Feliciano més llargas qu' un pal de telégrafo. Prou l' home busca y mira, investiga y furoneja, pero es el cas que may pot atrapar ni una sola proba. Don Segimón y donya Gileta temen per la séva filla. ¡Déu nos guard' d' un cop de génit de aquell engelosit sultá! Ella nega sempre, ab els ulls baixos, ab la veu apagada, com una mártir de la brutalitat de don Feliciano. Sospitas n' hi han, fonaments no 'n faltan, indicis abundan, pero la proba, la proba real, patent, positiva, segura, axiomática, no 's troba; y la existencia del marit es la de la fera engabiada.

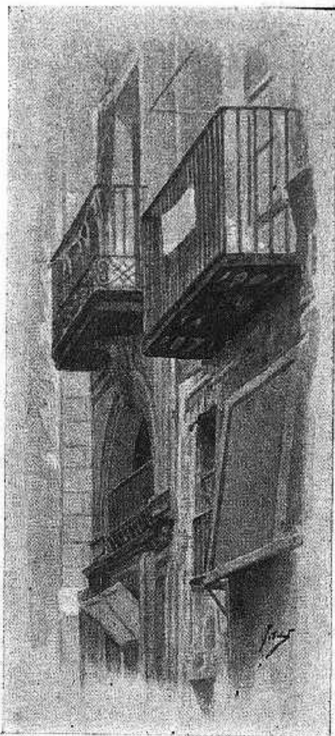
Se parla d' un calaverón, diuhen de un que ja té nom de novela, d' un tal Rodolfo, que la ronda, la busca y la conquista. Tothom ho diu, pero ningú sab res; pero ¡vagi á saber, Mare de Déu, lo que ha succehit!

Entretant els sogres viuhen avergonyits y aterroritzats, pensant que la séva filla tindrá una mala fi, una mala mort, que servirá per ferne romansos de cego.

La filla sofreix, aguanta 'ls escándols del marit, esporuguida per un trágich desenllás, quan arribi á ferse la llum sobre la séva esbojarrada conducta; y l' americano maleheix els diners, perque 'l dupte crudel, pitjor cent cops que la mateixa certesa, el tortura nit y día ab remordiments de conciencia, perque no deixa de compendre 'l disbarat comés, veu que 'ls quartos no son el sol coixí de la felicitat, y pensa que bona part de culpa es séva, d' ell, que ha cregut que als cinquanta cinch anys podía fer parella ab una minyona de disset; no més que perque tenía la butxaca plena.—

¡Ab quin gust anava jo assaborint l' ambrosía de tals descubriments! ¡Qué ben merescuda se la tenía la propina que vaig entregar á la Clareta! ¡Quin goig tan poch cristiá, pero goig al fi, m' invadía de mica en mica! ¡M' entrava al cor un consol y un benestar com si 'm transfusionessin un *suero* vivificador que 'm treya de sopte l' ensopiment que de mi s' ensenyoría!

¡Ja regnava el desori en aquella casa!

***

A la mina carregada, sols hi feya falta encendre la metxa. Y, conforme á lo que 't deya, en un pis per llogar vaig trobarhi el fulminant.

Noto papers en un segón pis del carrer de Mendizábal. Pujo, acompanyat de la portera, me 'l miro ab detenció, y comenso á entregarme á las cavilacións propias del meu *sport* preferent. ¿No hi ha xaradistas y endavinayres, y desxifradors de geroglífichs, rombos y logogrifos?

Esquitxos d' aygua en varios recóns, tinta en tres dormitoris y molts ganxos de penjarobas. Consequencia: molts que 's rentan, molts que escriuhen y molta roba escampada. Luego, senyal de que en dit pis s' hostatjava molta gent.

—¿Eran gayres de familia els que hi vivían? pregunto á la portera.

—No eran familia. Eran dispesas.

Entro dins d' una arcoba: gotas d' espelma als ánguls del capsal y cera á terra, á cada costat.

—¿Hi ha mort algú aquí?

—Sí, senyor, pero no tinga escrúpol que ja van venir aquells de la regadora á *furmigarho*. Hi va morir un jove ben tranquil, va gastarse del *palmó* á la flor de la juventut. Prou greu va sabernos á tots els de la escala. Cregui que va doldre'ns, perque de desprès y trempat com ell no 'n corren gayres. Els séus companys van dir que era de fer massa el Tenorio. Era un calaverón, portava una vida molt desbaratada. Retirava qué sé jo á quína hora de nit, sempre ple de donas. Vaja, era molt de la gresca el senyoret Rodolfo. Res; un dia per cada hú. ¡Déu l' haja perdonat!

Després d' aquesta oració fúnebre, passém á la cuyna y veig un escampall de cartas mitj socarradas.

—¿Qu' es aixó?

—Els paperots que van trobarli. La dispesera, avans d' anarsen, va cremarne una pila, perque diu que ab els papers aixó de la tisis s' encomana.

—¡Ben fet! ¡Ben fet!

Aquell nom de Rodolfo m' havía obert de bat á bat la porta á la sospita de que 'm trobava en camí de grans descubriments. Una ánsia extranya m' esperonava l' ánima, y en aquells instants hauría pagat qualsevol cosa de saber fil per randa la vida íntima d' aquell calaverón. Pretextant una necessitat, m' apodero dels papers y 'm fico al *retrete*. Els repasso, y 'n veig un d' escrit ab una lletreta fina, atapahida, decantada cap á la dreta, que m' era ben coneguda, y llegeixo:

«...me exiges. Sólo tú has sabido encender en mi corazón ese amor ardiente que no puedo hallar donde debiera encontrarlo. He faltado á mis deberes, pero tú me has hecho olvidar mi falta con las ternezas de un amor sin límites, embriagándonos con las dulzuras de un cariño tan intenso como eterno.

Mañana, en ausencia del tirano, disfrutará nuevamente el placer de tenerte en sus brazos tu apasionada —V.»

—¡...! ¿V.? ¡Victorina! ¡Ni s' ha cuydat de disfressar la lletra!

***

Arribo á casa, agafo un sobre, hi enquibeixo aquell tros de carta y

ab una ploma del gruix d' un saltador de canaris escrich al damunt la direcció:

Al Sr. D. Feliciano Basora.

Rambla de Cataluña, 523, principal.

Interior.

***

L' explossió fou grossa. El desori d' aquells que fan época. La familia, els coneguts, els vehíns, tothom n' ha hagut esment. Don Feliciano ja es á Cienfuegos altra vegada, y la Victorina y 'ls séus papás me 'ls tens ara á Castelleó, á la Vall d' Arán, vegetant en una petita hisenda, desterrats per la vergonya, aburrits del mon, ab el desconsol y la pena del benestar perdut.

¿Dius qu' es vil? Potser sí. Pero, per vil, traidora é infame qu' haja sigut la méva conducta, no hi puch fer més, goso sols de pensarhi.

¡Ja tenen rahó els que diuhen que la venjansa es el menjar dels déus!

XAVIER ALEMANY.

HISTORICH

A ca 'l retratista un día
una familia hi va anar
al objecte de fé un grupo
d' un tamanyo regular.
Després de veure las mostras
y d' haverne una triat,
á la *galería* entraren
y en *facha* 's varen posar.
La gent, que pagesos eran
no 's podían colocar;
costá molt de fé'ls asseure
lo que no havían fet may.
Per fi 'l fotógrafo 'ls diu:
—¡Atenció! que are bé están;
no 's moguin; *una... dos... tres...*
Ja ho veuhen; hem acabat.
—¿Y 'ls retratos—preguntaren—
no 'ns éls podém emportar?
—No, senyors, d' aquí vuyt días
els trobarán acabats.
Pero perque 's tranquilisin
y vejin que bé han quedat,
els ensenyaré lo *vidre*
esperin un sol instant.—
Dit y fet; lo retratista
entrá per desarrollar
la placa, en un quarto fosch
del que 'n sortí al cap d' un quart.
—Ja ho veuhen, ja no es possible
que pugan més bé quedar.
—Es veritat—digué 'l més *jayo*—
no ho haguera pas dit may.
¡Mireu que están bé las caras!
¡y qu' es exacte 'l teu nas!
¡y 'ls ulls de la Mariona!
sembla que parlin, ¿vritat?
¿Vol fé 'l favor, retratista?
giri del altre costat
el *vidre* y aixís veurém
cóm hem quedat del detrás.

J. ROLDÓS.

LLEVORS (per *R. Miró*)

—¿Llevors d' amor?
—Ca, no; de carbassa.

EPIGRAMAS

Parlant en Manel Canuda
de l' impressor senyó Alonso,
digué:—Ab tot y semblá un sonso
té molta lletra menuda.
—No ho crech pas, puig imprimeix
sols cartells (va di en Castells)
y la lletra per cartells,
si es menuda, no serveix.

—

—¿Qué vols per dinar, Sever?
—Com l' estómach tinch malalt,
lo millor, será, Giralt,
que sigui un menjar lleuger.
—¡Lleuger ray!... No hi ha perill
de que quedis descontent,
puig te puch serví al moment
colom, llebra ó bé conill.

J. F. GERVASI.

EL PASSEIG TRIUNFAL DE UN MINISTRE (per *M. Moliné*)

Grans pitadas... gran cridoria...
¿Qu' es aixó?
Re: un *dato* pera l' historia
del partit conservadó.

SIGLE NOU, VIDA NOVA

—Estich resolt,—digué l' Ernest al acabar de llegir la carta del séu amich Artur.—Aixó m' acaba de decidir. Una colocació de xeixanta duros mensuals, una gratificació anyal y la promesa de millorar, constituheixen ja una bona base pera poder mantenir l' esperansa de véurem algún día regenerat y tornat en perfecte pare de familia. Déu anys que faig constantment el propósit de *any nou, vida nova*, y el cambi consisteix en ésser cad' any més crapulós. Are es diferent; *sigle nou, vida nova*, y estich fermament decidit á cumplir aquestos sans propósits. Estém á trenta hú de desembre. Vaig á despedir al sigle vell sopant fort, y demá 'm llevo fet tot un altre.—

Aquest Ernest era un jove de trentacinch anys, envellit per l' abús de tota mena de vicis. Fill únich d' uns pagesos richs del Urgell, l' enviaren sos pares á Barcelona pera que seguís la carrera del comers; pero ell preferí seguir la carrera del bon viure. Inteligent, viu y de carácter agradabilíssim, malgastava aquestas qualitats y 'ls quartos que son pare li enviava, en ápats, donas y jochs, no posant molsa en cap dels escriptoris ahont havía traballat, perque, ó ell se 'n cansava y despatxava al principal, ó era aquest qui 's cansava aviat d' ell y 'l despatxava.

Moriren sos pares, y l' Ernest s' apressurá á patejarse el patrimoni heretat, acabant de perdre per complert l' *aburridor vici de traballar*, com solía dir ell.

Rodant per l' alegre abím de la vida gatzarosa, s' avesá fácilment á no pagar á ningú y á gastarse ab alegría 'l primer duro que li queya á las mans. En l' actualitat anava brillant ab els quartos que treya d' una *jamona* semi-

vella y lletja, á qui feya l' amor, segóns deya, *com una penitencia á la mala vida que portava.*

Pero á pesar de tot, l' Ernest comensava á aburrirse. Algúns cabells se li tornavan blanchs, y alguna volta pensava ab el pervindre, sentint com un esferehiment que 'l deixava tres ó quatre días de mal humor.

Adonantse que sovintejavan aquestas malas estonas, procurá redoblar sas bojerías; pero veyent que, per efecte natural de tot lo que no es espontani, com més s' esforsava en gosar, més l' invadía el fástich, pensá seriament en cambiar de conducta, y resolgué fer *sigle nou, vida nova.*

Encomaná al séu bon amich Artur la busca d' una colocació, li jurá cumplir com un home, y com el tal Artur coneixia sas bonas condicióus y estava ben relacionat, no trigá en enviarli la noticia que acabava de llegir l' Ernest al comensar aquesta narració.

Sortí l' Ernest de la casa de dispesas ahont vivía y, després de sopar fort, tal com s' havia proposat, aná al *Colón* á pendre una copa.

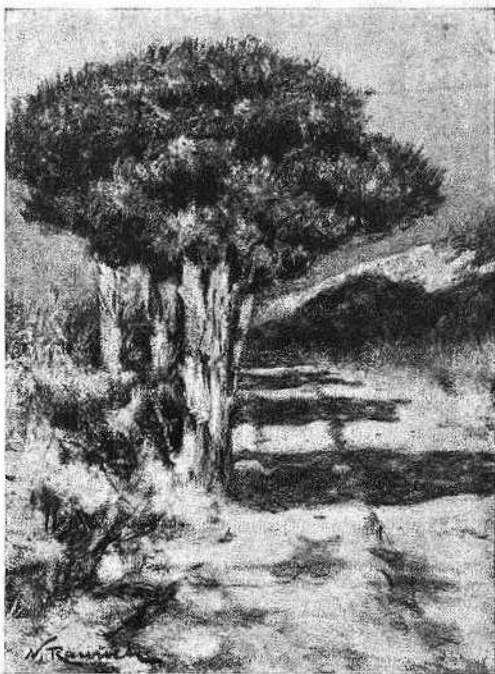
La casualitat el portá al costat d' una dona hermosíssima, jova y d' ulls sensuals, que prenía café ab son marit, un vell apagat que segurament no servía més que per atiar els desitjos voluptuosos que 's traslluhían en la mirada d' aquella dona.

L' Ernest era atrevit y acabava de sopar. Buscá el peu d' aquella incitant vehina, que no l' apartá, y ab els peus y els ulls comensáren una animada conversa. Fent com si copiés una *gacetilla* del diari, l' Ernest escrigué:—*L' estimo: diguim ahont podré repetirli ab tota la forsa de ma passió.* Ella, fent el distret llegí aquellas ratllas, somrigué, y al alsarse pera recullir l' abrich dels brassos d' una cadira, aprofitá un moment de distracció del séu marit pera dir ab veu baixa y rápidament: *Demá á las vuyt del vespre passaré sola pel carrer de Xuclá.*

Sortí l' Ernest del café entussiasmat per sa bona ventura y entrá un moment á un cassino ahont se jugava fort. Probá las pessetas que li quedavan per acabar el sigle net de butxacas, pero estava de bonas y á las onze y mitja sortía del cassino ab la butxaca plena de bitllets de Banch.

Al arribar al séu quarto trobá sobre la taula una carteta. La obrí y llegí: *Contant ab tu, hem quedat l' Enrich, l' Albert y jo d' anar demá á Vallvidrera á esmorzar. A las nou passarém á buscarte. Son de la partida la Pura, la Clara, la Casta y la Remey.—Teu, Eduard.*

L' Ernest se quedá mirant la carta una estona y recordá á la vegada sa sort en el joch, sa cita ab l' hermosa del

RIERA DE GAVÁ. (Apunte al llápis de *N. Raurich*)

Colón, l' esmorzar á que l' invitavan... y sos propósits d' esmena.
Mentres estava abismat en no sé quínas reflexions, sentí un rellotje que tocava las dotze. Se passá ab nerviositat la ma pel front y exclamá:—No; estich resolt y vull cumplir ma paraula. Sigle nou, vida nova.

Y obrint un calaix, empunyá un revólver y s' enviá una bala al cervell.

JEPH DE JESPUS.

LA ESPANYOLA CABALLERÍA
(per *R. Riera Moliner*)

Esperant l' hora de donar la carga.
—¿Al enemich?
—No: á las amigas.

ESPLAY ÍNTIM

—Massa bó, massa bó vol dir tonto.—
Aixó 'm deya la mare al sentí
que, parlant dels companys, m' exclamava
de que 'l rebre 'm toqués sempre á mi.

Massa bó, massa bó vol dir tonto.
Mare méva, tenias rahó;
qu' es probat que 'l dolent en la vida
á tothora triomfa del bó.

¡Massa bó, massa bó vol dir tonto!
¡Cóm hi penso en aixó constantment!

¿Y per qué no vas fer de manera
d' ensenyarme'n á ser de dolent?

MAYET.

COMPARACIÓ

¿Veus aquella hermosa estatua
que simbolisa el Amor
y es una dona arroganta,
de ben perfilats contorns,
de boqueta petonera,
de tan ben modelat cos,
d' ulls de mirada expressiva?...
Donchs ab tu s' iguala molt:
ella es de tu ¡oh ingrata dona!
la fidel reproducció:
tu com ella ets arroganta,
tens ben perfilats contorns,
tens boqueta petonera,
molt ben modelat el cos
y fins igual que la estatua,
no tens cervell, ni tens cor.

B. RAMENTOL.

ÍNTIMA

Jo l' estimava ab deliri
y ella no 'm volía gens.
Per un somris dels séus llabis
ó un esguard dels séus ullets
vaig fer tants papers ridícols
per tot y á cada moment
que, al veure las mil ximplesas
que l' amor me feya fer,
la gent de seny me tenía
per un tocat del bolet.

—

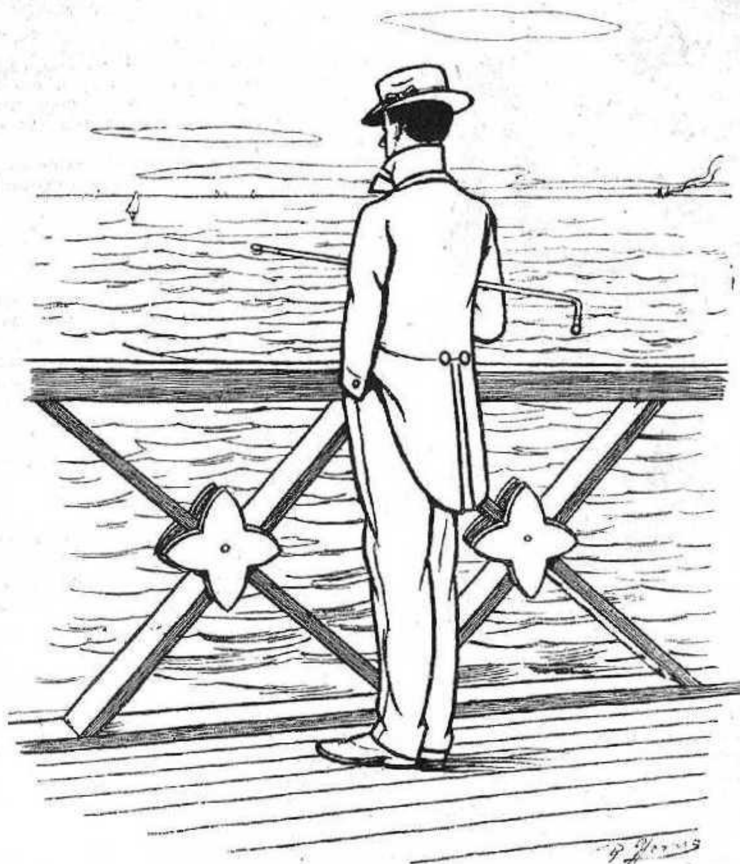
Ara s' ha girat la truyta
y el contrast es sorprendent:
com que la rahó m' inclina
á altre amor sá y verdader,
al véure'm ara, que resto
impassible vora séu,
fan corre que soch un home
ab el cor tot plé de fel,
y que si tingués conciencia
no faría lo qu' he fet...

—

Pensar que tothom ignora
lo més grave del cas; y es
qu' encare tinch per la ingrata
més de boig que de dolent!

ALTER EGO.

DUPTE FILOLÓGICH (per *R. Heras*)

¿Es el mar ó la mar? Hi ha que distingir: *el mar*, á l' hivern; pero al istíu quan s' hi banyan noyas macas, llavoras per mi es *¡la mar!*

ALL-Y-OLI

En una reunió.

L' amo de la casa:—Escolti, senyor Morros, vosté sab de música, ¿veritat?

En Morros.—(Qu' está morintse pera donar una proba de las sevas habilitats). Ja veurá, sí, casi bé puch dir, que 'n tinch coneixements.

L' amo:—Bravo, home, bravo. Miri, la meva filla está á punt de tocá 'l piano, ja 'm fará 'l favor de girarli 'ls fulls.

—

La filla (que no fa gayre temps que s' ha casat).—Mamá, ¿quán acostuma á durar la lluna de mel?

La mare:—Hasta qu' has de demanar diners al téu marit, filla meva.

J. PAGÉS CUBINYÁ.

PASSAT

Antropos tancá la porta y 's mirá aquella dona ab la cobdiciosa curiositat qu' excíta la femella llogada. Ell era un més; una més ella. D' altre modo no podía ser en aquella casa.

Se tragué 'l *gabán* mandrosament, y tombat d' espatllas sentí el cruiximent del vestit que queya á terra.

Vejentse en la necessitat de dir alguna cosa

—¿Cóm te dius? preguntá.

—Gina.

Antropos va girarse de cop trobant cert timbre extrany en la veu d' ella. Gina s' estava asseguda y 'l mirava profondament, en silenci, apoyada la barbeta en els palmells de dugas mans blanquíssimas y afiladas. Llavors pot dirse qu' ntropos la vejé ben bé, tal com era, desempallegada de monerías y de flochs de modista, el cos lliure, inclinat el coll per la postura, aixecats els párpres y per sota d' ells dos ulls grossos, negres, fixos, hermosíssims.

S' alsá Gina y li posá 'ls brassos al coll.

—Vina, li digué.

Mes, Antropos, l' apartá ab suavitat, la va fer asseure de nou, s' acomodá á son costat y agafantli 'l cap ab las dugas mans, cercá en sos negres ulls quelcóm qu' avans havía vist passar rápidament.

—¿Qué téns? preguntá ab accent de suprema pietat.

Gina no respongué. Sentía ab delicada percepció la conmiseració que tancava la pregunta, acotá 'l cap deixantlo caure damunt del pit d' ell y plorá en silenci. Antropos experimentá llavors com una mena d' estrabada, perdé la noció del lloch hont se trobava, de lo que hi havía anat á fer, de lo que podría succehir... de tot. Del cor á la gola sentía pujarli una nosa que 'l privava d' enrahonar. Agafá altre cop, en silenci, 'l caparronet de Gina y l' apretá contra 'l séu pit. Al fi, equilibrantse un tant, alsá fins al séu el rostre de Gina y li digué ab veu un xich tremolosa:

—¡Parla! Cóntam'ho tot: ¿ho sents? ¡Tot!

Déu y Antropos solzament sentiren aquella confessió rápida, turbulenta, dolorosa, que Gina foragitava com aquell qui s' aixeca de damunt del pit una pesanta llosa que l' ofega. Va escoltarla ell gravement, posant tots cinch sentits en cada sílaba, sentint encare'l nus á la gorja, xuclantse ab els ulls aquella melangiosa hermosura qu' era séva y deixaría de serho al sortir d' aquella cambra...

¿Era possible? En aquella casa y ab aquella dona, ell, el metje excéptich y fret fins davant de sa propia fama; ell, que vivía solitari y ben avingut ab son aborriment envers la miserable rassa! Sí; era possible, es més, *era* ja; allí s' estava, escoltant ab dolorós atontament el cóm y el quánt de la venda que fins allí l' havía portada pera un, pera dos... pera tots. Y en el fons... ¡ah! en el fons lo únich que no pot vendre's y era encare ben séu, intacte, puríssim, esclau ja d' aquella pietat mascle d' Antropos que resplandía en son rostre seriós.

Fins allí arribá ell posant la ma dreta sobre 'l cor de Gina.

—¿Y aquest?—preguntá.

—De ningú,—respongué ella.

Antropos la mirá profondament. Y tement ella que no s' ho cregués, enretirantse ab un esclat d' orgull:

—De ningú,—afegí,—ni tan sols téu... encare. Vaja, passa com tots els demés y olvidemnos.

Antropos l' apropá de nou y ¡oh, cultivadors de la moral convencional! la besá al mitj del front després d' haver possehit un dret menos limitat.

—Vestéixte y anémse'n,—digué tot seguit.

El diner va fer obrir la porta d' aquella casa com fa obrirlas totas, y eixiren al carrer. Parpellejavan encare las estrellas dalt del cel y li semblá á Antropos que 'l miravan; s' interrogá á sí mateix, y sentint el pes d' aquella desventura que caminava vora séu, va dirse:

—Has fet bé.

Els homes de seny van dir qu' Ántropos, aquell cervell tan ferm y assombrós, s' havía tornat boig; pero Antropos, sense fer mica de cas d' aquesta opinió, ab lo que demostrá ésser exacte lo de la fermesa de son cervell, continuá dihentse cada cop que mirava las profonditats hont parpellejan las estrellas com si 'ns cridessin á altres mons més justos:

—Has fet bé.

Cercavan encare la séva ciencia perque era molt gran, mes anaren apartantse del home y sentía Antropos que Gina entrava més endintre d' ell á cada defecció, ab amorosa energía, ab apassionada tenacitat, com la verda molsa que quan més fondo cau, més fort s' arrapa á la pedra, y sospesant una cosa y altra, Antropos va sentirse tranquil. A voltas sondejava la mirada profonda de Gina, pero allí no hi veya may altra cosa que son propi rostre batxiller, las ninas dels séus ulls investigadors reflectidas com en el fons negre y sossegat d' un pou. Sí; l' ánima d' aquella dona era séva, ben séva avants y ara. Y 's tornava á repetir pera sí mateix que havía fet bé.

No diuhen las memorias que d' aixó tractan, en quina cantonada d' un carrer fou ahont Antropos sentí la veu d' un home que deya á un altre, al passar:

—Jo he conegut aquesta dona.

Pero sí que consignan ab tota claretat que aquesta frasse 's clavá com una rabiosa gavinetada en el cor d' Antropos. Ni tan sols va girarse pera guaytar á aquell home. ¿Qué l' importava véure'l? Lo que sí li importava era saber que en aquell home hi havía quedat la remembransa de mitja hora de possessió, mitja hora que no era séva. ¿Y ella? ¿Y la memoria d' ella? ¡Oh, aspre pensar en aquell passat que 's desvetllava davant d' ell, al mitj del carrer, com un espectre que creya enterrat per sempre més!

Retorná amarat de melangia y silenciós á casa séva. Gina vejé passar una nuvolada per son front y se li assegué als genolls, y entorn del coll li passá un bras. Antropos, el desditxat Antropos, perdé son admirable equilibri de voluntat y la rebutjá ab energía primer y l' agafá bruscament després per las munyecas.

—M' has fet mal,—digué suaument Gina.

Com tantas altras vegadas, Antropos li tirá 'l gentil capet enrera y mirant en sos ulls, cercá, cercá ab ánsia... Res: sempre aquella negra serenitat, y sempre ell en aquell fons, sempre ell.

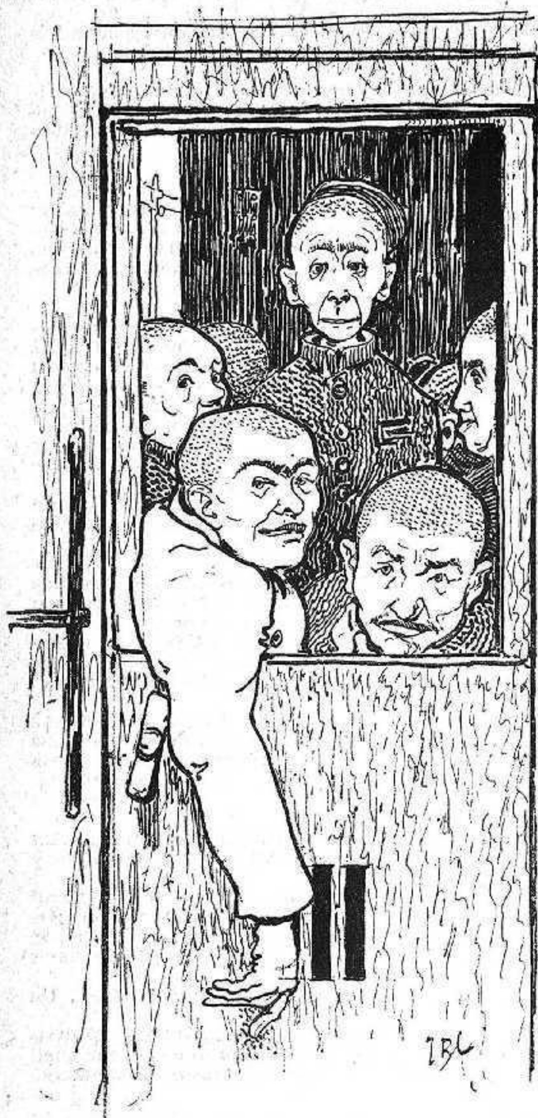
Va tancarse en sa cambra y 's deixá anar de colzes damunt de la taula d' escriure fent caure á terra els llibres de ciencia de que estava rublerta. ¿De qué servia la ciencia si no sabía de quina manera 's pot borrar del cervell la memoria dels fets passats? ¿De qué, si no podía fer que no fos lo que havía sigut?

Nit d' insomni, lúgubre nit... Las dugas... las tres... apunta l' alba... Un día nou.

Antropos seguía ab els colzes damunt de la taula, aguantantse 'l cap ab las mans, els llabis aixuts, els ulls humitejats, pensant en aquell home, en aquell espectre que se li aixecá al mitj del carrer... y en aquella frasse punxanta com un punyal.

Una por infantil el privava de llansarse al carrer ab Gina, mes, al últim eixí, malcarat, sorrut, fent sempre un pam d' orellas. La hermosura de Gina

ELS DE CAD' ANY: TREN DE QUINTOS (per *J. Blanco Coris*)

—*¡Mia, mia*, **Barcelona!**

solicitava las miradas famolencas y cada cop que 's fixavan en son rostre 'ls ulls d' un home, tremolava 'l desventurat y, vivint per dintre, se deya ple de angoixa:

—¿Haurá sigut aquest? ¿aquest altre? ¿Quí? ¿Quánts?

Y al trobarse de nou ben sol ab la Gina á casa séva, tornava á la cassa perfidiosa d'aquellas ombras en els ulls d' ella y sempre hi trovaba, ab inmutable serenitat, reflectidas las ninas investigadoras dels séus propis ulls. No, no hi eran allí, pero ¿y la memoria? ¿Ab quíns ulls podía arribarhi ell al recó mistériós del cervell, sagrari de la memoria? ¡Oh, miseria! ¿De qué li servía la séva ciencia si no li servía per' aixó?

Aquella idea entossudida comensá á fixar sos tentáculs en el cervell del desventurat y Gina 'l vejé tornarse flach, enfonzarse en un abím desconegut hont anava cayent la séva rahó per un forat invisible. Els homes de seny declararen resoltament que 'l sabi prodigiós s' havía tornat boig y 'l deixaren sol. La idea fixa se li encastava cada cop més enérgicament al cervell, y

á solas ab Gina, darrer apoyo amorós que li restava, despentinava Antropos son abundós cabell y ab els dits afilats cercava en son cap l' amagat recó de la memoria hont hi devía haver *els altres*, sí, hont segurament se trobavan.

L' ombra complerta va ferse, al fi, en aquell esperit y l' admirable dona cuidá del cos sense llum ab manyaguerías de mare, ab amorosa abnegació. Va ésser la bogería del desventurat Antropos, dolsa y tranquila, dócil á la suau tiranía de Gina, en quins ulls negres y tristos seguía sempre reflectans' hi 'l rostre d' Antropos, no ja curiós sino inmóvil y sens expressió.

Quan en fugitivas ratxadas de rahó, Antropos li tirava 'l cap enrera com en altres temps, pretenent sondejar lo insondable, la pobra plorava en silenci pera que no ho notés ell y agafant el cap del malalt y acaronantlo damunt de sa falda, veya brillar la veritat en sos ulls fixos de boig y li deya petonejantlo en la boca com á un nen encapritxat:

—¡Téva, téva; no més que téva!

El desgraciat somreya satisfet un moment, y retornant á l' ombra, seguía cercant ab sos dits flachs, entre la cabellera de Gina, l' amagat recó de la memoria, hont hi havía el passat, aquell passat renascut com un espectre que no havía pogut enterrar ab totas las fermesas de sa voluntat enérgica. .

FREDERICH URRECHA.

CANTARELLAS

De noyas pobras y macas
ne solen quedar per tías;
pro el qu' es de lletjas y ricas
no 'n trobas per medecina.

—

Diuhen que l' amor es cego;
pro jo veig ben clarament
que mentres jo molt l' estimo
ella no m' estima gens.

SISKET D. PAILA.

—

Quan dos venen de la iglesia
de pronunciar el *sí*,
els solters al nuvi envejan,
els casats el compadím.

AMADEO.

—

No sé pas si es veritat
lo que de tu varen dirme;
pero sí m' extranya molt
que sempre dormis de día.

V. CARNÉ.

—

T' estranya de que m' estranyi
qu' en globo 't vulguis alsar?...
Dispensa, ¡com que jo encare
no he vist cap ase volar!

AIGER ELÍAS F.

—

Fan corre que t' has perdut
y diré jo qu' es mentida,
donchs te vaig veure ahir nit
que ab tres homes la corrías.
¡Ves com dimontri 't pots perdre
portant sempre companyía!

FIDEL DELFÍ.

ENTRE MARIT Y MOLLA

—Escolta, Matilde, y no extranyis que te 'n parli. Las cosas han arribat á tal punt qu' es necessari.

—¿Qué vols dir, Enrich?

—Que aquí ve cada día l' Antonet, y aquestas visitas tan assíduas, francament, me desagradan...

—¿Es dir que desconfías de mi?...

—Jo no desconfío de tu ni de ningú; pero repeteixo que no m' agradan las visitas del Antonet.

—¡Pobre xicot! Donchs sápigas que ve ab molts bons fins, perque es un jove incapás de propassarse. Figúra't que sempre diu que 's casará ab mi, quan me quedi viuda, y de aquí no passa.

JOSEPH DURBAN.

PER UNA BURILLA (per *J. Cuchy*)

En Pelat y en Mamadits, varen sortir junts á la cassa de *cigalas*.

—Mira, noy, fum darrera la paret.
—Y no hi ha fum sense foch.

—Ni foch sense cigarro.
—Ni cigarro sense burilla.

ETS AL BALL Y HAS DE BALLAR

¿Veus, casarte á cop y volta?
¿Veus lo que porta? ¿ho veus bé?
¿No 'm deyas tu poca solta
y farsant y cedacé?
Si passas més d' un traball
ja que no 'm vas escoltar,
procura, ja qu' ets al ball,
fé 'l que fan moltas, ballar.

—

No es pas «bufar y fé ampollas»
ensopegá be 'l casori,
s' hi trencan molts plats y ollas
quan sobrevé algún desori.
Ara d' ell fas escrafall...
pero filla has d' aguantar...
y creume: ja qu' ets al ball
paciencia y vinga ballar.

—

¿Ara 'm surts ab l' embaixada
de qu' ell, per fútils qüestions,
vá darte una clatellada
que va amorrarte als fogons?
Aixó no es mes que un detall
de lo que 't toca passar...
mes re hi fá, ja qu' ets al ball
lo millor, creume, es ballar.

—

—Com es tan guapo, tu 'm deyas,
l' enveja 't té trastocat.—
¿Oy qu' es guapo? ¿eh, que no 't creyas
que fes tan be l' estofat?
¿Que no t' agrada ara el tall?
¿que no fa de bon menjar?
Res, filla, res, ja ets al ball,
ja ets al ball y has de ballar.

—

¿Ara 'm surts qu' es mal parlat
y que hi sufreixes en gran
y que té desarrollat
més que 'l que més l' os bertrán?
Pren l' os ja que has pres el tall,
mal no 'l pugas rosegar:
y res, filla, ja ets al ball,
ja ets al ball y has de ballar.

—

¿Dius qu' es d' aquells que la corra
y que 't diu ab molt orgull
que del séu llibre t' esborra
ja que 't troba al darrer full?
Vet' aquí un altre detall
que també deus apuntar:
mes en tant ,ja qu' ets al ball
no paris pas de ballar.

—

També es farsant y embustero
segons dius, y llarch de dits:
¿aixó més? ¡apa, salero!
¡ne vols més de descusits!
No parlis més; tira avall
y no 't probis d' aturar...

¿qué 'n traurías? ja ets al ball,
ja ets al ball y has de ballar.

—

Llavors, al ferte avinent
lo qu' ara t' está passant,
tu 'm deyas impertinent
y enrédaho tot é intrigant.
Jo 't deya:—No alsis el gall;
«Quí 't vol be 't fará plorar...»
No hi pensém més, ja ets al ball,
ja ets al ball y has de ballar.

—

Tu fíxa't en la guapesa...
y extasía't sols en ell!
veste rihent del que ab franquesa
te dava el millor consell.
¡Ves rihent!... si es un detall
de lo molt que 't pot passar.
Riu, filla, riu,... ja ets al ball,
ja ets al ball y has de ballar.

—

Jóvenes que vais bailando,
que deya el Pare Claret,
al infierno vais saltando...
¡tu sí que hi has *saltat* de pet!
Hi has saltat fent un badall
qu' es lo que més me conmou:
mes ¡qué hi vols fer! ¿no ets al ball?
balla fins que 't diga prou.

L' Hereu d' Horta

¡PER ELLA!...

Tothom s' estranya de veure'm
passejarme sempre sol,
que res me causi alegría,
que 'm cansi desseguit tot,
qu' enrahoni sols per forsa
siguent ans tant tabalot,
que exhali ab molta freqüencia
sospirs tristos y profonds
seguits d' indiscretas llágrimas
que 'm creman ab lo séu foch...
—¿Qué li deu passar?—preguntan—
que deu tenir pobre noy?—
Molts pochs ab compassió 'm miran
rihent y burlantse'n molts.
Tot per ella, per la nina
que va encendre mon amor,
tot ho sufreixo per ella
befas, escarnis, tot... tot...
¡cóm volen que canti y rigui,
cóm volen que gasti humor,
si tinch lo cor fet á trossos,
si aquella ingrata no 'm vol!...

Joseph Pujadas Truch.

Per una burilla (per *J. Cuchy*)

—Ja vola: es méva.

—No, del primer que l' arreplegui.

Y després d' haverse pegat, fan la pau, convenint en que hi donarán una pipada cada hú.
Aprengui la diplomacia conquistadora.

UN RABÍ.—(Estudi per un quadro de *J. M.ª Marqués*)

ALENADAS

L' auba, reyna matinal,
del estíu hermosa dea,
en l' inmensitat del cel
reflecta sa llum primera,
saluda á los pastorets
somríu á las pastoretas
y amanyaga aucells y flors
ab son dols mirar de verge.
Per serraladas y prats
pasturan duas ovellas;
son blancas com flochs de neu
y triscan com dos gacelas.
La pastoreta gentil
una cítara punteja
y enllá d' enllá 'l pastoret
ab son flaviol contesta.

. . . .

Las ovellas ab son bel
fan cloure 'ls ulls de la verge
que dessota un ginestar
ha quedat adormideta;
bufa ja 'l vent de Llevant
y 's despulla la ginesta
en tant que 's vesteix de groch
lo pit de la pastoreta.
El pastor está aprop séu
y embadalit la contempla,
s' agenolla ab la ma al cor
y sos ulls mitj closos, besa.

. . . .

. . . .

Forta alenada de vent
va matá la ginestera;
feble alenada d' amor
feu viure 'l cor de la verge.

AGUSTÍ MUNDET ALVAREZ.

AMOR FI DE SIGLE

CARTA OBERTA

Simpátich Pau; amor méu:
Si vols ésser mon esclau,
no fassis més el babau
y descubreixme 'l pit téu,
perque la baba ja 'm cau.
Acaba ja de fer l' ós
y seguirme pels carrés,
pels teatros y cafés,
que 'm fas l' efecte d' un gos
y això no treu nas á res.
Si vols venir á ma casa
pots ferho ab tota franquesa;
pero ha de ser ab llestesa
si del foch d' amor, la brasa,
desitjas mantení'encesa.
Per tu día y nit suspiro
y boja d' amor deliro;
¡que no 'm desdenyis, t'imploro
ó del contrari jo 'm moro,
si acás no d' amor, d' un tiro!

SABOREJANTLA (per *R. Miró*)

—¿Diuhen que la cervesa fa criar panxa? ¡Millor que millor! Com més grossa, més n' hi cabrá.

Viua, donchs; no 't causi pena
el declararte á una nena
que 'l ser ben rebut t' abona
y lliure l' entrada 't dona
sens imposart' quarantena.
Si no vols fer aquest pás
per temor als méus papás,
pots entrar á dintre 'l pis
las tardes de quatre á sis
que ben sola 'm trobarás.
Y si aixís y tot no gosas
y ab paraulas vergonyosas
de vení á casa t' escusas,
em farás creure qu' abusas
de las noyas candorosas.
En fi, d' un bon rapé, polsa,
ton apocament espolsa,
árma't de valor y... ¡alsa!
ves si, posanthi la salsa,
et menjas la

OLIVA DOLSA

ESPURNAS

Emborratxat per un bes,
al mitj del carrer vaig caure,
y la dona que 'm besá
passá de llarch sens mirarme.

—

Es mon cor un dipósit de despreci,
en el qual solzament una llum brilla:
una mirada qu' era per un altre
y jo vaig recullirla.

RUY DE GORCH.

AL PAÍS DEL SOL (Apunte per *J. Benlliure*)

PER LA PATRIA (1)

Per la patria morí—aixís al menos ho diu la gent.—¡Pobre home!... al séu poble hi tenía la vida, y el dugueren á buscar la mort allá lluny, en las planurias africanas... Jo ho sé bé quant s' estimavan, jo ho sé bé, que 'ls coneixía y sabía la grandesa de llur ánima. Al mateix poble nasqueren, y junts van creixer, junts sempre jugaren; del afecte de germanó infantívol, sense adonárse'n, van arribar á l' amor, á l' estimació que 's tenen dos que 's comprenen... ¡Quí més felissos qu' ells, si s' estimavan!

Mes tot de sopte, la gent comensá un dia á parlar de guerra y de venjansas, d' honor nacional y de banderas tacadas... y, ¡ay! pobres de nosaltres los pobres, quan la gent y 'ls diaris públichs comensan á xerrar de semblants cosas! Lo sacrifici será tremendo, inhumá... ¡qué hi fa que quedin mares sense fills, que quedin fills sense pare, que quedin esposas sense espós, que quedin homes sense vida... sense la séva vida! ¡Quín sarcasme! diuhen qu' es lliure l' home, y li prenen quan volen l' existencia... si bé diuhen qu' es en nom de la patria.—¿Y qué es la patria?

Sigui lo que vulgui la patria... pero embarcaren á mon amich, y ell no hi

(1) Ja fa bastants anys qu' escrit tenía aquest articlet; avuy el publico, puig crech que tot temps es bona hora pera dir las grans veritats.

creya en la patria; no hi creya, com que de cert no més sabía una cosa: qu' estimava á la *séva* dona, qu' era estimat d' ella.

¡Quín día 'l día del embarch!... Fou un día negre. Aquella nit ningú dormí al quartel: uns pensant en llur mareta, que tenían allá, á un poblet mitj amagat entre las arrugas d' una montanya; altres refent la darrera carta qu' escrigueren á llur promesa, de la que no 'n tenían resposta encare; y altres pensant en la patria que prompte deixarían, una patria que 'ls enviava á morir lluny, lluny... á terras extranjeras, ¡ves si no es cosa rara! Una patria que llensa á sos fills—que son homes lliures—á paratjes llunyáns, pera que morin per ella... ¡No ho entench pas aixó!

Y arribá 'l dematí, y cap al moll... y 'l moll estava plé de gent, aquella mateixa gent que 's troba sempre á tot arréu hont no hi té res que fer; aquella gent que fa rotllo quan dos gossos se barallan al mitj d' una plassa, que s' apilota á la Rambla pera veure passar una professó, que reb empentas y trepitjadas pera veure morir un home al patíbul...

Y d' un á un los soldats comensaren á passar la palanca, entafurantse tots moixos al barco... Hi havía qui, al passar, los hi donava tabaco, qui algúns céntims... Feya llástima y feya riure, tot á l'hora; ¡ves qué tenen que veure ab la patria aquestas bestiesas! Ningú se 'n recordava d' aquests pobres soldats, mentres al quartel passavan días y més días de miseria; días negres, días de desesperació... Molts d' aquests idiotas que fan ara escarni de la pobresa dels soldats, donántloshi una pesseta ó una dotzena de cigarros y cridant com ximples ¡visca... qualsevol cosa! feyan avans una giragonsa pera no fregarse ab un home vestit de roba vermella, per por al tuf de quartel...

D' en tant en tant, algú dels qui 's quedavan en terra cridava: visca *aixó* ó visca *alló*, y una colla de trinxerayres responía ¡visca!... y la comedia seguía avant.

El méu amich plorava... com qu' enrera hi deixava la vida, com qu' al davant séu se li aixecava negra la mort, una mort sense solta, puig que no moría per cap d' aquestos grans ideals que fan caminar á la Humanitat.

Y després cada hú s' entorná tranquilament á casa séva, y 'ls pobres soldats feren vía cap á l' Africa; no més ells ho saben lo que patirían dins d' aquell barco. Jo sé cóm se viu en un quartel, y no més pensar en aquella barcada d'

CANTAR ANDALÚS (per *J. Blanco Coris*)

«Unos dicen que lo blanco
y otros dicen que lo negro;
otros que lo colorado,
yo digo que lo moreno.»

homes m' horrorisa. Tant se val: al endemá 'ls diaris descrigueren ab jochs de paraulas que lo mateix serveixen pera donar compte d' un crim que d' un embarch de tropas, l' entussiasme del *todo Barcelona*, explicant per menut tots los accidents qu' á las orellas dels diariayres arribaren, molts d' ells sense haverne vist res del embarch; pero, axió sí, posanthi forsa colors virolats y forsa vegadas *honra nacional* y la *patria ultrajada*... ¡Jo 't flich! com que no n' embarcan de diariayres; qu' ho probin, y ja 'ls sentirían cridar.

De l' Africa estant, lo pobre de mon amich no més pogué escriure una carta, y deyá que 'ls moros no son pas tan valents com ell se creya; qu' una guerra, ben mirat, ben mirat fins es cosa divertida; que ja no l' estimava tant á n' ella, puig s' havía enamorat d' una morena, pero que ja voldría haver tornat... perque tot sol s' hi consumía... Ella prou feya 'l cor fort, llegintla; prou volía creure que 'l séu promés tornaría prompte, mes lo plor li venía als ulls, lo sentiment l' ofegava... entre aquellas ratllas, hont hi havía tantas mentidas consoladoras, ella hi veya clarament lo sufrir del séu estimat, l' angunia de mort que 'l corsecava.

Y ja no n' escrigué cap més de carta; agafá tot de sopte una malaltía extranya, y 's morí depressa, depressa, talment com si li donés pena de veure lo que veya entorn, com si 's donés vergonya d' ésser home... Los metjes digueren que 's morí de febres... ¡quí ho sabrá may axió!

¡Y tu, oh dona que l' estimavas, no ploris, lo téu dol es prou bó d' aconsolar!... Pensa que l' estimat del téu cor, aquell home que t' hauría fet felissa tota la vida, aquell home qu' hauría sigut pare dels téus fills... ha mort per la patria!

RAMÓN POMÉS.

ANECDOTAS

D. Tiberi y la séva familia están invitats á un ball que ha de donarse en una casa particular: se sab que 'ls invitats son en gran número y que 'l saló, en cambi, es bastant reduhit.

D. Tiberi, qu' es un home molt previsor, fa algunas observacións á las sévas noyas, y acaba dihent:

—Com que hi haurá tanta concurrencia, es convenient que 'us estrenyéu bé la cotilla, perque axís estarém més amples.

—

En una escola:

—Escolta, Lluiset: ¿sabs qu' es una bona acció?

Resposta del alumno:

—El méu papá diu que una bona acció es la que milló 's cotisa.

—

Un senyor molt distret va assistir á un casament.

Y al eixir de la iglesia digué á un dels que formavan part de la comitiva:

—¿Que 'ns despedím aquí, ó aném fins al cementiri?

JOSEPH M.ª FELIU.

DÍA DE MALA LLUNA (per *A. Pedragosa*)

—¡Quín fastidi! ¡No passa un' *alma!*

EPÍGRAMA

—Desde qu' ets pentinadora
¿sabs, Flora, qué hi reparat?
Que á las noyas que pentinas
prompte las tocas del cap.

R. HOMEDES MUNDO.

QÜENTO VELL

En una casa tenían
un gos y un gat allotjats,
y cert día que sopavan
y menjavan bacallá,
'navan tirant las espinas
sota de la taula. 'L gat,
al veure que 'l gos hi anava
y era 'l primer en soptar
la presa, va dirli ab calma:
—Gos, hem de parlá un instant,
perque veig que ossos y espinas,
tot passa pel téu *calaix*
y son massas las vegadas
que 'm quedo sense menjar.
Tu ja sabs que temps enrera,
gossos y gats vam firmar
un contracte ab escriptura
d' aquest modo redactat:
«*Serán pels gossos els ossos*
y las espinas pels gats»
y ja veus que aquest contracte
tu ab mi no 'l cumpleixes pas.
—¿Qué dius ara? 'l gos va dirli.
Crech que no estás gens bó, gat.
Si bé es vritat que un contracte
vam firmarne, no crech may
que per vosaltres deixessem
tan sols un bossí de pa.
—¡Ay gran pillo! ¡estrafalari!
contestá 'l gat indignat.
Sápigas que las espinas
per nosaltres vau deixar,
considerantnos més débils
y ab ménos forsa als ullals;
sino, veurás, arribemnos
á ca 'l notari ab un salt
y allí veurém, desseguida,
quí té rahó, 'l gos ó 'l gat.
Un cop van sé á ca 'l notari,
van comensá á regirar
escripturas y escripturas,
fins que la d' ells van trobar.
Al llegirla, van ficsarse
que allí hont deya net y clar:
Serán pels gossos els ossos
y las espinas pels gats,
un tros de papé hi faltava
ab els mots «*pels gats*», abaix,
que sens' cap dupte las ratas
ho havían rosegat,
deixant tan sols las paraulas,
per tots los gats tan fatals:
Serán pels gossos els ossos
y las espinas.—¡Mal llamp!
exclamá 'l gat plé de rabia,
aquí hi falta 'l principal.
¡Oh ratas desvergonyidas!
en nom del méus, aquí faig
jurament de atropellarvos
sempre que 'us trobém al pas.
Y quedá desd' aquell día
aprobat per tots els gats,
sentir en contra las ratas
¡odi etern! ¡odi mortal!

M. Carbó d' Alsina.

AMOROSAS

Que 't diga 'l qu' es l' amor vols, Rosalía;
aparta lluny de tu aquest pensament.
De mi no ho sabrás may fins aquell día
que t' ho podré esplicar prácticament.

—

Vigila y mira si atrapas
qualsevol de tos galants,
que moltas com tu y més guapas
s' han quedat per vestir sants.

—

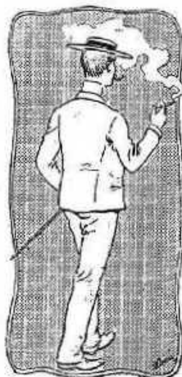
El qu' estima á una dona y va y li diu,
ella 'l fa recremar de viu en viu.
Procura du' amagat lo téu amor
y al moment serás duenyo del séu cor.

—

No 'm fassis pas juraments
d' estimarme sempre, ¿sents?
deixa això pels dramas mansos
y estima'm ara que 'm tens,
que lo demés son romansos.

Jaume Vilar.

Un elegant (per *R. Miró*)

Si va de blanch, es per creure que aixís será 'l blanch de las miradas d' ellas.

En els temps prehistórichs.

L' AMOR Á TRAVÉS DELS SIGLES (per *Apeles Mestres*)

En temps de las Creuhadas.

En temps dels nostres avis

L' AMOR Á TRAVÉS DELS SIGLES (per *Apeles Mestres*)

Fi de sigle.

PESCA DOBLE (per *A. Figuer*)

El marit mirant el suro, y queixantse sempre de que no plcan.
(¡!)

EPIGRAMAS

Preguntá un día l' Agnés
á un bon home geperut:
—¿De que fá?
—Jo soch burgés—
va respondre ell resolut.
Y ella al punt li replicá
ab tó de qui fa brometa:
—Vosté 's pot ben alabá
de viure ab l' esquena dreta.

—

—¡Salada!—li diuhen molts
á l' hermosa Margarida;
y 'l séu marit sempre crida
perque li fa 'l menjar dols.

PERE CARRERAS.

—

Digué un día en Francisquet
á n' el séu company Enrich,
que ab tot y ser fredolich,
no sentía may el fret.
Y al acte exclamá la Tana,
que passava pel carré:
—No ho extranyi, ell no sent ré:
qu' es més sort que una campana.

JOSEPH GORINA ROCA.

L' AMISTANSADA

—Mireula, es aquella que passa tota endolada; avants prou lluhía, pero ara la miseria la treu de casa, y tot per la malaltía d' un home que no era el *séu.*

—Sí, veyéu, es aquella, tothom la coneix y ningú hi vol conversa.

—Y es clar; ¡quí voleu que s' hi fassi ab una dona aixís!

—Al menos s' hagués llensat ab profit; ¡pero era un pobre com ella mateixa, si no més!

—Es clar; no té perdó de Déu.

Conversas per l' istil eran las de sas vehinas quan ella sortía de casa, y lo que més xocava eran los escarafalls que feyan totas cada vegada que deyan lo de: *¡si no era 'l séu home!*

—¿Sabéu, pensava jo, si verdaderament es *vostre* 'l que teníu? ¿N' estéu ben convensudas?

Vivíu ab ell, menjéu y dormíu plegats; pero ¿ja sabéu ben bé qu' es el vostre? Teníu la seguretat de que no 'n té d' altra, que 'l teníu á casa totas las horas que 'l traball li permet; pero, aixís y tot, ¿cóm ho faríau, quinas rahóns donaríau pera demostrar que 'l vostre home es verament

DE PARE Á FILL (per *J. Blanco Coris*)

—Escolta, noy: si t' ho posés com una penitencia, ¿que 'l durías aquest coll que 't fa anar tan encarcarat?

el *vostre?* ¡Quántas de vosaltras qu' al véurela passar no sabéu dirli altra cosa que: *no era el téu home,* viviu ab un que no tan sols no ho es, sino que ni sisquera hi havéu pensat may!...

¡Quedá viuda molt jove encare y s' ajuntá ab un casat, ab un d' aquests que 's casan perque sí, y que després s' adonan de la gran errada que feren. Quan s' amistansaren, ell ja estava malalt, pero poch ó molt encare traballava; després el mal aná creixent y el retingué mesos y mesos en un clot de llit fins á la mort. Lluny d' abandonarlo, ella se 'n sentí enamorada y el cuidá amorosa fins al últim moment.

Això li valgué no tan sols la malavolensa de sa familia, sino també de la gent del vehinat. Las donas, sobre tot, li trobaren allò molt mal fet; per ellas lo sacrifici d' aquella bona dona era un pecat dels grossos, dels més negres. Y es que no hi entenen en cosas d' amor y de sacrifici...

—¡Al menys hagués sigut rich! li deyan cada vegada que li recordavan sa miseria. ¿Qué vol dir això, sino que si son honradas moltas es perque la tentació no ha vingut á férlos'hi pampellugas vestida d' or?

Quan pel vostre costat, oh donas, passi tota endolada y ab posat entristit, en lloch de criticarla, pareu esment en la trista expressió de son rostre ahont s' hi veu retratada tota la pena que porta dintre, fixéuvos'hi forsa y llegireu en sa mirada eixas paraulas que potser vosaltras no podreu dir may:

—Era 'l méu home; l' amor y la caritat varen donármel... ¡era ben méu!...

A. Spau Vilaplana.

MARINESCAS

¿Veus que lleugera la barca
va tallant l' aygua del mar
y també ab quína faltera
se gronxa sense parar?
Es que té gran alegría,
perque sab que á dalt hi du
á dos amants, que s' estiman
ab deliri; ¡som jo y tu!

—

Si contant tota la sorra
que hi ha en el fondo del mar
fos segur perque juressis
que m' haurías d' estimar,
de grá en grá la comptaría,
sense tindre gens de pó
de sufrir anant contantla
d' un sol grá equivocació.

—

Mentres vegi á ma estimada
que ab sas mans guía 'l timó,
quan més forta es la tempesta
ab més gust navego jo.

Emili Albert

La Riteta (estudi al llápis de *Bonit*)

ÍNTIMA

Tenía 'ls llabis sechs ¡pobreta! ja espirava...
¡Mon cor, quín desconsol!...
La vida de ma vida
moría sens retop...
De sopte, ¡oh, Deu del cel, quín raig de llum divina!...
Mos llabis vaig posar
dessobre dels séus llabis,
y somrigué al instant.

Ramón Llei.

La inspecció municipal (per *M. Moliné*)

El gat Golfin no donava un pas per aquellas oficinas, que no se li aixequés un batalló de ratas.

COSAS DE TEATRO

Durant una representació, un espectador surt del teatro y se 'n torna á la taquilla:

—Home, fassim el favor, pagant lo que sía, de cambiarme aquesta butaca per un altra. Al davant meu hi tinch una senyora ab un sombrero carregat de llassos y plomas tan altas, qu' en lloch de comedia no més veig que sombrero...

—Tingui, aquesta es de primer pis, primera fila.

—¿Vol dir que aquellas plomas no hi arribarán?

***

Entre autors dramátichs:

—¿Qué tal noy, cóm tens aquella pessa?

—Acabada...

—Vaja, me n' alegro.

—¡Acabada la paciencia, home!

***

Assegurava un empressari de teatros, que 'ls cómichs eran gent intractable, amichs de moure bronquina é informals.

—Home,—va dirli una persona qu' escoltava aquellas afirmacións,—si es cert lo que diu, ¿cóm diantre continúa exercint el cárrech?

—¡Qué li diré!—va respondre ingenuament—fa tants anys que m' hi tracto, que ja 'm considero com de familia.

***

Un autor está explicant á un amich séu, l' argument d' una obra que acaba d' escriure.

—Lo més interessant es l' acció... L' acció de la méva obra se desarrotlla en la Isla de Cuba...

—Sí, vamos, qüestió de l' última guerra.

—No; precisament la cosa transcorra en época de pau.

—Donchs, permet que 't digui que si es en temps de *pau*, no hi sé veure el motíu de l' *acció*.

***

En Badó está llegint la ressenya d' un estreno. La ressenya acaba dihent: «*...al final surti l' autor á rebre 'ls aplausos desde el palco escénich.*»

En Badó llensa 'l diari y exclama:

—¡Me crema que clavin aquestas bolas!... Jo hi era. L' autor no va surtir á rebre los aplausos desde cap palco, sino desde l' escenari estant.

***

Lo director d' escena dirigintse cremat al cabo de comparsas:

—¡Salvatje, més que salvatje! ¿Que no veyeu com ha sortit aquell comparsa?

—¿Quín, aquell del grupo de *condes?*

—Sí, aquell; ¡ha sortit ab espardenyas!!

—Y bé, home; ja s' haurán fet cárrech qu' era un *conde* que venía de lluny.

JOSEPH XIMENO PLANAS.

CAS CLÍNICH

Per més qu' he fullejat, llegit y rellegit varis tractats de Frenopatía, en cap he trobat mentat el cas clínich de la méva cullita: ni Esquirol, ni Hammond, ni Regis, ni Baillager, ni Esquerdo, ni Giné y Partagás, ni Galcerán, ni altres alienistas de cap de brot, ne fan menció en sas clasificacións.

La meva historia clínica proba d' una manera evident la existencia de molts boigs, ab un quadro síndrómich y uns trastorns psíquichs tan poch clars que, no solzament pera 'ls profans, sino també pera 'l psiquiatra més expert, passa desapercebut l' estat patológich.

De poeta y loco todos tenemos un poco; refrá que científicament parlant, vol dir: qui més qui menos, en nostra complicada y laberíntica máquina cerebral, els que no hi tením un tornillo fluix ó una molla poch flexible, contém ab una roda rovellada ó una rosca trencada; pero d' axó al espatllament complert d' un orgue encefálich, hi va encare molta distancia.

***

Entre 'ls suros, alzinas, arbosos, bruchs, estepas y romanins que ufanosos creixen en una petita vall, tancada per dugas montanyetas brancas de las Gavarras—lo terrat ó miranda de la Selva y l' Ampurdá—s' amaga una casa de pagés, part integrant, fa una colla d' anys, de la méva clientela rural.

En set horas á l' encontrada, ¿quí no coneix á en Salvi de la Lloreda, home d' uns quaranta cinch anys, alt, sapat, farreny, aymant espós, excelent pare y bon conreuhador dels camps? El mas de la Lloreda cull oli, pa y ví pel consúm de la casa. Un rosqué del que, un any ab l' altre, els tapers de Calonge pagan vint y cinch doblas de quatre, dóna per atendre á tots los demés gastos y necessitats, proporcionant als Lloredas, morigerats en sas costúms, un bon passamentet de vida. En tot el Baix Ampurdá, en Lloreda y sa nombrosa familia passan per una gent de bé á carta cabal.

Els Lloredas son uns dels clients que menos feyna 'm donan. Sigui degut als sanitosos ayres que respiran, sigui degut á la vida arreglada y metódica que portan, may están malalts. No obstant, el cap de casa, en Salvi, sense ell

DE TRÁNSIT (per *J. Blanco Coris*)

També 'ls *charrets* tirats per caball tenen la séva *chauffeuse*.

saberho, pateix una enfermetat; una malastrugansa, sobre la qual no ha consultat may á cap metje.

En Lloreda té una verdadera passió, degeneradora en bogería, per la música; passió qu' estudiada detingudament, sense, com he dit més amunt, haverla vista may mentada per cap frenópata, he cregut convenient batejarla ab lo nom de *fiscornomania*. Perque es d' advertir que á n' ell, de la música no més li agrada 'l fiscorn.

Coneix y sab cóm se diuhen tots els concertistas d' aquest instrument, no sols els de las coplas ampurdanesas, sino que també de altras regións ó comarcas. Axís com tots los *taurómanos* tenen els séus espasas favorits, nostre *fiscornómano* també té 'ls séus solistas predilectes. En la séva llarga llista, en *Rusinyol de Castelló* y en *Sisó de Cornellá* ocupan el primer lloch.

En Lloreda, per sentir tocar unas variacións de fiscorn, fa sis horas de camí; no deixa festa 'hont sab que un fiscornista de fama té de tocar els obligats indispensables. ¿Que aixó li costará molt car y fará que quedin desatesas sas obligacións de cap de casa y 'l conreu dels camps? De cap manera: no falta may á las traballadas al front de sos fills y mossos. ¿Cóm s' ho arregla? ¡Oh! Déu ho sab. Lo cert es que 'l veuréu á totas las plassas ampurdanesas y á tots los concerts *(latas)* d' envelat ahont sab ell que 's *fiscornisa* de valent; pero cert es també que ni la sega, ni la pela, ni 'l batre al estíu, ni las llauradas ni las sembras á la tardor, quedan desatesas.

¡Oh, cóm hi gosa ell ab aquells bo... bo... boms, y ab aquella ratxa de notas inarmónicas, produhidas per la agilitat prestidigitadora y llabial d' un fiscornista! ¡Cóm s' hi extasía! ¡cóm s' hi embabieca!

***

L' última vegada qu' he vist al *fiscornómano* de la méva historia, prés d' un verdader atach agut de deliri fiscornómich, fou l' estíu passat á la festa major de Palafrugell.

¿No hi heu estat may á la festa major d' aqueixa vila ampurdanesa? Donchs no heu presenciat un dels quadros més típichs y pintoreschs d' una festa de fora. Al vespre, després de sopar y avans de que las societats comensin els balls, se reuneixen á la plassa nova més de cinch mil personas, la major part sentadas al entorn de las taulas que tres cassinos y cinch cafés tenen á fora, á las aceras, sota las acacias y voltant la font. Fanalets de color, llums eléctrichs y de gas, engarlandan el quadro. Dugas ó tres coplas barceloninas, verdaderas coplas d' estíu, enganyabobos, formadas per dos ó tres solistas y uns quants murguistas escadusers, fan las delicias de tota aquella munió de gent.

Tocan las deu, y primer d' un cassino y després dels altres, surten las or-

questas acompanyadas pels joves que forman la junta d' obsequis, més tiessos que raves, més contents que un gos ab un os, perque un crítich setciencias á quí tota la vila té per un oràcul, ha dit que aquella copla ho feya molt millor que las altras. Els músichs se situan al peu de la font, uns quants xicotets aguantan las solfas, els *amateurs* paran las orellas, el director dona la senyal y als dos minuts un silenci sepulcral reyna en la plassa. Ningú diría qu' allí hi hagués cinch ó sis mil personas.

La pessa es una obligada de fiscorn. ¿Heu sentit, durant una tempestat d' estíu, un tró que, llunyá al principi, se va acostant á poch á poch, fins que descarrega en un terratrémol horrísson y recargolat, que vos deixa blaus? Donchs lo mateix feya aquell fiscorn; alló no eran notas, ni harmonía, ni música, ni cosa que se li semblés, sino uns verdaders espatechs de tre! tre!! tre!! tres!!! y de bot... bot... boms!!

¡Ah! l' haguessen vist llavors á n' en Salvi de la Lloreda aixecarse de puntetas, abrassarse ab la soca d' una acacia, al objecte de veure millor al solista, enlayrats los cabells, saltantli 'ls ulls del cap, frenétich, febrosench, sufrint, en una paraula, un verdader atach de deliri fiscornómich que esclatá, al terminar la tocata, en una serie de crits inarticulats y picaments de mans. ¡Oh! y lo que son las cosas; ¡cóm es una veritat com un temple alló de que un boig ne fa cent! La majoría dels concurrents á la plassa nova quedá contagiada.

Si algún dupte havía abrigat fins llavors sobre l' estat patológich d' en Salvi de la Lloreda, quedá per complert desvanescut y vaig exclamar:

—¡Boig, boig rematat!

Sens pensar que la *colla del Tres per quatre*, que á vora meu, á l' acera del *Fraternal*, prenían la cervesa, dirían segurament que 'l boig era jo.

ROMUALDO VIDAL.

NOTA EXCEPCIONAL

El *dinou*, en son final,
s' ha vingut á despedí
deixant, per recort, en mi
una nota excepcional.
¡Estaría ell de tabola
quan, ratllant jo á n' als seixanta
pel Montseny me troba y 'm planta...
¿qué diríau...? la verola.
Es el temps en que L' ESQUELLA
vol l' escrit per l' Almanach
y l' inesperat atach
tots els plans me desgavella.
Si no m' estigués al llit,
lligat de peus y de mans
per mils cadenas de grans
que no entench d' hont han eixit,
ben segur que m' extendría
en fe alguna narració
de llegenda ó tradició
que aquest vell Montseny congría.
Pero estant aixís, n' hi ha prou
en que 'ls hi hagi esplicat
aquesta excentricitat
de fi de sigle dinou.
Que 'l cas es extraordinari
singular y excepcional,
que ja 's poden fe 'l cabal
de que es un fet llegendari.

CONRAT ROURE.

UN FIGURÍ (per *J. Pando*)

—La dona que no caygui postrada als méus peus, demostrará que no té gust.

LO JURAMENT

(QÜENTO VALENCIÁ)

I

GELABA. La neu que caent moments ans en remolíns, com un esténs llansol blanquinós, cubría per complet lo poétich paisatje qu' es distinguix dende les altíssimes crestes de la serra de Mariola, encomensaba á cuallarse, y el fret se deixaba sentir d' una manera espantosa en tota aquella contornada. Era á la caiguda de la vesprada, y á pesar del mal temps, que no convidaba gens á sofrir les inclemencies de l' atmósfera, per ú dels camins de ferradura de la esmentada serra, envolicat fins al cap en una roja manta morellana, caminaba á peu un pobre home, malahint la séua estrela, que l' obligaba á anar per lo mon en busca de fortuna. Era 'l donsainer d' Agres, lo famós Pastrana, conegut en tot l' antich reyne valenciá, per sa destrea en tocar l' arábich instrument, al que tanta afició demostren los fills d' aquella privilejada terra. L' estíu passat havia segut roin; la pesta havía fet estragos en la majoría dels pobles de la regió, y com estos no estaben pera festes, la faena havía amainat, y el pobre donsainer sentía en l' ivern els efectes no tenint foch pera caldejar sa freda llar, y carint hasta de pa pera les prendes més volgudes del séu cor: sa muller y els fillets.

De sopte 'l pobre home, deixant escapar un renech, exclamá:

—Estich tan desesperat, que ab tal de trobar faena, sería capás d' anar á tocar fins al infern.

—Acepte 'l tracte—digué una veu al séu entorn.

Lo donsainer se quedá molt més gelat de lo que per causa de la fredor que se sentía estaba. Jirá 'l cap vers al costat ahont havía ouit la veu, y se trová ab lo dimoni; pero no al dimoni elegant y fi que nos presenta 'l poema de Goethe; sino al esperit infernal popular, ab banyes, rabo y ales, tal com la imaginació de les gents de la Edat Mitja se 'l forjaba.

No per aixó s' entorná Pastrana arrere. Tragué forses de sa propia flaquea, y diritxinse al aparegut li digué:

—Soch home de paraula; lo dit está dit.

—Está bé—li va respondre 'l diable—¿quánt vols guanyar per vindre á tocar al infern?

—Doscents duros.

—¿Per quánt temps?

—Per vintiquatre hores.

—Convenguts: puja 'l méu bè y no tingas por.

Lo donsainer s' empujá als lloms del dimoni, el qual, estenent les ales, com una bestia apocalíptica, se llansá á volar á través del espay.

En pochs minuts s'

APUNTE DE PARÍS (per *A. Solá*)

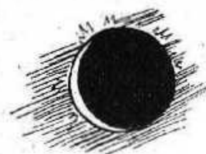
Quai de GESVRES.

TARDOR.

DIBUIX DE C. JUNYENT.

L' ECLIPSE (per *M. Moliné*)

allunta del punt de partida; passá per damunt de Xátiva; se deixá darrere Carcaixent, Alcira y demés pobles de la ribera del Xuquer; estengué sa malahida ombra sobre Valencia, y aná á aturarse al fi, avans qu' el día finara, en las cercanies de Molvedre, á la entrada d' una cova qu' els naturals del país coneixen dende antichs temps per *la boca d' el Infern*.

II

Lo dimoni y Pastrana se ficaren de cap en la cova. Era esta fonda y fosca com gola de llop, y demprés d' haver anat alguns minuts per las sehues entranyes, sense més llum que la que d' els ulls de 'l esperit maligne se desprenía, se trovaren en la mansió infernal. Era aquell un lloch pestilent que olía á sofre per tots los séus costats, y que, pera descríure'l, fea falta una imaginació dantesca. Tot quant d' horrible s' ha pogut inventar pera martiri de les humanes criatures, estaba en ell acumulat; pero de tots els torments, el del foch era 'l que predominaba. Lo diable y Pastrana passaren avant, sent saludada la presencia del rey d' aquell espantós antre per forts aullits que, com á gossos, llansaren els condenats, y per la guardia roja infernal que, trident en ma, li feu els honors deguts á s' alta gerarquía. Lo donsainer estaba admirat al vores en aquell lloch; al pobre home no li aplegaba la camisa al cos, com vulgarment se sol dir. Mes cosa rara: á pesar de que caminaba per mitx d' un riu de foch, no se cremaba. De sopte, nadant en una gran caldera d' oli brusent, va vore á un vehí de 'l séu poble que no fea molt temps que havía mort. Era un llaurador prou acomodat, que, per sa falta de carácter, el coneixíen sos paisans per lo mal nom del tio Sinagües. Pastrana, admirat de trovarlo allí, no pogué menys de preguntarli el motíu que l' havía conduhit á tan espantós suplici.

—Estich condenat—li respongué—per ser massa bó.

—¿Es posible?

—Com t' hu dich. Per no haver tengut prou enerjía pera ferme respetar de ma muller y de mos fills, me veus en este estat. Pero no es aixó lo pitjor—continuá llansant un sospir;—lo pitjor es que dins de poch, mon torment será encare més gran.

—¿Per qué?

—Perque aixina que muiga, vindrá á patir en esta mateixa caldera ma muller, y, acompanyat d' ella, no hi ha diable que tant de torment soporte.—

Pastrana mirá ab ulls compassíus á aquell desditjat; seguí avant, y no molt llunt va vore á un altre conegut del séu poble. Pero ¡cosa estranya! Lo subjecte que miraba encare no había mort; tot lo contrari, estaba en lo mon plé de vida y nadant en l' abundancia. Maravellat del cas, no po-

Causas y efectes.

gué manco de preguntarli al rey del abisme si era aquell el tío Sagrantana, ú dels primers sonturróns del séu poble.

—No es ell—li va respondre—pero com si ho fora, perque es la séva imatje. Ahí ahont el veus, totes ses virtuts no son més que pura hipocresía. Es un fariseu qu' enganya al mon ab capa de santitat, y que dominat per l' avaricia, jupla la sanch dels pobres, deixant dinés á un rédit escandalós.

En estes y en aquelles, demprés d' haver corregut una giqueta part d' el recint infernal, aplegaren al saló del trono. Lo diable major se sentá en ell rodejat de les principals dignitats de sa cort, y li doná orde á Pastrana pera que demostrara s' habilitat en lo maneig de son instrument. Lo donsainer encomensá á tocarlo; pero com si l' esperit satánich l' inspirara, les armoníes que d' ell trea eren propies d' aquella horrorosa mansió. A una senya del infernal soberá, una colla de diables encomensá á ballar una dansa lujuriosa y repugnant, que tenía molt de cancanesca. Acabada ésta, lo dimoni major s' endugué á Pastrana á altre saló, replet fins al trespol de montóns d' or, y li digué:

—Me complau com toques. Com pera fer més jolives les tristes hores d' este desterro—perque assí ahont me veus yo no soch més que un desterrat del cel—me fa falta un artiste com tu, quedes dende ara nomenat músich de ma real cambra. Estarás assí á cos de rey y no patirás may els torments dels condenats. ¿Aceptes el tracte?

Llavors Pastrana no sabé qué respondre. Se rascá 'l cap com home que busca una idea lluminosa, y demprés de pensar un curt ratet, exclamá:

—L' acepte; pero ab dos condicións.

—¿Quínes?

—Que m' has de deixar endur tot l' or que capia dins de ma faixa; y que m' has de donar huit díes de temps pera anar al meu poble y deixar arreglada la meua familieta.

VISTAS DE LA TERRA (Fot. de *A. Mas*)

Un recó de Sant Hilari

TORNANT DE L' EXPOSICIÓ (per *G. Cornet*)

—¿Sabría dirme Barcelona ahont cau? — Ara precisament hi té el peu á sobre.

—Conforme. Pero ¿me jures que tornarás?—li preguntá lo dimoni recelós.

—T' hu jure per la creu d' este duro—li va respondre 'l donsainer traenne ú de la boljaca de son jopetí.

Y tancat el tracte per les dos parts, demprés d' haver ficat en sa faixa quant or pogué, acompanyat del dimoni, s' en aná Pastrana en busca de la porta, dispost á tornar al seu poble.

III

Acababa de pondres el sol quan, sin saber de quín modo, se trobá lo donsainer altra volta en ú dels camíns cuberts de neu de la serra de Mariola. L' home encomensá á recordar quant li havía ocurrit, y no aveninse á créureu, pensá que tot havía segut un ensómit. Pero al tirar ma á la faixa y vore l' or qu' en ella duya, no pogué manco de reconeixer la realitat de s' aventura.

Llavors sense perdre temps se dirixí al poble, y una volta en ell, maná reunir en la cuina á la seua familieta, feu qu' el senyor retor y el mestre d' escola se trobaren també presents, y á la caloreta de la llenya que purnejaba en la llar, els contá punt per agulla tot lo que li havía ocurrit en son estraordinari viatje.

—Axó es un qüento que t' has forjat—digué en tó de ducte el senyor mestre.

—¡Qüento? Vaig á demostrarli lo contrari,—digué Pastrana amostrant als presents les monedes d' or que contenía la faixa.

En vista d' aquella proba, desapareixqué tot ducte, puix lo donsainer era massa home de be pera pensar d' ell un mal cuinat, per lo qu' el pare d' ánimes, horrorisat d' aquell infernal pacte, exclamá alsant los brassos al cel:

—¡Desditjat! ¿Qué has fet? ¡Estás lligat per un jurament al dimoni pera tota una eternitat!

A conseqüencia d' aquelles paraules, la muller y els giquets de Pastrana, tement per la salvació d' éste, romperen en un plor; pero 'l molt guilopo, que havía sabut enganyar al diable, els digué:

—No asustarse; perque 'l jurament qu' he fet no es válit.

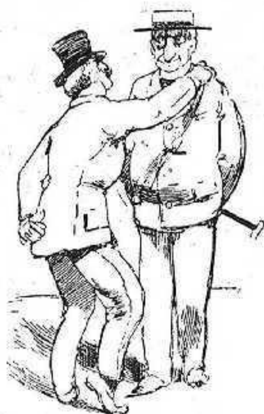
—¿Per quín motiu?—li preguntá lo senyor retor plé de curiositat.

Y li va respondre Pastrana socarronament:

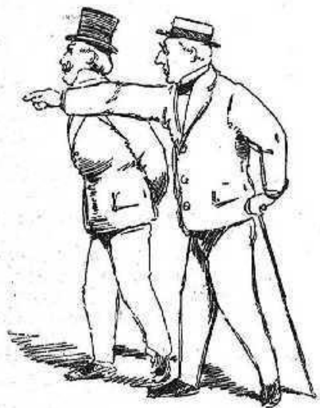
—Perque aquell duro era fals.

J. F. SANMARTÍN Y AGUIRRE.

ANÉCDOTA ILUSTRADA (per *J. Cuchy*)

—Tinch un grá al darrera que no 'm deixa viure. Vosté que sab tant, senyor doctor, ¿no podría indicarme un remey que m' obrés rápidament?

—Prou, home, prou, la pomada Pancho; miri allá, al segón pis. Demánila y li servirán.

¡EL MEU DEBUT!

Era un diumenje á la tarde.
Passejava ab dos amichs
per lo saló del Cassino
contemplant los *Serafins*
(alguns d' aigüera, pro *camos*
Deu n' hi doret) quant, *crich, crich;*
el Director de la orquesta
fa senyal, y tot seguit
comensa aquesta una polka,
més saltadora que un grill.
A pesar de que á las festas
no faltava may allí,
no obstant, al rompre la música
sempre feya corro al mitj,
perque la vritat, dech dirho,
no m' atrevía á *embestir*
aquell floret de noyetas
que ab son deliciós somrís
y fent cadena ab sos brassos
de ballar tenen desitj.
Jo 'm dalía y no gosava
per por d' un *tinch compromís:*
qual resposta la temía,
y hauría sigut per mi
més preferible á las horas
una punyalada 'l pit.
¡Animo! lo cor me deya.
¡No siguis cobart, Lluis!
Quan veig una moreneta
mirantme de fit á fit
ab uns ulls com volguent dirme:
¿No veus que 'l pelo? ¡Qu' es trist!
Ja 'n vaig tenir prou. M' hi acosto.
Li dich: ¿ballas? Que no, 'm diu.
Li dono 'l bras. Me 'l agafa.
Fem quatre passas ó cinch.
M' aturo. 'S posa de *frente.*
Jo tremolo. Ella somríu.
L' apresono ab lo bras dret.
Ella s' apoya en mon pit.
Y... allá va: aixecant las camas
comensém, pobre de mi,
á ballar la polka aquella
ab gran desfici y neguit,
mentres cara avall me queyan,
aumentant mon compromís,
unas gotas de suor grossas
tant com uns sigróns bullits.
De moment sento un que crida:
Sembla que pitxas rahims.
Porta llum que aquest pert l' esma,
diu un altre de tranquil.
Ja 'n vaig tenir prou. Al veure
qu' era el *blanco* dels amichs,
las camas me tremolavan
com si cometés un crim.
¡Quín ball! Era interminable.
¡Déu méu y quín compromís!
Quan, no sé com, m' entrebanco
ab uns peus, jo no sé quins,

y... *pataplum,* caich d' esquena
y la noya sobre mi
rebent al clatell un *nyanyo*
quedant mitj estaboruit.
M' aixeco. *Planto* á la noya.
M' escabulleixo entremitj
d' un espetech de riallas,
burlas sarcásticas, crits,
que tots, donas y criaturas
feyan coro ab els amichs,
mentres que tothom cridava:
¡Noy qu' hem vist! ¡Ay noy qu' hem vist!
Surto al carré: 'm pren un ayre.
Arribo á casa y, au, al llit
ab trenta y tants graus de febre
y no sé 'l que succehí;
sols sé que no vaig morirme
perque encare avuy soch viu;
mes desde aquell fatal día
mil vegadas he malehit
els ulls d' aquella morena,
el ball, la polka, els musichs,
y la meva valentía
que 'm va portá 'l compromís.
Mes lo que 'm dol á ne l' ánima;
lo que més me va entristir
es que 'l caure jo d' esquena,
confós, cego, avergonyit,
no 'm va ser possible veure
la *lluna* que va surtir.

LLUIS PINADELL.

ACLARACIÓ

—¿Sabs que traballa en Valero?
—¡Ja traballa! ¿De qué fa?
—Segons ell se va explicá,
traballa de *puntillero*.
—¿Fa puntas per adornar
vestits?
—No fa pas axó.
—¿Apunta comedias?
—No,
que no parla gayre clar.
—¿Potser ha entrat á torero
y remata toros?
—Cá,
per fé axó li sol faltá
forsa, valor y salero.
—En una ferretería
deu fer puntas per clavar.
—Subjecte no pot estar,
puig camina tot lo día.
—Siguent ell bastant bagarro,
no entech pas lo que pot fé.
—Es *puntill:ero,* perque
recull puntas de cigarro.

EMILI SUNYÉ.

ANÉCDOTA ILUSTRADA (per *J. Cuchy*)

¡...!
Y, en efecte, van servirle de parroquiá.

—¡Mil gracias, Sr. Doctor! ¡De primera! Però celebraré molt que vosté no la necessiti may.

LA GABIA DELS PECATS

(ILUSTRACIÓNS DEL AUTOR)

ERA en aquells días de turbonada revolucionaria, durant la que, ab justa indignació de la gent sensata, 's convertían els temples en quartels y en cantinas las sagristias.

Veus aquí, donchs, que á la iglesia parroquial de Potademula va serhi destinat un destacament de cipayos al mando d' un capitá. No cal dirvos que la santa casa havía sigut previament abandonada pel senyor rector, y que la soldadesca va aprofitarne tots els recóns per instalars'hi segóns las aficións y gustos de cada galifardeu.

El capitá d' aquella forsa tenía el capritxo d' anar acompanyat d' una cotorra molt xerrayre, regalo qu' acabava d' enviarli un germá, també militar, que residía á Cuba.

Cercant un lloch apropiat ahont acomodar á la bestiola, l' assistent del capitá va creure que molt bé podría servirli un confessionari. Y axís ho feu. Un cop tapada ab *gelosia* de canvas la boca d' aquella gabia improvisada, allí va ésser conduhida y tancada la cotorra, ab gran xibarri d' aquella desenfrenada patuleya.

Ja pots suposar, piadós lector, que no serían pas llatinórums ni pare-nostres lo que sortiría d' aquellas gorjas pecadoras. Pera férse'n cárrech, cal dir que, al cap de vuyt días, la cotorrota—que Deu la perdoni—enjegava cada

renech capás de ruborisar al Esperit Sant de fusta, que feya de *remato* al cim del confessonari.

***

Una vegada fou cauterisat el *floronco* revolucionari, la iglesia parroquial de Potademula fou desallotjada d' aquells estrafalaris, y consagrada de nou á las prácticas religiosas. Ab tants mesos de *retenció* forsosa, ¡ja podeu contar si n' estavan de replenas las conciencias de las feligresas!

Y succehí que, al posarse lo venerable mossén Cristofol á confessar y á fer la neteja d' impuresas á tanta carn pecadora, va comensar á descapdellarse del fons del confessionari un enfilay de renechs y de malas paraulotas qu' esgarrifava.

Per ofegarlas, el bon confés conjurava á las donas, fent ús dels exorcismes que allunyan als mals esperits. Per no sentirlas, las feligresas fugían escandalisadas del confés y del confessonari.

El sacrilegi va repetirse. Y com l' escándol anava creixent y l' assumpto valía la pena, va ferse precisa una detinguda informació.

Va practicarse un minuciós registre á n' el confessonari y ¡va descubrirse al *blasfemo!*

¡Déu va permetre que 'l sagristá ne sortís ab un xiribech al dit!

El *picotasso* corresponía á n' el béch d' aquella cotorra, en mal hora abandonada pel capitá dels cipayos.

J. Llopart.

HUMORADAS

Juntém, videta méva, 'ls nostres llabis
sens que ta mare ho notí,
y... veurém quí dels dos té més bigotí.

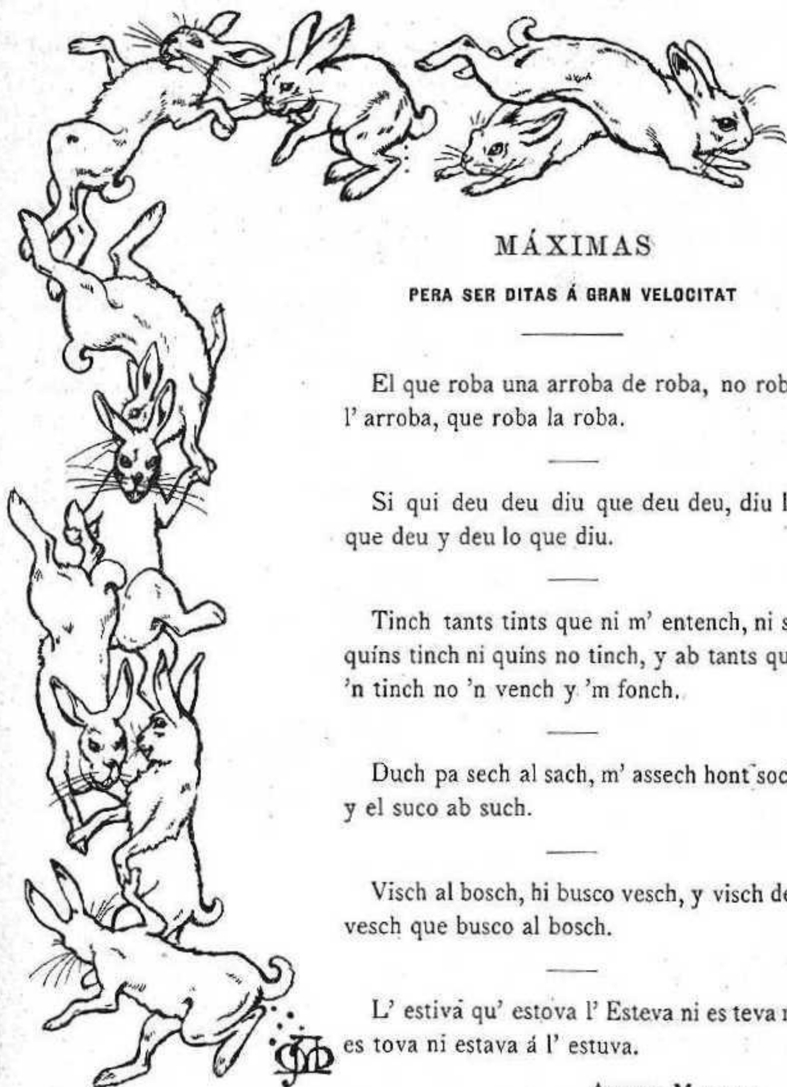
—

Al véure't tan primeta y tan salada
¡me venen uns desitjos... d' arengada!...

—

¡Ditxós marit, si guanya per quaranta
y la dona li gasta per cinquanta!
Ditxós, perque, sens moure's de la terra
pot donar grans passeigs per Inglaterra.

Carriquiri.

MÁXIMAS

PERA SER DITAS Á GRAN VELOCITAT

El que roba una arroba de roba, no roba l' arroba, que roba la roba.

Si qui deu deu diu que deu deu, diu lo que deu y deu lo que diu.

Tinch tants tints que ni m' entench, ni sé quíns tinch ni quíns no tinch, y ab tants que 'n tinch no 'n vench y 'm fonch.

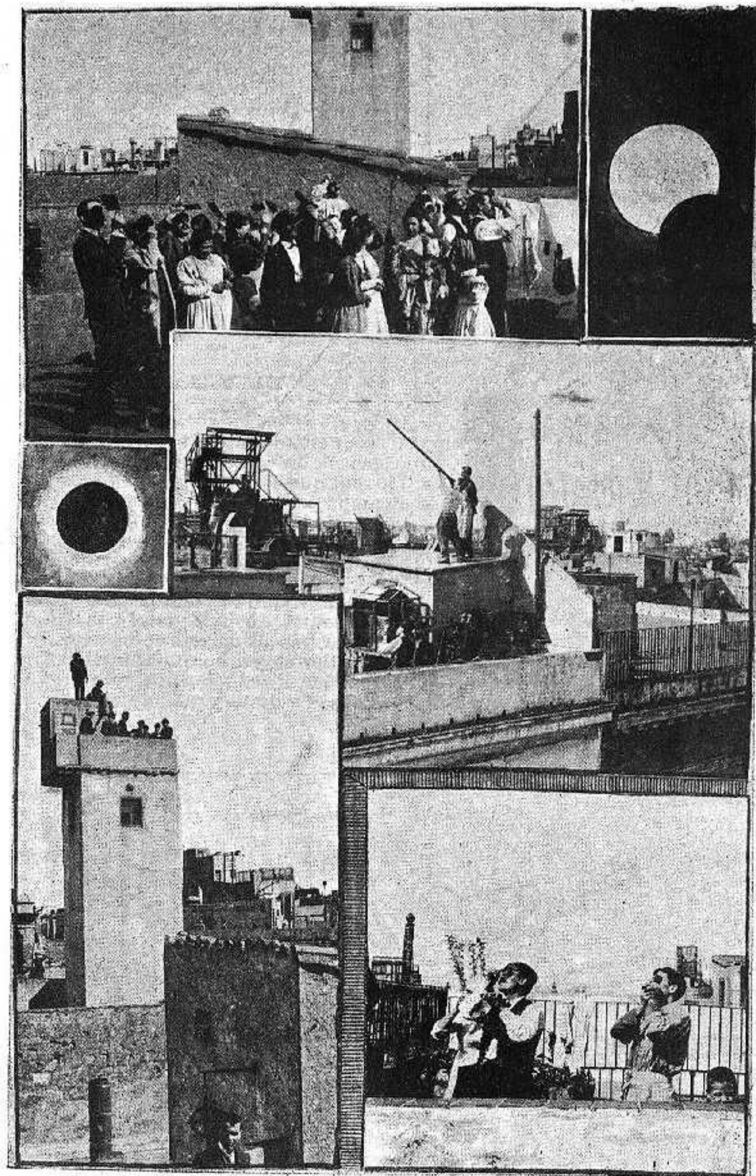
Duch pa sech al sach, m' assech hont soch y el suco ab such.

Visch al bosch, hi busco vesch, y visch del vesch que busco al bosch.

L' estivá qu' estova l' Esteva ni es teva ni es tova ni estava á l' estuva.

APELES MESTRES

RECORT DEL ANY.—EL DÍA DEL ECLIPSE (Fot. de LA ESQUELLA)

Escenas de terrat

DESPRÉS DE LA CULLITA
(per *M. Moliné*)

El sach del *Pagés*

ELS QUE VIUHEN

Un ser acaba de neixer,
y hi van com llops famolenchs
las ilusións de la vida
y aixís el trossejan dihent:
L' Amor:—El cor á mi 'n toca.—
L' Amistat:—¡Mitj cor es méu!—
La Religió:—¡Vinga l' ánima!—
La Ciencia:—Vull el cervell.—
L' Egoisme:—Me 'n duch el ventre.—
L' Honor:—La sanch jo la prench.—
El Plaher:—¡La carn es méva!—
El Dolor:—¡La partirém!—
La Compassió:—¡Vull las llágrimas!—
La Vanitat:—¡Vull la pell!—
La Mort:—¡¡Donchs jo prench els ossos!!—
...Y del nat... ¡no 'n queda res!!!

S. DEL PALAU.

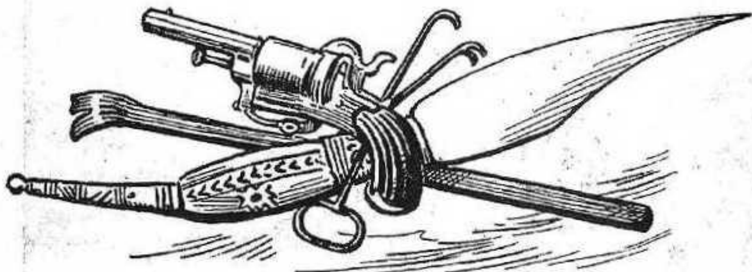
EL VALS

SONET

Aixís que han acabat la sinfonía
un espetech de vals al punt ressona,
y 'l jovent que esperava feya estona
s' escampa per la sala ab alegría.
Volta que volta ab delirant follía,
abrassats fortament l' home y la dona,
fugint de qui 'ls empeny y 'ls estalona
empenyen y estalonan á porfía.
Volta que volta recorrent la sala
entre empentas y cops y ¡hala! y ¡hala!...
sense parar fins als darrers compassos.
A lo millor veyeu un que trontolla:
s' ha marejat, li roda 'l cap, sorolla
tot lo del séu voltant y ¡paf! de nassos.

AUGUST FONT.

LA REGENERACIÓ (per *M. Moliné*)

Els instruments que han estat més de moda durant l' any que acaba de transcorre

LO TRESOR DE L' AMELIA

Jo l' havía coneguda ja vella. ¡Vaja, vella!... d' aquell modo que 's diu, que ja ho son las pobras solteronas que no s' han despatxat, las que s' han quedat per vestir sants; devía anar pels quaranta.

Li deyan, li deyan... Li dirém Amelia, que 'l nom no fa al cas, ni jo, que guardo una simpática memoria d' aquella dona, me sento disposat á divulgar son nom aquí, després que l' única vegada que l' han pogut veure estampat los mortals fou sota una creu y entre quatre ratllas negras.

Al conéixerla, encare vivía 'l séu pare, un magistrat jubilat, molt fi, molt discret, excelent persona, pero curtet de gambals y tan habituat á adormirse, que, si no 's feya 'l tresillo, no podía resistir despert la conversa de la séva tertulia.

—Papá: mira que ja estás jubilat. ¿Que no te 'n recordas?—solía dirli llavors la séva filla, ab rialleta benévola y tostantlo dissimuladament pera desvetllarlo.

Y aqueix *acudit* y aqueixa situació 's reproduhían tan sovint, que 'l día que hi mancavan, la tertulia resultava més ensopida que de costúm.

Pare y filla vivían al carrer de Raurich, en un piset molt modest y de pocas llums, pero arregladet y senyor, y perfectament comparable á tot lo que havía dat de sí 'l cap de son amo avants de la magistratura, durant la magisratura y després de jubilarse. Viudo anys há y reduhit á menor paga, sort tingué de sa filla Amelia, que, educada ja per una mare estalviadora, arribá á ser un prodigi d' ordre y d' economía. Axís en vint y tants anys que vaig freqüentar aquella casa, may hi vaig veure un trasto nou ni mudarne cap de lloch.

Potser per aquest carácter d' eternitat qu' allí tenia tot, va sorpéndrem tant la mort del amo, fins sabent que passava dels vuytanta y que ja duya ben bé set ó vuyt anys de patir de mal de pedra. Pero la veritat es que jo 'm vaig quedar blau. ¿Qué se jo? Ja m' havía fet compte de que pare y filla (aquesta llavors ja tindría 'ls séus cinquanta sis) m' havían d' enterrar á mi.

La mort d' aquell bon senyor tampoch alterá la casa en lo més mínim. La Amelia continuá en el pis, y passat el dol, seguí empolaynantse del mateix modo. Cada vetlla que 'm deixava caure en aquella tertulia de vells, hi veya cremar lo mateix quinqué de sempre, regnar lo mateix ensopiment de sempre,

DE LA TERRA (per *J. Lluis Pellicer*)

—Jo soch de aquells que quan se posan una cosa al cap... M' hi he posat la barretina y no me la trech per ningú.

sostenir *mutatis mutandis* las mateixas conversas de sempre, per la mateixa gent de sempre.

¿Donchs per qué,—'m pregunto jo,—per qué, davant d' una inmovilitat semblant, m' havía intrigat tant aquell objecte?

Parlo d' un cert cucurutxo que vaig notar ja damunt la consola de caoba d' aquella sala, 'l primer día de posarhi 'ls peus, y que hi vaig veure envellir com tot lo demés, en son lloch de sempre. Era cónich com un cubilet, de un rosa enxarolat que s' havía anat esgroguehint y escrostonant, enduguentse assí y allá fragments del dibuix barroch que, avants daurat, ressortía ara en verdet fastigós. Tenía la boca tancada per una veyna de seda de color ja indefinible y d' ella penjavan uns cordóns enfosquits per l' ús.

Allá ahont tot hi arrelava y envellía, ¿per qué hauría de xocarme que hi continués y hi envellís aquell pobre cucurutxo?

—¡Y qué n' hi té de miradas!—exclamá la velleta, un día qu' estavam sols, sorprenentme en un instant en que jo me 'l contemplava dissimuladament desde l' apartada butaca qu' ocupava davant d' ella.

—En efecte,—vaig dir,—molt, molt me l' he mirat. Fa tants anys que 'l veig aquí...

—¿Sab quant fá? Miris... del día tres de febrer de mil vuytcents cinquanta vuyt.

—Molt se l' ha d' estimar, quan ne dú tant just el compte.

—¡Ay!—va fer ella, sens poder ofegar un sospir.—¡Trenta anys ja fa, fill méu, trenta anys! Jo era una nena, una criatureta.

—Ja entench, deu ser un recort d' infancia. Potser li van dur los Reys,—vaig dir jo, ofegant la rialla que se m' anava á desbocar davant la contumacia d' aquella solterona que, pera amagarse 'ls anys, feya com los nens que s' aclucan d' ulls quan no volen que 'ls vegin.

L' Amelia no sabía que jo estés ja en possessió de son preciós secret. ¿Qué s' havía de pensar la pobra dona lo cedassers que som los novelistas quan la curiositat nos pica, ni las manyas de que 'ns valém pera satisferla? Jo havía reparat moltas vegadas que, en parlantse d' amors en aquella sala, ja estavan los ullets de l' Amelia, pansits y tot com els tenía, acaronant ab dols entendriment aquell cubilet de cartró estentís, despedint vesllums d' anyoransa ó delatant desmays de fruició que no sabía dissimular prou. Y aixó bastá pera que jo sospités alguna d' aquellas historias d' amor que las donas saben guardarse ab refinada traydoría dins del cor pera fruirne secretament davant dels altres ab la perversa satisfacció ab que l' avaro contempla son amagatall tot fentse lo pobre.

Y aixó bastá pera que jo no parés fins á esbrinarho tot.

ANTI-MODERNISME
(Estudi al oli per *R. Tusquets*)

Aquell cucurutxo era ben bé l' amagatall del tresor de l' Amelia, d' aquella senyoreta tan recullida y judiciosa, consagrada de petita al cuydado de son pare, tan entregada últimament á la Iglesia, y á qui may ningú havía conegut ni l' ombra d' un pretendent. Moltas donas s' havían burlat d' ella, d' altras l' havian mirada ab compassió, casi com un ser apart d' aquest sexo, que al dir de tantas fou creat no més que pera agradar y dur un ó dos homes á la rectoría. Lo que d' aixó pensaría la mateixa Amelia á certas horas, jo no ho sé, perque lo criteri que solém posar en nostres judicis depén molt de las circunstancias que 'ns rodejan; pero lo que sí, es, que, sobre tot, cap á las darrerías de sa vida, cada cop que 's mirava aquell cucurutxo ronyós y abonyegat, la méva amiga 's llepava ab més dalé 'ls bigotis, y que, quan feya aixó, era per las dolsors secretas qu' en aquella contemplació trobava. Me 'n recordo que una vegada una noya 'm va donar una mísera fulleta de clavell y que jo la vaig guardar una pila de temps dins d' un llibre, com el tresor més gran de la terra. Si la donadora ó altras donas no m' haguessin dat després probas molt majors de afecte, ¿no podría ser que encare seguís guardant aquella fulla com el més gran tresor? Las cosas no 'ns valen per lo que son, sino per la fruició moral ó per l' utilitat material que 'ns reportan. Per aixó hi ha tants adressos de diamants, tants anells de nuvia que may podrían superar la válua d' aquell cucurutxo rónech als ulls de l' Amelia.

Arpegi (Apunte de *N. Vázquez*)

Jo os explicaré tot lo qu' aquell objecte li recordava.

Li recordava que l' any 58, quan ella ja 'n tenía 31, per fi lográ entussiasmar un home. Era al Liceo, al ball de la Candelaria, un ball, segóns ella, may vist, imponderable, com no se 'n fará cap més. Es veritat que, aquell home, llavors jove y *lechuguino*, tenía ja fama de ser l' home més lleig del mon; pero... ¿y qué hi vol dir... si la qüestió está en veure ab els ulls del cor? El cas es que, segóns ella, va estar amabilíssim, eloqüent, entretingut y tan entussiasmat que no volía deixarla, si ella no 's treya aquell antifás de vellut negre que li amagava 'l cel qu' ell endevinava judicant per la barbeta, la boqueta, els clotets y 'ls ullets que podía contemplar; tan galant, tan fi, tan espléndit, que li regalá aquell cucurutxo, *haute nouveauté* del día, ple de confits riquíssims, deliciocíssims, com are no 'n fan.

Ja sé que tot aixó passá en poch més d' un' hora; un' hora que va semblar á l' Amelia una exalació, un instant de Paradís; pero també es cert que durant ella, va parlar per quatre, va viure per vint, va gosar per cent. Y sé que, allá á la matinada, avants de somniar que volava abrassada ab un ánima blanca é inmensa, se va refermar en el propósit de compareixer á la cita que 'l galant li havia dat pera 'l Pireo, y, un cop allí, compláurel trayentse la careta per no ferlo glatir més.

Y vingué 'l ball del Pireo, y ella comparegué á la cita tota frisosa d' emociôns novas, ab aquella sed insaciable d' ideal ab que s' inicia l' amor en els cors verges. Empesa per aquest afany, va escometre al *lechuguino* apenas el va veure, va treures la careta en quant aquest li demaná. Y si se li glassá la sanch fins casi perdre 'l mon de vista al llegir en la cara del galán un gesto de desilusió, si aquella nit acabá per ella d' un modo terrible, y, al trobarse sola, l' Amelia plorá de rabia y motejá mil voltas al lleig de *rebuig* y no sé qué, una esperansa vaga, estranya, com fa de primera hora del vensut, vingué á sostenir son esperit y li lligá las mans quan tractá de llensar aquell cucurutxo.

Pochs días després, s' alegrava de sa indecissió. Pe 'l carrer va rebre una afectuosa barretada del *lechuguino*, y, desde aquell moment, aquella esperansa tan vaga comensá á perfilarse, concretantse á la fi en aquesta exclamació: «Poch á poch, de mica en mica, hi veurá clar. Tornará, tornará.» Y durant deu ó dotze anys, centenars d' altres cortesías igualment afectuosas van anar sostenint aquella esperansa de retorn. Finalment, el temps va anar esborrántla, pero l' Amelia, llavors s' aconsolá, pensant que si ella s' havía quedat soltera, ell s' havía quedat conco; que si ella s' havía anat fent vella, ell no havía envellit pas menos; que si ella s' havía dat á l' Iglesia, ell havía anat fentse assíduu á la missa d' onze y á las Quaranta horas. Y aquest paralelisme de vida tenía per aquella velleta un no sé qué de constancia amorosa molt refinat y secret, que li omplía 'l cor y li feya batre ab més forsa, cada cop que, á la porta de l' iglesia, se saludavan un y altre, cada cop qu' ella contemplava aquell cucurutxo, vell testimoni del goig més gran de sa vida.

¡Si 'n contenía donchs de poesía, si n' hi recordava de cosas aquell tros de cartró ranci! Lo menos dols qu' arribá á guardar foren aquells confits riquíssims, deliciosíssims, com ara no 'n fan.

Narcís Oller.

Comentari (per *R. Miró*)

—¿Saben, senyors, qu' es extrany?
¿Saben qu' es extrany aixó?
Com menos *crema* un cigarro,
més fa *cremá* al fumadó.

L' ÚLTIM SISTEMA

Un mestre d' estudi fa algunas preguntas á un noy procedent de un' altra escola, desitjós de coneixer els punts que calsa.

—Vamos á ver—li diu:—extraiga usted el cuarto del núm. 228.

El noy se queda com alelat davant de la pissarra.

—El cuarto del número 228—repeteix el mestre.

Y 'l bailet, no sabent de que fer mánegas, y gratantse l' orella murmura:

—Oh, 'l quarto... no 'l sé pas. Al altre estudi contávam per céntims.

J. V. Pons.

PENSADA

D' ensá que habitas, Pilar,
á n' el pis de sobre 'l méu,
no 't pots pas imaginar
l' inmens qu' es lo méu penar
al coneixe 'l trepitj téu.
Al sentirlo, hermosa, jo,
encisat aixeco el rostre,
y exclamo ab boja passió:
¡Quin panorama mes bó
si fos de vidre aquest sostre!

Joan Vía.

LO MISSATJER

HISTORIA EN VARIAS MISSIVAS

Pel correu

«Encantadora María:
Quan tingas una ocasió,
buscant el més próxim día,
me remets, sens dilació,
aquell colom missatjé
que 'm guardas á casa téva;
perque ab ell t' enviaré
la millor noticia méva,
la del tan esperat día
que tornaré de ciutat
y una que no 't dich, María,
plena de felicitat.
¡Adéu! Reb en eixa carta
d' en Pau Guerra 'l gran amor.
Que l' ausencia gens t' aparta
del séu enamorat cor.»

—

Contestació correu

«Pau del cor, lo missatjer
colom, ton amor t' envía;
ab cuydados estaré
fins que retorni.

MARÍA.»

—

Pel colom missatjer

«María, bella estimada:
Reb del téu enamorat
la noticia que casada
vas á ser molt aviat.
Si 'm surt tot mitjanament,
seré l' home de la terra
més felís el mes vinent,
puig ens casarém:

PAU GUERRA.»

—

Uns dias després, pel correu

«María: Mon estimat
missatjer, envíam prompte,
puig del día destinat
per casar'ns te daré compte.
Vull que de nostra ventura
siga 'l bell colom, el *clau*.
Que arribi á mas mans procura,
ben aviat: soch tot téu.

PAU.»

—

Contestació á volta de correu

«Pauhet: Va ser tan sens mida
l' alegría que 'm portá
ton colom, que desseguida
vaig dir:—ho has de celebrá—
y á la salut de tots dos,
com la cosa ho merexía,
me 'l vareig menjá ab arrós
per celebrarho.

MARÍA.»

Per las copias,

A. DEU.

ACUDITS

Entre gent de fora.

—Estich molt cremat ab en Janot.

—¿Qui vols dir? ¿El carreter que fa 'ls transports del poble á Barcelona?

—Sí, 'l mateix: figúra't que quan me passa pel costat may me torna 'l saludo.

—Home, es clar: ¿no veus qu' es un *ordinari*?

—

Entre cegos:

—Escolta, Miquel: tu 'm tornas un ral y jo 't vaig deixar trenta céntims. Au, au, vingan els cinch que faltan.

—Bé, home: *no miris tan prim*—respon l' altreceguet.

—

En Pau, en ocasió de regalar un objecte á un séu amich, li diu:

—Home, jo t' he regalat moltas cosas; mes tu no m' has donat may res á mi.

—¡Cóm s' entén! No recordo una sola vegada que m' hajas entregat alguna cosa, que jo en cambi no t' haja donat las gracias.

LLORENS BONNÍN.

TANT SE ME 'N DONA

¿Desitjas maridarte?
No, no 'm sab greu, María;
al contrari, m' agrada ta ocurrencia.
Per mi no has d' anguniarte,
puig l' amor que 't tenía,
conservo ab la mateixa vehemencia.
Ja sé que tens conciencia
y si no m' abandona
ta estimació, 'l demés, tant se me 'n dona.

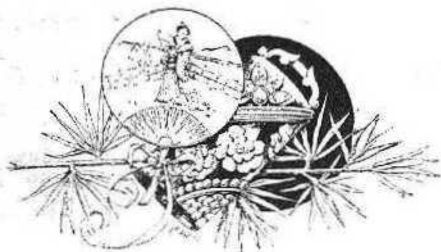
Que vingui l' ansiat día,
en que tu, encantadora,
engalanada ab blanca vestidura,
darás lo sí en mal' hora.
Jo 'l sentiré ab lo cor plé de tristura;
mes pots estar segura
que si algú se 'n adona,
faré veure que alló, tant se me 'n dona.

Tu, tan enjogassada,
¿sabrás ser respectuosa
ab ton marit com sant Ignasi mana?
¿O més d' una vegada
no sent molt vergonyosa,
lo tractarás de ximple y tarambana?
¡Recórda't de santa Ana
qu' era tan bona dona!
mes si no hi vols pensar... tant se me 'n dona.

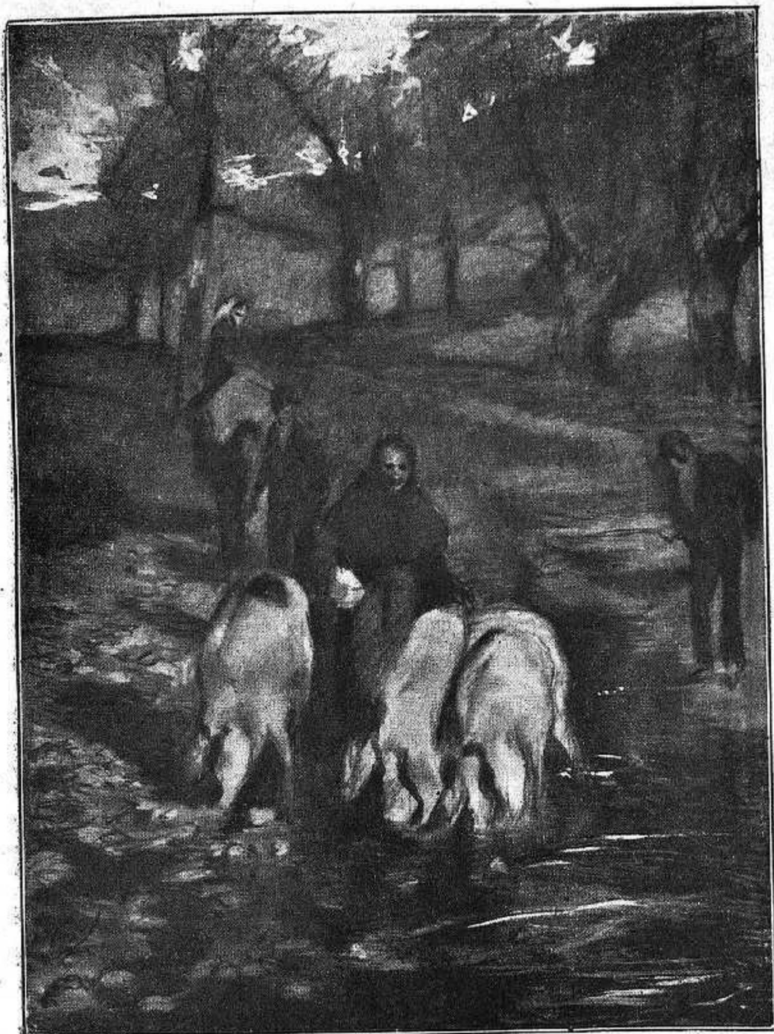
Al marit ab fermesa
sant Pau, diu que s' estimi;
aprécial donchs, que ab ton amor s' encanti;
mes quan de ta bellesa
ell se cansi y no 't mimi,
lo deixas y 'l dimoni que l' aguanti.
Pensa ab mi y no t' espanti
lo que m' haurás fet, dona,
perque ja del passat, tant se me 'n dona.

No ets tu de las primeras
que la fortuna ansías;
cása't y la tindrás, la qüestió es viure.
Serán molt passatjeras
per cert las penas mías,
que després de plorar, sempre ve 'l riure
y mentres sigui lliure
de rendirme á tos peus alguna estona,
del téu home, y del mon, tant se me 'n dona.

AMADEO DORIA.

CAMPESTRE (per *J. Mir*)

L' abeurada dels gudays

EL PRIMER DIÁLECH

L' escena representa un jardí que 's pert de vista, pero molt mal cuydat. Cap Oliva, ni cap Piera, ni cap Aldrufeu, hi han posat may la ma.

En el segón terme y al mitj de l' escena, una pomera que fa pomas que tenen mil gustos y cap de dolent; pero pobre del que 'n menja; ¡ay que tinch! ¡ay que tinch! y lo treuhen del jardí á cops de sabre.

De bestioletas, bestias y bestiassas n' hi ha en el jardí més qu' un foch no en cremaría, pero nó solzament no 's veuhen, sino que ni menos se senten cantar, ni xisclar, ni lladrar, ni bramar; saltan, ballan, s' empaitan, se fan festas ab conseqüencias, pero tot aixó sense que l' home y la dona que prenen part en aquest diálech n' haguin esment.

Personatjes:
A.
E.
I. O. y U. *no surten fins que 'l diálech s' ha acabat.*

De tant en tant atravessa l' escena una serp que sempre fa llangotas, al principi d' impaciencia, y al acabar de satisfacció, cayentli la baba y tot.

Edat de A: uns quinze minuts, pero representa uns vint anys.

Edat de E: uns quinze segóns, pero representa QUINCE ABRILES.

A y E portan vestiduras enterament iguals: d' istiu, pero d' istiu rigurós, tal com anavan quan se varen coneixer lo nostre pare Adam y la nostra mare Eva. ¡Com que á la qüenta ell es Adam y ella es Eva!

Escena 1.ª y única

Al aixecarse 'l teló, Adam, que acaba de fer una siesta y encare no té els ulls ben oberts, té la ma al pit contantse las costellas y després de repassar el compte fins á set vegadas, se convens, ab gran tristor, de que n' hi falta una de costella.

Després, molt resignat, estira els brassos (se DESPEREZA, *que diuhen els*

Profecías pel sigle xx (per *G. Cornet*)

El foraster, al arribar á Barcelona, preguntará:
—¿No hi ha cap convent aquí?
—Sí, senyor—li respondrá un municipal—encare n' ha quedat un: es aquell de allá lluny!...

castellans) y fa un badall horrorós, deixantshi anar, cregut de que está tot sol.

Eva, que s' está pentinant ab els dits, al sentir aquell badall tan estrepitós, deixa la feyna y diu á Adam, molt cremada:

—¿Y ara? ¿Ahont n' hi han ensenyat de badallar d' aqueix modo davant d' una senyora?

—¡Com que jo 'm figurava que estava tot sol! ¡Escolti, escolti! ¿Y vosté ahont ho ha aprés aixó de presentarse als homes ab l' uniforme d' anar á pescar refredats?

—¡Pot ben enrahoná vosté!

—¡Es que jo soch á casa méva, y puch anar com me dongui la real gana ¿Pero d' ahont ha sortit vosté?

—¿Qué sé jo, pobra de mi? Jo aquí no hi he vingut, sino que m' hi han portat. ¡A la qüenta soch persona manada!

—¿Qué m' explica á mi? ¿Qué 's pensa qu' he caygut d' aquell arbre? *(Referintse á la pomera.)*

—¿De quín arbre vol dir?

—D' aquell que hi ha aquell lletrero que díu «*Vedado*».

—¿Y qué vol dir *vedado?*

—Vol dir: «Míram y no 'm toquis».

—*(Acostantse á Adam:)* Pero ¿per qué no 's pot tocar?

—¡Perque ho ha manat aixís qui pot manarho!

—Pero ¿per qué ho ha manat? *(Acostantse més.)*

—¡Ay, ay, ay! ¡Fássim el favor de no acostarse tant.

—Pero ¿per qué?

—¡Es molt preguntona vosté!

—¿Que li sab greu que li enrahoni? ¿que li faig por per ventura?

—Por, no senyora, pero no 'm fa gens de goig.

—Pero ¿per qué?

—Perque, perque...

—¡Digui, digui!

—Perque té aquesta veu que fa pessigollas, y aquests ulls que...

—¿Que, qué?

—Que, que... ¡'m deixi está en pau, veliaquí!

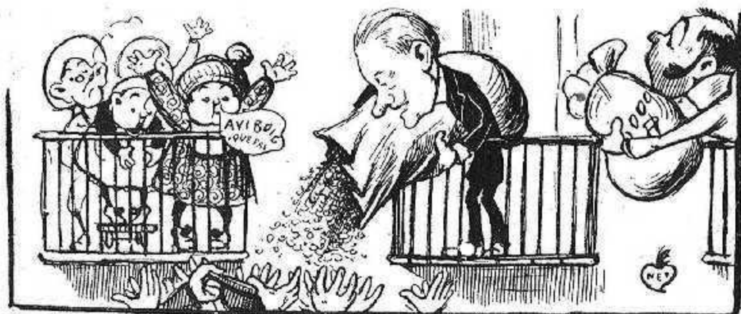
—Allavoras estigui bonet y ara dissimuli.

—Pero ¿ahont anirá tota sola per aquests mons de Déu?

—*(Ploriquejat:)* ¡Com que vosté m' ha tret!

—¡Aixó no es pas veritat! Vinguim aquí dona, vinguim aquí. Aixuguis aquestas llágrimas, y segui aquí al méu costat.

PROFECÍAS PEL SIGLE XX (per *G. Cornet*)

D. Manuel, embafat de ser rich, tirará tota la ginesta pel balcó.

—Tantas gracias, no estich pas cansada; lo que m' haji de dir díguimho, que tant bé ho sentiré asseguda com dreta.

—¡Segui, dona, segui! ¡Deixis de compliments!

—¡Com que vosté m' ha dit que no feya goig!

—Jo volía dir que tenía por d' enamorarme de vosté, y era una por ben fundada á la qüenta, perque, perque...

—Digui, digui, que ningú 'ns pot sentir.

—Perque, perque ja me n' he enamorat com un animal.

—¿Pero de que s' ha enamorat?

—D' aquesta cabellera, d' aquests ullassos, d' aquest nasset, d' aquesta boqueta, d' aquestas manetas, d' aquests peuhets, y sobre tot d' aquest total.

—¿Que no s' ha burlat de ningú avuy?

—*(Entussiasmat:)* ¡Ni avuy ni may! ¿Me vol fer la caritat de pendre assiento?

—*(Asseyentse:)* ¡Tinch sed!

—¡Vosté demani! ¿qué vol pendre per ferse passar la sed?

—Una poma, que ja ho diu el ditxo.

(La Serp se cargola tres vegadas en senyal d' alegria y fa una llangota que n' hi ha un tip.)

—Vosté no 's mogui d' aquí, que jo n' hi aniré á buscá una de poma de la millor pomera que trobi.

—¡Aixó sí que no! ¡no ho vull de cap de las maneras que per mi 's cansi ni poch ni molt!

—¿Pues qué vol, filla méva?

—¡Una poma de las d' aquell arbre!

—*(Esgarrifat:)* ¡Déu no 'ns en guard y María Santíssima! Aixó sí que no pot ésser de cap de las maneras.

—Pues digui que vosté no m' estima; la primera cosa que li demano ja me la nega.

—Demanim qualsevol altra cosa, dona.

—Ha d' ésser una poma d' aquellas y vull que vosté me la culli.

—¿Qué jo la culli? Encare que 'm matés no la culliria.

—¡No en parlém més! *(Aixecantse molt resolta.)*

—Pero ¿qué va á fer ara?

—Anarmen á rodá mon, ¡perque veig que vosté no m' estima!

—¡Més que á la méva vida! ¡Escolti, dona, escolti! Pero ¿qué li ha agafat ara? ¿Per qué aquesta poma ha d' ésser de la pomera en que hi ha el lletrero?

—¡Es un capritxo!

—¿Es á dir qu' es capritxosa?

PROFECÍAS PEL SIGLE XX (per *G. Cornet*)

L' *Orfeó Catalá* 's dedicará á donar vetlladas de un carácter nacional molt accentuat.

—¡Soch dona!

—*(Molt trastornat, pero menjantse á Eva ab els ulls:)* Ja li dich jo qu' estém ben frescos!

—Fem una cosa, ni la téva ni la méva, partím la diferencia: la poma la culliré jo, pero vosté 'm fará esqueneta.

(Al veure Eva que Adam está indecís, li posa 'ls brassos al coll y com un xay lo porta fins dessota de la pomera; com un xay lo fa ajupir; ella li puja á sobre l' esquena; arrenca la poma; s' hi fa á mossegadas, se 'n menja la meytat y plora que plorarás, demana y suplica á Adam que 's menji l' altra meytat. Ell que no, que no y que no, fins qu' ella enjega l' infantería, la cabalíería y l' artillería y tot. Tracta á Adam de tu, li fa una abrassada de las que casi escanyan, y li fa un petó d' aquells que calan foch á la carn, als ossos, á las entranyas y fins á l' aygua y á la sanch y als humors que tenim dintre del cos.

Y veliaquí que com que la poma ha perfumat la boca d' Eva, el perfum se n' hi en va en tren directe cap al cervell del pobre Adam, que 's menja l' altra mitja poma, y ¡¡¡patatúm!!!

***

Ara ve quan á la Serp li cau la baba, quan Adam y Eva senten esgarrifansas de fret y quan ab fullas de figuera ella se fa una bata, y ell una capa madrilenya, y un cop vestits, ¡ay qué tinch, ay qué tinch!, y 'ls treuhen de casa á cops de sabre.

ALBERT LLANAS.

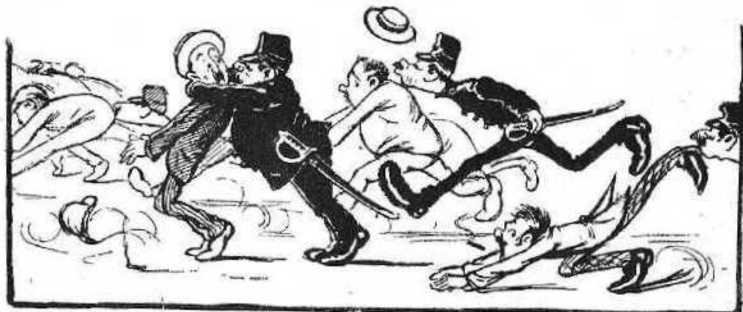
***

—Preguntas,—¿qué dirém?—veyentnos cada día.
—No res, dona, dirém.
Y ¿qu' hem de dir, bojota?
(¡Quí ho diría!
nosaltres no parlém.)

Nosaltres som més sabis.
Béu fit á fit els ulls y aprop els llabis,
els cors batent á un temps, y ens entendrém.

J. PUIG Y FERRATER.

PROFECÍAS PEL SIGLE XX (per *G. Cornet*)

Res de garrotadas ni cops de sabre; la policía s' esbravará donant abrassadas y petóns als transeunts.

ÍNTIMA

Casi sempre ab alegría
á festejarte venía,
quan lo téu xicot vaig sé,
perque 't veya
guapa y creya
que m' estimavas també.
Quan á ta casa arribava
ab gran passió t' abrassava
y 't deya:—¿M' estimas?—Tu
responías
tots los días:
—D' aixó 'n pots estar segú.
—¿No m' enganyas, vida méva?
—No t' enganyo, soch ben téva,
fins t' ho juro si es precís,
contestavas,
y 'm deixavas
convensut y molt felís.
Mes després de cop y volta
y ab la més gran poca solta
á un altre vas estimar.
De mi 't reyas
y fins deyas:
—El disgust l' ha de matar.—
Y ja ho veus, encar respiro
y visch tranquil, no deliro
á pesar del téu rampell,
que de donas
més bufonas
y ab més cor n' hi ha un reguitzell.
Tu ets felissa fent ta vía,
jo he sentit gran alegría
sapiguente al fi olvidar
ab paciencia,
qu' es la ciencia
que més costa dominar.

L' AVI RIERA.

EPIGRAMAS

—Estém molt mals—deya en Coca,—
Jo ab prou feynas puch menjá.—
Y té rahó, puig temps ha
que té un tumor á la boca.

—

Perque quedá viuda y pobra
la Carme, tothom ne fuig;
y ella, qu' ho comprén, exclama:
—¡No tinch consol de ningú!

—

—Avuy ha caygut al mar
el noy gran de ca 'n Saldoni.
—¿Y 'l metje que diu?
—¿Que diu?
que 'l pobret ha begut oli.

A. DEL SINGLOT.

MANXIULAS

Lo día que 'm vas deixar
se pensavan que 'm moría
perque 'm van veure plorar...
¡Y 'ls tontos no van pensar
que plorava d' alegría!

—

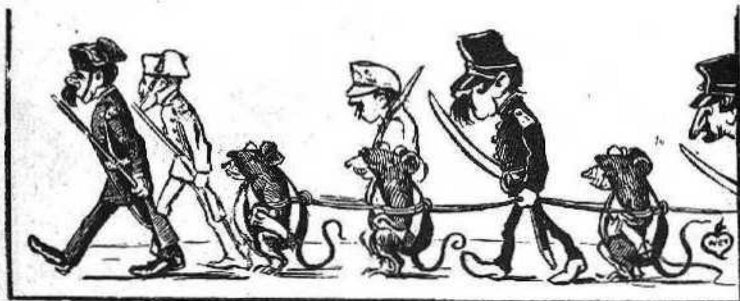
¿Dius que no tens enemichs?
¡Lo dimoni que ho entenga!
¿Quín enemich vols més gran
que la téva propia llengua?

—

A la noya que jo estimo
li vull dir sens que s' ofengui
que ja que soch son esclau,
si vol fer diners, que 'm vengui.

LLUIS SALVADOR.

PROFECÍAS PEL SIGLE XX (per *G. Cornet*)

Lo únich que no ha de veure ningú ni en el sigle xx, ni en el següent, ni may, es aixó.

LA EPÍSTOLA DE L' AVIA

A la Pepeta Rusinyol y Rosés.
Barcelona.

Filla de la méva filla:

Donchs que demá 't casas, ¡benehida siga l' hora en que ho fassis!

Jo no podré venirhi á casament; ja sabs que las camas no m' aguantan. Pero si, aytal com m' escríus, tens el desitj de qu' estiga al téu costat quan dongas el *sí* sagramental, ja hi estaré si portas allavors aprop del cor, entre carn y roba, aquests mots que t' envío, y en els qu' hi poso tota l' ánima.

Potser avuy, ingénua com ets, no trobarás oportuns tots els consells que vaig á donarte; pero, días á venir, has de convéncer't de que no n' hi ha cap d' inútil, sino molts d' omesos, puig qu' es impossible reunir de cop y volta la méva experiencia de muller virtuosa, de mare entranyable, d' avia que té set fillas casadas y de dona que sent batre 'ls cors de tres generacións......

Crech lo que m' has dit moltas vegadas, roja de vergonya y tartamudejant de primer, decidida y precipitadament al final: qu' estimas al promés. Pero, bé, ¿estimarás al marit? ¡Estimar al marit! Vetaquí la columna mestra de la casa que t' espera ab portas y balcóns oberts de bat á bat. ¡Ay, conhort de la méva vellesa! Si algún día arribas á no estimarlo, podrás dir alló de «Todo se ha perdido...» fins lo que 'l general derrotat salvá. Lo trist, lo desesperador, es que pots arribar á no estimarlo, contra la téva voluntat mateixa. Tu deus pensar: peró ¿es possible que deixi de volguer al home que avuy ompla tota la méva vida? Es possible, ángel d' ignocencia, ¡y tan possible! ¿Cóm? ¡Quí sab! Son tantas las causas que poden obligarte á que l' aburreixis, que no 'm veig ab cor de dírtelas totas. Tingasne prou ab saber que l' amor, com tot lo més dols, si 's menja sense cordura, embafa. Mes per acabarte de convéncer de las dificultats que ofereix aquest punt, no oblidis, per altra part, que 'l matrimoni es una balansa que té al platet dels pesos l' amor de la dona y á l' altre 'l del home: sota del téu plat hi ha 'l dimoni; sota del altre el mon y la carn; ja compendrás que seguint aquesta comparació, per assegurar la felicitat la balansa ha d' estar sempre á nivell; si 'l téu home es lleuger, pósahi pochs pesos al téu plat; si es enganxós, impertinent, pesat, carrega el contrapés. Procura por-

Modas (per *J. Lluis Pellicer*)

¿Han vist moda més estrafalaria que la de gratarse anant pel carrer?

tar la cosa d' un modo que ni ell caygui may al carrer ni tu als brassos del diable. Y, sobre tot, en aquest cas evita 'ls extrems.

Sigas honrada y no vulguis saber may perqué ho ets; la honra es com una nina de porcelana: si la trencas per mirar qué hi té á dintre, veurás tres cosas ben tristas: qu' á dintre no hi ha res, que no 's pot tornar á afegir sense que d' un modo ó altre 's conega la soldadura y que quan una nina no es ben sencera 's llensa al quarto dels mals endressos ó al carrer, perque hi jugui la canalla dels pobres.

Celebritats municipals (per *M. Moliné*)

Qui no vulga pols que no vaji... á presidir corridas.

No medeixis ni comparis may la téva virtut; això es ó no es; y si es, es sempre igual. D'aquella balansa que 't deya, la téva virtut n' es el punt d' apoyo; ¡ves, donchs, si per la téva felicitat es important qu' estiga ben ferma!

Per disculpar las tévas faltas—que totas ne fem cada dia y cada nit—no diguis may: «Fulana es prou honrada y respectada y decent, y també ho fa això.» Pensa qu' aquella es bona *á pesar* d' alló y que aquell *pesar* ella l' ha de sentir més que ningú quan s' adongui de la falta.

No 't repetiré que la netedat es mitja vida, pero 't diré que la dona que té neta la casa sol tenir una fulla de serveys sortint de bugada.

Sigas estalviadora, que 'l celler plé y la dona borratxa no pot ser, y nota que tots els qu' han fet fortunas las han fetas ó ab la dona... ó *sense las* donas; y *el téu* no 's podrá posar en aquesta última situació, si t' hi casas.

Tingas la costúm de fer totas las feynas de la casa, que val més que t' hi acostumis de grat, que no que t' hi hagis d' acostumar per forsa. Y en el séu gobern no 't refihis de ningú, perque com tothom sab que tu ets qui ha de gobernarla, tothom se refiará de tu, y aixís, si l' encarregas, será com si l' abandonas.

Si el téu marit es gelós, dónali ó no li donguis motíus pera duptar de tu, segons ell ho vulgui ó no: perque n' hi han que acaban per aburrir á quí 'ls dona gelosía y altres qu' aburreixen á quí no 'ls ne dona. Desseguida coneixerás á quin grupo pertany ell, si no oblidas un detall que vaig á donarte: els segóns, en las lluytas d' amor... ab sobre-cel, se senten inferiors. Sempre, apart, has d' excitar la gelosía ab oportunitat y bona fé; un' altra cosa podría resultar en perjudici téu.

Si el téu espós es un *me gustan todas*, no 't presentis davant d' ell ofesa y venjativa, ni suplicant y ploramicas, sino exuberant d' hermosura y gracia. Tu li has de fer entendre que 't creus ser la séva esclava, boy ensenyantli que mereixes ser la séva reyna; y per altra part, las llágrimas son un recurs molt gastat, que ja casi may fa efecte. Si quan ell s' esgarrihi no te 'l retorna la bellesa de la téva joventut, ja te 'l retornará la séva jove vellesa.

Fuig de tota discussió ab ell, y, quan parli, escólta'l admirada. Aixó li agradará molt y fará que t' espliqui cosas que, en altre cas, se callaría y se 'n aniría á esplicarlas als amichs ó á qui las entengués. Si té aficións artísticas, inicía't en art lo suficient perque ell te parli ab gust dels séus mestres y 't reveli 'ls séus projectes, que serán molts, y las sévas obras, qu' afortunadament serán menos. Si es un adorador de la ciencia, estudía ciencia ab fé, no més que per indagar las teorías d' ell, que has de creure ab fervor religiós. Si es un industrial ó un comerciant, párlali de las sévas operacións, encare que sigui ab poca solta, perque la cosa tampoch ne té gaire. Si es un obrer, en fi, fes veure que l' estimas, més que per res, per digne, per oprés, per mártir; renega dels burgesos y déixali ser un tirá téu.

HIPOCRESÍA EN CAMPANYA (per *J. Gómez Soler*)

La cayguda de la *Fulla*... sobre 'ls periódichs ilustrats

No diguis may d' ell res de mal ni exageris las sévas bonas qualitats; desalabar á n' ell es demanarne un altre de millor, y alabarlo massa es fer entrar als altres en recel y á n' ell donarli rahó perque no deixi 'ls séus defectes que, pochs ó molts, sempre 'n tindrá.

Si 't diu que Fulana es guapa, demóstrali, sense tussudería, que no ho es tant com ell diu; si 't diu qu' es lletja, no vulguis que ho siga tampoch tant, veyám si aixís, ab qüestións de gust, li fas perdre l' esma, y, no trobant cap plat extraordinari, 's queda ab l' escudella de cada día, qu' es el més barato y el més bó pel cos.

Procúrali comoditats á casa, perque veji qu' en lloch está tan bé com allí, y perque no anyori á sa mare, dona á qui haurás d' estimar, malgrat sembli que tot se conjura perque no ho fassis.

No li ensenyis may tot lo que vals com á esposa y com á dona; guárdali sempre nous atractius de la téva bondat y de la téva bellesa que fassin etern el misteri, el gran aperitíu del cor.

Quan vulguis alguna cosa, insinúali al dematí, demánali á la tarde y prégali á la nit. Si aixís no consegueixes res, déixaho correr y no 't fassis pesada, qu' es la classe de dona que fastigueja més aviat al home.

Estudía las sévas costúms, enmótlla't ab las que t' agradin y modifícali las altras per procediments ben indirectes, que si ell s' adonava dels téus propósits, l' amor propi no li permetería fer lo que 'l bon sentit y 'l téu amor li aconsellessin.

No surtis gayre, y menos sens' ell, que si á casa téva com á reyna ets inviolable, al carrer, al extranjer, no ho ets, y convé que ho siguis. Y si á casa téva alguna amistat no 't reconeix aquesta condició, la expulsas dels téus dominis, fallantli la causa per procediment sumaríssim y privat. Això es: depressa y sense dir res á ningú, ni al téu senyor; això es lo prudent.

Ab tot lo que t' acabo de dir hi haurás pogut veure una sola tendencia: la de assegurar la téva felicitat com á muller d' un home felís. Donchs bé: quan tinguis fills, ríute'n d' aquests consells; si 'l téu home *els* estima, ja 'l tens ditxós y vensut per sempre. De la manera com tu els has d' estimar no te 'n puch dir res: d' això qu' ara no 'n sabs ni una paraula, desde 'l moment de ser mare te 'n sentirás mestra.

Per ara, segueix las mévas indicacións, supleix las que hi faltin ab bona voluntat, ab la experiencia que vagis adquirint y ab la imitació dels bons modelos, y no t' hi fixis ab la *epístola de sant Pau* que 't llegirá el capellá, perque l' home es una bestiola d' intencións tan diabólicas, qu' es impossible dominarlo ab los elements que 't puga oferir un pobre varó, tan ignocent, tan *pau*, qu' hagi arribat á sant.

Y ara, poncella d' aquests Rosés que jo 'n soch un empelt corgelat, Déu te fassi ben casada y encamini tos passos cap á mi, cap ahont jo soch, presidint una familia més nombrosa que la de sant Lluis. Vulga 'l cel que sápigas envejar la méva sort... com jo ara envejo la téva.

Ja haurás rebut á temps el present que t' envío. ¿Veritat qu' es mono? L' he fet arreglar y sembla nou; ab ell hi bressava á ta mare. Es la méva última ilusió ¡arribar á besavia!

Reb ab un petó un tros de la méva vida.

Ton avia,

TERESA MIRET DE ROSÉS.

Vilasar de Dalt 14 Octubre 1900.

E. MARTÍ GIOL.

ÍNTIMAS VULGARS

I

En la dolsor dels besos que tu 'm donas
hi sento un puntet d' agre.
Al apretar tos llabis en mos llabis
ni t' entregas ingénua, ni m' enganyas.
Y es que, en l' esclat d' amor qu' exteriorisas
per correspondre á la passió que 'm mata,
ó no hi posas prou art,
ó no hi posas prou ánima.

II

—Vos estiméu de bó; tindrém casori—
parents, amichs y hasta vehins ens deyan.
Mes la veritat del cas no la sabían
y es que l' amor aquell fou sols quimera.

—¿Ja heu renyit, tan aviat? Ja es fetje, vamos...—
els mateixos, al any, ens van di al veure'ns.
Mes la vritat del cas no la sabían,
y es que 'ns moríam allavors de pena.

No, la vritat ningú may l' ha sabuda;
sols nosaltres sabém ara, ab prou feynas,
que tot alló van ser quatre mentidas
que fins tu y jo vam arribá'ns á creure.

III

Els ullets negres ó blaus
diu que son ullets que parlan;
els d' aquesta dona son
verdosos y sense gracia:
els seus ulls no diuhen res
¡y quí conegués son ánima!

IV

No 'm vull dalir d' angunia y de tristesa
pels amors que se 'n van;
al darrera d' aquests ne venen d' altres,
tinch cor per estimá encare altre tant
y está vist y probat qu' es sempre l' últim
el més bó y el més gran.

V

¿Dius que tu per mi has mort y que t' olvidi
ja que tot ha acabat entre nosaltres;
que faré santament si no 't saludo
quan lo atzar ens coloqui cara á cara...?

Dius que tu per mi has mort y que t' olvidi.
Tan indigne ja 't sents que creus culpable
el conservar corrents de simpatía
ab quí t' ha volgut bé y ab tota l' ánima...?

¡Dius que tu per mi has mort y que te olvidi!
Si has deixat d' existir, donchs ¿qué t' extranya
que 'm descubreixi gravement al veure't
com aquell qui saluda á un mort que passa?

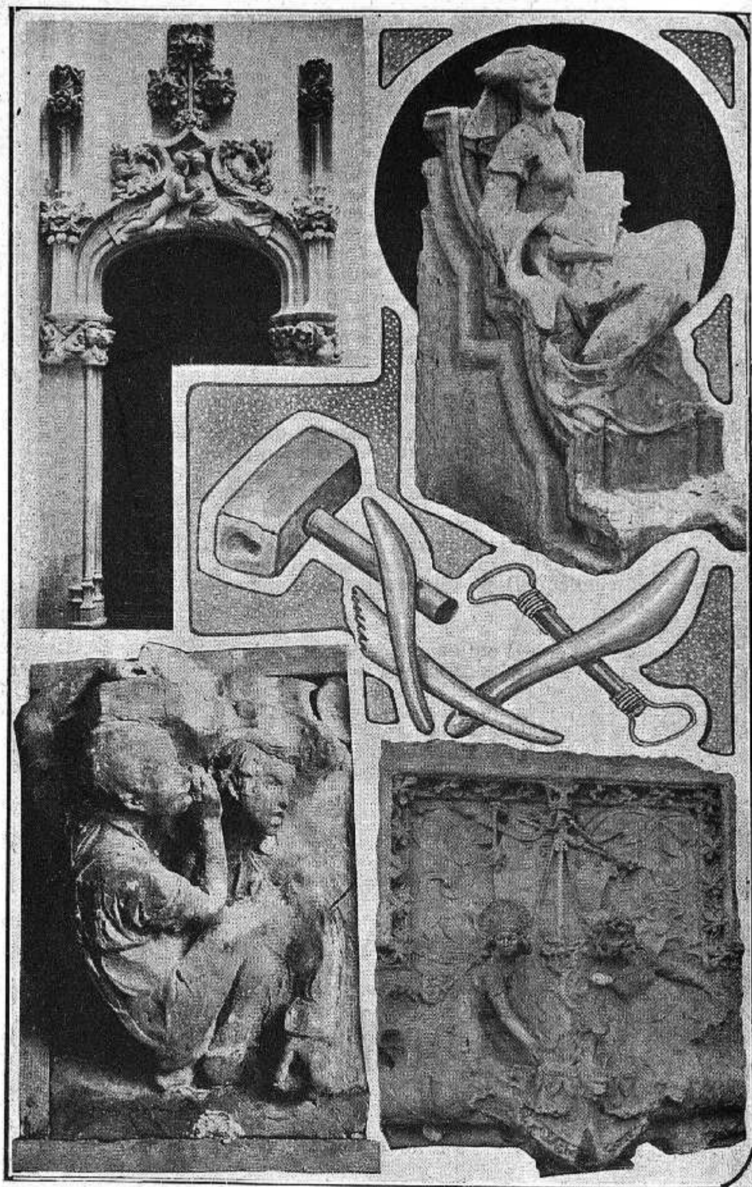
VI

—Veniu aquí, per favor,
mestres de patología;
diguéume: ¿qué hi tinch al cor?
—Lo que hi téns es un amor
sadollat de melangía.
—Lo que hi tinch es molt pitjor;
lo que hi tinch es pöesía.

J. Burgas.

ESCULTURA DECORATIVA (per *E. Arnau*)

L' anell de prometatje. (Adorno de una porta de Casa Ametller.)
¡Nyébit! (Fragment de un fris de Casa Macaya.)

La lectora. (Figura decorativa de Casa Ametller.)
América y Europa. (Fragment de xamaneya de Casa Ametller.)

LA FONT DELS MASOVERS

No devallém á la font
de la canella de marbre,
de rengleras de desmays
y flors de jardí preuhadas
hont beuhen els senyorets
ab la copa cisellada.
Aném amunt... més amunt...
¿Veus allá dalt? entre canyas,
s' escorra mansa la deu
d' aygua fresca y regalada.
Allí á la soca del olm
repenjats, mirant enlayre,
veurém tot el cel més blau
pel blau de nostra mirada.
Seguts en l' herbey humit,
ab els peus amoixant l' aygua,
sentirém al nostre entorn
esbatechs de tendras alas
y cansons y refilets
y alens frescos de montanya
que la vida aixamplarán
ab l' amor y l' esperansa.
Junts veurém boy ajassats
ab els llabis al toll d' aygua;
ab els llabis ben aprop
y alegroyas las miradas,
ens riurém dels senyorets
que ab la copa cisellada,
allá á la font dels desmays
se beurán las nostras babas.

J. Puig y Ferrtaer.

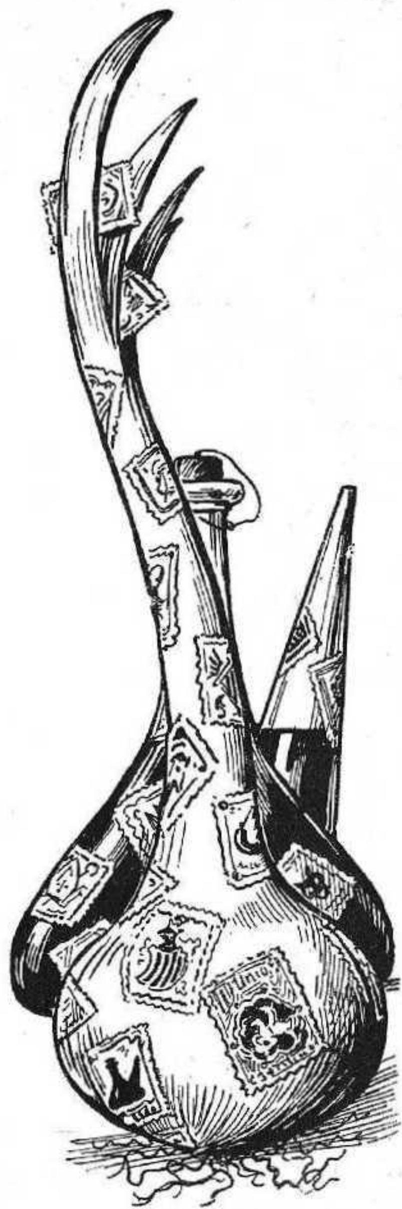
RECORT DE PARÍS

L' ACERA MOVIBLE

Le trottoir-roulant—
de Raoul Ponchon.

Roda acera voltadora,
roda del matí á la nit;
roda sempre, rodadora,
roda ab calma ó ab dalit.
Volteu, Russos y Francesos,
volteu, Xinos y Alemanys,
volteu, Italiáns y Inglesos;
volteu... pero deus las mans.
Volteu, may més joves qu' ara;
volteu en eix torniquet
y ¡alerta! perque 'us prepara
un timo lo pickpocket.
Ningú té d' arribá á l' hora;
de fer tart no hi ha pas po;
que cap pressa enmohinadora
no 'ns destorba á l' estació.
L' acera no es com la vía
del carril, no 's fa may tart!
Volteu sempre ab alegría,
volteu, que no ve d' un quart.
Volteu, tot fenthi la rua
damunt d' aquesta serpent
que 's vol mossegar la qua

Cebetes del any (per *M. Moliné*)

La dels sagells.

El porter de la Gloria (per *R. Miró*)

—No sé pas que ho fá: quants més convents á la terra, menos feyna aquí dalt.

nit y día, eternament.
Cad' hu hi troba joya inmensa
en tan interessant joch;
volteu; ara recomensa
—¡Noy... bitllets per un badoch!
Cert es qu' eixa plata-forma
la maleheixen els vehíns
perque ab son soroll enorme
els destorba dels séus fins.
Si 's quedan á casa seva
s' hi troban atabalats,
¡aquest rodar sense treva
á tots els té mitj locats!
Mireulos; la caravana
rodant, davant dels balcóns
á tots els hi ha tret la gana
y 'ls trenca las oracións.
¡Ay! ¡pobres vehíns del Sena!
aquest joch espiritual
vos trastorna, 'us dona pena
tot y sent intelectual.

Joseph White.

VIOLÍ DE LLUNA

(de Albert Giraud)

L' esprit del trémol violí
ple de silenci y d' harmonía
dins de sa caixa fantasía
un fantaseig que no sab di.
¿Quí fará ab bras dolorit, quí,
vibrá en la nit de llarga vía
l' esprit del trémol violí
ple de silenci y d' harmonía?...
La lluna ab raig calmós y fi,
que té dolsuras d' agonía
acaricía ab l' ironía
com lluminós arquet divi
l' esprit del trémol violí.

Virg. d' Alax.

LAS ÚLTIMAS FADAS

A trench de día vam sortir de casa.

Las primeras horas del matí las passarem trascant pels cimals pelats, respirant l' ayre fresch, sanitós, contemplant desde aquella alsaria sublím, la vall extesa á nostres peus. Veyentho tot avassallat, dominantho tot ab una ullada, nos creyam gegantíns, tan gegantíns com las montanyas. Nostres cors s' omplían d' una majestat robusta, sentíam la forsa feréstega d' uns deus salvatjes, fills de las penyas duras, germáns de las áligas. Folls pel deliri d' anar amunt, amunt, avansavam escalonant rocassas, arrapantnos á las herbas, clavant las unglas á terra, pantejant, plens de dalit. Semblava que volguessim estripar ab un cop de ma la gassa blava del cel inmens y contemplar de fit á fit els misteris més grans, las fondarias infinitas de l' Univers desconegut... Mes... ¡oh pretensións fonedissas de la imaginació esbojerrada! nos vam tenir d' asseure, rendits, impotents.

Un tros avall, en una afrau estreta, hi negrejava un bosch de pins, salvatje, ple d' un misteri impenetrable. Ens hi vam dirigir: allí reposaríam millor. Teníam de baixar per un córrech dret qu' esglayava.

—No podrém,—vaig insinuar.

—Si, sí... Somi,—me va contestar el méu company ple d' energía.

Y comensarem á escórrens per aquell córrech format per l' aygua de las neus... Y baixavam poch á poch, despenjant darrera nostre una pluja de pedras y terrossos que, rodolant y rebotent d' aquí d' allá, nos seguía y 'ns avansava, saltironant avall... avall.

El bosch espés, casi impenetrable, brunzía majestuosament. L' aroma salabrosa dels pins ressechs aixamplava nostres pits. A primer moment, la quietut, el misteri grandiós del bosch se 'ns imposaren.

—No hi podrém entrar,—vaig dir al méu company.

—Es aquí que deu ser tan espés y ple d' herbotas, més endins no ho será tant... Fiquemshi... fiquemshi.

Y comensarem á penetrar per aquell bosch verge, relliscant per sobre la pinassa, esgarrinxantnos els vestits y apoyantnos ab una soca y un altra soca. El bosch udolava tristement, ab un udol llarch, magestuós, qu' imposava.

—Tu, tu... prou; aturemnos.

—No; endins, endins;—va contestar el méu company decidit.

De cop vaig tenir un ensurt. Darrera méu vaig sentir un sospir delicat... dols.

—¿Has sentit... tu?—vaig demanar ab la veu apagada per l' espant.

—No he sentit res... Aném més endins. Aquí de segur que may hi ha estat ningu.

Y seguirem relliscant per sobre la pinassa, apoyantnos en una soca... y un altra soca. Al cap d' una estoneta, tots dos vam decidir aséurens.

—Ens perdrém,—vaig advertir.

—Tirant per aquí sempre sortirém á la vall,—va contestarme l' amich ab seguretat.

—No ho sé... ¿Y si 'ns trobém ab una timba?... Potser tindrém d' entornarnos per ahont hem vingut.

Silenci llarch. Pantejavam de cansanci y d' emoció. Una tanahor fonda, llunyana, nos va gelar la sanch...

—¿Trona?—vaig preguntar aturdit. —Una tempestat aquí dalt fóra terrible.

El méu company no 'm va contestar. Estava blanch com el paper, inmóvil, ab els ulls fits en

LE RACCOMMODEUR DE FAÏENCES
(Quadro al oli de *A. Fabrés*)

un tronch. Vaig seguir sa mirada... ¡Ah, qué encantadora! Una dona hermosa, de pell nevada, cuberta per una gassa rosa, casi transparent, nos mirava ab tristesa... ¡Qué suaument pantejava aquell pit, níu de dolcesas, sota la gassa fina! Tot jo 'm vaig extremir de goig.

—Anemhi...—Y 'm vaig aixecar dirigintme cap á ella... Ab pas lleuger la dona fugí uns arbres més avall y torná á contemplarnos ab aquella tristesa de avants y nosaltres ens hi atansarem altra volta, y ella, lleugera com un aucell, saltá uns arbres més avall.

El bosch ja no brunzia; arreu s' escampava un refrech sedós, suau com música divina. La flayra dels pins ja no embaumava l' ayre; perfúm delitós, inconegut, omplía nostres pits. Entre una boyrina que s' ajeya casi á flor de terra, se veyan dansar, en religiosa sardana, donas de carns nevadas, de figuras hermosas, de cabelleras d' or... ¡Oh Déu, quín somni! En un recó tan aspre aquell quadro deleytós, ple de suavitats de dona.

—¡Company, anemhi!—vaig exclamar... y correguerem cap á ellas... Mes una veu dolsa, sortida de no se ahont, ens va aturar.

—No vinguen, no... Deixeunos... No 'ns treyeu l' últim recó de mon que 'ns queda... Som las fadas de las terras verges, may trepitjadas pels peus impurs de l' home. Entornéusen, mortals; deixeunos solas.

Mes nosaltres no escoltarem aquella veu, y sentint rebullir per nostras venas la passió salvatje, nos posarem á correr cap á ellas. Y ellas ab mística dansa, confosas entre la boyrina, fugian... fugian, voltant al compás d' aquella música sedosa, celestial... Y nosaltres no las deixavam y las perseguíam relliscant per sobre la pinassa, apoyantnos en una soca... y altra soca, folls, plens d' un amor de foch. A la fi, vam veure 'ls raigs daurats del sol, atravessant l' atmósfera, endinzarse majestuosos fins al fons de la vall. Una timba esglayadora 'ns privava d' avansar. La vall abaix de tot floría pálida, boyrosa, quieta, ab un repós fondíssim.

Y la música sedosa seguía entreteixintse damunt nostre com els refilets llunyans d' un vol de rossinyols perduts entre l' espay... La boyrina blanca

GRANADA.—PUESTO DE FRUYTA (Dibuix de *T. Moragas*)

s' allunyava amunt, amunt, plena de cants, d' harmonías... Ellas anavan dansant entre la boyrina... ben enlayre... Y la boyrina anava atapahintse y aviat se convertí en un nuvolet que 's feu petit... petit... fins que desaparesqué... endins, penetrant per l' atzur puríssim ab la suavitat d' un suspir.

No vam sentir més aquella música sedosa. Com despertant d' un somni el méu amich y jo nos vam trobar l' un al costat del altre. Al fons la vall; á sobre la volta inmensa, serena, plena de llum.

—¿Qué hem fet?—vaig demanar ab tristesa. El méu amich va enconjir las espatllas.

—No ho sé,—va contestar feblement.

La conciencia 'ns remordía. Folls, cegats per un amor de foch, havíam penetrat per terras verges de petjada humana. Desd' aquell instant, el silenci, el repós, el benestar havían fugit d' aquell bosch per sempre. L' home ja 'l coneixía, ja l' atormentaría ab sas mans profanas. Las fadas que conservavan sa puresa havían sortit del mon cavalcant en la boyra fina, dansant al compás de la música sedosa... ¿Ahónt deurían anar? Sens dupte á altres mons més verges que 'l nostre. Adéu encants, adéu poesía; l' home ja era amo de tot.

Y nosaltres cap-moixos, sentint el trist remordiment de qui ha comés una profanació, vam tornar á atravessar aquell bosch misteriós, feréstech, qu' havent perdut tota sa puresa, odulava extremintse impetuosament, majestuós, casi amenassador al pas del ventijol fresquívol de la tarde que ja comensava á caure.

JOAN OLLER Y RABASSA.

QUADRET

A ma nebodeta
Leocadia Ferrer y Riera

En xich bressolet,
niu de la ignocencia,
dorm un angelet,
sa mare lo vetlla.
Tres días fa ja
qu' en sos llabis tendres
no s' hi ha dibuixat
un somrís alegre.
Tres días d' angunia,
de doló y de febra,
que una pobra mare
no dorm ni sossega
y ab els séus cuydados
y 'ls de la ciencia
á la mort traydora
disputa sa presa.
Tot bressolejant,
cantant la non-neta,
la son y 'l cansanci
á la mare vencen;
mes no dorm tranquila
puig son pit panteja,
té 'l cor oprimit,
sos ulls llagrimejan
y tristos insomnis
bullen en sa pensa.
Enfront li apareix
la mort que feréstega,
ab la dalla al bras
y ab sonrís que gela,
ve á segar la vida

LA PIPA (per *A. Cardunets*)

—Ben mirat, la pipa es un' arma de foch, que serveix per matá 'l temps.

L' ENSAIG (Apunte de *M. Quevedo*)

de la pobra nena,
qu' es part del séu cor,
qu' es sanch de sas venas.
Al bressol s' atansa
la mort ab cautela;
son bras descarnat
ja la dalla aixeca;
s' hi aferra la mare
y lluyta, forceja,
fins que ab crit de l' ánima
diu:—¡Es méva, méva!—
Tan forta impresió
al punt la desperta:
son primer esguard
es per sa filleta;
veyentla al bressol
'hont dormida resta,
gracias dona al cel
y á la santa Verge.
—¡Filla del cor,—diu,—
te 'm volían pendre!...—
Y al ferli un petó
en mitj la boqueta,
sos ullets de cel
obra la nineta,
y en tant que la mare
plora de contenta,
sa filla somríu
y li fa manetas.

JAPET DE L' ORGA.

LA *NOCHE-BUENA*

Borrascosa era la nit:
en un mal catre per llit
una nena agonitzava;
sa pobre mare plorava
y la besava ab delit
tot dihent: «Si per dissort
de mi 't separa la mort,
sense tu y sense 'l téu pare
¡qué trist será per ta mare,
filla méva del méu cor!»
Y entretant en lo vehinat,
no sabent la novedat,
un cantava á boca plena:
«*Esta noche es Noche-buena
y mañana Navidad.*»

MAGÍ CASANOVAS

LO PRIMER BES

SONET

Mon cor un jorn tot plé d' ansia amorosa
volgué de ma passió 'l sagell grabarte;
en ton rostre diví vaig demanarte
que 'm deixessis posar un bes, hermosa.
Tu al principi, modesta y recelosa,
de mon desitj volías esquivarte,
mes qu' ets dona per fi vas recordarte
y en mos brassos caygueres pudorosa.
Recolzada en mon pit ab indolencia
contemplo de tos ulls las bellas ninas,
y encegat per son brill, qu' es ma existencia,
n' estremeix un petó tas galtas finas;
restànt mos llabis bruts á conseqüencia
del coloret y 'ls polvos que traginas.

LLORENS BONNIN.

BALLS D' ENTRADA

Las reunións particulars del marqués Ch., las *matinées* de part de vespre del conde Ll. y las *soirées* de gala del baró X., ab sos cotillóns de honor y rigodóns sense *aixó*, ab sos *lunchs* y gelats á discreció y ab tota la *finolis* y *goma* que forman la nota típica de aquestás espansións aristocráticas, me las figuro, puig jo no hi he assistit may, com una manifestació esplendent de

cursilería, hipocresía y moltas altras *ias*, amagadas sota una gran capa de coloret, *leche de Venus*, *Crême Simón*, polvos *beauty* embolcalladas en cruixentas sedas, artístichs brodats, calats guipures y relluhents enxarolats.

En cambi, 'ls saraus de entrada, *Can Clavé*, l' Universal, l' ex-Ramalleras y demés *similares* corretjits y disminuits com el Pataco, el Soterrani, etc., etc., ab els séus schotischs de refilón y aquellas americanas recargoladas; ab lo séu *cigaló* de rom ó la *grasiosa* ab aixarop á la mitj' hora; ab las gorras de tres pisos y repicó y 'l mocadoret de seda al coll, serán... tot lo que vostés vulguin, pro la naturalitat, el realisme més pur y descarnat no 'ls hi pot negar ningú.

Es lo que 'm deya l' Enrich, 'l que té relacións ab la cunyada d' en *Patata;* allí 's gastan pochs romansos; t' acostas á una dona y li fas *pillo*, pues res de escarafalls ni fleumerías, *enjonqueu* y anéu de tronch fins que l' un ó l' altre 's cansa; al revés, si no li fas *pessa*, ab una mirada de cap á peus y un moviment de cap te deixa més *zeco* que 'n Triquitraque. Allí las etiquetas, las fórmulas d' educació y els convencionalismes socials s' han de deixar á la guardarropía que las colocan ben amagadas y 't donan un número de llauna per recuperarlas al sortir. Si, com es molt fácil, te *prenen el número* ó tu *donas la llauna*, adiós educació y fórmulas y etiquetas que quedan *esgarronadas* ab l' espatech de *mastegots* que s' escampan á discreció com pluja menuda.

Aquests *centros* han tingut l' alt honor de covar y ajudar els primers passos en la carrera als célebres Pelat de la Bordeta, el Garrofa, el Lloro petit, el Rovellat, el Peladuras y altres y altres que sería *prolijo* enumerar, lo mateix que á las sévas dignas *arrimadas* la Set sachs, la Xeca, la Perrinxa, la Morruda y la Chinchorro, que si be la carrera la feyan fora, tenían *academia* cada día de festa en aquestas salas ahont tallavan el bacallá entre las demés *educandas y quintoys* de primer grau.

L' ECLIPSE DE SOL (per *O. Junyent*)

—¡Ditxosos ulls que 't poden veure, Lluna del meu cor! Vaja, atánsa't, que esmorzarém plegats.

Ara tenen el Patata, el Moreno y el Teixidó, triunvirat *de tres* que posa 'ls peus á rotllo als assíduos concurrents, que 's *xala* ab las donas que vol y que al que 'ls hi *echa 'l gallo* li arreglan 'l ventre com una guardiola. Aquests tres *genios* no tenen compte corrent al Banch de Espanya, ni teléfono, ni apartat de correus, pero, en cambi, tenen una porció de adeptes y semi-fanátichs que 'ls divinisan, els converteixen en ídols y que al parlar d' en Patata ó al anomenar el Teixidó 's treuhen respectuosament la gorra y llensan la burilla de escanya pits que rosegavan.

Això es cert; aquesta *patuleya* que se las *tira de paquet*, que presumen de pinxos y desseguida volen ratllar caras, se converteixen en escarbats piloters per valentía y 's posan al nivell de las sargantanas quan se parla de un de aquells més poca vergonya qu' ells.

***

En aquests Ateneos s' apren un diccionari especial y pintoresch y 's cassa al vol cada diálech que dona l' hora. Aquí va una mostra per botó.

—¿Vols vení á ballá, tu?

—....... (Moviment negatíu.)

—Tira, dona, tira. No f... l' enza.

—Tinch compromís.

—¿Ab quí? ¿Ab el Nyitus de Gracia, aquell que ven plomeros á la fira? No vindrá més, dona. Diumenje, al sortir li vaig *adinyar* la gran *panadera* perque no 'm va deixá ballar ab tu; ademés li he jurat pel téu honor que si torna á *badá* ab tu 'l faré *viatjar* de buit estalonantse las tripas.

—¡Adios, *camalión!* Ja 'm van dir que 't volían cambiá 'l motíu. En lloch d' en Llagosta ara 't dirán la *Fiera melcada*.

—Diguin lo que vulguin, t' asseguro que si torna á *fer nas* l' esmoco com un barat.

L' ECLIPSE DE SOL (per *O. Junyent*)

—Si 't vé de gust, atipa't, y no 't refihis de las passadas.

—Ne deus haver aprés d' ensá que tiras l' art á ratos perduts.

—Bé, veurás, prou *jumetría* y aném á *dansá* que ja son á mitj. Dirán si tenim una *circunferencia*.

—Donchs mira, no 't cansis perque ab tu no hi ballo. Primer m' estaré tota la tarde esmolant las faldillas ab la cadira. Això per lo que vas fer, animal. Sápigas que 'l Nyitus cada tarde á la mitj' hora 'm portava á pendre un got de ví ab melindros á la taberna d' aquí fora y fins un día 'm va pagá 'l tranvía desde la Rambla. Recórda't de quan *me feya* ab tu si 't 'vías portat may tant persona, y recórda't de las tres *bufas* que 'm vas regalar una nit que se 'm varen clavar á la cara aquests *pinrés* que 'm *habillas* com cinch fabas ab tabella. ¡Ves si encare ballaré ab tu!

—No retreguis el passat y aném á ballar. Mira, 'l Negre y 'l Bufat ja riuhen perque 't dono tanta *udiencia* y t' asseguro que si no *rutlles* ab mi, 'l día que t' arreplego á solas te poso la cara com un fetje dels de las taulas de menuts.

—Potser pendrás mostra del téu ¡trinxeraire! que mereixerías que 't fiquessin al *estaro* y 't fessin patí 'ls *tormentos* de Montjuich.

—Calla, *tomáquet*, sino aquí mateix te la carregas. ¡Budell!

—Arri allá ¡mossega! ¡timadó!...

—¡Bandarra...!

—¡Escapat de *presili...!*

¡¡Pif!! ¡¡¡Paf!!!... Això vol dir que 'ls *pinrés* d' en Llagosta altra vegada estableixen contacte ab la nacarada fesomía de la Bizcochos, qu' exhala quatre *esgarips*, ell deixa anar quatre renechs, paran els que ballan, ve 'l conserje y un polissón y posan á la sílfide de *patitas* al carrer perque s' oregi un poch la vermelló de las galtas.

No ha *sido res* (això passa cada día) *puede el baile continuar*.

Plácit Rosés.

L' eclipse de Sol (per *O. Junyent*)

—¡Y ara vina als méus brassos!...

Vels'hi aquí per qué la Lluna va tapar al Sol.

LA MONA NANA

FAULA

Una mona petita y desnarida
de ferse 'ls séus vestits molt s' alabava;
pero un mico formal que l' escoltava
—¿Vols callar,—li va dir,—desvergonyida?
La mona nana, fent la ressentida,
—¿Per qué m' has dit axó?—li preguntava;
mes lo mico ben clar li contestava:
—Perque tens vanitat y ets presumida;
puig jo sé que 'ls vestits que dus cofoya,
una modista 'ls fa molt bona y vella
y tu pretents brillar, sent falsa joya,
ab lo mérit y enginy natural d' ella.
L' autor que ab obras d' altres s' engalana,
te 'l títul ben guanyat de mona nana.

FRANCISCO LLENAS.

ESCOLTANT

Las horas del rellotje
de Camprodón
ressonan ab tristesa
que fa feresa
al despedirse del mon.

—

«¡May més, may més
tornarás á sentirnos!
¡Justa es la feredat
ab que 'ns sents esvanirnos,
pels vols d' eixas montanyas,
cap á la eternitat!
Cor que, com nosaltres, ploras
al sonar las tevas horas,
¡Deu t' haja ben perdonat!»

J. RIERA Y BERTRÁN.

EPIGRAMAS

A en Pau, factor del carril,
que no fa sa obligació,
l' ha pres la guardia civil,
tractantlo de mal-factor.

—

Anant pel carré en Marés,
á n' en Batista trobá,
y al anarlo á saludá
passá aquest sens dirli res.
Trobantlo més tart,—¿Cóm es,
li va dir, que un papé 'm fassas
tan extrany? ¿per qué axís passas?
—Dispensa'm, digué 'n Batista,
com que soch tan curt de vista,
no veig un ruch á tres passas.

NEMESI GILI

LO COLÓM BLANCH

Dessobre la paret del cementiri
he vist que s' hi aturava un colóm blanch...

. . . .

Era ja tart y el sol se despedía
darrera d' un turó tot alzinar;
y 'l cel rojench, guaytat entre las brancas,
la tristór reflectía á tots costats.
He sentit tot d' un cop remor de fullas
y era 'l vent que passava acompassat;
enmudían las aus, ja feya estona
y després... ja era tart...
Dessobre de la tomba de la mare,
ovirava 'l colóm bequetejant;
y lo cel més tristesa reflectía...
¡y he romput á plorar!...
Ensemps la nit venía acompassada,
envolta de misteris y de cants...

. . . .

Per sobre la paret del cementiri
he vist que 'l vol alsava un colóm blanch!..

JOSEPH M.ª CASTELLET PONT.

XINESCA *(Fot. anónima)*

Quefers femenins

RECORTS DE LA GUERRA

(ANÉCDOTA)

Era poch avants de comensar las operaciòns per la provincia de Cavite.

Destacada ma companyía en una de las avansadas més perillosas de Manila, totas las nits sortían dugas patrullas á recorre 'ls encontorns del destacament, pera major seguretat del mateix y descans dels pochs soldats que 'ls tocava la nit franca.

En una d' aquestas nits que á mi, junt ab quatre companys més, catalàns tots, ens correspongué la segona patrulla, es á dir, de dotze fins á que 's fes de día, sortirem com sempre per aquells voltants, procurant fer lo menos soroll possible á fi de no demostrar nostra presencia, dat cas de que hi hagués per allí algún espía insurrecte.

Havíam ja recullit dugas vegadas la *novedad* de una guardia propera al fortí, quan al anar á buscar la tercera, digué un company en veu baixa:

A PLASSA (per *P. Roig*)

Ni 's veu tot lo que hi va, ni 's compta tot lo que hi surt

—¿Aném á donar un vol pel cementiri?

Jo, com á comandant (1) de la forsa y tenint en compte la responsabilitat que 'm podía recaure per haverme excedit de las ordres, dat cas de que 'ns passés alguna desgracia, vaig posarhi algún reparo, alegant el que no tenía atribucións per allunyarme més de lo acostumat; pero aquells amichs no van convéncers y tant me van punxar, que al últim vaig cedir y 'ns vam dirigir cap al lloch indicat, tot refunfunyant entre mi mateix:

—¡Pot ser sí que aquests me tindrían per un poruch!

La nit era fosca. Ab l' arma al bras, posada al disparador, y caminant poch á poquet, seguirem carretera avall.

Al arribará una curta distancia del

(1) Cabo interí.

allotjament, un remoreig de fullas me feu parar soptadament y posar l' índice al disparador, y veyent que d' entre las fullas que 's movían sortía un bulto, que caminant de quatre grapas procurava amagarse millor, vaig disparar l' arma, imitantme 'ls méus companys. y l' objecte á qui anaren dirigits els tiros caygué rápit, sens fer la més petita demostració de dolor.

¡No hi ha dupte, las balas s' han aprofitat!

Ens acostárem tots al bulto, y veyent á quí havíam tallat el fil de l' existencia, exclamarem tots á coro: —¡¡Ah!!—y sens dir cap més paraula carregarem ab la víctima y la portarem cap al forti, ahont ens rebé l' oficial de guardia y 's feu cárrech de la mateixa.

A l' endemá á las onze del dematí, formats ja pel ranxo, comensá la distribució, y, al tocarme 'l torn, allargo 'l plat y 'l ranxero me n' hi aboca un cassó, del qual vegí caure un hermós tros de llengua del porch que hi havía, y al agafarla per menjármela vaig notarhi un foradet rodó v amoratat pel voltant.—Una de las feridas que varem causarli ahir-vaig

EL MOVIMENT DE LA TEMPORADA (per *M. Moliné*)

Gran escampall de bisbes

dir entre dents; y pegant mossegada, vaig continuar menjant y pensant en aquells moments d' espectació que passarem la nit avants, en presencia de un enemich tan misteriós.

JEPH DE L' HOSTIA.

EL SOSTRE MORT

¡Qué bé s' está entre valtres, trastos vells!
Sou bons amichs, de plácida conversa
que 'm contéu de temps llunys
historias, melangías y tristesas.
Plens de pols, sens color y deformats
evoqueu en mon seny follías vellas,
recorts descolorits
ab la crosta de pols que l' olvit deixa.
Al bell damunt d' un sabatot garrell
que te un estrip igual qu' una müeca
hi ha, tirat, un pellinch que algún temps fou
rica falda de seda;
entre sos plechs, d' un groch esblanquehit,
em sembla hi veig surar l' ánima d' *ella*,
d' aquella que passeja son cos buyt
cobert de virolada vestimenta.
El retrato d' un vell aixut y groch
jau al damunt d' un feix d' estoras vellas;

DE VIATJE (per *J. Lluís Pellicer*)

La vaca de la diligencia

arrán del nas hi té un gros esboranch
com una boca oberta
pel badall monstrüós
que 'l fastigueig engendra;
un raig de sol que filtra pel terrat
ompla de llum aquella gorja negra.
 Una torsada gabia sense aucell,
un llantió sense vidres, brut de cera,
y un march escrostonat
que la esquerdada fonadura ensenya,
m' omplan ab sa buydor
d' infinita tristesa.
 Un bressolet de jonchs fet á bossins,
un caball de cartró fet penjorellas,
y un mocador del coll mitj rosegat
me recordan tres épocas:
els primers anys de vida inconscient,
la esbojarrada edat de l' infantesa
y l' ardenta agredolsa joventut
tan bonica en sos goigs com en sas penas.
 ¡Qué bé s' está entre valtres, trastos vells!
¡Cóm me plau vostra plácida conversa
y ab quín gust revivint ab els recorts
faria entre mitj vostre vida eterna!

JEPH DE JESPUS

ÍNTIMA

¡Y quín hivern! ¡quin fret!
Sort del vi qu' encar' queda, ¡sort del vi!

 Beu, vida méva, beu,
que 't veig pálida avuy, dols amor méu,
y tota tu tremolas.
¡Qué grochs que tens els llabis!
Beu, que aquest es lo vi de los méus avis,
es un vi que retorna.
 ¿Te 'n recordas quan eram tan petits,
que boy jugant corríam com cabrits
per las inmensas vinyas?
Las vinyas fa molts anys que ja s' han mort,
jo encar' conservo d' ellas lo recort,
y aquest vi, hermosa aymía.
 Eix vi no es extranger;
del cup, va aná al seller,
no s' ha mogut de casa.
Té, beu, dona del cor,
que no 't fará cap mal, no tinguis por,
es vi pur de la terra catalana.
 Dom la copa que vull tornarla á omplí,
té, beune més, á ma salut, sí, sí,
cuyta, estimada méva.
¿Ja t' ha passat el fret?
Beu, beu un xiquet més, sols un xiquet;
¿prou? doncas porta, que 'm beuré 'l que deixas.
 Pobreta, ¡tota tu t' has revifat!
dona del cor, m' havías espantat.
...¡Y que n' estás d' hermosa!
Deixam ferte un petó...
. . . .
Ay Déu... ¡quína dolsó
que hi trobat en ta boca!...

R. SURINYACH SENTÍES.

L' ESTÍU DEL 1900 (per *M. Moliné*)

Va fer una calor tan horrible, que era en vá ensajar tots els sistemas, pera refrescarse.

Á CASSA DE L' ISART

(ILUSTRACIÓNS DEL AUTOR)

Ingènuament confesso que m' havía tornat ben escéptich en materia d' obtenir cap resultat d' aquestas casseras que preparavam ab antelació, aquestas que avans de portarlas á la práctica passeu quinze días remenantlas ab els companys tractant de prevenir'ho tot, tenint en compte mil petits detalls pera assegurarse l' éxit, y, *sin embargo,* el noranta nou y pico per cent de las vegadas que m' hi he enredat, el resultat no ha pogut ser més desconsolador. Tant, que havem arribat al cap-vespre ó al final de la batuda, y si he volgut etjegar la escopeta, he tingut que tirar á las garsotas de carn detestable ó contra misérrims enganya-pastors.

Prou ens havíam arbitrat gent coneixedora del terreno elegit pera camp d' operacións, y menavam una gossada *d' élite;* teníam la certesa que la cassa abundava per aquells paratjes, tot lo que vulgan; pero ó perque 'l día s' ha tornat rúfol y á causa del ventot els gossos ni menos han glapit cap fressa, ó perque se 'ns ha posat á ploure y ab la mullena els conills s' han mantingut encauhats, ó perque havem ensopegat un día de boyra terrera, tan atapahida, que de seguir cassant anavam á riscos de fusellarnos els uns als altres, la veritat es que sempre per culpa d' incidents per l' istil m' havía aburrit en grau superlatíu, al extrém que de quatre ó cinch anys en aquesta banda, quan els amichs han organisat una nova sortida y han volgut tentarme, empenyats pera que 'ls acompanyés, rodonament, fins ab mals modos, els he dit que no y que no.—Pero home, no sigas estrambótich—me deyan.—Creu que aquesta vegada ens divertirém; els conills hi son á remadas y 'l temps se presenta inmillorable...—Donchs... no hi vinch, ¿ho voleu més clar?

¡Refuma! estava tip y cuyt de rondar fet un pillo per serrats y montanyas, darrera una cassa que may veya, arreplegant cada cansament que 'm deixava malmés per tota la senmana, y pera desfogar mos ardors *cassadorils,* en lloch d' empendre aquellas grans caminadas, m' havía engorronit cada festa al tiro de colom ahont, cómodament assegut ab el quisso als peus, tirava uns quants «pactes» y entrava á casa ab una penjarella de colomins, reposat y satisfet. Veus' aquí tots els ressabis que conservava del méu *sport* predilecte.

Pero l' altre istíu, retornant de Puigcerdá á Ribas, vaig trabar coneixensa ab el Mécu, el millor cassador d' isarts que han parit las mares, famós *en ambas Cerdanyas é islas, etc., etc.* Donchs sí, ab el Mécu 's va escaure que vam dinar plegats á la mateixa fonda, y per medi del *Tello,* aquest *pointer* magnífich, d' un nas més fi que 'ls compliments, que m' enmeno sempre que surto d' excursió, vam entrar en conversa, y parlant de gossos, casseras y torna casseras, me vaig deixar escapar el cotxe, y el vespre 'ns va atrapar encare asseguts frech á frech á la mateixa taula. Aixís va neixer la méva amistat ab el Mécu. Quan vam alsarnos semblava que 'ns havíam tractat

de tota la vida, y va ésser tan ferma la simpatía que vaig sentir per aquell mata-isarts incomparable, que 'ls dos ó tres cops que ha baixat entr' any á Barcelona, no li he permés pas que anés á la fonda, allotjantlo á casa y tractantlo *á cuerpo de rey*, y l' home, reconegut á las moltas atencións, la darrera vegada que 'l vaig tenir me va fer prometre, vulgas que no, que 'l primer día qu' ell sabés la presencia d' algún isart per aquells llochs de la séva jurisdicció, organisaría una sortida en regla, de la que jo devía formarne part.

—Mécu, ¡no 'm tentéu!—li repetía jo, dissimulant els desitjos que sentía —mireu que la esgarrarém; estich escamat de las sortidas en regla, que ja vos he contat diferentas vegadas la méva mala astrugancia...

—¡Calli, home de Déu, calli, que hasta m' ofen! ¿Qué vol dir la mala astrugancia? Jo no crech en bruixas y déixim fer á mi; vull que tiri al isart una vegada á la vida, ¡el Mécu li diu!... El día que jo tinga la cosa enraigada y segura li *mandaré* quatre mots de lletra y vosté agafa l' *artipatje* y se 'n vé cap amunt.

Y va ser ara, á primers de juliol, que vaig rebre la desitjada missiva, de quína, á copia de matar'hi horas delletrejantla, vaig tréure'n en clar que teníam isart al cove, si 'm posava en camí inmediatament, l' endemá á més tardar.

Vels'hi aquí, donchs, explicat el motíu d' haver deixat ma passivitat de cassador, reintegrantme á la vida activa, y de que m' haguessen pogut veurer *enchiquerat* dins d' una tercera del ferrocarril de sant Joan, arriat ab el trajo de *ritual* que feya anys havía arreconat á l' armari d' inutilitats baix promesa de no posárme 'l més, provehit de la escopeta y tota la requincalla, fent vía cap á Ripoll, dirigintme á la cassera, ilusionat com colegial que s' encamina á la primera cita d' amor.

A las set del matí sortía de Barcelona; á quarts de dugas dinava á Ribas, á ca'n Nissot, y á las cinch de la tarde la tartana 'm deixava sota Caralps, al peu d' aquella escala més alta que la de Jacob y un bon bossí més cansada, en quín replá superior se troba edificat el rónech poble patria adoptiva del gran Mécu y lloch ahont ell m' esperava.

***

Encare el día era ben lluny quan vam empendre la marxa en direcció á la Ruyra. Anavam quatre: el Mécu, dos companys d' ell y un servidor, ben provehits de tot el menester pera passar dos ó tres días á fora. L' esblaymada claror de la lluna, cayent com rosada d' argent, amarava 'l feréstech paissatje y ens deixava veure perfectament el camí. Jo no recordo haver fruhit ab més delectació cap espectacle de la Naturalesa com el que oferían las montanyas del camí de Nuria en aquella hora. ¡Quína sublimitat tenía el silenci, en mitj de las grans massas de rocas que alguna convulsió geológica havía estimbat per las vessants ahont permaneixian encaballadas en agrupaments fantástichs, acusant ab vigorós clar-obscur formas de monstres petrificats al mellor d' encarnissada lluyta! A baix, á nostres peus, s' ohía feble el remoreig del Fresser, precipitantse penyas avall, y á dalt, á la nostra esquerra, xiulavan els duchs promptes á encahuarse, no bé las tintas del auba que s' atansava dauressin las agullas que coronavan l' alterós penyal.

Tot d' una, un brugit en els matolls vorers me baixá del cel ahont se rabejava el méu esperit, donantme un sobressalt, ensemps que una bestiola rara atravessá com una exhalació 'l camí. Vaig quedar fit al lloch fins que una forta detonació, que repercutí més de deu segóns per las cavitats de las cingleras, me torná 'l respir. El Mécu era qui havía disparat, terrassant la bestiola á una distancia de més de cinquanta metres, en el moment de passar per una clapissa. Era un gatás selvatje que semblava un mal esperit.

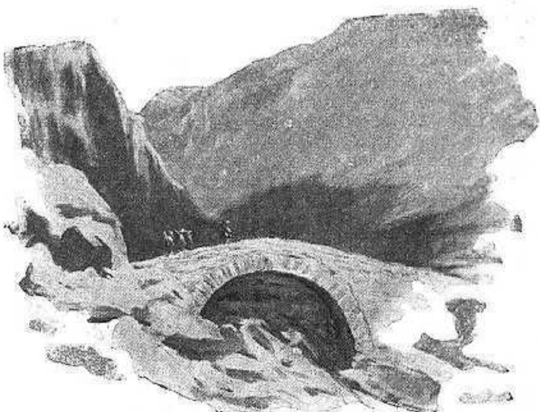
—¡*Bravo*, Mécu insigne! ¡la fama no menteix pas, considerantvos el rey dels tiradors de la Cerdanya!... No, no vos excuseu, aixó no es pas casualitat; lo que verament hi ha es qu' en vos la modestia va de brasset ab el mérit, mes jo l' he reconegut desseguida.

Y l' home, estimulat per l' elogi, 'm va contar verdaderas maravellas del séu cop d' ull prodigiós, tenint un' arma de foch als dits, *blancos* que por-

tava fets tan redifícils que, francament, jo 'ls hauría cregut inverossímils, si 'l que acabava de fer á ma vista no ho hagués acreditat.

Totas aquestas cosas qu' ell m' esplicava, promogudas per l' incident del gat selvatje, contribuhían á fer reviure dintre méu hermosas esperansas; tot pareixía augurar una sortida felís, y un cop al menys en ma llarga vida de cassador *manqué*, hauría assaborit el goig de l' éxit. Ell parlava ab un aplom, ab una seguretat que allunyava el dupte; matar un isart eran fabas contadas desde l' instant que sabía l' aparició del animalet en tal ó qual lloch; sabedor de sas costúms més que l' isart mateix, deya: «haventlo vist á tal hora á tal indret, jo desde la matinada l' esperaré á tal altre, y tart ó d' hora l' isart compareixerá», y rarament havían fallat els séus cálculs.

En aquestas ja 'l sol apuntava darrera la collada que deixavam á la dreta, internantnos per aquella especie de ruta céltica bordejada de dólmens y menirs, que mena al vell pont que enllassa las dugas bandas del Fresser en el lloch conegut pel «Salt del Sastre». L' atravessarem, y un xich més amunt deixarem el camí de Nuria per un corriol perdut entre malesa, quín devía conduhirnos á puesto.

Mentres l' oreig del matí refrescava, no vaig sentir gota de cansanci; pero á mesura que 'l sol aná enlayrantse propagant sa llum y encenent els átoms, al respirar semblava qu' engollíam baf de fornal, y llavoras comensá el méu calvari. Quan més ens enfilavam, més altas pareixían las montanyas. Era alló de no acabar may. Els méus companys, habituats á fer aquesta lley de marxas que no veyéu el fi fins á topar'hi de nassos, prosseguían animosos el camí. Jo 'm sentía bullir las plantas dels peus, la cara y clatell escaldats, y á cada nova gambada talment semblava que m' afegían pes al damunt. ¡Ah! si per aquells llochs hi hagués passat un mal tranvía, ¡ab quín gust l' hauría agafat pera retornar á casa, etjegant al botavant totas las casseras d' isart juntas!

A prop de mitj día vam assolir un racó ombrívol al peu d' una font. Jo ja no podía més ab la méva ánima, y mentres els companys arreglavan el dinar me vaig deixar caure tan llarch com era damunt de l' herba fresca. ¡Qué deliciós es el descans en un setí aixís, desprès de tant penosa caminada!

No bé 'l sol s' hagué amagat darrera la coma vehina, y per tota l' afrau s' hi extengué benefactora sombra, tenyint'ho d' una finíssima entonació lila y plata, reprenguerem el camí. Encare 'm sentía las camas com baldadas y 'l clatell me cohía com si m' hi haguessen refregat bitxos.

—¡Animo, y amunt!—repetía el Mécu pera encoratjarme.—Aviat hi serém y horas ens quedarán pera revenirnos del fatich, no s' apuri. Més de quatre cops m' he trobat esperar l' isart deu y dotz' horas apostat al aguayt, bellugantme ben repoquet pera no escampar flayre, rosegant un mos de pa y una mica de formatje quan la gana m' apretava y refrescantme la gola á traguitxóns d' ayguardent; potser avuy ens caldrá fer lo mateix, y vulgas que no tindrém que plantarnos com estaquirots darrera els matolls; ja li sabré dir aixís que tinga 'l terreno inspeccionat si hi aconseguím claror de día.

Y hala, hala, anavam pujant sempre; quan més avansavam més sensible 's feya aquell gran silenci de las alturas, y la paraula vibrava tan clara que sense esfors s' hauría pogut sostenir una conversa á mil metres de distancia. Sovint ens trobavam tots embolcallats d' una munió de boyras que precipitadament devallavan del carener, esfilagarsantse per las asprositats, refentse més avall, enlayrantse al trobar una corrent favorable, y al traspassar el cim de las montanyas de l' enllá, esdevenían lluminosas, desfentse en polsina d' or en mitj del blau infinit.

—¡Mécu, ja no puch més! ¿encare no hi arribém?

—*Luego.* ¿Veu aquells dos abrets sobre aquell pelat, aquí, á la esquerra? Donchs un cop els haguem assolit ja no pujarém més, el camí vindrá planejant y allavoras, caminant mitj' horeta...

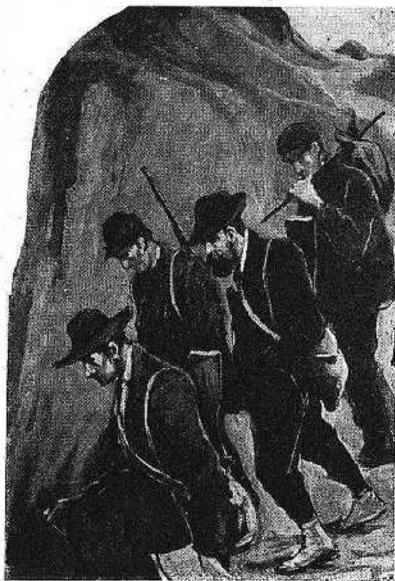
—¿De las vostras?

—*No, hombre, no,* de las de tothom—feu esclafint la rialla.—Entregui la escopeta al Baletó, y ell que li deixi 'l gayato, que anirá més *aliquerat*, ¡no siga tonto!

Ja alguna estrelleta mirotejava en la gran cúpula al arribar al peu dels dos arbres que 'l Mécu m' havía senyalat; allá ferem una mica de reixupó y fumarem un cigarret, amanyagats per las caricias d' un ayret frescal, lleugerament saturat dels liquens pirenenchs.

—Miri, si puja aquí ahont soch, encare podrá distingir la planola ahont anirém á fer cap... ¿No la veu en direcció d' aquell espadat, baix sota, tota clapejada de matolls?

No vaig pas ovirar el punt que 'l Mécu 'm senyalava, pero li vaig dir que sí, que ho veya perfectament, pera acontenta'l. Lo que més me satisfeya era el no pujar més, que 'l camí que 'ns faltava recorre vingués planejant. Gracias á Déu, teníam el terrer de l' isart á la vista, á poca distancia; veritat es que m' havía seduhit la cassera empresa, pero es ben recert que no la creya una part tan penosa; mes ¡qué diable! tocavam al fi de la jornada, lo més costós estava ja passat y no 'm dolía 'l cansament.

Recullíam el fato pera empendre la darrera etapa, quan el Mécu 's va adressar soptadament parant l' orella.

—¿Qué tením?—vaig preguntarli tot emocionat, estrenyent la escopeta, esperant veure sortir un isart.

—¡Calli!—'m feu tant ab l' ademan com ab la paraula—¡algú vé!

Y en el mateix instant, á l' enfront nostre, giravan la colzada atansantse un parell d' homes, que resultaren ser els Gotsos de Pardinas, rivals del Mécu en l' art de la cassa, portant cada hú d' ells un isart mort penjat á la espatlla, en bandolera. Ab la cara que va posar el Mécu al reconéixe'ls ja 'm vaig veure perdut, endavinant que l' havíam espifiada una vegada més; aquell parell de menestrals ens havían guanyat per ma, y m' ho corroborá més encare la rialleta de conmiseració ab que 'ns saludaren al fregarnos.

Efectivament, l' *encuentro* no va privar que arribessim á lloch; pero una vegada allá, prou ne varen fer de facecias en Mécu y els dos companys prenent els punts estratégichs y posant paradas, mes

HIVERN.

Dibuix de O. Junyent.

el resultat fou un desastre; ni una mala sargantana vegerem corre en tot el temps que estiguerem de punt. L' endemá al ferse día, allá, als nostres bigotis, varem descubrir els revolcalls ahont sens dupte havían caygut ferits de mort els dos isarts que portavan els Gotsos; la sanch que 's veya per allá encare era ben tendre.

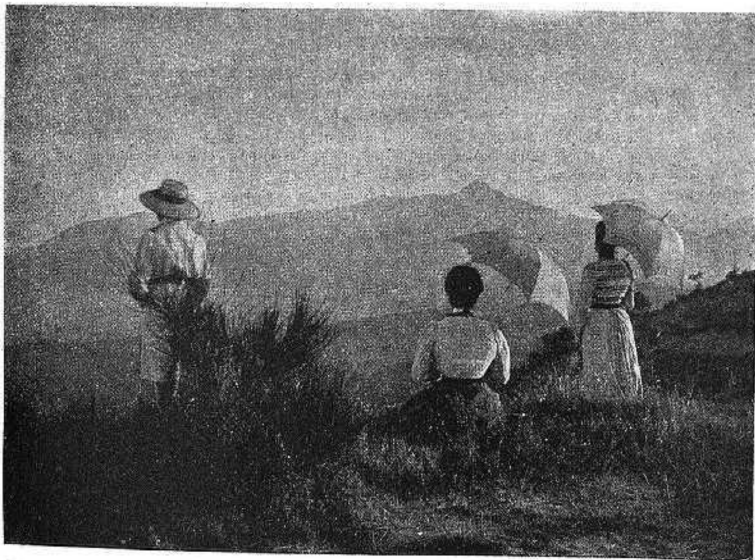

Motxos y cara-llarchs, com si vinguessim d' un dol, comensarem á desfer el camí; á la nit arribavam á Caralps; l' endemá al vespre rentrava á casa ab la resolució ferma, *inquebrantable*, de no intentar cap més sortida en tot el temps que 'm queda de viure.

Era un escéptich ab tendencias á renaixer á la fe; pero, desde llavoras, m' he tornat incrédul empedernit, fins á dils' hi que si el propi sant Hubert, patró dels cassadors, baixés assegurantme que al cap del Besós ha comparegut un vol de maravellosas *aves Fénix*, y que anant' hi podría tirarls'hi á gratcient, créguinme, plantantlo en sech y ab un rebufo li diría que ho anés á contar á son avia, que de *sarròns* jo no 'n porto més.

ANDREU SOLÁ.

AL MONTSENY (Fot. de *A. Mas*)

Esperant la cayguda de la tardo

ESCENAS FORANAS (*Fot. de* LA ESQUELLA)

Enterro de un albat á Arenys de Munt

ECCE-HOMO (*)

Está moix, te neguit, mes dissimula
y aparenta calmosa indiferencia.
Fatal nova per ell ha estat la gloria
assolida bregant en noble lluyta
per l' amich... ó 'l germá, que á tant arriba
de son odi l' extrém abominable.

Venjatiu, rancuniós, el mérit d' altres
l' aclapara, 'l consúm y l' atormenta,
li contorba y confón el clar judici,
l' endureix de sentits, el seny li embota,
li remou las entranyas una á una
y ab violencia li agita 'l cor de pedra...

Foch ardent que l' abrusa fins á l' ánima,
verm traydor que li rauta la conciencia,
lladregots que li afanan l' alegría
son els llors y homenatjes al artista,
al poeta, al lletrat y á quants més d' altres
per dessobre aquest munt de vil materia
generosos y ardits la vista aixecan.

En sa pensa migrada son desvaris
la justicia, 'l deber y la conciencia.
També al *home sancer* busca ab llanterna
com el cínich mentor de la vella Atica

(*) Premiada ab un artístich *barret de copa de plata* en el Certamen Literari celebrat á Reus l' any 1898.

li cercava á la clara llum del día.
Y d' un vil causticisme fentne gala,
abomina de tot, de tot fa burla
y esclafeix insolent sa rialla histérica
entre mitj de la xusma crapulosa
(filosops de barret y calsas novas,
gastaments de la fauna darviniana)
o de necis rastrers entre la cáfila!

Re 'l conmou. Lo sublím es lo ridícul
per eix tipo d' orgull y dropería.
La evidencia dels fets qu' al geni exaltan
troba en ell la callada per resposta;
concedeix el silenci per tot premi
á la nova qu' escampa gloria y fama;
cautelós y manyut se tanca dintre
d' un mutisme prudent, si creu trobar'hi
lo quelcóm misteriós qu' engendra duptes
y al saber ó virtut roba prestigi.

Se condol á veu plena y justa mida
del fracás que no té cap importancia
y pregona ab mentida parsimonia,
en *secret d' Atmetller*, els infortunis
y 'ls afanys de sos íntims, quan entelan
de la honra ó del crédit l' ara santa...

La dissort d' un rival li es benefici,
el descrédit agé la mellor honra,
la tristesa dels altres sa alegría,
la desgracia del próxim, llum intensa
qu' aclareix las tenebras miserables
de sa vida mesquina y rencorosa...
Es Caín que rodola per l' abisme
ab el cranch arrapat á las entranyas!...

Veus' aquí l' envejós. Ell ne congría
altres mil que *mossegan* á tot' hora
sens vergonya ni fre; mes, pot ben dirse
que, malgrat la baixesa y 'l descaro,
son els fills bordissenchs bon xich més nobles...

Veus' aquí l' envejós. Que Déu l' esclafi
y al infern lo rebati, amén, per sempre!

J. Baucells y Prat.

ELS NOSTRES XANXES

Un periodista 's presenta á casa del personatje X, ahont un municipal exerceix funcións de porter.

Al preguntarli la causa de l' ausencia dels senyors, aquest li respón:

—Han anat á tomar baños á Cestona.

El periodista ja 'n té prou. L' endemá apareix el diari comentant el viatje del senyor X al balneari ahont hi estiuhejá en Silvela.

Pero ¡cosa rara! Poch després de sortir el número, 's presenta á la redacció 'l senyor X, demanant explicacións sobre 'ls sueltos que parlan falsament del séu viatje.

Al excusarse 'l redactor de que 'l porter era qui havía dat la noticia, fan compareixer al municipal, y, al interrogarlo, respón ingénuament:

—Jo dije al señor: Han anat á tomar baños *hace estona* y era la verdad, porque hacía más de dos horas que me habían deixat solo.

J. Grau Prunades.

L' AMOR AL CAMP (per *F. Urgellés*)

L' Amor vigilant

L' home obrint els ulls

La primera escomesa

¡Fletxats!

L' última empenta

Conseqüencias

LA SOBRETAULA

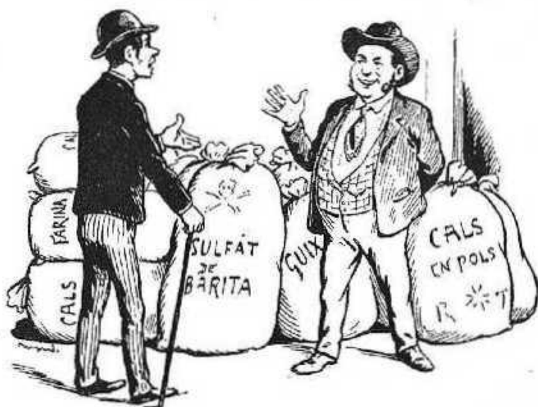
No soch ni he sigut may partidari de la *siesta* després de dinar, ni tampoch estich conforme ab els metjes que pretenen que 'l joch de billar es el millor exercici pera facilitar els *traballs de la digestió*.

Reconech que la costúm es cosa respectable en aquells que adoptan el sistema d' entregarse á Morfeo més ó menys temps, després de menjar á mitj día; y no pretench tampoch esmenar la plana als deixebles de Galeno, que recomanan el billar; peró, ho repeteixo, no 'm simpatisan las prescripcións dels facultatíus en aquest cas, ni m' agradan els gustos dels rutinaris.

Deixo apart aquella máxima, sentencia, ó lo que sigui, que diu: *es millor que de peu dret, estar assegut; millor que assegut, ajegut...* perque si fins á cert punt son aceptables las dos primeras proposicións, per dirho aixís, la tercera ó 'l final de la sentencia, que diu: *millor que ajegut, mort,* me sembla un solemne disbarat.

Deixo també apart que 'l dormir es una *mort petita*, com diuhen algúns; donchs tenint que passar indispensablement per una *mort gran*, val més que ho deixém per darrera hora, y ja que per precissió hem de dormir totas las nits, crech que basta y sobra qué fassám la *mort petita* una y no dugas vegadas cada vintiquatr' horas.

EL PA Á BARCELONA (per *M. Moliné*)

—Y aixó, Jaume, ¿que potser posas botiga de drogas, que has comprat tanta farda?

—No, home: ho tinch per fer pa á la moda del día.

Ab referencia al billar, cert que no son poderosos els arguments qu' en sa contra puch aduhir; pero com siga que 'l joch, més qu' entretingut, resulta car, en aquests temps més ó menys *allendes-villaverdistas*, sembla més lógich guardarse 'ls diners, pera satisfer mansament els impostos de la contribució en sas *diferentas aplicacións* que, gracias á nostras *eminencias* financieras, hem de soportar els espanyols.

Y sobre tot, la experiencia aconsella que prengám exemple dels sabis y que 'ns uním ab la majoría en la práctica de certs y determinats fets que, per sa repetició, pugan constituhir una costúm.

¿Qué fan els amichs quan se reuneixen pera menjar en tal ó qual fonda, en el camp, etc., després de dinar? ¿Per ventura jugan al billar? ¿Van á dormir acás? No, senyors: fan petar la xerrada, projectan, discuteixen sobre 'l porvenir dels negocis; en una paraula, están lo que se 'n diu de *sobretaula*.

Y la familia després del dinar ¿qué fá? Donchs lo mateix: enrahonan el marit y la muller sobre las cosas íntimas, discuteixen tots aquells assumptos que tenen relació ab abdós; es veritat que si hi ha sogra, sol degenerar la disputa en batalla campal; pero, 'l cas es que no jugan á billar.

¿Qué fan nostres homes públichs, verdaders sabis, ja que saben convertir la política en una carrera productiva per ells baix tot punt de vista; qué fan, repeteixo, quan els graves assumptos de la patria 'ls reuneixen á cruspirse un cubert de 50 pessetas? ¿Abandonan després dels postres y del café 'l *puesto d' honor* pera entregarse á la *siesta*, ó per ventura jugan una *partida de palos* á tres dugas? ¡Res de axó! Pronuncian eloqüents discursos encaminats á buscar lo bé y prosperitat del país; resolen ab calurosos brindis intrincats problemas socials; donan á conéixer plans rentístichs de gran importancia; tractan de las qüestións internacionals; pesan, midan y discuteixen totas las circunstancias que pugan concorre al desenrotllo de la industria, las arts y la agricultura patrias; y de quan en quan exposan programas polítich-económich-socials sense 'ls que, segóns ells, es impossible l' engrandiment de la nació.

Cert que molt sovint els eloqüents discursos, en lloch de donar prosperitat al país, el *reventan;* que 'ls intrincats y difícils problemas que ab calurosos brindis tractan de resoldre, quedan més embrollats que may; que las qüestións internacionals tractadas ab tant calor, deixan al pabelló nacional més desairat qu' estava; que 'l cúmul de circunstancias pesadas, medidas y discutidas, en lloch de contribuhir al desenrotllo del comers, la industria y la agricultura, sols serveixen pera matarlos y entorpirlos, y borrar las arts del catálech de las existencias prácticas; y que, en fi, 'l programa polítich, etcetra, etc., sens' altres principis que un egoísme refinat y personal, sens' altre fi que agafar, per la sorpresa que tota novetat causa sempre, la batuta de la gobernació del Estat, ab lo benéfich y *patriótich* objecte de férse 'ls séus. Aixó vol dir que ni la vida pública ni la privada se comprenen sense la *sobretaula*.

Donchs la *sobretaula* es l' únich exercici pera després de menjar; perque, ja ho he dit, la *siesta*, després de ser una costúm antiquada, renyida ab els adelantos moderns, té l' inconvenient de ser la ficció de la mort, y respecte al billar, júguis á *palos*, júguis á *carambolas*, bé prou que 'n rebém de *palos* els espanyols gracias á nostres ministres en general, y en particular per ma del ilustre ministre d' Hisenda.

N. Bas y Socías.

SERVEY DE NOYAS (per *E. Lagarde*)

Li vaig preguntar á un jove:
—¿Qué vol pendre?
Y 'm digué:
«Un petonet dels téus llabis
y una tassa de café.»

LO PESCADOR DE CANYA

INVECTIVA

A tots aquells que critican
y pretenen molestarme
mofantse de la fat-lera
de ser pescador de canya,
els suplico que llegeixin,
si volen, aquestas ratllas,
perque vegin y 's convencin
qu' es una diversió sana
l' anar cada festa al moll
y posá 'l cordill á l' aygua.

—

L' home, casat ó solter
que está renyit ab la mandra;
aquell que 'l café 'l desvetlla;
aquell que 'l teatro 'l cansa,
ó aquell que dorm á la nit
y 's lleva al despuntar l' auba;
aquell qu' espera ab desitj
un día per esplayarse,
qui la pega per *las telas*,
qui las pega per *la canya;*
jo soch del gremi dels últims,
perque soch *home de calma*.

—

Ab llargas canyas al coll,
calsant espardenyas blancas,
vestint brusa de pintor
y una *payola* de palla
cada festa al dematí
vers al moll ab santa calma,
me 'n vaig á veure si *pican*,
ó més ben dit: si s' *enganxan*.
Pel mes de Mars, á las rocas;
pel mes d' Abril, á la *llarga*;
Maig y Juny á l' *esparrall;*
Juliol y Agost, á *l' orada*...
y 'ls demés mesos del any
els pesco fregits á taula.
Unas voltas pesco ab *cuch*,
y altras voltas pesco ab *gamba*.
Tinch guarniments de primera;
tinch fitora, y bonas canyas,
un barret per dur l' *esqué*
y un banquet per assentarme.
Y contemplant el *suret*
que flota damunt de l' aygua,
observant ab atenció
si senyala l' ensorrada,
me passo horas y més horas
aguantant la soleyada;
ara contant fins á cent,
ara embabiecat ab l' aygua,
fins que tiro fil amunt
perque he sentit la *picada*,
y á voltas pujo un bon peix,
y á voltas pujo una garba
d' herbas y mil porquerías
que 'm fa renegar de rabia.
Mes, jo, com bon pescador,

LAS DOS EDATS (per *J. Blanco Coris*)

¡Tan llunyanas, y sempre tan aprop l' una de l' altra!

ab paciencia y ab catxassa,
torno á posá *esqué* á n' els ams
y á aguantá altre cop la canya.
Y aixís passo 'l sant diumenje,
y passaría una anyada
sense móurem d' aquell lloch,
aguantant frets y geladas,
calors, plujas, temporals,
llamps y trons y... calamarsas,
ab tal que de tant en tant
me sentís *una picada*.

—

Ja veyeu, donchs, criticóns
si tinch l' afició arrelada.
Aneu seguint criticant
que vostre crítica es mansa,
y ó molt poch haig de poder
ó 'us haig de deixá enganxada
l' afició, y 'us haig de veure
com jo, aguantant una canya
y ansiant poder *treure un burro*
per ser dos al aná á casa.

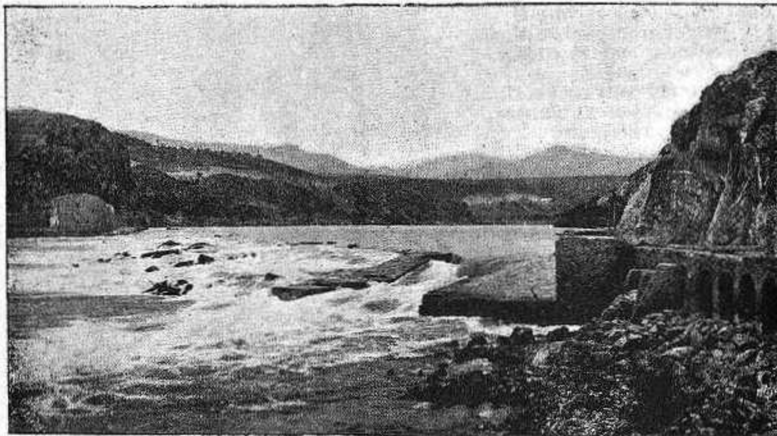
VICENS ANDRÉS.

ESCÁS PODER DE LO CONVENCIONAL

Sens saber res del sentir
del llenguatje de las flors,
donguí á la que 'm fa dalir
un roser blanch que vol dir:
falla d' encesos amors.
Y ahir, ja 'l llenguatje aprés
de aqueixos fills del prat bells,
vareig donar á l' Agnés,
per qui may he sentit res,
un pom de rojos clavells
que volen di: amor encés.

E. SOLER DE LAS CASAS.

L' EBRO Á CATALUNYA (Fot. *Rus*)

Un salt d' aygua.

TAL HI VA...

En aquest mon no son sempre 'ls més valents els que més ponderan la séva valentía, ni son tampoch els que més gala fan de la séva decisió els més decidits. Per punt general, sol succehir tot lo contrari, que la llengua y 'ls fets están en contradicció las més de las vegadas.

Un exemple, entre mil que podría citar; pero 'm decideixo per aquest, com á pintoresch y salat.

Haguessen sentit, un día, al entorn de una taula de café, ab quín desembrás y ab quína forsa de convicció parlava en Pep Batalla contra 'ls homes que no tenen prou energía de carácter. ¡Y cóm els posava en ridícul, citant cassos y més cassos, que feyan esqueixar de riure á tots els contertuliáns!...

Tots reyan, menos un, en Pau Tristany, qual carácter seriós y concentrat era de tots els presents ben conegut.

En Pau Tristany escoltava impassible, y fins podía jurarse que las sátiras agudas d' en Pep, lluny de ferli gracia 'l molestavan.

Arribá un moment en que 'l perorador digué:

—Vaja, senyors, que l' home que 's deixa portar las calsas per la dona, es un ningú, y mereixería que tothom, en lloch de saludarlo estrenyentli la ma com s' acostuma, li plantés els cinch dits á la cara. Quatre bofetadas li daría

Répétant son rôle (quadro al oli de *A. Fabrés)*

CURIOSITATS BARCELONINAS (Fot. *Rus*)

Laboratori del doctor Ferrán.

jo á tot tipo d' aquests que dintre del matrimoni no sápiga mantenir la séva dignitat de mascle...

Al sentir això, en Pau Tristany s' alsa tot d' una, s' acosta á n' en Pep, y parant la galta, diu:

—Aquí 'n tens un. Apa, donchs: vingan las quatre bofetadas.

Estupefacció de tots els presents. En Pep se 'l queda mirant sense saber lo que li passa.

Y en Pau, més decidit que may, continúa:

—Tu acabas de dir que donarías quatre bofetadas á tot home que 's deixi gobernar per la dona. Donchs sápigas y entengas, que jo soch un d' aquests: la dona 'm mana, fa de mi lo que vol, me porta las calsas... Per lo tant, ja no ets home tu tampoch si no 'm ventas las quatre plantofadas.

—Pero Pau... jo no parlava per tu,—refunfunyava en Pep.

—¿Me las donas ó no me las donas? Mira que si no ho fas tu ho faig jo. A la una.

—¿Qué vols dir?

—A las dugas.

—Pero...

—A las tres.

Y plaf! plaf! plaf! plaf!... las hi venta sense més cumpliments, dugas á cada galta, alternadas.

El café en massa s' alsa dels assientos, acudint tothom al lloch hont han sonat las bofetadas. Els contertulis, tementse qu' en Pep s' hi tornará, 's preparan per contenirlo, evitant que la cosa acabi malament.

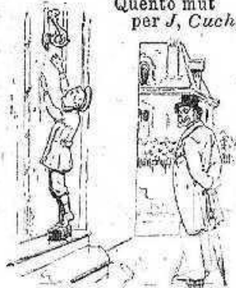
Pero en Pep no s' hi torna.

En Pep, se posa las mans á las galtas, y diu:

—M' está bé, per xerraire... Y ara no ho feu corre: á mi també me las porta las calsas la de casa.—P. K.

Qui ab criaturas s' embolica...

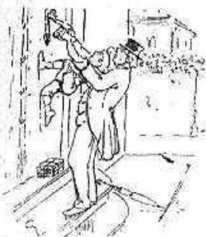
Qüento mut
per *J. Cuchy*.

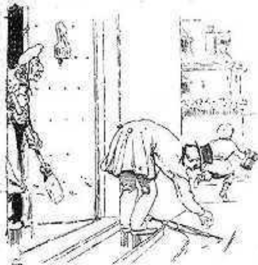

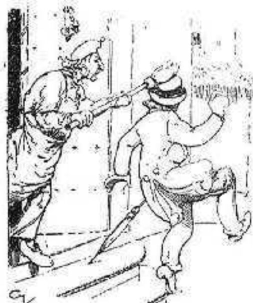
LA BARQUETA

Com fa lo centinella,
de cara al enemich en l' avansada,
desperta sempre á tot remor la orella
y al lluny la vista constantment clavada;
vora la mar tot' hora
del *Salvament de náufrechs la barqueta*,
la onada escolta, 'ls horitzons esplora,
frissosa d' ánsia y á llensarse atreta.
Bella es la mar. La vista
y el cor al esplayars'hi, ¡quánts vindrían,
fujint del dol qu'en terra los contrista,
en sa falda á gronxarse, si podían!
Mes, ¡ay!... de sa bellesa
cóva en lo fons, intermitenta ratxa

Qui ab criaturas s' embolica...
Qüento mut per *J. Cuchy*

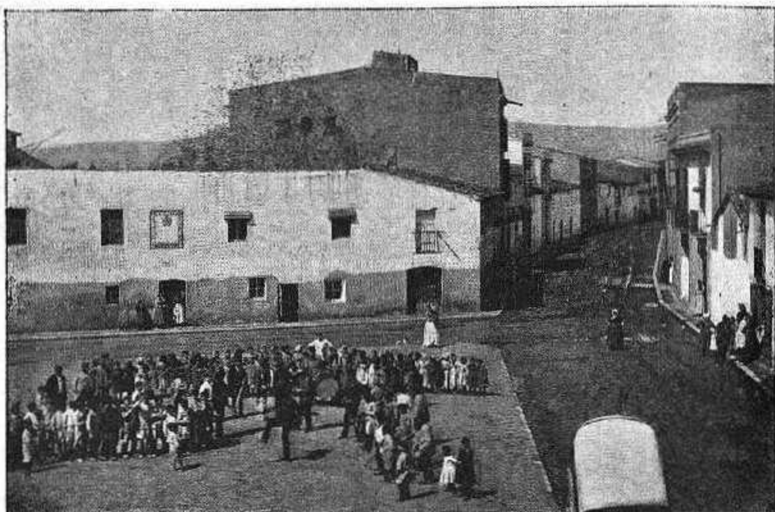

de una febre potent que, un cop malmesa,
la nau rebat á trossos per la platja.
  Febre de monstre, febre
devoradora que cap forsa doma,
quína embestida lo penyal al rebre
l' espay aixorda, esferehint al home,
  y á quants, per desventura,
llavors lo temporal sopta fent vía,
abandonats en la hórrida planura
que per mirall fa poch lo sol prenía,
  feresta cara á cara
presèntasels la Mort, la Mort traydora
y... ¡ay en tal punt de quí 'l Cel no l' ampara,
enviantli *la barqueta salvadora!*
  Al mar llensa's resolta,
dels rems alsapremants á las brandadas
y entre montanyas d' onas va revolta,
saltant abíms y combatent ratxadas.
  Bramula la tempesta
lo pélach de dalt-baix girant terrible,
zichzeja 'l llamp en la negror feresta,
esglaya el tró, la llevantada fibla.
  Y allá 'hont juguet de l' ona
la nau perduda 'l cop fatal espera,
quan ja la Mort al náufrech s' abrahona
que resa, plora, lluyta y 's desespera,
  dret l' apurat navili
la barca salvadora ardida avansa,
portantli 'l cable de son brau aussili
y 'ls conhortadors rems de la esperansa.
  Be pot sa furia tota
la rabia del infern pel mar extendre;
res tors de la barqueta la derrota,
res lo temor en los que hi van engendra.
  Del próxim en ajuda
empénylos son bon cor, la Verge 'ls guia;
no hi ha empresa per ells més benvolguda
que al náufrech arrancar de l' agonia.
  Y si per fi mereixe
alcansan poguer véurel en la sorra,
prop la barqueta que 'l aná á guareixe,
l' oració als llabis y á la ma la gorra;
  si arrencan al abisme
una víctima més; si en estrets llassos
l' amor de la familia y 'l del prohisme
eczalsat miran, ab petóns y abrassos,
  senten lo cor glatirlos
al eco de una veu que 'ls afalaga,
lo be que han fet á sos semblants al dirlos
que sols l' agrahiment, no l' or, el paga.
. . . .
  ¡Benhaja la barqueta,
benhaja la barqueta, estoig riquíssim
de la deixa més gran que al home ha feta
l' amor inacabable del Altíssim!
  Donchs sentne timonera
la Caritat, jamay podrá l' abisme
dragarla á son pregón, que Déu prospera
y ajuda sempre al verdadé heroísme.

FRANCESCH UBACH Y VINYETA.

CATALUNYA PINTORESCA (Fot. *Rus*)

En la Plassa Major del Prat.

DESPARIADA

Quan cau la tarde y 'l sol envía
las llums darreras al séu balcó,
la noya guayta cóm mor' lo día,
cóm minva aquella trista claró.

Mira dels arbres lo vert fullatje
cóm va tornantse color de nit,
contempla 'ls núvols fer son viatje
y 'ls llums encendre's del infinit;

y dalt la serra torna la vista
hont la darrera claró ha finat...
¡oh, sa mirada qué n' es de trista!
son cor de verge, ¡cóm s' ha nuat!

Allá hont van ara, la llum, lo día,
allá se 'n vola son pensament,
y gosa ditxas sa fantasía
que dobla encare l' anyorament.

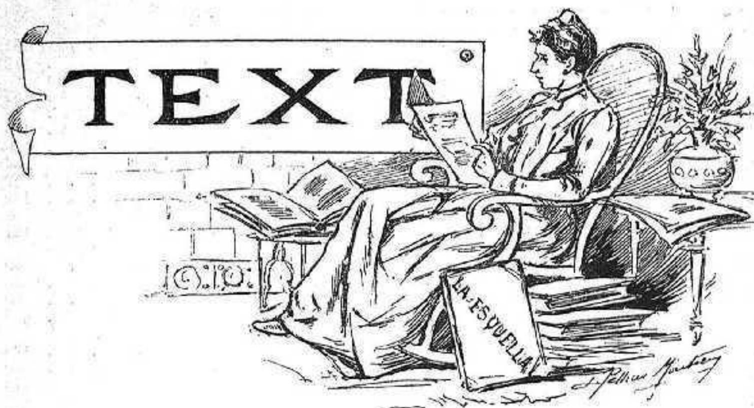
Y, com en somnis, reveu aquellas
llunyanas platjas ahont té son cor...
L' oreig du idilis de flors y estrellas;
ella las guayta y arrenca un plor.

¡Pobra coloma despariada!
Jo sa tristesa sé endavinar.
Plora la ditxa tan anyorada.
¡Qu' es dols, amiga, poder plorar!

FRANCESCH MATHEU.

TAULA ALFABÉTICA DE AUTORS

ILVS-TRACIO

JULIOL

1 Dill. S. Galo b. y sta. Leonor reyna
2 Dim. Sts. Procés y Martiniá mrs.
3 Dimec. S. Trifó y companys mrs y sta. Mustiola vg. mr.
4 Dij. S. Laureano b. y lo beato Gaspar de Bono.
5 Div. S. Miguel dels Sants cf y sta. Zoé mr.
6 Dis. Sts. Isaias prof. y Tranquill mr
7 Dium. La Preciosa Sanch de Nostre Senyor Jesucrist. S. Fermi b
8 Dill. Sta Isabel vda., reyna de Portugal.
9 Dim. S. Zenón y comps. mrs.
10 Dimec. S. Cristófol mr. y Sta. Amalia.
11 Dij. Sts. Pio I p. y Abundio mrs.
12 Div. S. Joan Gualbert ab.
13 Dis. S. Anaclet p. mr. y sta. Mirope.
14 Dium. S Bonaventura cardenal.
15 Dill. Sts. Enrich emp. y Camilo fr
16 Dim. N.ª S.ª del Carme y lo Triunfo de la Santa Creu.
17 Dimec. S. Aleix cf. y sta. Marcelina.
18 Dij. S. Frederich y sta. Sinforosa.
19 Div. S. Vicens de Paul fdr.
20 Dis. S. Elias profeta, s. Geroni Emiliá fdr. y sta. Margarida mr.
21 Dium. Sta. Práxedes vg.
22 Dill. Sta. Maria Magdalena penit.
23 Dim. Sts. Libori b. y Apolinar mr
24 Dimec. Sta. Cristina vg. y mr.
25 Dij. ✠ S. Jaume apóstol, patró de Espanya, y s. Cugat mr.
26 Div. Sta. Ana, mare de Ntra. Sra.
27 Dis. S. Pantaleó mr. y stas. Juliana y Semproniana vgs. mrs.
28 Dium. Sts. Celso y Victor mrs.
29 Dill. Stas. Marta vg. y Beatris mr.
30 Dim. Sts. Abdón y Senén mrs.
31 Dimec. S. Ignasi de Loyola fdr.

AGOST

1 Dij. Sts. Pere ad-vincula, y Feliu de Girona.
2 Div. Ntra. Sra. dels Angels
3 Dis. La Invenció del cos de s. Esteve protomártir y sta. Lydia
4 Dium. S. Domingo de Gusman cf
5 Dill. Ntra. Sra. de las Neus
6 Dim. Sts. Just y Pastor germs. mrs
7 Dimec. Sts. Gayetá fdr y Albert cf
8 Dij. S. Ciriach y comps. mrs.
9 Div. Sts. Romá soldat y Rústich mr
10 Dis. S. Llorens y sta. Asteria mrs
11 Dium. S. Tiburci y sta. Filomena mrs.
12 Dill. Stas. Clara vg. y fundadora y Felicíssima.
13 Dim. Sts. Hipólit y Casiá mrs.
14 Dimec. S. Eusebi mr. y sta. Limbania vg.
15 Dij. ✠ La Assumpció de Ntra Sra. y sts. Tarcissi y Napoleón mrs
16 Div. Sts Roch y Jacinto cfs.
17 Dis. S. Lliberat ab. y s. Mamet mr
18 Dium. Sts. Joaquim, pare de Ntra Sra., Agapito mr. y sta. Elena vda.
19 Dill. Sts. Magi mr., Mariano cf., y Lluis b.
20 Dim. Sts. Bernat y Filibert abs.
21 Dimec. Sta. Joana Fran.ca Fremiot.
22 Dij. Sts. Sinforiá y Fabriciá mrs.
23 Div S. Felip Benici cf.
24 Dis. S. Bartomeu ap. y sta. Áurea.
25 Dium. S. Lluis rey de Fransa y san Genis d' Arlés.
26 Dill. Sts. Ceferi p. y Simplici mrs.
27 Dim. S. Joseph de Calasanz fdr.
28 Dimec. S. Agustí b. y dr.
29 Dij. La Degollació de san Joan Baptista y sta. Sabina mr.
30 Div. Sta. Rosa de Lima vg.
31 Dis. S. Ramón Nonat card. y cf.

SETEMBRE

1 Dium. Ntra Sra. de la Consolació.
2 Dill Sts Antoli mr. y Esteve rey
3 Dim. Sts. Nonato b. y Simón Estilita.
4 Dimec. S. Casto mr., stas Cándia, Rosa de Viterbo y Rosalia vgs
5 Dij. S. Llorens Justiniá b y santa Obdulia vg
6 Div Sts. Onesiforo y Fausto mrs.
7 Dis. S Augustal b. y sta. Regina mr.
8 Dium. La Nativitat de Ntra. Senyora y san Adriá mr
9 Dill. Sts. Gorgoni y Pere Claver cf.
10 Dim. S. Nicolau de Tolenti cf
11 Dimec. Sts. Proto y Jacinto germans mártirs.
12 Dij Sts. Leonci y Teodulo mrs.
13 Div. Sts. Eulogi y Amat bb. y cfs
14 Dis. La Exaltació de la Santa Creu.
15 Dium. Lo Dols Nom de María. San Nicomedes mr
16 Dill. Sts. Corneli p y Cebriá b. mr.
17 Dim. S. Pere d' Arbues m. y la Imp. llagas de s. Francesch d' Assis
18 Dimec. S. Tomás de Vilanova b.
19 Dij. S. Genaro y companys mrs. y sta Constencia mr
20 Div. S. Eustaqui y comps. mrs.
21 Dis. S. Mateu ap. y sta. Efigenia vg.
22 Dium. Los Dolors gloriosos de Nostra Sra. y s. Maurici y comps. mrs.
23 Dill. Sta. Tecla vg. mr.—Tardor.
24 Dim. ✠ Ntra. Sra. de la Mercé y lo beato Dalmau Monner cf.
25 Dimec. Sta. Maria de Cervelló.
26 Dij S. Cebriá y sta. Justina mrs.
27 Div. Sts. Cosme y Damiá germ. mrs.
28 Dis. S. Wenceslao mr. y lo beato Simón de Rojas cf.
29 Dium. La Dedicació de s. Miquel arc.
30 Dill. S. Geroni dr. cf. y sta. Sofia.

1901

OCTUBRE

1 Dim. Lo S. Angel Custodi del regne d' Espanya y s. Remigi b.
2 Dimec. Los Sts. Angels de la Guarda y s Leodegari b. mr.
3 Dij. Sts. Candi mr. y Grau ab.
4 Div. S. Francesch d' Assis cf. y fdr
5 Dis. S. Froilá b. y s. Plácit mr.
6 Dium. Ntra. Sra. del Roser. S. Bruno fundador y s. Emilio mr.
7 Dill. Sts. March p. y August cf.
8 Dim. Stas. Brígida vda. y Reparada.
9 Dimec. S. Dionis b. mr.
10 Dij. Sts. Francisco de Borja y Lluis Bertrán cfs.
11 Div. S. Nicasi b. mr. y sta. Plácida
12 Dis. N.ª S.ª del Pilar de Zaragossa y s. Serafi cf.
13 Dium. Ntra. Sra. del Remey San Eduardo rey y cf.
14 Dill. S. Calixto p. y sta. Fortunada vg.
15 Dim. Sta. Teresa de Jesús vg. y fund.
16 Dimec. Sts. Galo ab. y Florenti b.
17 Dij. Sta. Eduvigis vda.
18 Div. S. Lluch evangelista.
19 Dis. S. Pere de Alcántara cf.
20 Dium. S. Joan Canci cf.
21 Dill. Sta. Sabina mr. en Catalunya, y sta. Úrsula y comps. mrs.
22 Dim. Sta. Maria Salomé vda.
23 Dimec. S. Pere Pasqual b. mr.
24 Dij. Sts. Rafel Arcángel, Bernat Calvó b. y cf. y Martiriá b.
25 Div. Sts. Crispi y Crispiniá mrs.
26 Dis. Sts. Evaristo p. mr. y Lluciá.
27 Dium. S. Vicens mr, stas. Sabina, Cristeta de Ávila y s. Armando.
28 Dill. Sts. Simon y Judas Tadeo aps.
29 Dim. S. Narcis b. mr.
30 Dimec. Sts Claudio y Marcelo, mrs.
31 Dij. S. Quintí mr y sta. Lucila vg.

NOVEMBRE

1 Div. ✠ La festa de tots los Sants y s. Benigno pbre.
2 Dis. La Conmemoració dels fidels difuns y sta. Eustoquin vg. y mr.
3 Dium. Los innumerables mártirs de Saragossa y s. Armengol b. y cf.
4 Dill. S. Carlos Borromeo b. y cf.
5 Dim. S. Zacarías prof. y sta. Isabel.
6 Dimec. S. Sever b. de Barcelona mr
7 Dij. S. Florenci b. y sta. Carina mr.
8 Div. Los quatre Sants germans mártirs coronats.
9 Dis. Sts. Teodoro y Orestes mártirs.
10 Dium. Lo Patrocini de Ntra. Señora. S. Andreu Avell cf.
11 Dill. Sts. Martí b. y cf. y Mena mr.
12 Dim. Sts. Martí p. mr. y Diego de Alcalá cf.
13 Dimec. S. Estanislao de Koska cf.
14 Dij. Sts. Serapi mr. y Rufo primer bisbe de Tortosa.
15 Div. Sts. Eugeni b. mr. y Leopoldo.
16 Dis. S. Elpidi y comps. mrs.
17 Dium. S. Gregori Taumaturgo, san Iscle y sta. Victoria germans mrs.
18 Dill. Sts. Máximo b. y Bárulas mr.
19 Dim. Sta. Isabel reyna d' Hungria.
20 Dimec. S. Félix de Valois cf.
21 Dij. La Presentació de Ntra. Sra. en lo Temple y s. Gelasi p.
22 Div. Sta. Cecilia vg. mr.
23 Dis. S. Climent p. mr.
24 Dium. S. Joan de la Creu fr.
25 Dill. S. Mercuri soldat mr. y santa Catarina vg. mr.
26 Dim. Los Desposoris de Ntra. Sra.
27 Dimec. Sts. Facundo y Primitiu mr.
28 Dij. Sts. Gregori III p. y cf. y Rufo.
29 Div. S. Sadurní b. mr.
30 Dis. S. Andreu apóstol

DESEMBRE

1 Dium. S. Eloy b. y sta. Natalia mr.
2 Dill. Stas. Bibiana, Adria y Aurelia mártirs, y Elisa monja cartuixa.
3 Dim. S. Francisco Xavier cf.
4 Dimec. S. Pere Crisólech.
5 Dij. S. Sabas ab. y sta. Crispina mr
6 Div. S. Nicolau de Bari, arquebisbe de Mira y sta. Leoncia mr
7 Dis. S. Ambrós b. y dr
8 Dium. La Inmaculada Concepció de Ntra. Sra., patrona d' Espanya.
9 Dill. Sta. Leocadia vg. mr
10 Dim. Ntra. Sra. de Loreto y sta. Eularia de Mérida vg. mr
11 Dimec. S. Dámas papa espanyol.
12 Dij. S. Sinesi lector mr.
13 Div. Sta. Llucia vg. mr.
14 Dis. Sts. Nicasi y Pompeyo, bisbes
15 Dium. S. Eusebi b. mr.
16 Dill. Sta. Albina vg. y mr y santa Adelayda emperatriu.
17 Dim. S. Llátzer b. cf.
18 Dimec. Ntra. Sra. de la Esperansa ó de la O. y sts. Zósim y Rufo mrs.
19 Dij. S. Nemesi mr. y sta. Fausta mr
20 Div. S. Domingo de Silos ab.
21 Dis. Sts. Tomás ap. y Severiá b.
22 Dium. Sts. Zenón, Demetri y Fluviá soldats mrs.
23 Dill. Sta. Victoria vg. y mr y san Sérvulo parallitich.—Hivern.
24 Dim. S. Delfi b.
25 Dimec. ✠ La Nativitat de Nostre Senyor Jesucrist.
26 Dij. S. Esteve protomártir.
27 Div. S. Joan ap. y evangelista.
28 Dis. Los Sants Ignocents mrs.
29 Dium. S. Tomás arquebisbe.
30 Dill. La Traslació de S. Jaume ap.
31 Dim. S. Silvestre p. y sta Coloma.

